

AÇIKLAMALI AFET YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

T.C.Başbakanlık
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Kasım - 2014

YAZIŐMA ADRESİ :

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Deprem Dairesi Başkanlığı
seis@afad.gov.tr

ISBN : 978 - 975 - 19 - 6271 - 3

İÇİNDEKİLER

1. Başbakan Yardımcısı Sunuşu	5
2. Başkan Sunuşu	7
3. Sözlük Hakkında.....	9
4. Sözlüğün Hazırlanmasında Uyulan İlkeler.....	11
5. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü Komisyonu.....	13
6. Kısaltmalar.....	15
7. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü	19
8. Kamu Kurum ve Kuruluşları, STK'lar	169
9. Dizin.....	170
10. Kaynaklar	205

BAŞBAKAN YARDIMCISI SUNUŞU

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de afet yönetimi çok paydaşlı ve çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Başta afet öncesi zarar azaltma ve hazırlık süreci olmak üzere afet sonrası yeniden yapılanmaya kadar süren tüm evrelerde değişik kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör süreçlere katkı vermektedir. Bu katkıya rağmen, farklı disiplinlerin kendilerine özgü söz dağarcığı, bazen ortak bir dil ve anlayış birliği oluşturulmasını engelleyebilmektedir.

Afet yönetiminde çalışan tüm kurum ve kuruluşlarla farklı disiplinlerin yönetim sürecinde aynı dili kullanması, sürecin daha hızlı ve etkin işleyebilmesi açısından çok önemlidir. Afet yönetiminin hem teknik hem de idari anlamda birçok tanım içermesi, değişik disiplinlerde çalışan aktörlerin birbirlerini anlamaları konusunda da sıkıntılar yaratmaktadır. Özellikle afet sonrası akut dönemde müdahale çalışmalarında yer alan farklı disiplinlere mensup çalışanların afet terimlerini kullanmada asgari dil birliğine sahip olmaları etkin ve verimli bir çalışma için büyük önem taşımaktadır. Burada, mülki idare amirleri ve yöneticilerin, çalışmaları koordine etme sürecinde doğru terminolojileri kullanmaları, yanlış anlama ve uygulamaları önlemek açısından ayrıca önemlidir.

Afet ve acil durum yönetimi konusunda çatı kuruluş olarak görev yapan ve afet yönetiminin her safhasında başarılı çalışmalara imza atan AFAD Başkanlığı, hazırlanmış olduğu bu sözlük ile ülkemizde afet terimlerinin doğru ve yerinde kullanılarak dil birliğinin sağlanmasında önemli bir eksiği de tamamlamış olacaktır.

Bu çalışmaya katkı sağlayan tüm komisyon üyelerine ve mesai arkadaşlarıma teşekkür eder, sözlüğün ülkemiz için hayırlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Numan KURTULMUŞ
Başbakan Yardımcısı

BAŞKAN SUNUŞU

Ülkemiz, son yıllarda insani yardım ve afetlere müdahale gibi alanlarda dünya çapında başarılarla imza atmıştır. Bu çerçevede kapasitemizi afet yönetiminin her safhasına yayma istek ve amacıyla yeni bir afet yönetim modeli uygulamaya konulmaktadır. Getirilen bu model ile önceliğimiz, “Kriz Yönetimi” yaklaşımından “Risk Yönetimi” anlayışına geçilmesidir.

“Bütünleşik Afet Yönetimi Sistemi” olarak adlandırılan bu model, afet ve acil durumların sebep olduğu zararların önlenmesi için tehlike ve risklerin önceden tespitini, meydana gelebilecek zararları önleyecek veya en aza indirecek önlemlerin afet öncesinde alınmasını, afet ve acil durumlarda etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içerisinde yürütülmesini öngörmektedir. Ancak çok disiplinli, çok paydaşlı ve çok yönlü olan bu çalışmaların sağlıklı yürütülmesi açısından paydaşlar arası dil farklılıklarının giderilmesi ihtiyacı, açıkça ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde iletişim sorunlarını ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmış, farklı kişi ve kurumlar tarafından afet yönetimine dair sözlükler hazırlanarak yayımlanmıştır. Bu sözlüklerin dil birliği sağlanması amacına hizmet etmekte yetersiz kaldığı tespiti ile 2010 yılında hazırlıklarına başlanan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP-2023) kapsamında *“deprem konusunda dil ve fikir birliğinin sağlanması amacıyla Ulusal Deprem Risk Yönetimi Terimler Sözlüğü’nün hazırlanması gerekmektedir”* ifadesine yer verilmiş ve konunun önemi vurgulanmıştır.

AFAD, sözlük hazırlanması çalışmalarına başlarken gerek Deprem Danışma Kurulu toplantılarında gerekse Sözlük Komisyonu çalışmalarında, hazırlanacak belgenin sadece deprem risk yönetimi terimleri ile sınırlı tutulması yerine afet yönetimine dair geniş kapsamlı bir çalışma yapılmasının yararlı olacağı yaklaşımına binaen *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü* hazırlanmasına

yönelmiştir. Bu çerçevede konunun teknik ve idari boyutlarının bulunması, hazırlanacak sözlüğün açıklamalı bir nitelikte olmasını gerektirmiştir.

Bilindiği üzere afet yönetimi dünyada olduğu gibi ülkemizde de tehlike ve risklere bağlı olarak sürekli değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahiptir. Bu nedenle ilk kez hazırlanan bu *Sözlük*'ün uygulamadan elde edilen deneyimler ve afet yönetim sistemindeki ulusal ve uluslararası gelişmelere paralel olarak sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi anlayışı temel esas olarak benimsenmiştir. Böylece yeni görüş ve önerilerin sürekli toplanması ve değerlendirilmesi amacıyla bir e-haberleşme ortamı oluşturularak zaman içinde sözlüğün geliştirilmesi sağlanacaktır.

Bu vesileyle çalışmalara gönüllülük esasıyla ve aktif bir şekilde katılım sağlayarak destek olan tüm Komisyon Üyelerine, mesai arkadaşlarıma, bu projeye resmi kanallar ve internet aracılığıyla katkı veren herkese teşekkürlerimi sunar, bu çalışmanın ülkemiz için hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Fuat OKTAY
Başkan

SÖZLÜK HAKKINDA

Açıklamalı Afet Yönetim Terimleri Sözlüğü çalışmalarına Başbakanlık AFAD olarak 2013 yılında başlanmıştır. Konunun hem teknik hem de idari boyutlarının bulunması, hazırlanacak olan sözlüğün açıklamalı bir nitelikte olmasını gerektirmiştir. Sözlük çalışmalarına başlanmadan önce AFAD tarafından, ülkemizde ve dünyada afet yönetimi ve afet türleriyle ilgili olarak hazırlanmış tüm sözlüklere ulaşılmaya çalışılmıştır. Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA) tarafından 2008 yılında İçişleri Bakanlığı için hazırlanan *Afet Yönetimi ile İlgili Terimler Açıklamalı Sözlüğü*, ülkemizde şu ana kadar hazırlanan ilk ve en düzenli sözlük çalışmalarından birisi olduğundan, bu çalışmada temel kaynak olarak alınmıştır. Ayrıca, afetlerle ilgili çalışmalar yapan ve ayrıntı listesi Ek'de yer alan kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum örgütlerinden ve özel sektörden sözlüğe katkılar alınmıştır. Son olarak sözlüğümüz Ağustos 2014 tarihinde bir ay süreyle Başkanlığımız web sayfasından kamuoyunun görüş ve önerilerine sunulmuş, hazırlanan belgeye mümkün olan en üst seviyede katılımcılığın sağlanmasına çalışılmıştır.

Afet konusunun çok disiplinli olması nedeniyle sözlüğün hazırlanması süreci de farklı disiplinlerden uzman ve akademisyenlerin katılımıyla oluşturulan bir Komisyon marifetiyle yürütülmüştür. Bu komisyon, çalışmalarına 2013 yılı Ekim ayında başlamış olup sözlüğün tamamlanma sürecine kadar periyodik olarak toplantılar gerçekleştirmiş ve hazırlanan taslak sözlüğü Redaksiyon Kuruluna devretmiştir. Bu süreçte AFAD tarafından hazırlanan geniş kapsamlı ilk taslak belge, UDSEP-2023 belgesinde belirtilen şekliyle afet yöneticilerinin kullanımına uygun hâle getirilmiş, geçerliliğini yitirmiş ve çok teknik olan terimlerden arındırılmıştır. Ülkemizde afet yönetimi konusunda çıkmış tüm yasal mevzuat taranarak buradaki terim ve tanımlarının *Sözlük'* te aynen yer almasına çalışılmıştır. Ayrıca bu *Sözlük*, Türk Dil Kurumu tarafından benimsenen yazım ve sözlük bilimi kurallarına uygun olarak düzenlenmiştir. Böylece ülkemizde ilk defa afet konusunda hazırlanan sözlük çalışması, sözlük standartlarında hazırlanmıştır.

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, temel olarak afet yöneticileri ve afet konusunda çalışacak olanlara ana bilgileri verecek ve aralarında dil birliğini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Terimlerin yasal mevzuatta yer alan karşılıkları ile sözlükte yer alan karşılıkları farklı olabilir. Bu nedenle, hukuki anlaşmazlıklarda terimlerin mevzuatta verilen tanımlarının esas alınması önerilmektedir.

SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA UYULAN İLKELER

1. *Açıklamalı Afet Terimleri Sözlüğü*, afet yönetimi sahasında kullanılan terimlerin tanım ve açıklamalarını içerecek biçimde ve İngilizce karşılıklarını da vererek hazırlanmıştır.

2. *Sözlük*'te Türk Dil Kurumunun *Yazım Kılavuzu*'ndaki kurallara uyulmuş ve benimsediği sözlük hazırlama ilkeleri dikkate alınmıştır.

3. Madde başında yer alan terimin İngilizce karşılığı parantez içerisinde eğik olarak verilmiş ve sözlüğün dizin kısmında Türkçe-İngilizce biçiminde ayrıca gösterilmiştir.

4. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi madde başında yer alan terimin önce tanımı yapılmış, daha sonra mevzuattaki tanımına ve açıklamasına yer verilmiştir:

afete hazırlık (*İng. disaster preparedness*) Afetlere zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmek için afet öncesinde yapılması gereken planlama, eğitim, tatbikat, erken uyarı sistemlerinin kurulması, acil yardım malzeme stokları, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gibi faaliyetlerin sürekli ve sürdürülebilir olarak yürütüldüğü süreç.

5902 sayılı yasada hazırlık; Afet ve acil durumlara etkin bir müdahale amacıyla önceden yapılan her türlü faaliyet olarak tanımlanmaktadır.

5. Afet yönetimi alanında en yaygın kullanıma sahip terim, madde başı yapılmıştır. İlgili terimler söz konusu olduğunda **bk.** ile en yaygın biçimde kullanılan terime gönderme yapılmış ve alfabetik sırası geldiğinde tanımı verilmiştir:

acil tıbbi yardım (*İng. emergency medical care*) **bk. acil sağlık hizmeti**

6. Terimin birden fazla anlamı olduğu durumda, her bir anlam numaralandırılmıştır:

acil yardım çağrısı (*İng. 1. emergency relief calls 2. appeal*) **1.** Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde kabul görmüş yangın, sağlık, doğa kaynaklı afetler ve güvenlik gibi acil durumlara ilgili olarak acil çağrı merkezlerine yapılan çağrı. **2.** Afetin büyüklüğünün Ulusal Derneğin müdahale kapasitesini aştığı, uluslararası yardıma ihtiyaç duyulduğu durumlarda Uluslararası Kızılhaç Kızılay Federasyonu (IFRC) üzerinden üye Ulusal Dernekler ve diğer donörlere yönelik yapılan yardım çağrısı.

7. Madde başı olan terimin referans maddeleri söz konusu olduğu durumlarda, referans maddeleri biraz içerden başına → işareti konarak dizilmiştir:

- fiziksel zarar görebilirlik (İng. physical vulnerability) İnsan eliyle oluşturulmuş yapı, altyapı, çevre, tarım, sanayi, üretim vb. fiziksel unsurların zarar görebilirlikleri ile insan topluluklarının fiziksel kapasitelerini kapsar. Ölçülmesi veya sayısal hâle getirilmesi mümkündür.
- sosyal zarar görebilirlik (İng. social vulnerability) Bireylerin ve toplumun, psikolojik, sosyolojik ve demografik faktörler nedeniyle maruz kalabilecekleri, ölçülmesi güç ve hatta imkânsız olan, hasar veya zarar görebilirlik derecesidir.
- ekonomik zarar görebilirlik (İng. economic vulnerability) Toplulukların ekonomik olarak yaşamlarını nasıl düzenledikleri, geçimlerini sağlama imkânları ile kapasitelerinin nasıl olduğu gibi faktörleri içermektedir.

8. Tanımlarda ve açıklamalarda mümkün olduğunca yabancı kelimelerin yerine Türkçe karşılıkları tercih edilmiştir:

adaptasyon (*İng. adaptation*) *bk. uyum.*

AÇIKLAMALI
AFET YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ KOMİSYONU

Prof. Dr. Ünal ALDEMİR,
İTÜ Deprem Mühendisliği ve Afet Yönetimi Enstitüsü Müdürü

Müjdat BOZBEY,
Türk Kızılayı Ulusal Afet Yönetimi Müdürlüğü

Mücahit Salih DURAN,
Türk Kızılayı Ulusal Afet Yönetimi Müdürlüğü

Semra ERBAY,
AFAD Koordinatör

Yrd. Doç. Dr. Berna Burçak BAŞBUĞ ERKAN,
ODTÜ Öğretim Üyesi

Oktay ERGÜNAY,
Türkiye Deprem Mühendisliği Derneği Genel Sekreteri

Prof. Dr. Abdul HAYIR,
İTÜ Deprem Mühendisliği ve Afet Yönetimi Enstitüsü Müdür Yrd.

Filiz Tuba KADİRİOĞLU,
AFAD Y. Mühendis

Ömer KILIÇARSLAN,
AFAD Mühendis

Niyazi Kerem KUTERDEM,
AFAD Y. Mühendis

Dr. Murat NURLU,
AFAD Deprem Dairesi Başkanı

Aydın ÖZDEMİR,
Türk Kızılayı Ulusal Afet Yönetimi Müdürlüğü

Dr. Bülent ÖZMEN,
Gazi Üniversitesi

Sevil SARI,
MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Kurul Uzmanı

Yrd. Doç. Dr. Sıdıka TEKELİ,
Sağlık Bakanlığı Danışmanı,
H.Ü. Halk Sağlığı Enstitüsü Öğretim Üyesi

Bekir Murat TEKİN,
AFAD Y. Mühendis

Kudret TEKİN,
AFAD Mühendis

Yaşar Yılmaz,
TDK Uzmanı

AÇIKLAMALI AFET YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ REDAKSİYON KURULU

Semra ERBAY, Oktay ERGÜNAY, Bülent ÖZMEN, Sevil SARI, Yaşar YILMAZ.

İsimler soyadına göre alfabetik sıralanmıştır.

KISALTMALAR

AABT	: Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri
AADYM	: Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AHDER	: Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği
AJE	: Ayrıntılı Jeoteknik Etüt
ASKOM	: Acil Sağlık Hizmetleri Koordinasyon Merkezi
ATT	: Acil Tıp Teknisyeni
Bk.	: Bakınız
BM	: Bileşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CBRN	: Chemical, Biological, Radiological and Nuclear
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemi
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirme
ÇŞB	: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
DDK	: Deprem Danışma Kurulu
DRR	: Disaster Risk Reduction
DSİ	: Devlet Su İşleri
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EMS	: European Macroseismic Scale
EYY	: Evini Yapana Yardım
FEMA	: Federal Emergency Management Agency

GIS	: Geographic Information System
GMPCS	: Global Mobile Personel Communications by Satellite
GPS	: Global Positioning System
GSM	: Global System for Mobile Communications
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
GWU	: George Washington University
HAMER	: Hacettepe Üniversitesi Afet Araştırma ve Uygulama Merkezi
HAP	: Hastane Afet ve Acil Durum Planı
HAY	: Haber Alma ve Yayma Sistemi
HF	: High Frequency
Hz	: Hertz
ICDRM	: Institute for Crisis, Disaster, and Risk Management
ICRC	: International Committee of Red Cross
IDRM	: International Institute for Disaster Risk Management
IFRC	: International Federation of Red Cross
IOC	: Intergovernmental Oceanographic Commission
IOM	: International Organization for Migration
İHA	: İnsansız Hava Aracı
İL-SAP	: İl Sağlık Afet ve Acil Durum Planları
İng.	: İngilizce
JMA	: Japan Meteorological Agency
JICA	: Japan International Cooperation Agency
KBRN	: Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer

KGHS	: Kesintisiz ve Güvenli Haberleşme Sistemi
KİS	: Kitle İmha Silahı
Mb	: Body Wave Magnitude (Cisim Dalgası Büyüklüğü)
Md	: Duration Magnitude (Süreye Bağlı Büyüklük)
MI	: Local Magnitude (Yerel Büyüklük)
MRE	: Meal, Ready to Eat
Ms	: Surface Wave Magnitude (Yüzey Dalgası Büyüklüğü)
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
MSK	: Medvedev-Sponheuer-Karnik
MM	: Modified Mercalli
MMI	: Modified Mercalli Intensity Scale
Mw	: Moment Magnitude (Moment Büyüklüğü)
ÖA	: Önlemler Alanı
PPP	: Polluter Pays Principle
RC	: Reinforced Concrete
RFL	: Restoring Family Links
SAHOM	: Sağlık Hava Koordinasyon Merkezi
SAKOM	: Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi
SIM	: Subscriber Identity Module (Abone Kimlik Modülü)
SMS	: Short Message Service
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TAMP	: Türkiye Afet Müdahale Planı
TEMA	: Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TDK	: Türk Dil Kurumu

TDVM	: Türkiye Deprem Veri Merkezi
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TSSB	: Travma Sonrası Stres Bozukluğu
TSG	: Travma Sonrası Gelişim
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TUS	: Teknik Uygulama Sorumlusu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UDSEP	: Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı
UGN	: Uluslararası Giriş Noktası
UMKE	: Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi
UNESCO	: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
UNHCR	: United Nations Refugee Agency
UNISDR	: United Nations Office for Disaster Risk Reduction
UNU-EHS	: United Nations University - Institute for Environment and Human Security
UOA	: Uygun Olmayan Alan
UST	: Uluslararası Sağlık Tüzüğu
Vb.	: Ve benzeri
Vs.	: Vesaire
Vd	: Ve diğerleri
WWF	: World Wildlife Fund
YORA	: Yapısal Olmayan Risk Azaltılması
YOTA	: Yapısal Olmayan Tehlike Azaltılması

AFAD

AÇIKLAMALI AFET YÖNETİMİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

a,A

A düzeyi koruyucu kıyafet (*İng. level A protective suit*) Tehlikeli maddeye maruz kalma olasılığının çok yüksek olduğu; derinin, solunum sisteminin ve gözlerin en yüksek düzeyde korunmasını gerektiren durumlarda kullanılan; giyildiğinde kişinin çevreyle temasını tamamen kesen (yüksek düzeyde deri, solunum sistemi ve gözün korunmasını sağlayan) ve içerisinde temiz hava tüplü solunum sistemi ile nefes alınıp verilen; kişiye tam koruma sağlayan koruyucu kıyafet.

acil barınma (*İng. emergency sheltering*) Bir acil durum ortaya çıktıktan sonraki safhada afetten etkilenen kişilerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için en temel barınma ihtiyaçlarının karşılanması. Örneğin afetten zarar/hasar görmemiş spor salonları, yurtlar gibi toplu barınma alanları, çadırlar vb.

acil çağrı (*İng. emergency call*) Acil durumlarda, etkilenen veya etkilenenleri gören kişi ya da acil durum algılayıcı cihazlar tarafından, telefon, telsiz, kısa mesaj, otomatik mesaj, sosyal medya, internet ve diğer iletişim araçları ile acil çağrı merkezlerine yapılan başvuru.

acil çağrı merkezi (*İng. emergency call centre*) Kullanıcıların veya acil durum algılayıcı cihazların acil yardım talebinde bulunmak amacıyla acil yardım çağrı hizmeti numaralarına doğru yapacakları çağrılara cevap vermekle yetkili kurum veya kuruluş.

Bu kapsamda, yeni yasal düzenlemeye göre ülkemizde 112 acil çağrı merkezi, acil yardım çağrılarını karşılamak üzere büyükşehir belediyesi olan illerde valiliklerin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bünyesinde, diğer illerde ise valilikler bünyesinde kurulan merkezlerdir.

acil çıkış (*İng. emergency exit*) Tehlike anında kapalı mekândaki insanların süratle ve güvenli bir şekilde tahliye edilmesine imkân verecek nitelikte konumlanmış, dışarıya doğru açılan kapı.

acil durum (*İng. emergency*) Büyük, fakat genellikle yerel imkânlarla baş edilebilen çapta, ivedilik gerektiren tüm durum ve hâller.

5902 sayılı kanunda, “*Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylar ve bu olayların oluşturduğu kriz hâli*” olarak tanımlanmıştır.

acil durum hizmeti (*İng. emergency service*) Acil durumlarda insanları ve onların mal ve mülklerini korumak üzere özel sorumlulukları olan kurum ve kuruluşlarca yerine getirilen hizmetler.

Bu hizmetler arasında müdahale ekiplerince yapılan arama-kurtarma, acil tıbbi yardım, yangın, güvenlik, altyapı ve üstyapı hizmetleri ile rehabilitasyon hizmetleri sayılabilir.

acil durum planlaması (*İng. emergency planning*) İnsanın canı ve malıyla diğer aktivitelerinin, olağan dışı olayların sonuçlarından en az kayıp ve zararla kurtulabilmesi için yapılması gereken iş ve işlemlerin, olaylar olmadan önce planlaması ve olay sırasında; zamanında, hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını gerektiren tüm faaliyetler.

acil durum psikolojisi (*İng. emergency psychology*) Acil durumu yaşamış olan bireylerin içinde bulunduğu duygu düzeyi.

Can veya mal kaybına uğramış bireylerin ve yardım ve müdahale çalışmalarına katılanların, normal yaşam düzenlerinin bozulması ile birlikte sinirlilik, kaygı, güvensizlik vb. duyguları yoğun olarak yaşamaya başlamasını kapsamaktadır.

acil durum yöneticisi (*İng. emergency manager*) Her düzeydeki acil duruma zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale etmek ve kendi sorumluluk alanı içinde gerekli planlamaları ve hazırlıkları yapmak, yaptırmak, imkân ve kaynakları geliştirmek ve müdahale faaliyetlerini yürütmekle görevli kişi.

acil durum yönetimi (*İng. emergency management*) Acil durumun meydana gelmesinden hemen sonra başlayarak, etkilenen toplulukların

tüm ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili olarak karşılamayı amaçlayan yönetim süreci.

Sürekli olmayıp, acil durum olarak değerlendirilen bir olayın meydana gelmesi ile başlayarak, acil durumu gerektiren nedenler ortadan kalktığına sona eren bir yönetim şeklidir. Afet yönetiminin olaya müdahale ve kısa süreli iyileştirme faaliyetlerini kapsar. Etkin bir acil durum yönetimi; planlı, hazırlıklı ve koordineli olmayı ve olağan yönetimlerden farklı olarak olağan dışı imkân, kaynak ve yetkileri gerektirir.

acil müdahale gücü (*İng. emergency response force*) Sorumlu olduğu bölgede konuşlu, acil çağrı merkezinden gelen talimatla kara, deniz veya hava yolu ile intikale başlayan arama-kurtarma ve tıbbi yardım ekibi.

acil sağlık hizmeti (*İng. emergency medical care*) Konusunda özel eğitim görmüş ekipler tarafından, tıbbi araç-gereç desteğiyle olay yerinde, hastaneye nakil sırasında ve hastanede verilen tıbbi hizmetlerin tümü

Acil Sağlık Hizmetleri Koordinasyon Komisyonu (ASKOM) (*İng. Coordination Commission for Emergency Medical Services*) Sorumluluk alanındaki hastane öncesi ve hastane hizmetleri arasındaki hizmet standartlarını belirlemek ve koordinasyonu sağlamak için oluşan çalışma gurubu.

Afetlerde veya acil durumlarda bütün kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilere ait ambulans ve ekiplerin sevk ve idaresi, il ambulans servisi başhekimisi tarafından yönetilir.

acil servis (*İng. emergency service*) Hastanelere getirilen ve acilen bakılması gereken hastaların (triaj sınıflandırılması yapıldıktan sonra) ilk bakım ve tedavilerinin yapıldığı bölüm.

acil tıbbi yardım (*İng. emergency medical care*) bk. **acil sağlık hizmeti**.

acil tıbbi yardım ekibi (*İng. emergency medical team*) Hasta veya yaralıya ilk müdahalede bulunmak ve olay yerinde gerekli sağlık önlemlerini almakla görevli, acil sağlık hizmetleri konusunda eğitim almış sağlık personeli ve şoförden oluşan ekip.

acil tıp teknisyeni (ATT) (*İng. emergency medical technician*) Sağlık meslek liselerinin acil tıp teknisyenliği bölümünden mezun olan kişi.

acil yardım (*İng. emergency relief*) Afet ve acil durum hâllerinde; arama, kurtarma, tıbbi ilk yardım, tedavi, defin, salgın hastalıkları önleme, yiyecek, içecek ve giyecek temini, acil barındırma, ısıtma, aydınlatma, ulaştırma, enkaz kaldırma, altyapıyı asgari seviyede çalışır hâle getirme, akaryakıt gibi acil hizmet ve ihtiyaçların karşılanması ve bu konularda yapılacak her türlü iş, işlem, tahsis, kiralama, satın alma, hibe ve kamulaştırma ve benzeri faaliyetler.

acil yardım araması (*İng. emergency relief call*) İçinde SIM kart bulunmayan veya çağrının yapıldığı anda aboneliği olan işletmecinin şebekesine bağlantı sağlayamayan mobil telefon ile 112 kısa numarasına doğru yapılan arama.

acil yardım çağrı hizmeti (*İng. emergency relief call service*) Yangın, sağlık, doğa kaynaklı afetler ve güvenlik gibi acil durumlara ilişkin bilgilerin ilgili acil çağrı merkezlerine en hızlı ve en uygun şekilde iletilmesini sağlayan hizmetler.

acil yardım çağrısı (*İng. 1. emergency relief calls 2. appeal*) **1.** Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde kabul görmüş yangın, sağlık, doğa kaynaklı afetler ve güvenlik gibi acil durumlarla ilgili olarak acil çağrı merkezlerine yapılan çağrı. **2.** Afetin büyüklüğünün Ulusal Derneğin (Kızılay) müdahale kapasitesini aştığı, uluslararası yardıma ihtiyaç duyulduğu durumlarda Uluslararası Kızılay Federasyonu (IFRC) üzerinden üye ulusal dernekler ve diğer donörlere yönelik yapılan yardım çağrısı.

Afet durumu, sonuçları, müdahale durumu ve ihtiyaç tespiti ile ilgili daha detaylı bilgi içerir.

acil yardım planlaması (*İng. emergency relief planning*) Müdahale ekipleri arasında iş birliği ve ortak çalışmaların düzenlenmesini sağlamak amacıyla acil yardım planlarının hazırlanması, sürekli güncel tutulması ve geliştirilmesi; planda görev üstlenen kişi ve kuruluşların eğitim ve tatbikatlarla geliştirilmesini ve koordineli çalışmasını kapsayan olay yeri ekipleri ve olayın komuta merkezleri yönetiminin planlama süreci.

acil yardım ödeneği (*İng. emergency fund*) Afet, acil durum ve korunma konularında hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarında yapılacak harcamaları karşılamak üzere özel hesaplara konulan ödenek.

acil yardım süresi (*İng. emergency relief period*) Afetin meydana gelmesi ile başlayıp afetin sona ermesinden itibaren onbeş gün devam eden ve gerektiğinde AFAD tarafından uzatılabilen acil yardımlar ile bunlarla ilgili harcamaların yapıldığı süre.

açık borçlandırma (*İng. open debit*) Etüt proje programında bulunan işlerin, etüt-proje işlemleri (yer seçimi, kamulaştırma, kadastro gibi) tamamlandıktan sonra yatırım programına alınıp inşaat yardımı yapılacak hak sahibi sayısını kesinleştirmek için afettede kişi, kurum ve ailelere verilen miktarsız borçlandırma senedi.

adaptasyon (*İng. adaptation*) bk. uyum.

AFAD Türkiye Deprem Veri Merkezi (AFAD TDVM) (*İng. AFAD Earthquake Data Center of Turkey*) Sismik ağ işleten kurum, kuruluş, üniversite ve araştırma merkezleri tarafından elde edilen sayısal deprem verilerinin eş zamanlı olarak aktarıldığı, verilerin standart hâle getirildiği, depolandığı, saklandığı, bütün gelen verilerin değerlendirilmesi ile en doğru deprem parametrelerinin belirlendiği ve elde edilen bütün bilgilerin ulusal ve uluslararası araştırmacılara dağıtılması işlemlerini yürütmek üzere kurulmuş merkez.-

afet (*İng. disaster*) Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay.

Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü (*İng. Disaster and Emergency Provincial Search and Rescue Team*) AFAD tarafından belirlenecek illerde il afet ve acil durum müdürlüğü bünyesinde kurulan afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüğü.

5902 sayılı Kanunda yapılan son değişikliklere göre bu müdürlükler, il afet ve acil durum müdürlüğü emrinde görev yapmaktadır. Bu şekilde kurulacak müdürlük sayısı yirmiyi geçemez.

afet ve acil durum askerî harekâtı (*İng. disaster and emergency military operation*) Afet sonrası meydana gelebilecek daha fazla can ve mal kaybını önlemek ve afet bölgesinde devlet otoritesini devam ettirmek amacıyla, mevcut yasal mevzuat ve afet sonrasında yapılabilecek ilave yasal düzenlemeye (olağanüstü hâl ilanı gibi) uygun olarak Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin, mevcut birlik teçhizatının ve malzemesinin kullanılması.

afet ve acil durum çantası (*İng. disaster bag - emergency bag*) Afet anı ve sonrasında kullanılmak üzere bazı acil ihtiyaç maddeleri ve belgelerin hazır bulundurulduğu çanta.

İçerisinde önemli evrak kopyaları, telefon listesi, para, kıyafet, radyo, kuru gıda, su, ilaç, ilk yardım çantası, hijyen malzemesi vb. gibi şeyler bulunmalıdır.

afet ve acil durum faaliyetleri ödeneği (*İng. disaster and emergency operation allowance*) 5902 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesine göre Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesinde yer alan ödenek.

afet ve acil durum haberleşmesi (*İng. disaster and emergency communication*) Afet ve acil durumlarda, önceden düzenlenmiş veya tesis edilmiş kablolu ve telsiz haberleşme sistemleriyle ilgili kurum, kuruluş ve kişiler arasında yapılan ses, görüntü ve data içeren haberleşme.

afet ve acil durum hizmeti (*İng. disaster and emergency service*) Afet ve acil durum haberinin duyurulması, etki analizi, haberleşme, güvenlik, sağlık, trafik, arama-kurtarma, tahliye, yangınlar ve ikincil afetler, altyapı, ulaşım altyapısı, enerji, defin, barınma, beslenme, enkaz kaldırma, hasar tespit, zarar tespit, aynı ve nakdi bağış yönetimi, uluslararası destek ve iş birliği, satın alma, kiralama, el koyma, gıda, tarım ve hayvancılık, tehlikeli maddelerle ilgili dekontaminasyon, barındırma faaliyetleri ve psikolojik ve sosyal destek hizmetlerinin tümü.

Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu (*İng. Disaster and Emergency Coordination Commission*) 5902 sayılı Kanun gereği, afet ve acil durum

hâllerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, resmî kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlamak amacıyla, Başbakanlık Müsteşarının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Millî Eğitim, Çevre ve Şehircilik, Sağlık, Ulaştırma, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Orman ve Su İşleri, Kalkınma Bakanlıklarının Müsteşarları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ile afet veya acil durumun türüne göre Kurul Başkanınca görevlendirilecek diğer bakanlık ve kuruluşların üst yöneticilerinden oluşan kurul.

afet ve acil durum müdahale planı (*İng. disaster and emergency response plan*) Afete zamanında, hızlı, etkili ve koordineli olarak müdahale edebilmek ve etkilenen toplulukların acil yardım ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili olarak karşılayabilmek için, mahalle, ilçe veya il düzeyinde yerleşmelerin karşı karşıya buldukları tüm tehlikeleri ve muhtemel afetlerde uğranacak kayıp ve zararları afet senaryolarıyla gerçekçi biçimde ortaya koyan, kimlerin, ne zaman, nerede, hangi görev ve yetki ile hangi imkân ve kaynakları kullanarak olaya müdahale edeceklerini belirleyen, eğitim ve tatbikatlarla sürekli yenilenen ve geliştirilen plan.

Ülkemizde ulusal seviyede Türkiye Afet Müdahale Planı ve il ölçeğinde İl Afet Müdahale Planı yapılmaktadır.

afet ve acil durum yönetim merkezi (AADYM) (*İng. disaster and emergency management centre*) Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği, 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem ve haberleşme sistemleri ile donatılan merkez.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliğine göre; Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'nin yanı sıra, afet ve acil durumlara müdahalede ulusal düzeyde hizmet grubu sorumlusu olan Bakanlık, kurum ve kuruluşların; illerde ise Valilikler ve Valilerce gerekli görülmesi halinde ilçelerde Kaymakamlıklar bünyesinde AADYM kurulur.

afet ve acil durum yönetimi (*İng. disaster and emergency management*) Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla bir afet olayının

öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla kaynaklarının bu ortak hedefler doğrultusunda yönetilmesi.

Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu (*İng. Disaster and Emergency Management High Commission*) 5902 sayılı Kanuna göre, afet ve acil durumlarla ilgili olarak hazırlanan plan, program ve raporları onaylamakla görevli, Başbakan veya görevlendireceği Başbakan Yardımcısının başkanlığında, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme, Aile ve Sosyal Politikalar, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Çevre ve Şehircilik, Orman ve Su İşleri, Kalkınma, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlarından oluşan kurul.

Kurul toplantılarına, ilgili bakan, kurum ve kuruluş, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanlar çağırılabilir. Kurul, yılda en az iki kez toplanır. Kurul, ayrıca Kurul Başkanının isteği üzerine toplanabilir. Kurulun sekreteryasını AFAD yürütür.

afet anketi (*İng. disaster questionnaire, disaster survey*) Afet sonrasında sosyal, ekonomik, psikolojik ve sağlık ile ilgili etkilerin araştırılması, afetzedede eğilim ve isteklerinin belirlenmesi ya da afet öncesindeki eğitim çalışmalarında kullanılmak amacıyla yapılan bilgi toplama ve değerlendirme faaliyeti.

afet bağıışı (*İng. disaster donation*) Afet nedeniyle bireysel ya da kurumsal olarak yapılan her türlü ayni ve nakdi yardım.

afet bilgi sistemi (*İng. disaster information system*) Afetlerin her safhasında can kaybını ve ekonomik kayıpları en aza indirmek için konuyla ilgili veriler ve bilginin eş güdüm içinde zamanında sağlandığı ve değişiminin sanal bir ağ ortamında kolaylıkla yapılabildiği bütünleşik ve teknolojik sistem.

Bu sistemin ana unsurları; gerçek zamanlı veya arşivlenmiş veri ve bilgiler ile karar süreçlerini uygulayıcı ve kullanıcı insanlardır. Teknolojik altyapısı ise uydu haberleşme imkânları, coğrafi bilgi sistemleri, karar destek sistem yazılımları, acil çağrı ve komuta kontrol merkezleri yazılımları, personel ve stok yazılımları, uzaktan algılama, bilgisayar ağları ve internet erişimi de dâhil her türlü iletişim sistemlerine dayanır.

afet bonusu (*İng. catastroph bond*) Afet riskinin menkul kıymetleştirilmesi ve tahvil ihracı yoluyla sermaye piyasalarına transferi.

afet bölge komutanı (*İng. disaster area commander*) Sivil-asker iş birliği kapsamında, sorumluluk sahasının sınırları Genel Kurmay Başkanlığı tarafından belirlenen ve “afet ve acil durum askeri harekâtı” icra etmek üzere görevlendirilen bölgeden sorumlu birlik komutanı.

afet bölgesi (*İng. disaster region*) Yapılan ön değerlendirme sonucu afetin etkilediği, hasar ve yıkıma sebep olduğu belirlenen ve bu veriler ışığında sınırları tespit edilen bölge.

afet çadırı (*İng. disaster relief tent*) Afet ve acil durumdan etkilenenlerin kullanımı amacıyla olay yerine ilk anda gönderilen, farklı nitelik ve tipe sahip kısa süreli acil barınma malzemesi.

afet döngüsü (*İng. disaster cycle*) bk. **afet yönetimi süreci**.

afet envanteri (*İng. disaster inventory*) Afet durumunda hizmet verecek kuruluşların elinde bulunan malzeme, kaynak ve imkânların stok durumunu yönetmesini sağlamaya yarayan demirbaş listesi. Bu terim aynı zamanda afetlerin yol açtığı zarar ve kayıpların listeleri için de kullanılmaktadır.

afet epidemiyolojisi (*İng. disaster epidemiology*) Afet nedeniyle meydana gelen ölümler, yaralanmalar, hastalıklar, psikolojik sorunlar gibi sağlığı etkileyen her türlü durum ve bunlara etki eden faktörlerin neden-sonuç ilişkilerinin ve gerçekleştirilen müdahalelerin yeterliliğinin incelenmesi ve raporlandırılması.

Afet bölgelerinde epidemiyolojik çalışma ve araştırmalar görevlendirilen halk sağlığı çalışanlarınca yapılır. Benzer durumların tekrarlanmaması, zararların azaltılması ve müdahale planlarının gözden geçirilmesi konularında esas alınmak üzere kurumlara duyurulur.

afet etüdü (*İng. disaster survey*) Olmuş ya da olması muhtemel yerel ve bölgesel ölçekteki afet olaylarını jeolojik ve jeoteknik, jeofizik, hidrolojik, meteorolojik, yerleşime uygunluk ve benzeri bilimsel veriler ışığında değerlendiren, afete maruz bölge sınırlarını ve afetzede listelerini içeren teknik çalışmalar.

afet etüt raporu (*İng. disaster survey report*) Afet etütleri sonucuna göre gerektiğinde alınabilecek önlemleri, afete maruz bölge sınırlarını, haritaları ve afetzede listelerini içeren teknik rapor.

afet gönüllüsü (*İng. disaster volunteer*) Afet öncesi veya sonrasında, ihtiyaç duyulan alanda karşılık beklemeden kamu kurum ve kuruluşları, Türk Kızılayı veya başka bir insani yardım kuruluşu için hizmet vermek üzere önceden eğitilmiş kişi.

afet irtibat bürosu (*İng. disaster liaison office*) Afet sonrasında yürütülmekte olan faaliyetlerin, iş birliği ve koordinasyon içinde gerçekleştirilebilmesi için il afet ve acil durum yönetim merkezinde oluşturulan ilk başvuru birimi.

Afet bölgesine gelen her kişi ve kurum, buraya kayıt yaptırır.

afet istatistiği (*İng. disaster statistics*) Afetlere yol açabilecek olaylarla, afetlerin neden olduğu fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel zarar ve kayıplara ait bilgilerin, sistematik ve sürekli olarak toplanarak işlenmesi sonucunda elde edilen istatistiki verilerin tümü.

afet kanunu (*İng. disaster law*) Afetler ile ilgili olarak farklı düzeylerdeki politika ve stratejiler, kurumsal yapılanmalar, görev, yetki ve sorumluluklar, yapılması gereken çalışmalar, alınması gereken önlemler, iş birliği ve koordinasyon esasları, kaynaklar, yükümlülükler gibi konuları düzenleyen kanun. 7269 sayılı Kanun.

afet lojistiği (*İng. disaster logistics*) Afet ve acil durumlardan etkilenen bölgelere ve insanlara yardım malzemeleri ile diğer malzeme ve ekipmanların depolanması ve ulaştırılması olayı.

afet lojistik deposu (*İng. disaster logistics warehouse*) İhtiyaç duyulan malzemelerin afet ve acil durumlarda etkilenen bölgelere gönderilmek üzere tutulduğu depo.

afet lojistik planı (*İng. disaster logistics plan*) Afet öncesinde ve sonrasında lojistik faaliyetlere ilişkin olarak haberleşme, taşımacılık, depolama, altyapı hizmetleri, geçici iskân hizmetleri, enkaz kaldırma hizmet-

leri ve dış kuruluşlar koordinasyon hizmetlerinin uygulama esaslarının yer aldığı plan.

afet lojistik yönetimi (*İng. disaster logistics management*) Afet anında ve sonrasında ihtiyaç duyulan malzeme, ekipman, araç ve personel ihtiyacının temin edilerek doğru zamanda doğru afet bölgesine ulaştırılması ve ulaştıktan sonra da hayat şartlarının normale dönüncüye kadar yardım faaliyetlerinin devamlılığının sağlanması.

afet mevzuatı (*İng. disaster regulation*) Afetlerin her yönü ile ilgili olarak yürürlüğe konulmuş ve uygulanmakta olan kanun, kanun hükmünde kararname, Bakanlar Kurulu kararı, tüzük, yönetmelik, genelge gibi düzenleyici belgelerin tümü.

afet müdahale ekibi (*İng. disaster response team*) Afete müdahale ve acil yardım çalışmalarında görev almış veya alması planlanmış resmî veya özel tüm kurum ve kuruluşlara ait, özel eğitimli kişilerden oluşan grup.

afet müzesi (*İng. disaster museum*) Yıkıcı bir afet geçirmiş bir yerleşim biriminde, yaşananlardan çıkarılması gereken dersleri ve bunların unutulmamasını sağlamak amacıyla, hasarlı yapı, yer, çeşitli eşyalar ve afete ait resimlerin korunarak sergilendiği alan veya mekân.

Bu tür müzeler, örneğin deprem bölgelerinde fayın hareketini gösterecek şekilde açık hava müzeleri hâlinde de olabilir.

afet planlaması (*İng. disaster planning*) Ana hatlarıyla hazırlık, önleme ve risk azaltma, afete müdahale ve iyileştirme planları adları altında afet öncesinde hazırlanması gereken planlama çalışmalarının tümü.-

afet politikası (*İng. disaster policy*) Ülkeyi yöneten siyasi iradenin, afet risk ve zararlarının azaltılması konusundaki misyon (görev) ve vizyonunun (ülkü) ne olduğunu; hangi önlemleri almak için nasıl bir yol izleneceğini; merkezi ve yerel düzeylerde nasıl örgütlenileceğini; önceliklerinin neler olduğunu ve hangi kaynakların kullanacağını gösteren ve ulusal nitelikteki planların temelini oluşturan kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetlerin tümü.

afet riski (*İng. disaster risk*) Belirli bir tehlikenin, gelecekte belirli bir zaman süresi içinde meydana gelmesi hâlinde, insanlara, insan yerleşmelerine ve doğal çevreye, bunların zarar veya hasar görebilirlikleri ile orantılı olarak oluşturabileceği kayıpların olasılığı.

Riskten veya kayıp olasılığından bahsedebilmek için belirli büyüklükteki tehlike veya olayın varlığı ve bundan etkilenebilecek değerlerin mevcudiyeti ile bu değerlerin tehlike veya olaydan etkilenme oranları veya zarar görebilirliklerinin tahmin edilebilmesi gerekmektedir.

afet risk azaltma planı (*İng. disaster risk reduction plan*) Kurum ve kuruluşların, afet risklerinin azaltılması için gerekli hedef ve özel amaçlarının ve bunları başarmaya yönelik kısa, orta ve uzun vadeli politika, strateji ve eylemlerinin uygulanması için temel oluşturan ve risk yönetimi ile idare edilen proje çalışmalarının planı.

afet risk yönetimi (*İng. disaster risk management*) Ülke, bölge, kent veya yerleşme birimi ölçeğinde tehlike ve riskin belirlenmesi, analizi, riskin azaltılabilmesi için imkân, kaynak ve önceliklerin belirlenmesi, politika ve stratejik plan ve eylem planlarının hazırlanması ve yaşama geçirilmesi süreci.

5902 sayılı Kanundaki tanım, “*Ülke, bölge, kent ölçeğinde ve yerel ölçekte risk türleri ve düzeylerini tespit etme, önleme, azaltma ve paylaşma çalışmaları ile bu alandaki planlama esasları. Afet senaryolarının hazırlanması, uygulama önceliklerinin belirlenmesi ve riskin azaltılabilmesi için genel politika ve stratejik planlarla, uygulama planlarının hazırlanması ve hayata geçirilmesi bu süreç kapsamındadır.*” şeklindedir.

Afet Risklerinin Azaltılması Ulusal Platformu (*İng. National Platform For Disaster Risk Reduction*) Afet ve acil durumlara ilişkin olarak ülke düzeyinde tehlikelerin önlenmesi, toplumun afetlere duyarlılığının artırılması, risk azaltma çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması, risk azaltmanın her düzeyde plan, politika ve programlara entegrasyonu (uyumu) amacıyla ihtiyaçların belirlenmesine, uygulamaların

izlenmesine ve değerlendirilmesine katkıda bulunmak ve öneriler sunmak üzere oluşturulan, interdisipliner özellikte, kamu, özel sektör, akademik camia, medya gibi toplumun tüm kesimlerinden temsilcilerin yer aldığı çalışma grubu.

afet riskini belirleme (*İng. disaster risk assessment*) Afet riskinin matematiksel olarak ifade edilebilir biçimde hesaplanması.

Afet Riski (AR) = Tehlike (T) x Değerler (D) (etkilenebilecek unsurlar) x Zarar Görebilirlik (ZG) (etkilenme oranı); (kısaltmayla, $AR=T \times D \times ZG$) şeklinde förmüle edilebilir. Afet riskinin belirlenebilmesi için öncelikle afete yol açabilecek tehlikelerin neler olduğu; yerleri, büyüklükleri, oluş sıklıkları ve etkileyebilecekleri alanların belirlenmesi, bu tehlikeden etkilenebilecek, nüfus, yapı ve altyapılar, ekonomik ve sosyal değerler, çevre gibi tüm değerlerin envanter listelerinin çıkarılması gerekir. Tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde ise, bu değerlerin uğrayabilecekleri fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel kayıpların tahmin edilmesi mümkün olur.

afet senaryosu (*İng. disaster scenario*) Afet riskinin belirlenmesi çalışmaları sonucunda elde edilen ve farklı büyüklük ve konumlardaki tehlikelerin gerçekleşmesi hâlinde meydana gelebilecek tüm zarar ve kayıpları tahmin etmeye yarayan bilimsel çalışma.

Senaryolarda olabildiğince gerçeğe yakın koşulların canlandırılması gerekir. Ancak afete müdahale planlarının yeterliliği için bazen en olumsuz sonuçlar doğurabilecek senaryolar da tercih edilebilir.

afet seviye etki derecesi (*İng. disaster impact level*) Türkiye Afet Müdahale Planı'nda tanımlanan afete müdahale seviyelerini ifade eder. S1, S2, S3, ve S4 olmak üzere dört seviye vardır. S1 yerel imkânların yeterli olduğu seviyedir. S2 destek illerin takviyesine ihtiyaç duyulduğu, S3 ulusal desteğe ihtiyaç duyulduğu, S4 ise uluslararası destek ihtiyacı olduğunu anlamına gelir.

afet tehlike haritası (*İng. disaster hazard map*) Deprem, sel, çığ, heyelan, kuraklık, tıbbi jeolojik faktörler, tehlikeli maddeler, sanayi

tesislerinden kaynaklanan tehlikeler gibi farklı türdeki doğa, insan ve teknoloji kaynaklı olayların oluşum sıklığının ve hızının, etki süresi ve dönemlerinin, etki alanlarının, yaygınlık ve şiddet derecelerinin olabilirliğini ortaya koyan belirli ölçütlere göre hazırlanmış harita.

afet tehlikesi (*İng. disaster hazard*) Can ve mal kayıpları ile fiziksel, sosyal, ekonomik, politik ve çevresel kayıp ve zararlara yol açan doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olayın belirli bir yerde ve zaman aralığında olma olasılığı.

Afet tehlikelerini kökenlerine göre; deprem, sel, kuraklık, heyelan, volkan patlaması gibi doğal; endüstriyel, nükleer ve büyük taşımacılık kazaları gibi teknolojik; savaş, terör olayları, iç çatışmalar gibi insan kaynaklı tehlikeler olarak ayırmak mümkündür. Bununla beraber depremler, seller, volkan patlamaları, fırtına ve tayfunlar gibi ani gelişen tehlikeler veya kuraklık, erozyon, küresel iklim değişiklikleri gibi yavaş gelişen tehlikeler olarak da tasnif edilebilmektedir. Afet tehlikesi, konuma bağlı olup içinde bulunulan yere, bölgeye veya ülkeye göre değişmektedir. Ayrıca, tehlikenin (örneğin depremler) büyüklüğü, tekrarlanma süresi ve olası etkileri de konuma bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle afet tehlikesinin ülke, bölge, il veya yerleşme ölçeğinde belirlenmesi, önleme ve zarar azaltma çalışmalarının temelini oluşturur. Matematiksel olarak tehlike “belirli büyüklükteki bir olayın, belirli bir yörede ve belirli bir zaman aralığında olma olasılığı” olarak tanımlanmaktadır. Afet tehlikesini, büyüklüğü, oluş sıklığı, tekrarlanma süresi, etki alanı, belirli bir süre içindeki olma olasılığı gibi ölçülebilir parametrelerle tanımlamak gerekir.

afet tıbbı (*İng. disaster medicine*) Afet yönetimindeki diğer disiplinlerle iş birliği hâlinde, afetlerin yol açtığı tüm sağlık problemlerine, tıp bilimlerinin birçok uzmanlık alanını bünyesinde barındırarak, hastane dışında da (sahada, enkazda, sahra hastanelerinde) müdahale edilebilmesi yönünde çalışmalar ve araştırmalar yapan bilim dalı.

afet yöneticisi (*İng. disaster manager*) Kurumların afetle ilgili çalışmalarında, özellikle zarar azaltma ve hazırlık konularında görev yapan idareci.

İhtiyaç duyulduğunda acil durum yöneticisi olarak da görev yapabilen kişilerdir. Etkin bir afet yöneticisinin iyi eğitilmiş, bilgili ve deneyimli olması gereklidir.

afet yönetimi (*İng. disaster management*) Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afet sonucunu doğuran olaylara zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edilmesi ve afetten etkilenen topluluklar için daha güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturulabilmesi için toplumca yapılması gereken topyekûn bir mücadele süreci.

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkân ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim sürecidir.

afet yönetimi süreci (*İng. disaster management process*) Bir afet olayını izleyen ve bir sonraki afete kadar birbirini takip eden afete müdahale, iyileştirme, yeniden inşa, zarar azaltma ve afete hazırlık aşamaların tümü.

Afet yönetiminin evreleri olarak da anılırlar. Her evrede yapılan çalışmaların başarısı büyük ölçüde, bir sonraki evredeki çalışmaların başarısını etkilediği için bu döngü iç içe geçmiş zincir halkaları veya daire ile gösterilmektedir.

afete dirençlilik (*İng. disaster resilience*) Tehlikelere açık bir sistem, toplum veya topluluğun afet tehlikesine karşı dayanıklı olabilme, bununla baş edebilme, afetlerin etkisini kısa sürede gidererek iyileştirme kapasitesi.

Başka bir ifade ile tehlikeli bir oluşumun etkilerini zamanında ve etkili olarak ön görme, tahmin etme, uyum sağlama, önleme, azaltma, baş edebilme ve iyileştirme yeteneği.

afete duyarlı planlama (*İng. disaster sensitive planning*) Yerleşime açılması düşünülen veya yerleşik alanlardaki her tür ve ölçekteki planlamada, tüm afet tehlike ve risklerini dikkate alan, bu tehlike ve risklerin önlenmesi, dışlanması veya olası zararlarının azaltılması amacıyla hazırlanan, kısa, orta ve uzun vadeli hedef, politika, strateji ve faaliyetleri belirleyerek eylem planlarının temelini oluşturan planlama süreci.

Afete dirençli planlama olarak da tanımlanabilmektedir.

afete hazırlık (*İng. disaster preparedness*) Afetlere zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmek için afet öncesinde yapılması gereken planlama, eğitim, tatbikat, erken uyarı sistemlerinin kurulması, acil yardım malzeme stokları, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gibi faaliyetlerin sürekli ve sürdürülebilir olarak yürütüldüğü süreç.

5902 sayılı Kanunda hazırlık; “Afet ve acil durumlara etkin bir müdahale amacıyla önceden yapılan her türlü faaliyet” olarak tanımlanmaktadır.

afete maruz bölge (*İng. disaster-prone area*) Afet etüt raporlarında, olmuş veya olması muhtemel afetlerden etkilendiği veya etkilenebileceği belirtilen, iyileştirme çalışmaları ile teknik ya da ekonomik olarak ıslah edilmesi mümkün olmayan, sınırları AFAD veya ilgili kurum teknik elemanlarınca tespit edilerek haritalanan, yapı ve/veya ikamet için yasaklanması Başbakanlık AFAD’ ın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan bölge.

afete maruz bölge kararı (*İng. judgment of disaster-prone area*) Bakanlar Kurulunca, olmuş veya olması muhtemel afetlerden etkilenen veya etkilenebilecek durumda olan ve sınırları tespit edilerek haritalanan yapı veya ikamet için yasaklanmış alanları belirlemek üzere alınan karar.

afete müdahale (*İng. disaster response*) Afetin oluşundan hemen sonra başlayıp afetin yol açtığı kayıp ve zararların büyüklüğüne bağlı olarak 1-2 aylık süre içinde gerçekleştirilen tüm faaliyetlere verilen genel ad.

Bu safhada yapılan faaliyetlerin ana hedefi; mümkün olan en

kısa süre içinde çok sayıda insanın hayatını kurtarmak, yaralıların tedavilerini sağlamak, tedavisi sürenlerin tedavilerinin aksamamasını sağlamak, açıkta kalanların barınma, beslenme, korunma, ısınma, haberleşme, ulaşım, tahliye, güvenlik, psikolojik ve sosyal destek, gibi hayati gereksinimlerini en kısa sürede ve en uygun yöntemlerle karşılamaktır.

afete müdahale kapasitesi (*İng. disaster response capacity*) Afet müdahalesi için toplumda var olan imkân ve kaynakların tümü.

Kişi, kurum ve kuruluşların zarar azaltma ve hazırlık evrelerindeki çalışmalarının etkinliğine bağlı olarak afete zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmeleri ve acil yardım hizmetlerini yürütebilmeleri bu kapsamdadır.

afetin büyüklüğü (*İng. size of disaster*) Afetin yol açtığı ve afete bağlı nedenlerle oluşabilecek can kayıpları, yaralanma ve sakat kalmalar, yapı ve altyapı hasarları gibi fiziksel hasarlarla ekonomik, sosyal ve psikolojik kayıpların tümü.

afetlere dirençli toplum (*İng. disaster resilient community*) Afet sonrası yaşanan acil durum sürecinin ardından, toplumun olası yeni bir afete karşı daha dirençli kılınması amacıyla yapılan zarar azaltma, hazırlık ve iyileştirme faaliyetleri sonucunda ulaşılan yeterlilik düzeyi.

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması konusunda eğitilmiş ve bilinçli olduğu ve etkin önlemler alabildiği için her tür ve büyüklükteki afetlerden olabildiğince az zarar gören ve hazırlıklı olduğu için de kısa süre içinde ve dışarıdan büyük yardımlar almadan normal yaşam düzenine dönebilen toplulukları ifade eder.

afetlerin etkileri (*İng. disaster impacts*) Afetlerin insanlar, insan yerleşmeleri ve çevre üzerindeki doğrudan etkileri; yol açtıkları zarar ve kayıplar ile dolaylı ve ikincil etkiler dâhil meydana gelen olumsuzlukların tümü.

afetlerin doğrudan etkisi (*İng. direct effect of disasters*) Can kayıpları, yaralanma ve sakat kalmalar, yapı ve altyapı hasarları, eşya ve stok kayıpları, hayvan, tarım alanları ve tarım ürünleri kayıpları, kültür mirası ve müzelerdeki kayıplar ile acil yardım, kurtarma, iyileştirme ve yeniden inşa faaliyetlerine yönelik giderlerin tümü.

afetlerin dolaylı etkisi (*İng. in-direct effect of disasters*) Üretim, turizm, ticaret ve hizmet sektörlerinin kısa veya uzun süreli devre dışı kalması nedeniyle uğranılan gelir kayıpları, eğitim, sağlık, ulaştırma, enerji vb. sektörlerdeki hasarlar nedeniyle uğranılan hizmet kayıpları, üretim ve hizmet azalmasının yol açacağı fiyat artışları, kalkınma planlarındaki yatırımların askıya alınmasının doğuracağı alternatif maliyetler, işsizlik, göç, sakat ve kimsesiz kalanlarla, psikolojik travma yaşayanların yol açtığı sosyal maliyet vb. olumsuzluklar.

afetlerin ikincil etkisi (*İng. secondary effect of disasters*) Üretim ve hizmet kaybının yol açabileceği pazar kaybı, aşırı talebin neden olduğu karaborsacılık, sosyal dengelerin bozulmasının yol açabileceği asayişsizlik, hırsızlık, yağmacılık, tecavüz vb. olayların aşırı derecede artışı gibi etkiler.

Gayrisafi yurt içi hâsıla, tüketim, enflasyon, istihdam ve diğer makro ekonomik göstergelerdeki olumsuz değişiklikler, kamu kaynaklarının yardım ve yeniden yapılanmaya aktarılmasından kaynaklanan ekonomik kayıplar da afetlerin ikincil etkilerindedir.

afettede (*İng. disaster victim*) Afete uğramış, afetten etkilenmiş kişi.

Olmuş ya da olması muhtemel afet ve acil durumlardan dolayı fiziksel, sosyal ve ekonomik yönden zarara uğrayan veya uğraması muhtemel kişi. (7269 sayılı Kanun)

afettede psikolojisi (*İng. disaster-victim psychology*) Afeti yaşamış, can ve mal kaybına uğramış olan bireylerin içinde bulunduğu psikolojik duygu düzeyi.

Bireylerin, normal yaşam düzenlerinin bozulması ile birlikte sinirlilik, kaygı, güvensizlik, vb. duyguları yoğun olarak yaşamaya başlamasını kapsamaktadır. Psikolojik ilk yardım ve psikolojik destek faaliyeti, afet sonrasında yapılması gereken sosyal çalışmalarındandır.

agrega (*İng. aggregate*) Doğal, yapay veya her iki cins yoğun mineral malzemenin genellikle 100 mm'ye kadar çeşitli büyüklüklerdeki kırılmış veya kırılmamış tanelerinin bir yığını.

ağır iklim tipi adır (*İng. severe climate tent*) adır ve teknik donanımları en az -45/+45°C ısı değerleri arasında çalışmaya uygun, girişleri içeriye sıcak/soğuk nşfuzunu azaltmak amacıyla iki kademeli olan; n kapıdan bir sahanlığa, ikinci kapı ile iç kısmına girilebilen çadır tşrş.

Bu tip çadırların hastane amaçlı olanlarında çadır seti, dekontaminasyon, ara bağlantı, acil mşdahale, laboratuvar, yoğun bakım ve hasta gözlem, radyoloji ve ameliyathane uniteleri olarak kullanılmak üzere 8 adet adır, 80 KW romrk kabinli jeneratör, soğuk sıcak iklimlendirme uniteleri ve ışık kulesi seti de dâhil olmak üzere gerekli teknik donanımlardan oluşan sistemdir.

ağşap karkas (*İng. timber frame*) Taşıyıcı sistem elemanları, mşnferit betonarme veya taş yığma temeller, bunlar üzerine oturan ağşap dikme ve çaprazlar, ağşap bağ kirişleri ve ağşap kat ve çatı dşemelerinden oluşan bir yapı tşrş.

ağşap yapı (*İng. wooden house*) Ağşap malzeme kullanılarak yapılmış yapı.

aile afet ve acil durum planı (*İng. family disaster and emergency management plan*) Bir afet durumunda aynı evde yaşayan bireylerin afetin olası olumsuz etkilerinden korunabilmek veya afeti en az zararla atlatabilmek için neleri, ne zaman yapacaklarını gösteren, aile bireylerince konuşularak hazırlanmış ve unutulmaması gereken bir davranış planı.

aile birleştirme (*İng. restoring of family links-RFL*) Afet, silahlı çatışma gibi nedenlerden dolayı parçalanmış aileleri yeniden bir araya getirmek için Drdşncş Cenevre Konvansiyonuna taraf olan hşkşmetlerin tşm tedbirleri alması gereğinden tşrş uluslararası hukuktan doğan bir yşkşmlşlşk.

aile gıda paketi (*İng. family food ration*) Bir afetzede ailenin bir aylık temel gıda ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve miktarda kuru gıda malzemelerini haiz yardım paketi.

aile mutfak seti (*İng. family kitchen set*) Afetzedelerin normal hayatlarına dönmelerini sağlamak amacıyla 5 kişilik bir ailenin yemek pişirebilmesi, pişirilen yemeğin ayrı kaplarda yenebilmesi ve muhafaza edilebilmesi için tasarlanan basit mutfak gereçlerinden oluşan set.

akreditasyon (*İng. accreditation*) 5902 sayılı Kanuna göre, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının koordinasyonunda çalışabilmesi için özel kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarına uygunluk belgesi verilerek tanınması işi.

aktif fay (*İng. active fault*) Son on bin yıllık yakın geçmişte kırılmış olan ve gelecekte deprem üretme olasılığı olan fay. Üzerinde küçük depremler kaydedilen veya yıllık yer değiştirme hızı 1 mm' den büyük ve gelecekte kırılarak depreme yol açma ihtimali bulunan faylar da aktif fay olarak değerlendirilmektedir.

aletsel dönem depremleri (*İng. instrumental period earthquakes*) 1900'den günümüze aletsel ölçümlerle kaydedilen depremler.

altın saatler (*İng. golden hours*) Afet sonrası o bölgedeki insanların aranması ve kurtarılması ile tıbbi ilk yardımın yapılması için geçecek ilk 72 saatlik kritik süre.

Sağlık konusundaki acil müdahale süresi bazı durumlarda çok daha az olmaktadır. Bireylerin ve yerel halkın afet sonrasında yetkililer ve ekipler gelene kadar ilk 3 gün kendi başına yeterli kapasiteye sahip olması istenen ve planlanan zaman dilimidir.

altyapı tesisi (*İng. infrastructure*) Bir yerleşim bölgesi ve sanayi kuruluşu için gerekli olan ulaşım, iletişim, elektrik, su, kanalizasyon, içme suyu şebekeleri ve bunların arıtma tesisleri gibi yapılarının tümü.

alüvyon (*İng. alluvium*) Kayaçların aşınması ve bozulması sonucunda oluşarak su, rüzgâr gibi dış etkenlerle taşınıp çukurlarda veya düzlüklerde biriken kaya parçaları, çakıl, kum, kil, silt gibi birikinti katmanı.

ambulans ve acil bakım teknikeri (AABT) (*İng. paramedic*) Üniversitelerin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulundaki 2 yıllık ambulans ve acil bakım teknikerliği programlarından mezun olmuş kişi.

anakaya (*İng. bedrock*) Nispeten daha sert ve yoğun kayalardan oluşan ve genellikle üzerinde taşlaşmamış ve gevşek yumuşak kayaçlar ile toprak örtüsü bulunan zemin katmanı.

ana şok (*İng. main shock*) Bir bölgede bir deprem serisi içinde meydana gelen en büyük deprem.

Bu deprem öncesinde meydana gelen daha küçük depremlere öncü depremler, sonrasında meydana gelen daha küçük depremlere ise artçı depremler denilmektedir.

ani gelişen afet (*İng. rapid onset disaster*) Deprem, fırtına, hortum, çığ, kaya düşmesi, volkan, yangın, heyelan, ani sel, su taşkını, tsunami gibi yıkıcı etkileri aniden ortaya çıkan doğa kaynaklı afet.

antraks (*İng. anthrax*) Biyolojik silah olarak geliştirilmiş *bacillus anthracis* adlı bakterinin oluşturduğu ölümcül enfeksiyon.

Doğada mevcut olan *bacillus anthracis* (şarbon sporu), biyolojik silah olarak laboratuvar ortamında ya da yapay koşullarda üretilebilmektedir. Üretiminin kolaylığı, zorlu koşullara dirençli oluşu ve solunum, deri teması gibi kolay yollarla enfekte etme özelliği şarbonun biyolojik silah olarak kullanılmasının sebepleridir. Vücuda girdikten sonra üremeye başlayan bakteri protein yapısında toksinler salgılar ve bu toksinler oldukça ölümcüldür. Hastalık antibiyotiklerle tedavi edilebilir fakat tedavinin etkili olması için tedaviye olabildiğince erken başlanmalıdır.

arama (*İng. search*) Afet ve acil durumlarda afetzedede veya kazazedenin yerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışma.

arama ve kurtarma (*İng. search and rescue*) Afet nedeniyle güç durumda kalmış insanların, özel olarak eğitilmiş ve donatılmış resmî veya özel ekipler tarafından aranması, bulunması ve kurtarılmasına yönelik çalışma.

Aynı zamanda bu afetzedelere acil müdahale yapılarak, zarar görmeden en yakın sağlık merkezine nakledilmesi de bu kapsamdadır.

arama kurtarma birliği/ekibi (*İng. search and rescue unit/team*) Özel malzeme ve ekipman ile donatılmış, özel olarak arama/kurtarma ve yardım eğitimi almış, afet ve acil durumlara müdahale edebilen profesyonel personelden teşkil edilmiş birlik/ekip.

arazi kullanım planlaması (*İng. land-use planning*) Yerleşmelerin genel arazi kullanım biçimleri, gelişme yön ve büyüklükleri, başlıca bölgeleme kararları, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunlukları ile yapılaşmanın genel özellikleri, ulaşım sistemi gibi konularda ilke ve kararları belirleyen planlama faaliyeti.

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılabilmesi için farklı tür ve ölçeklerde planlama kararları alınmadan önce, planlama yapılacak alanlardaki afet tehlikesi ve riskinin iyi bilinmesi ve arazi kullanım kararlarının, bu riskleri ortadan kaldıracak veya etkilerini azaltacak şekilde düzenlenmesi ana hedeftir.

arındırma (*İng. decontamination*) Kişi, araç, malzeme ve binalar ile alanlar üzerinde etki gösteren kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin etki seviyesinin en aza indirilmesi için yapılan temizleme işlemi.

arıtma (*İng. purification, water treatment*) Atık su yada içinde istenmeyen kimyasallar barındıran su içinde kirliliğe neden olan yabancı maddelerin fiziksel, kimyasal, biyolojik metotlarla atık sudan ayrılması işlemi.

arıtılmış su (*İng. treated water*) Bir arıtma tesisinde işlem gördükten sonra kullanılabilir hâle getirilmiş su.

artan konut (*İng. residual residence*) Yapılan veya yaptırılan binalarda; borçlanma, feragat ve hak sahipliği iptali ve proje gereği hak sahibi sayısından fazla yapılaşma gibi nedenlerle afetzedelere verilmeyen veya borçlandığı hâlde teslim alınmayan bina. (7269 sayılı Kanun)

artçı deprem (*İng. aftershock*) Ana depremin ardından aynı bölgede meydana gelen daha küçük deprem.

Önceleri yoğun olan artçı depremlerin sayısı zaman içinde gittikçe azalarak haftalar, aylar ve bazen de yıllarca devam edebilir.

asismik (*İng. aseismic*) Sismik faaliyet veya depremlerin olmaması durumu.

asit yağmuru (*İng. acid rain*) Kömür, benzin, mazot gibi petrol ürünlerinin yanması sonucunda atmosfere yayılan kükürtdioksit ve azot oksitlerin, atmosferdeki nem ile tepkimeye girerek meydana getirdiği zararlı yağmur.

Sülfürik ve nitrik asit gibi yakıcı asitler içeren bu yağmurlar, bitkileri kurutarak, ormanları yok ederek toprağı ve suları kirletirler; tarihi

eserlere ve binalara zarar verirler. İnsanlarda yoğun solunum hastalıklarına yol açtıkları için büyük bir risk oluşturmaktadır.

aşırı buzlanma (*İng. severe icing*) Ulaşım, enerji ve iletişim hizmetlerinin durması ya da aksamasına yol açacak derecelere varan buzlanma biçimi.

aşırı kar yağışı (*İng. excessive snowfall*) Belli bir yerde, belirlenmiş veya kabul edilmiş limitlerden daha fazla miktarda kaydedilen kar yağışı. Normal değerlerin üzerinde kar yağışı olması durumu.

aşırı soğuk (*İng. extreme cold*) Belirgin veya normallerin altında olacak şekilde sıcaklığın aşırı düşük olması durumu.

atık (*İng. waste*) Herhangi bir endüstriyel veya yaşamsal faaliyet sonunda oluşan, depolanan veya çevreye bırakılan katı ya da sıvı hâldeki madde.

atık barajı (*İng. waste dam/barrage*) Atıkların veya atık suyun tutulmasına yönelik olarak yapılmış olan baraj.

atık su (*İng. waste water*) Evsel ve endüstriyel kullanımlar sonucunda kirlenmiş olan, özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş bulunan su.

atık su yönetimi (*İng. waste water management*) İnsan sağlığını ve çevreyi korumak amacıyla atık suyun izlenmesi, işlenmesi ve tasfiyesiyle ilgili sistemlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik olarak yapılan iş ve işlem, takip edilen yöntem.

ayrıntılı jeoteknik etüt gerektiren alanlar (AJE) (*İng. areas require detailed geotechnical survey*) Çalışma yönteminden kaynaklanan veri eksikliği, ayrı uzmanlık gerektiren çalışmaların olma şartı nedeniyle yerleşime uygunluk bakımından hakkında tam ve güvenilir sonuca ulaşılmayan alan.

Daha sonra yapılacak ayrıntılı jeoteknik çalışmalarla planlama esasları belirlenecek alanlardır.

azalım ilişkisi (*İng. attenuation relationship*) Genel olarak kuvvetli yer hareketinin ivmesi, hızı veya şiddetini, depremin büyüklüğüne, uzaklığına ve geçtiği ortamın özelliklerine bağlı olarak azaldığını gösteren matematiksel ifade.

b,B

B düzeyi koruyucu kıyafet (*İng. level B protective suit*) Solunum sisteminin en yüksek, derinin ise daha az düzeyde korunmasını gerektiren durumlarda kullanılan; A Düzeyi Koruyucu Kıyafete göre daha az koruma fakat daha fazla rahatlık sağlayan koruyucu kıyafet.

bağdadi yapı (*İng. "Bagdadi", timber frame building*) Taşıyıcı ahşap kolon ve kirişlerin oluşturduğu çerçeve sistem arasına kırık tuğla, kiremit veya çamur harç doldurulup içten ve dıştan ahşap çitalarla kaplanarak yapılan duvarlardan oluşan bir ahşap karkas yapı türü.

bağımsız bölüm (*İng. condominium, individually owned residence in a multi-unit building*) Ana gayrimenkulden ayrı ve başlı başına kullanmaya elverişli olan ve Kat Mülkiyeti Kanunu hükümlerine göre bağımsız mülkiyete konu bölüm.

bağış yönetimi (*İng. donation management*) Yapılacak aynı ve nakdi bağışların teşvik edilmesi, bu amaçla kampanyalar düzenlenmesi, kampanyaların yönlendirilmesi; bağışların toplanması, tasnif edilmesi, paketlenmesi, gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması ve bağışçının bilgilendirilmesi gibi aşamalardan oluşan, afet öncesinde planlanması gereken faaliyetlerin tümü.

barınma (*İng. sheltering*) Afet sonrası kısa ve uzun süreli barınma ihtiyacının karşılanması süreci.

basın sözcüsü (*İng. spokesperson*) Afet yönetim merkezinin veya ilgili kurum ve kuruluşların afete ilişkin olarak yapacağı düzenli açıklamaları basın yayın aracılığı ile halka duyuran ve basın ile ilgili işleri düzenleyen özel eğitimli kişi.

basın toplantısı (*İng. press conference*) Afet veya kriz durumunda topluma bilgi vermek amacıyla basın yayın mensuplarına belirli bir mekânda basın sözcüsü veya yetkili yöneticiler tarafından gerekli açıklamaların yapıldığı ve soruların cevaplandırıldığı toplantı.

başa çıkma yeteneği (*İng. coping capability*) Kurum, kuruluş, işletmeler ve bireysel olarak var olan kaynakların, afet olayı veya sürecinin alışılmamış, normal olmayan ve zorlu koşulları süresince yapılacak çalışmalarda durumu iyileştirici yönde ve olumlu sonuçlara ulaşmak amacıyla kullanılabilme düzeyi.

Afet öncesinde hazırlık aşamasında bu yeteneğin geliştirilmesiyle, doğal ve diğer tehlikelerin olumsuz etkilerine karşı koyma ve direneme gücü oluşturulur. Başa çıkma kapasitesi veya baş edebilme kapasitesi olarak da ifade edilmektedir.

Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (*İng. AFAD Presidency Disaster and Emergency Management Centre*) Yurt içinde ve yurt dışında meydana gelen afet ve acil durumlar ile ilgili olarak, hazırlık ve müdahale faaliyetlerinden, kamu kurum ve kuruluşları, afet ve acil durum yönetim merkezleri ve sivil toplum kuruluşları arasında, Başbakan adına koordinasyon ve iş birliğini sağlamak amacıyla AFAD personelinin oluştuğu ve 24 saat esasına göre çalışan merkez.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (*İng. Prime Ministry Disaster And Emergency Management Centre*) AFAD Başkanının başkanlığında, afet ve acil durumun boyutları, ihtiyaç duyulan tedbirlerin özellikleri ve acil durumun nitelikleri dikkate alınarak, asgari daire başkanı düzeyindeki yetkililerinin ve Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi personelinin katılımıyla Başkanlıkça belirlenen yerde çalışmalarına başlayan ve gerektiğinde Başkanlığın bağlı olduğu Bakanın/Başbakan Yardımcısının onayı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin de çalışmalara dahil edildiği merkez.

baz istasyonu (*İng. base station*) Cep telefonlarıyla radyo sinyalleri aracılığıyla iletişim kurulmasını sağlayan bir mobil iletişim ağının her hücrendeki sabit alıcı-verici aygıtı.

beklenen en büyük deprem (*İng. maximum expected earthquake*)

Jeolojik ve sismolojik verilere dayanarak belirli bir deprem kaynak zonu içinde ve belirli bir sürede meydana gelme ihtimali olan en büyük deprem.

beklenen en şiddetli deprem (*İng. maximum expected earthquake intensity*) Yapıların depreme dayanıklı olarak yapılabilmesi için tasarım hesapları yapılırken esas alınan gerçekleşebilir özelliği olan en şiddetli deprem.

Deprem Yönetmeliği'nde bu deprem "tasarım depremi" olarak adlandırılmaktadır.

bekletme havzası (*İng. detention basin*) Taşkını önlemek için sel suyunu denetimli biçimde tutup bırakmaya yönelik olarak yapılmış havuz ya da depo.

bekletme merkezi (*İng. holding centre*) Düzensiz durumdaki sığınmacı veya göçmenlerin, kabul eden ülkeye varır varmaz bekletildikleri tesis.

Bu gibi kişiler, mülteci kamplarına veya geldikleri ülkeye geri gönderilmeden önce statüleri belirlenmektedir.

belediye (*İng. municipality*) Mevcut yasaya göre her il ve ilçe merkezi ile nüfusu beş bini aşan yerleşmelerde, mahallî ve müşterek olan, ilgili kanunla belirlenmiş hizmetleri yerine getirmek amacıyla kurulmuş yerel yönetim birimi.

Yasada "Belde sakinlerinin mahallî ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi." olarak tanımlanmaktadır.

beton (*İng. concrete*) Çimento, çakıl, kırma taş gibi iri agregası, kum gibi ince agregası ve suyun belirli oranlarda karıştırılmasıyla elde edilen yapı malzemesi.

Betonlara değişik amaçlar için katkı maddeleri de ilave edilebilmektedir. Farklı dayanım gücünü ifade eden beton standartları vardır.

betonarme (*İng. reinforced concrete*) Beton ve betonu güçlendirmek için beton içerisine konulan çelik çubuk, profil ve/veya liflerden oluşan karma yapı malzemesiyle elde edilen taşıyıcı sistem.

betonarme yapı (*İng. reinforced concrete structure*) Temeller, kolonlar, kirişler, perdeler ve döşemeler gibi taşıyıcı sistem elemanları betonarme olan yapı türü.

bilgi sistemleri (*İng. information systems*) Araştırma, planlama ve yönetimdeki karar verme yeteneklerini artırmak amacıyla çeşitli kaynaklardan gelen veya toplanan verileri işleyerek bilgi hâline çeviren ve bilgisayar ortamında erişime sunan sistemler.

bilgi teknolojisi (*İng. information technology*) Bilgisayar ve iletişim imkânlarıyla, günümüz ihtiyaçlarını en hızlı, etkin ve güvenli bir şekilde karşılamak için, her türlü bilgiye erişme, işleme ve yönetme sürecinde kullanılan ileri teknoloji sistemlerinin tümü.

bilgilendirme (*İng. dissemination of information*) Afetle ilgili inceleme ve araştırmalarla elde edilen veya öğrenilen haber, bilgi ve gerçeklerin bir bütünlük içinde halka açıklanması.

Afet sonrasında meydana gelen olay, idarece yapılan ve yapılmaması planlanan işler, ayrıca halkın nasıl davranması gerektiği, haktan beklenen katkılar gibi konularda toplumun aydınlatılması eylemidir.

bilinçlendirme (*İng. awareness building*) İnsanların alışkanlık ve davranış biçimlerini, belirli bir anlayış doğrultusunda değiştirmek amacıyla sürekli olarak yapılan eğitim ve bilgilendirme çalışmaları süreci.

bilgi sistemleri (*İng. information systems*) Bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla sağlanan her türlü hizmet, işlem, veri ve bunların sunumunda yer alan sistem veya sistemler.

Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (*İng. Millennium Development Goals*) Birleşmiş Milletler' e üye olan 192 ülke tarafından 2015'e kadar yerine getirilmesi planlanan ve Eylül 2000' de Birleşmiş Milletler'in New York Bin Yıl Zirvesi'nde resmîleştirilen sekiz hedef.

1. Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi.
2. Evrensel ilköğretimin sağlanması.
3. Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi.
4. Çocuk ölüm oranının azaltılması.
5. Anne sağlığının iyileştirilmesi.
6. HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi.
7. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması.
8. Kalkınmaya yönelik küresel iş birliğinin geliştirilmesi.

bina (*İng. building*) İnsanların oturma, çalışma, eğlenme, dinlenme, ibadet etme gibi çeşitli eylem ve işlevleri karşılamak amacıyla yapı elemanları kullanarak inşa ettikleri, üstü örtülü, kapalı ve içi kullanım amacına uygun tasarlanmış yapıların tümü.

Binalar, ahşap, kerpiç, kâgir (yığma), betonarme, çelik gibi yapı malzemeleri kullanılarak inşa edilebilir.

bina alanı (*İng. building area*) İmar Yönetmeliği' ne göre aydınlık ve çıkımlar dışta tutulmak üzere binanın arsa zemininde kapladığı alan.

bina göçmesi (*İng. building collapse*) Binalarda taşıyıcı sistemlerinin büyük oranda kalıcı yer değiştirerek kısmen veya tamamen yıkılması ve çatının çökmesi durumu.

İnsanların can ve mal güvenliği bakımından göçmüş durumdaki yapılara girmesine kesinlikle izin verilmez. Ayakta kalabilen yapıların ise yerel yönetimlerce ivedilikle göçertilip, tehlikesiz hâle getirilmesi işi, yasa gereğidir.

bina yönetmeliği (*İng. building code*) İnsanların güvenliği ve refahını sağlamak ve binaların göçme ve hasar görmelerine karşı dayanımını arttırmak amacıyla yapının tasarım, malzeme ve insan açısından kontrolünü sağlamayı amaçlayan kural, mevzuat ve ilgili standartlarını belirleyen belgeler.

Bina yönetmelikleri, hem teknik hem de fonksiyonel standartlardan oluşabilir.

bireysel görüşme (*İng. individual interview*) Afet ve acil durum yaşananlarının doğurduğu sıkıntıları ve travma sonrası ortaya çıkabilecek bazı psikolojik bozuklukları tanımlamaya veya çözümlenmeye yönelik olarak uzman psikologlar tarafından yapılan psikososyal destek amaçlı görüşme.

Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi (UNISDR) (*İng. United Nations International Strategy For Disaster Reduction*) 1990-1999 yılları arasındaki on yıl için Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilmiş olan "Doğal Afetlerin Azaltılması Uluslararası On Yılı"nın sona ermesinden sonra bu on yıl içinde gerçekleştirilen faaliyetlerin geliştirilmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için oluşturulan yeni uluslararası strateji.

Stratejinin ana hedefi "Afetler ve Riskleri Azaltarak 21inci Yüzyılda Daha Güvenli Bir Dünya Oluşturmaktır."

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) (*İng. United Nations Refugee Agency -UNHCR*) Birleşmiş Milletler tarafından, dünya çapındaki mültecileri korumak için yapılan uluslararası hareketleri düzenlemek, liderlik etmek ve mülteci sorunlarını çözmekle yetkilendirilmiş birim.

BMMYK tarafından tanınan mülteci (*İng. refugee recognised by UNHCR*) 1951 Mülteci Sözleşmesi'nden önce yürürlükte olan uluslararası belge hükümlerinde, tüzük ve ilgili BM Genel Kurul kararları kapsamında, BMMYK tarafından mülteci olarak tanınan kişi.

Türkiye 1951 Sözleşmesi'ni "coğrafi kısıtlama" ile imzalamıştır. Bu kısıtlamaya göre, Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacılara Türkiye'de mülteci statüsü tanınmamaktadır. Bunun yerine, Sözleşme hükümlerine göre mülteci statüsü taşıyan kişileri "sığınmacı" olarak tanımlamakta ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar geçici koruma sağlamaktadır. 144 ülkenin taraf olduğu 1951 Sözleşmesi'ne bu kısıtlamayı getiren sadece 4 ülke mevcuttur: Kongo, Madagaskar, Monako ve Türkiye.

biyolojik çeşitlilik (*İng. biological diversity*) Bir bölgedeki genlerin, türlerin, ekosistemlerin ve ekolojik olayların oluşturduğu bir bütün.

biyolojik tehlike (*İng. biological hazard*) İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü hastalık yapıcı, zehirleyici veya ölümcül özellikleri bulunan canlı organizmaların, bu organizmaların ürettiği biyolojik maddeler ve emniyetsiz laboratuvar prosedürleri gibi koşulların oluşturduğu tehditlerin tümü.

biyolojik savunma (*İng. biological defence*) Biyolojik harp maddeleri kullanılan saldırılara karşı savunma önlemleri saptanan veya icra etmede kullanılan yöntem, plan ve usul.

bodrum kat (*İng. basement*) Bina türü yapıların zemin katının altında yer alan kat veya bu katların genel adı.

bofor rüzgâr skalası (*İng. beafort scale*) Rüzgârların karada, denizde ve kıyıda varlıklar üzerinde yaptığı etkiye göre düzenlenmiş, 13 derecelik (0 ve 12 dâhil) uluslararası rüzgâr şiddet cetveli.

Bu skalaya göre 0 derece havanın sakin, rüzgârın olmadığı ve denizin çarşaf gibi düz olduğu durumları tanımlarken, derecesi 12 olan rüzgârlar, kasırğa olarak adlandırılır.

boğulma (*İng. strangulation/drowning*) Bayılma ve bilinç kaybı sonucu dilin geriye kayması, nefes borusuna sıvı dolması, nefes borusuna yabancı cisim kaçması, asılma, akciğerlerin zedelenmesi, gazla zehirlenme, suda nefessiz kalma gibi nedenlerle vücuttaki dokulara yeterli oksijen gitmemesi sonucu dokularda bozulma meydana gelmesi durumu.

bomba imha (*İng. bomb disposal*) Patlayıcı maddelerin uzman kişilerce, insanlara ve çevreye zarar vermeden özel teknik ve ekipman kullanarak etkisiz hâle getirilmesi veya patlatılması işlemi.

bomba tehdidi (*İng. bomb threat*) Sabotaj veya soygun eylemlerinde belirli bir hedef veya amaca ulaşabilmek için patlayıcı madde yerleştirilerek yaratılan tehdit.

- **bombalı araç** (*İng. bomb-rigged vehicle*) Sabotaj amacıyla patlayıcı madde yüklenerek bomba hâline getirilmiş araç.
- **bombalı mektup** (*İng. letter bomb*) Zarfı açıldığında patlayacak şekilde hazırlanmış olan sabotaj amaçlı posta gönderisi. İçine patlayıcı yerine, hastalık yapıcı biyolojik veya kimyasal madde yerleştirilerek hazırlanmış mektuplar, terör oluşturmak amacıyla kullanılabilir.
- **bombalı paket** (*İng. parcel bomb*) Sarsıntı, uzaktan kumanda, elektronik veya zaman ayarlı düzeneklerle infilak edecek şekilde hazırlanmış, sabotaj veya terör amaçlı, içinde bomba bulunan paket.
- **canlı bomba** (*İng. suicide bomber*) Terör veya sabotaj amacıyla üzerlerine patlayıcı maddeler yerleştirilen canlıların (insan veya hayvan) potansiyel bomba hâline gelmesi; intihar saldırısı.

böcek istilası (*İng. insect invasion*) Zararlı böceklerin bir bölgede aşırı derecede artmasıyla veya bu böceklerin başka bir bölgeye taşınmasıyla ortaya çıkan istila.

Bunların içinde en yaygın ve en zararlı olanı, belirli atmosferik koşullarda sayıları artan ve sürüler hâlinde başka bölgeleri etkileyen çekirgelere bağlı olarak ortaya çıkan afettir. Özellikle Kuzey Afrika'da ve Arabistan Yarımadasında yaygın olarak bulunan çöl çekirgeleri, en çok tanınan ve biyolojik afete dönüşebilen olaylara neden olan çekirge türleridir. Vaktiyle bu afetin artmasından ötürü Osmanlı'da Çekirge Kanunu bile çıkarılmıştır.

bölge planı (*İng. regional plan*) Mekânsal strateji niteliğinde ve sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini bölgesel olarak üst ölçekte belirleyen plan.

Sektörel hedef ve politikaları, yerleşmelerin gelişme potansiyellerini, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımlarını belirleyen ve bölgeler arası gelişme farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan planlardır. Kalkınma Bakanlığı, bölge planları hazırlığı ve koordinatörlüğü için kalkınma ajanslarını görevlendirmiştir.

bölgeleme (*İng. zoning*) Şehir planlaması disiplininde yerleşimlerin işlevsel açıdan konut, ticaret, sanayi, yönetim vb. bölgelere ayrılarak planlanması sistemi.

bölgesel afet (*İng. regional disaster*) Birden çok il, ilçe veya köyde hasar ve kayıplara yol açan ya da bir il, ilçe veya bölgenin fiziksel, ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen büyük afet.

Bu durumda Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığınca tek tek genel hayata etkililik kararı alınması yerine, afetten etkilenen tüm bölge için bölgesel afet kararı alınmakta ve bölgede evleri yıkılan veya hasar gören herkese, ilgili yönetmelikte belirlenmiş olan genel hayata etkililik koşulları dikkate alınmadan yardım edilmektedir.

bulaşıcı hastalık (*İng. contagious disease*) Hastalık yapıcı (patojen) organizmaların sebep olduğu ve bireyden bireye ya da türden başka bir türe geçebilen hastalık.

buzlanma (*İng. icing*) Hava sıcaklığının sıfır veya sıfır derecenin altına düşmesiyle, sıvı yüzeylerin donarak buz hâline gelmesi.

Sıcaklığın 0 derece ile eksi 10 derece arasında olduğu yerlerde şeffaf buzlanma oluşur ve yol satırları gözle görülemeyen buzla örtülür. Kış aylarında buzlanma, yolları güvensiz hâle getiren ve ulaşımı büyük ölçüde aksatan etkenlerin başında gelmektedir.

buzlanmanın giderilmesi (*İng. deicing - anti-icing*) İçerdiği kimyasal bileşenlerden dolayı püskürtüldüğü yüzeylerde buzlanmanın engellenmesi işlemi.

Kar yağışı başlamadan önce, yollarda, köprü ve viyadüklerde kaya tuzu gibi donma noktasını düşürücü kimyasal maddeler kullanılarak buzlanmanın önlenmesine çalışılır. Bu yüzeylerde 2,5 cm ve daha fazla kar toplandıktan sonra yapılan işlem ise buzlanmanın giderilmesi işlemidir. Ayrıca, araçların yolda kaymalarını önlemek için bazı yerlerde kum, mıcır, cüruf gibi maddeler de kullanılmaktadır. Uçakların dış yüzeyi de aşırı soğuklarda buzlanmayı karşı 'glikol' bileşimli sıvıyla yıkanmaktadır.

bütünleşik afet yönetimi (*İng. integrated disaster management*) Afetlerle baş edebilen, dayanıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak için tüm tehlikeleri dikkate alan, afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen bir yönetim süreci; entegre afet yönetimi.

c,C

C düzeyi kıyafet (*İng. level C protective suit*) Tehlikeli maddenin tespit edildiği durumlarda kullanılan, A ve B düzeyi koruyucu kıyafetlere göre daha az koruma fakat uzun süreli operasyonlarda kolay hareket etme olanağı sağlayan koruyucu kıyafet.

cep telefonu (*İng. mobile phone*) Kişinin yanında taşıyabildiği kablosuz telefon, mobil telefon.

Afet anında gereksiz yere kullanılmaması tavsiye edilir.

ceset torbası (*İng. body bag*) Kaza veya afetlerde hayatını kaybeden kişilerin taşınması amacıyla kullanılan hijyenik özellikte plastik torba.

cinsiyet ayrımı (*İng. gender discrimination*) Kadın ve erkeklerin sahip olduğu haklar arasındaki farklılık.

Kadın haklarının erkeklerle aynı düzeyde olmamasından kaynaklanan ayrımcılık durumu, afetlerden etkilenen toplumdaki psikososyal sorunları daha da ağırlaştırmaktadır.

cisim dalgası (*İng. body wave*) Yerin içi boyunca sadece dalga ilerleme yönüne paralel ve/veya dik yayılan, kayıtcıya ilk önce varan birincil ve ikincil (P ve S dalgaları) yüksek hızlı sismik dalgalar. Sismik hareketlere bağlı olarak yer kürede oluşan elastik dalgalar.

coğrafi bilgi sistemi (CBS) (*İng. geographic information system, GIS*) Belli bir konumu ve biçimi olan nesnelere (coğrafi varlıklara) ait grafik ve grafik olmayan bilgilerin toplanması, depolanması, işlenmesi, analizi

ve gösterimine yönelik araçlar sunan; donanım, yazılım ve işlem bileşenlerini bütünleşik olarak içeren bilgi sistemi.

İlişkisel veri tabanlarını kullanarak alansal yorumlamalar yapmaya ve harita bazlı çıktılar almaya imkân veren coğrafi bilgi sistemleri, özellikle afet tehlikesi ve riskinin belirlenmesi ve karşı önlemler alınması gibi konularda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

coğrafi veri (*İng. geographic data*) Bir koordinat sisteminde tanımlanan ve bu konumla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilen bilgi.

ç,Ç

çağrı işareti (kodu) (*İng. calling code*) Telsiz haberleşmelerinde kişi ve istasyonlar için önceden verilen ve diğer kullanıcılara duyurulan isim olarak kullanılacak kimliklendirme.

çalı demetli teras (*İng. bush terrace*) Meyilli, rüzgâr erozyonuna duyarlı, ince kumlu yapıdaki yamaçların stabilizasyonunda kullanılan erozyondan korumaya yönelik yapılan set.

çalışana psikososyal destek (*İng. psychosocial support to relief team*) Yardım çalışanlarına yapılan psikososyal destek çalışmalarını, yardım hizmetleri sırasında kullanılacak bilgilerin, broşürler, toplantılar ve benzeri etkinliklerle yardım çalışanlarına iletilmesi, paylaşım ve destek toplantıları düzenlenmesi; çalışanları etkileyen olumsuz faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin etkilerinin azaltılması yönünde girişimlerde bulunulması gibi faaliyetlerin tümü.

Yardım çalışanlarının, çalışmalarını yürütürken etkilenen kişilerle kurdukları iletişimden, kime, hangi yardımı, ne şekilde yapacağı noktasına kadar gelen süreçte uygun şekilde bilgilendirilmesi ve desteklenmesi de bu psikososyal müdahalenin bir parçası olmaktadır.

çamur ve moloz akması/akıntısı (*İng. debris flow/mudflow*) Kurak ve yarı kurak bölgelerde kuru dere yataklarındaki ince, iri taneli ve gevşek birikintilerin şiddetli yağışlar sırasında sel sularıyla karışarak yamaçtan hızla akması.

Çamur seli olarak da adlandırılan bu olaylara çöküntü havzalarında rastlanmaktadır. Ülkemizde 1995 yılında Isparta'nın Senirkent ilçesinde Büyük Menderes havzasında meydana gelen çamur akması afetinde 74 kişi hayatını kaybetmiştir.

çekiçleme etkisi (*İng. pounding effect*) Bitişik durumda olan binaların kat adetlerinin veya döşeme seviyelerin farklı olması durumunda deprem anında çarpışma nedeniyle ortaya çıkabilecek durum.

çelik yapı (*İng. steel structure*) Yük taşıma kapasitesine sahip çelik profillerin bir birlerine perçin, bulon ve çeşitli kaynak tipleriyle doğrudan veya ek çelik elemanlar ile birleştirilerek oluşturulan çok parçalı yapı sistemi.

çevre (*İng. environment*) Canlıların yaşamsal ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam.

çevre bozulması (*İng. environmental degradation*) İnsan faaliyetleri ve davranışları ile bazen de doğa kaynaklı afetlerle birlikte gelişerek mevcut temel doğal kaynaklara zarar veren veya doğal süreçleri tersine çeviren oluşum.

Potansiyel etkileri çok çeşitli olmakla birlikte, doğa kaynaklı afetlerin meydana geliş sıklığını ve şiddetini etkileyerek genelde zarar görebilirliğin artmasına sebep olur. Toprak verimsizliği, ormansızlaşma, çölleşme, kırsal arazi yangınları, biyolojik çeşitliliğin yok olması; su, toprak, hava kirliliği, iklim değişimi; deniz seviyesi yükselmesi, atmosferde ozon seyrelmesi gibi bozulmalar örnek verilebilir.

çevre düzeni planı (*İng. environmental management plan*) Doğal kaynakların akılcı kullanımını sağlamak amacıyla kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak yapılan, korunması gereken alanlarla, tarım, sanayi, konut, ulaşım, turizm vb. arazi kullanım kararlarını, politika ve stratejilerini belirleyen üst ölçekli bir fiziki plan.

Sürdürülebilir ve dengeli kalkınma amacına uygun olarak ekonomik gelişme ile ekolojik kararların birlikte düşünülmesine imkân veren, ölçekleri 1/25000, 1/50000 veya 1/100000 olabilen, plan notları ve

plan açıklama raporuyla beraber bir bütünlük arz eden planlardır. Yasada “Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plan; “Mekansal Planlama Yönetmeliğinde ise ”Varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve strateji kararlarına uygun olarak orman, akarsu, göl ve tarım arazileri gibi temel coğrafi verilerin gösterildiği, kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen, yerleşme ve sektörler arasında ilişkiler ile koruma-kullanma dengesini sağlayan 1/50000 veya 1/100000 ölçekteki haritalar üzerinde ölçeğine uygun gösterim kullanılarak bölge, havza veya il düzeyinde hazırlanabilen, plan notları ve raporuyla bir bütün olarak yapılan plan” olarak tanımlanmaktadır.

çevre kirliliği (*İng. environmental pollution*) Doğal çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki.

çevre koruma alanları (*İng. environmental protection areas*) Ulusal mevzuat veya taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler gereğince koruma altına alınan alanlarla, ekolojik değeri olduğu için koruma altına alınmış alanların tümü.

çevre koruması (*İng. environmental protection*) Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların tümü.

çevre yönetimi (*İng. environmental management*) Doğal ve yapay çevre unsurlarının sürdürülebilir kullanımı ve gelişimini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde belirlenen politika ve stratejilerin uygulanması süreci.

Bunu sağlamak için idari, teknik, hukuki, politik, ekonomik, mali, sosyal ve kültürel araçlar kullanılır.

çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) (*İng. environmental impact assessment*) Çevre Kanunu’na göre gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde,

olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların tümü.

çevresel etki değerlendirme raporu (ÇED Raporu) (*İng. environmental impact assessment report*) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, 03.10.2013 tarih ve 28784 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nde belirtilen tanıma göre Bakanlıkça "çevresel etki değerlendirme gereklidir" kararı verilen bir proje için belirlenen özel formata göre hazırlanacak rapor.

çevresel risk (*İng. environmental risk*) Ekosistemde yaşanacak değişimlerin yaşamı olumsuz etkileme olasılığı.

çığ / çığ düşmesi (*İng. avalanche*) Dağ yamaçları gibi eğimli yüzeylerde biriken büyük kar kütlelerinin kendiliğinden veya tetikleyici bir etki sonucunda dengenin bozulması nedeniyle, aniden ve büyük bir hızla harekete geçip yamaç eğimi yönünde gösterdiği akma hareketi.

çığ uyarısı (*İng. avalanche warning*) Çığ düşmesi olasılığının yüksek olduğu yerlerde çığ tehlikesi ve riski konusunda halka, dağcılara, kayakçılara ve görevlilere, çeşitli iletişim araçları ile duyuru yapılması.

çığ yönetimi (*İng. avalanche management*) Yasal düzenlemesi olan, tehlike ve risk haritaları yapan, turizm tesisleri, binalar, trafik altyapıları çığ tehlikesi olan alanlara yapılmasını engelleyen veya tedbirler alan, daha önce çığ meydana gelen alanlarda kontrol ve yapısal önlemler, erken uyarı, izleme gerektiren risk yönetim süreci.

çoklu tehlike yaklaşımı (*İng. multi hazard approach*) Tek bir tehlikeye takılıp kalınmadan, afetlere neden olabilecek ikincil tehlikelerin de ele alınıp değerlendirilmesine yönelik rasyonel yaklaşımların tamamı.

çök-kapan-tutun (*İng. drop-cover-hold*) Kapalı mekânlarda deprem sırasındaki davranış biçiminin esasını ifade eden hedef küçülterek depremin etkilerinden korunma davranışı ve sloganı.

çökme (*İng. collapse*) Yer altı boşluğu üzerinde uzanan örtü malzemesinin, aşağıya doğru düşey yönde yer değiştirmesi ve yer kabuğunun bir kısmının çökmesi durumu.

çöküntü depremler (*İng. collapsed earthquake*) Yer altındaki boşlukların, kömür ocaklarında galerilerin, tuz ve jipsli arazilerde erime sonucu oluşan boşlukların tavan blokunun çökmesi sonucu oluşan küçük depremler.

çölleşme (*İng. desertification*) Kurak, yarı kurak ve az yağış alan bölgelerde iklim değişiklikleri, insan faaliyetleri, doğal etmenler gibi faktörlerden kaynaklanan verimli toprak kalitesinin bozulması.

Toprağın aşırı kullanımı, aşırı otlatma, hatalı sulama yöntemleri, ormanların tahribi ve ekolojik dengenin bozulmasıyla meydana gelen iklim değişiklikleri, çölleşmeye neden olan etmenlerin başında gelmektedir.

d,D

D düzeyi koruyucu kıyafet (*İng. level D protective suit*) Tehlikeli maddenin cilde bulaşma olasılığının bulunmadığı durumlarda kullanılan, en az seviyede koruma sağlayan koruyucu kıyafet.

dağınık yerleşim (*İng. dispersed settlement*) Doğa kaynaklı afetlerden doğrudan etkilenen topluluklardaki bireylerin, coğrafi koşullar ve sosyokültürel nedenlerle yıkılmış ya da hasar görmüş olsa da, hemen her zaman evlerinin eski yerinde veya yakınlarında kalmak istemelerinden dolayı, "oldukları yerde" hizmet alabilmelerini sağlayan yerleşim biçimi.

Bu durumda afetzedelere yakınlarının yanında veya hasar gören konutlarının yakınında barınma üniteleri tesis edilir. Afetzedeler, yerelde var olan kaynaklardan su, temizlik, gıda, pişirme ve diğer ihtiyaçlarını karşılar.

dağıtım (*İng. distribution*) Afet sonrasında, afetten etkilenen bir gruba yardım malzemelerinin ulaştırılması.

dekontaminasyon (*İng. decontamination*) bk. arındırma.

denetçi mimar ve mühendis (*İng. supervising engineer or architect*) İlgili mühendis ve mimar meslek odalarına üyeliği devam eden ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından denetçi belgesi verilmiş mühendis ve mimar.

deniz kazası (*İng. sea accident/shipwreck*) Deniz araçlarını ve/veya kişileri tehlikeye sokan; kıyıya, açık deniz yapılarına veya çevreye ciddi zarar vermeye sonuçlanabilecek olay.

31.12.2005 tarih 26040 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Deniz Kazalarının İncelenmesine İlişkin Yönetmelik” e göre deniz kazası, “Gemide olan bir olaydan kaynaklanan ve/veya bir gemi ile ilişkili olarak; ölüm veya ölüm tehlikesi bulunan, tam/kısmi uzuv kaybı ile sonuçlanan yaralanmalar; insan kaybı; geminin batması veya terk edilmesi yahut kayıp sayılması; gemide maddi hasar meydana gelmesi; geminin çatışmaya uğraması, geminin karaya oturması; gemi veya gemilerden kaynaklı çevresel zarar oluşması gibi sonuçların bir veya birden fazlasını meydana getiren olay” dır.

deniz seddi (*İng. seawall*) Sahili koruyan ve iç kısımlara yönelik taşkınları önleyen, sahil şeridindeki sağlam duvar.

deniz seviyesi ölçümü (*İng. sea level measurement*) Herhangi bir zamandaki deniz seviyesinin karadaki sabit bir noktaya göre belirlenmesi.

deniz yükselmesi (*İng. sea level surge*) Deniz seviyesinin geçici veya sürekli olarak yükselmesi.

Ay'ın devirsel hareketleri, atmosfer basıncı değişimi ve şiddetli rüzgâr gibi meteorolojik faktörler, büyük tektonik hareketlerle oluşan deprem, kıyı çökmesi, heyelan, küresel ısınma ve buzul erimeleri gibi nedenlerle olmaktadır. Geçen yüz yıllık sürede ortalama deniz seviyesinin 10-15 cm yükseldiği hesaplanmaktadır.

denizde kurtarma (*İng. sea rescue*) Hem antlaşmalarda hem de uluslararası teamül hukukunda yerleşik bir kural gereği, denizde tehlike altındaki kişileri kurtarma görevi.

Kurtarılan kişilerin sınırlarına ulaştığı bir devlet bu kişilerin gemiden indirilmesini reddedebilir ve gemi kaptanından bu kişilerin yetki alanı dışına çıkarılmasını talep edebilir veya gemiden indirilmelerini yerleştirme, bakım ve idame işlemlerinin geminin kayıtlı olduğu devlet veya diğer devletler veya uluslararası örgütler tarafından garanti edilmesi şartına bağlayabilir.

depersonalizasyon (*İng. depersonalization*) bk. **kendine yabancılaşma**.

deprem (*İng. earthquake*) Tektonik kuvvetlerin veya volkan faaliyetlerinin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucunda ortaya çıkan enerjinin sismik dalgalar hâlinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzünü kuvvetle sarsması olayı.

deprem bölgeleri haritası (*İng. earthquake hazard zoning map*) Ülke genelinde, deprem kaynak zonlarında meydana gelebilecek en büyük depremler, bunların neden olabileceği kuvvetli yer hareketi ivme değerleri ve azalım ilişkileri esas alınarak hazırlanan, yapı tasarımındaki hesaplamalarda kullanılan, zonlanmış etkinlik dereceleri hâlinde deprem tehlikesini gösteren küçük ölçekli bölgeleme haritası.

Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik (*İng. Earthquake Resistant Design Code*) Türkiye Deprem Bölgeleri haritasıyla belirlenmiş tehlike bölgelerinde yapılacak bina türü yapıların, depreme dayanıklı olarak inşa edilebilmesi için gereken hesap esasları ile yapım kurallarını, binaların önem derecesi ve yerel zemin koşullarını da dikkate alarak belirleyen yönetmelik.

Deprem Danışma Kurulu (DDK) (*İng. Earthquake Advisory Board*) Depremden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremle ilgili araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla AFAD Başkanının başkanlığında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcisi, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı, deprem konusunda çalışmaları bulunan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından Başkan

tarafından belirlenecek beş üye ile akredite edilmiş ilgili sivil toplum kuruluşlarından Başkan tarafından belirlenecek üç üyeyi kapsayan 5902 sayılı Kanun ile oluşturulan kurul.

deprem dalgası (*İng. seismic wave*) bk. **elastik dalga**.

deprem fırtınası (*İng. earthquake swarm*) Sınırlı bir alan ve belli bir sürede çok sayıda deprem meydana gelmesi.

Büyüklikleri yani magnitüd değerleri birbirine çok yakın olduğundan ana şok veya artçı deprem olarak adlandırılmayan bir seri depremi kapsar.

deprem habercisi (*İng. earthquake precursor*) Deprem öncesinde, kaynak zonlarında ölçülen veya gözlenen arz manyetik ve elektrik alanlarındaki değişimler, yer kabuğundaki farklılaşmalar, yeraltı su seviyesindeki ve suların asal gaz yoğunlaşmasındaki, depremsellikteki değişimler gibi fiziksel parametrelere verilen genel ad.

Deprem oluşumuyla ilişkileri, matematiksel temele dayanan bilimsel çalışmalara konu olmaktadır.

deprem ivmesi (*İng. earthquake acceleration*) Deprem yer hareketi hızının birim zamandaki değişim değeri.

Birimi 'gal' olan ivme değeri, deprem mühendisliğinde, yerçekimi ivmesi g'nin yüzdesi olarak ifade edilir.

deprem kaydı (*İng. seismogram*) Depremlerin, nükleer patlamaların vb olayların yeryüzünde yol açtığı sarsıntıları kaydeden aracın (sismograf) yaptığı kayıt, sismogram.

deprem kaynak zonu (*İng. seismic source zone*) Değişik yön ve doğrultuda birden çok diri fay veya fay parçalarından oluşan ve her noktasında hasar yapacak bir deprem meydana getirme olasılığının eşit olduğu kabul edilerek sınırlandırılmış bölgelerin her birine verilen ad.

deprem kestirimi (*İng. earthquake prediction*) Gelecekte olabilecek bir depremin yeri, zamanı ve büyüklüğünün bilimsel olarak kabul gören çok

disiplinli yaklaşım ve yöntemler kullanılarak büyük bir doğrulukla belirlenmesine yönelik çalışma.

deprem kuşağı (*İng. seismic belt, earthquake belt*) Tektonik levha (plaka) sınırlarında oluşan ve bu sınırlar boyunca büyük depremlerin meydana geldiği küresel ölçekteki zonlara verilen ad.

Ülkemizin de içinde bulunduğu Alp-Himalaya deprem kuşağı, Akdeniz'den başlayıp Hindistan'a kadar uzanmaktadır.

deprem master planı (*İng. earthquake master plan*) Yerleşim alanlarının stratejik planlarıyla bütünleşik, deprem zararlarını azaltmayı hedefleyen, deprem afeti olayının öncesi, anı ve sonrasında yapılacak çalışmaları ve alınacak önlemleri içeren, yaşam kalitesi artırılmış bir toplum oluşturma yönünde ilerleyen dinamik ve katılımcı bir planlama süreci.

deprem merkez üssü (*İng. epicentre*) Deprem odak noktasının yeryüzündeki iz düşümü.

Genel olarak depremin en kuvvetli hissedildiği ve en çok hasar yaptığı bölge içinde veya hemen yakınındadır.

deprem mühendisliği (*İng. earthquake engineering*) Deprem riskinin belirlenmesi ve depreme dayanıklı yapı yapılmasını amaçlayan çok disiplinli mühendislik dalı.

deprem müzesi (*İng. earthquake museum*) bk. **afet müzesi**.

deprem odak noktası (*İng. hypocentre*) Yerküre içinde, depreme neden olan kırılmanın başladığı ve enerjinin açığa çıktığı yer.

İç merkez olarak da adlandırılmaktadır. Aslında deprem odak noktası, bir nokta değil bir bölgedir.

deprem odak derinliği (*İng. focal depth*) Depremde enerjinin açığa çıktığı noktanın yeryüzünden en kısa uzaklığı.

Depremler odak derinliklerine göre sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma tektonik depremler için geçerlidir. Yerin 0-60 km derinli-

ğinde olan depremler sığ depremler, yerin 60-300 km derinliklerinde olan depremler orta derinlikte olan depremler ve yerin 300 km'den fazla derinliğinde olan depremler ise derin depremler olarak tanımlanır. Türkiye'de olan depremler; genellikle sığ depremlerdir ve derinlikleri 0-60 km arasındadır.

deprem riski (*İng. earthquake risk*) Deprem tehlikesinin gerçekleşmesi durumunda, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların meydana gelme olasılığı.

Bu çalışmaların temelini sismik tehlike analizleri oluşturur.

deprem sismolojisi (*İng. earthquake seismology*) Deprem sonucu olan sismik dalgalarla yerin yapısını çözmeye çalışan sismoloji alanı.

deprem şiddeti (*İng. seismic intensity*) Depremlerin insanlar, çevre, yapılar ve doğa üzerinde meydana getirdiği etkiler, hasarlar veya değişimlerin gözleme dayalı olarak derecelendirilmesi.

Şiddet yalnızca depremin büyüklüğüne değil, merkez üssünden uzaklığa ve o yerin yerel zemin yapısına da bağlıdır. Depremin şiddeti tek bir yapı veya yapı gurubu üzerindeki etkiyi değil, bir yerleşmedeki farklı yapı türlerinde meydana gelen toplam hasarları göstermektedir. Uzun süreli gözlemler sonucunda hazırlanmış ve uluslararası alanda kabul görmüş şiddet cetvelleri bulunmaktadır. Deprem şiddetini 12 derece üzerinden tanımlayan ve ülkemizde de kullanılan bu cetveller arasında Medvedev Sponheuer-Karnik (MSK), Değiştirilmiş Mercalli şiddeti (MMI) ve Avrupa Makro sismik şiddet cetveli (EMS) sayılabilir.

deprem tahmini (*İng. earthquake forecasting*) Belirli bir bölgede, belirli büyüklükteki bir depremin öngörülen belirli bir zaman içerisinde meydana gelme olasılığının bilimsel olarak kabul gören yaklaşımlar ve yöntemlerle tahmin edilmesi süreci.

deprem tehlikesi (*İng. earthquake hazard*) Hasar ve can kaybı yaratabilecek büyüklükte bir depremden kaynaklanan yer hareketinin belirli bir yerde ve belirli bir zaman aralığında oluşma ihtimali.

deprem tehlikesi haritası (*İng. earthquake hazard map*) bk. **deprem bölgeleri haritası.**

deprem yalıtımı (*İng. earthquake isolation*) Yapıların muhtelif taşıyıcı elemanlarına yerleştirilen ileri teknoloji ürünü elemanlar ile depremlerin yapılar üzerindeki yıkıcı etkilerinin azaltılması.

depremin büyüklüğü (*İng. magnitude of earthquake*) Depremin ortaya çıkardığı toplam enerjiyi karakterize eden, aletsel ölçüm ve hesaplama sonucunda bulunan değer.

İlk olarak 1936 yılında ‘Richter’ tarafından tanımlandığı için bu adla anılır. Farklı sismik dalga verilerini ve belirli kriterleri kullanarak çeşitli deprem magnitudü hesaplama yöntem ve formülleri geliştirilmiştir. Md, Ms, Ml, Mb, Mw şeklindeki kısaltmalarla ifade edilirler. Sismolojide en çok kullanılan büyüklük değerleri, cisim dalgası fazından hesaplanan Mb, yüzey dalgasından hesaplanan Ms ve dalga şekilleri modellenmesinden hesaplanan Mw değerleridir.

depremin enerjisi (*İng. earthquake energy*) bk. **sismik enerji.**

depremin süresi (*İng. earthquake duration*) Yapılar üzerinde hasara yol açan kuvvetli yer hareketinin devam ettiği süre.

Kuvvetli yer hareketini kaydeden ivme kayıtçıları kullanılarak elde edilir.

depremlerin önceden bilinmesi (*İng. earthquake prediction*) bk. **deprem kestirimi.**

depremsellik / sismisite (*İng. seismicity*) Depremlerin zaman ve mekân içindeki oluşum miktarı ve sıklığı.

depresyon (*İng. depression*) Kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını olumsuz olarak etkileyen, yaşamını ve fiziksel sağlığını bozan bir duygu durumu bozukluğu, çökkünlük; ruhsal çöküntü.

derealizasyon (*İng. derealisation*) Kişinin dış dünya algısında ya da yaşantısında garip ya da gerçek dışı (kişilerin yabancı ya da mekanik görülmesi gibi) olacak şekilde değişiklik, çevreye yabancılaşma.

destek iller (*İng. supporting provinces/cities*) Afet bölgesine destek olmak üzere AFAD tarafından belirlenen il grupları.

Destek iller, iki grupta tanımlanmıştır. “1. grup destek iller”, seviye etki derecesine göre kendi hizmet grupları ile birlikte afet bölgesine destek olacak bölge ve komşu illerden oluşturulan il gruplarıdır. “2. grup destek iller” ise seviye etki derecesine göre kendi hizmet grupları ile birlikte afet bölgesine destek olacak ve gerektiğinde hizmet gruplarının desteğini bizzat devam ettirecek illerden oluşturulan il gruplarıdır.

deterministik (*İng. deterministic*) Belli bir matematik hesaplama yöntemine dayalı, kesin sonuca ulaşan (tahmini veya olasılığa dayalı olmayan, belirsizlik içermeyen) modelleme türü.

devlet destekli tarım sigortası (*İng. state supported agriculture insurance*) Kapsama alınan bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar ile tarımsal yapılar ve çiftlik hayvanları için, afetler dâhil çeşitli tehlikelerin neden olacağı zararları teminat altına alan sigorta.

Ülkemizde bu sigortalar için devlet tarafından prim desteği verilmektedir.

devletlerce tanınan mülteciler (*İng. refugees recognised by state*) 1951’de imzalanan Mültecilerin Hukuki Durumlarına Dair Sözleşme’ nin 1a maddesinde belirtilen ölçütler kapsamında devletler tarafından mülteci olarak tanınan ve sözleşme kapsamında çeşitli haklara sahip kişiler.

dezenfeksiyon (*İng. disinfection*) Hastalık yapıcı organizmaların yok edilmesi ya da etkisiz hale getirilmesi için cansız nesnelere uygulanan işlem.

dış merkez (*İng. epicenter*) bk. **deprem merkez üssü**.

dış yardım (*İng. foreign aid*) Türkiye Cumhuriyeti tarafından yabancı ülkelere, uluslararası yardım konsorsiyumlarına, yabancı sivil toplum kuruluşlarına, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilere yapılacak hizmetler dâhil her türlü yardım ile uluslararası ve bölgesel kuruluşlara yardım faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan veya üyelikten kaynaklanan katkı payları, aidat ve sair ödemelerin tümü.

dilatasyon (*İng. dilatation*) Deprem, genleşme, farklı oturma gibi hareketlerin yapılardaki etkisini karşılayabilmek için yapıdaki farklı bloklar arasında bırakılan boşluğa verilen ad.

diplomatik sığınma (*İng. diplomatic asylum*) Devletlerin sınırları dışında, kendilerine yargı muafiyeti sağlanan yerlerde, kendisine zulmeden bir otoriteye karşı koruma talep eden bireylere sağladıkları koruma.

Diplomatik sığınma, diplomatik misyon ve misyon başkanlarının özel malikanelerinde, savaş gemilerinde ya da savaş uçaklarında sağlanabilir.

dirençlilik (*İng. resilience*) Bir birey veya topluluğun tehlikeli bir oluşumun etkilerini, zamanında ve etkili olarak tahmin etme, öngörme, önleme, azaltma ve iyileştirme kapasitesi.

dissosiasyon /çözülme (*İng. dissociation*) Çoğu kez bütünleşmiş bilinç, bellek, kimlik ya da çevrenin algılanması işlevlerinde ortaya çıkan bozulma.

Bozukluk ani ya da yavaş, geçici ya da kronik olabilir.

doğa kaynaklı afet (*İng. natural disaster*) Deprem, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, kuraklık, göktaşı düşmesi v.b. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik ve kaynağı dünya dışında olan tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarına verilen genel ad.

doğal afet (*İng. natural disaster*) bk. **doğa kaynaklı afet**.

doğal afet mikro sigortası (*İng. natural disaster micro insurance*) Mikro finans kavramı ve uygulamasından sonra ortaya çıkan ve sigorta hizmetlerinin düşük gelir grubundaki bireyler ve işletmelere ulaştırılmasını amaçlayan bir yöntemle doğa kaynaklı afet risklerini teminat altına alan sigorta türü.

Mikro sigortalar, genellikle toplumsal bir dernek, vakıf, proje, risk havuzu uygulaması gibi dayanışma unsurları ile iş birliği içinde verildiğinden, ilgili bazı masrafları başkalarıyla paylaşılabilir.

doğal afet sigortası (*İng. natural disaster insurance*) Doğa kaynaklı afetler nedeniyle yapı ve altyapılarda, sınai, ticari, tarım ürünlerinde meydana gelen hasar, zarar ve kayıpları maliklerine karşı teminat altına alan ve zararların tazminini öngören sigorta sistemi.

Türkiye’de yalnızca belediye hudutları ve mücavir alan sınırları içindeki konut türü yapılar, deprem hasarlarına karşı zorunlu olarak Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından sigorta edilmektedir. Ayrıca, yasaya göre doğa kaynaklı afetlere karşı Tarım Sigortaları sistemi de uygulanmaya başlanmıştır. Tarım sigortaları kapsamında bitkisel ürün, kümes hayvanları, sera ürünleri, büyük ve küçükbaş hayvanlar için de sigortalama yapılmaktadır.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) (*İng. The Turkish Catastrophe Insurance Pool*) Zorunlu deprem sigortası teminatı sunmak amacıyla 27 Eylül 2000 tarihinde 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş, Mayıs 2012’de 6305 sayılı Kanun hâline dönüştürülmüş, kâr amacı gütmeyen kamu kurumu.

Yedi kişilik bir yönetim kurulu dışında herhangi bir teşkilatı yoktur. Faaliyetlerini dışarıdan hizmet satın almak yoluyla diğer sigorta şirketleri üzerinden yürütmektedir. Kısaca ‘DASK’ olarak adlandırılmaktadır.

dolaşım hâlindeki mülteciler (*İng. refugees in orbit*) Zulüm görebilecekleri bir ülkeye doğrudan geri gönderilmemesine rağmen, sığınma hakkı verilmeyen veya başvurusunu incelemeye istekli bir devlet bulunamayan ve sığınma amacıyla ülkeler arasında dolaştırılan mülteciler.

dolgu duvar (*İng. infilled wall*) Betonarme yapılarda çeşitli mekânları birbirinden ayırmak amacıyla delikli tuğladan üretilen, taşıyıcı sisteme dâhil olmayan, ancak betonarme çerçeveler arasında bulunduğu yapıların deprem davranışı üzerinde önemli etkileri bulunan eleman.

dolgu zemin (*İng. filled ground*) Deniz ve göl kıyıları ile diğer gerek duyulan yerlerin kaya ve toprak gibi malzeme ile doldurularak elde edilen zemin.

dolu (*İng. hail*) Yağmur damlalarının donması ile oluşan küçük buz parçasığı.

dolu fırtınası (*İng. hailstorm*) Çapları 5 ila 50 mm, bazı durumlarda çok daha büyük küresel veya düzensiz buz parçacıklarının (dolu taşları) şiddetli rüzgârla birlikte yağması.

don (*İng. frost*) Yer ve yere yakın seviyelerdeki hava sıcaklığının donma seviyesinin altında olduğu durumlarda, hava içindeki su buharının yoğunlaşması sonucu yerde oluşan buz tabakası veya kristallerine verilen ad.

don ısırması (*İng. frostbite*) Burun, kulak, parmaklar gibi çıplak uzuvların yüzeyinde aşırı soğuk nedeniyle oluşan yara.

donatı (*İng. reinforcement*) Betonun çekme dayanımını arttırmak için içerisine yerleştirilen çubuk hâlindeki inşaat demiri.

drenaj seli (*İng. drainage flood*) Yağışın drenaj sisteminin (doğal ya da insan yapısı) taşıyabileceğinden daha hızlı yağması nedeniyle düştüğü yerde veya düştüğü yere yakın bir noktada göllenmesi sonucu oluşan taşkın.

duman dedektörü (*İng. smoke detector*) Ortamdaki duman yoğunluğundaki yükselmeyi algılayan ve yangın tehlikesi olduğunu sesli uyarı olarak duyurabilen cihaz.

Kapalı mekânlar için yangın tehlikesine karşı en etkili ve en ucuz araçtır. Duman dedektörleri, dumanı algılayan bir sensör ile insanları uyaracak şiddette ses çıkaran elektronik zil olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

e,E

eğitmen eğitimi (*İng. training of trainer*) Belirli sayıdaki eğitmen adayına verilen özel bir geliştirme eğitimi.

Aldıkları afet eğitimini ve sahip oldukları bilgileri, başkalarına hangi metotlar ve araçları kullanarak en etkin şekilde aktaracakları konusunda yapılan eğitimlere verilen genel ad.

eklenti (*İng. building appurtenance/built on*) Bir yapıda bağımsız bölümün dışında olup doğrudan doğruya o bölüme tahsis edilmiş olan garaj, kömürlük depo gibi yerlere verilen genel ad. Buna müştemilat da denilir.

ekoloji (*İng. ecology*) Canlıların birbirleriyle ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen bilim dalı.

ekolojik denge (*İng. ecological balance*) Genetik, tür ve ekosistem çeşitliliğinin nispeten istikrarlı kaldığı; doğal süreçteki kademeli değişikliklere tabi; belli bir coğrafik alanda birlikte yaşayan canlı popülasyonların oluşturduğu topluluk içindeki dinamik denge durumu.

ekolojik afet (*İng. ecological disaster*) Ekolojik dengeyi bozarak çevreye büyük zarar veren genellikle insan kaynaklı afet.

ekonomik kayıp (*İng. economical loss*) Afetlerin ekonomi üzerinde meydana getirdiği, doğrudan, dolaylı veya ikincil kayıplarının tümü.

ekonomik zarar görebilirlik (*İng. economic vulnerability*) Tehlikelerin yol açabilecekleri zarar ve kayıpların yerel ve ülke ekonomisi üzerindeki olası etkileri.

Ölçülebilen zarar ve kayıpları kapsamaktadır. Ülke genelinde, gayrisafi millî hâsıla veya yurt içi hâsılanın yüzdesi olarak ifade edilir.

ekosistem (*İng. ecosystem*) Bitki, hayvan ve mikro-organizma toplulukları ile bunların cansız çevrelerinin işlevsel bir birim olarak karşılıklı etkileşimlerini sürdürdüğü dinamik bir kompleks.

elastik dalga (*İng. elastic wave*) Bir deprem veya patlama sonucunda meydana gelen enerjinin yer kabuğu içinde farklı nitelik ve hızlarda yayılmasına verilen ad.

Yerküresi içinde dalga denklemi uyarınca yayılırlar. Cisim dalgaları ve yüzey dalgaları olmak üzere iki kısma ayrılır.

elastik davranış (*İng. elastic response*) Cisim, yapı ve zeminlerin dış yüklerin etkisi altında kalıcı bir yer değiştirme, çatlama ve kırılma olmadan göstermiş olduğu davranış biçimine verilen ad.

Söz konusu kuvvetin kalkması hâlinde cisimler hiç bir dayanım kaybına uğramadan tekrar başlangıçtaki durumlarına dönerler.

elektronik haberleşme (*İng. electronic communication*) Elektriksel işaretlere dönüştürülebilen her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektrokimyasal, elektromekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla gönderilmesi ve alınması eylemi.

elektronik haberleşme alt yapısı (*İng. electronic communication infrastructure*) Elektronik haberleşmenin, üzerinden veya aracılığıyla gerçekleştirildiği anahtarlama ekipmanları, donanım ve yazılımlar, terminaller ve hatlar da dâhil olmak üzere her türlü şebeke birimlerini, ilgili tesisleri ve bunların bütünlüyici parçalarını kapsayan sistemin tümü.

emisyon (*İng. emission*) Gaz ya da gaz ve partikül karışımlarının atmosfere verilmesi.

Belli koşullarda belli bir kaynaktan yasal olarak boşaltılabilen azami kirletici miktarı standarda bağlanmıştır ve emisyon standardı olarak adlandırılır.

empati (*İng. empathy*) Geçici ve istemli bir özdeşimle kendini ötekinin yerine koyarak onun duygu, düşünüş ve davranışını anlayabilme yetisi, eş duyum.

EMS-98 deprem şiddet cetveli (*İng. European Macroseismic Intensity Scale*) Diğer şiddet cetvellerinden farklı olarak ilk kez, yapıların hasar görülebilirlikleri, hasar dereceleri ve oranları grafik gösterimler, sayısal oranlar ve resimlerle de veren Avrupa makrosismik deprem şiddet cetveli.

Ülkemizde de 1970'li yıllardan beri yaygın olarak kullanılan, MSK deprem şiddet cetvelinin çok daha geliştirilmiş hâlidir.

endüstriyel kayıp (*İng. industrial loss*) Afetler nedeniyle sanayi tesislerinde ve stoklarında meydana gelen doğrudan, dolaylı ve ikincil nedenlerle ortaya çıkan kayıpların tümü.

endüstriyel kaza (*İng. industrial accident*) Bir veya birden fazla tehlikeli maddenin taşınması, işlenmesi ve depolanması sırasında kontrolsüz gelişmelerden kaynaklanan, çevre ve insan sağlığı için anında veya daha sonra ciddi tehlikeye yol açabilen büyük bir emisyon, yangın veya patlama olayı.

enformasyon (*İng. information*) Her türlü bilgi, bilgilendirme, haber alma ve haber verme faaliyeti, haberleşme, muhabere.

enkaz (*İng. debris, building wreckage*) Bir kaza veya afet sonrasında çöken, ağır hasara uğrayan veya tamamen kullanılamaz hâle gelen yapı ve eşya kalıntıları.

enkaz dökme bölgesi (*İng. debris disposal area*) Belediye veya il özel idareleri tarafından kazı veya inşaat artıklarının dökülmesi için belirlenmiş bölgeler.

enkaz kaldırma (*İng. debris removal*) İnsan can ve malı için tehlike arz eden, ulaşımı aksatan, çeşitli çevre sorunlarına neden olabilen kısmen veya tamamen yıkılmış yapı, tesis, ekipman ve malzemelerin toplanarak belirlenmiş bölgelere taşınması işlemi.

enkaz yönetimi (*İng. debris management*) Afet sonrasında onarılması mümkün olmayan ve kısmen yıkık binaların yıktırılması, yıkılmış binaların moloz atıklarının toplanması, belirlenmiş bölgelere taşınması ve inşaat sektöründe yeniden kullanılması ile ilgili çalışmalarla afet öncesinde bu çalışmaların nasıl yapılacağına dair planlamaların tümü.

enkazın geri kazanılması (*İng. recycling debris*) Yıkıntı atıklarının en yüksek oranda geri dönüşümünü sağlamak amacıyla yıkım öncesinde ve sırasında tehlikeli atıkların ayıklanması, diğer malzemelerin tekrar kullanılabilmesi ve geri dönüşümünü temin etmek üzere, malzemenin niteliğine göre yıkıntının aşama aşama kontrollü bir şekilde sökülerek ayıklanması işi.

entegre /bütünleşik kaynak planlaması (*İng. integrated resource planning*) Afet yönetim sisteminin tüm aşamalarındaki çalışmalarını zamanında, hızlı ve etkili olarak yürütebilmek için gereken insan, malzeme ve ekipman ile parasal kaynakların planlanması süreci.

Afet yönetim sisteminin zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yürütülmesi gereken politika, strateji ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için gereken kurumsal yapılanmanın oluşturulması ve insan, malzeme, ekipman ve parasal kaynakların sağlanmasını kapsamaktadır.

epidemi (*İng. epidemic*) *bk. salgın.*

epidemioloji (*İng. epidemiology*) Belirli bir toplumda sağlıkla ilgili olgu ve durumların ve bunların belirleyicilerinin dağılımının incelenmesi ve bu çalışmaların sağlıkla ilgili sorunların kontrolünde kullanılması ile uğraşan bilim dalı.

episantr (*İng. epicenter*) *bk. deprem merkez üssü (dış merkez).*

erken hasar tahmin sistemi (*İng. early damage estimation system*) Bir afet sonrasında kısa sürede hasar ve kayıp tahminleri yaparak olaya zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale etmeyi amaçlayan sistem.

Meydana gelen depremin yeri ve büyüklüğü belirlendikten sonra, veri tabanları üzerinde mevcut bilgilerden yararlanılarak muhtemel hasarları, can ve mal kayıplarını hesaplayarak Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) imkânlarıyla ortaya koyabilen sistemlerdir. Afet olaylarıyla ilgili gerçek zamanlı gözlem yapan ve erken uyarı veren haberleşme sistemleriyle birlikte çalışırlar.

erken uyarı (*İng. early warning*) Gelmekte olan tehlike veya tehditin, kaynağı, yeri, zamanı, şiddeti veya büyüklüğü, olasılığı, muhtemel etkileri belirlenerek, resmî kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan duyurular.

Erken uyarının afete hazırlık çalışmaları içinde çok önemli bir yeri vardır. Amaç, mümkün olduğu kadar çok sayıda insana hızla ulaşarak onları tehlikelere karşı, zamanında ve gerektiği gibi davranmalarına imkân tanıyacak şekilde haberdar etmek, can kayıpları ve yaralanmalar ile ekonomik kayıpları azaltabilmektir.

erken uyarı sistemi (*İng. early warning system*) Belirli bir tehlike veya tehdidin algılanması, değerlendirilmesi, ilgililere ulaştırılarak halka zamanında bilgi verilmesi amacıyla kurulmuş olan sistem.

Bu sistemler zarar azaltma evresinde projelendirilerek kurulur, hazırlık aşamasında işletilmesi, verilerin toplanması, yorumlanması, izlenmesi süreçleri ile halkın bilgilendirilmesi faaliyetleri yer alır. Bu bilgilerin alıcılara/sistemlere afetlerin etkilerine karşı hazırlık yapmalarına olanak sağlayacak bir süre öncesinde verilmesi önemlidir.

erozyon (*İng. erosion*) Toprağın aşınmasını önleyen bitki örtüsünün yok edilmesi sonucu koruyucu örtüden yoksun kalan toprağın, su ve rüzgârın etkisiyle aşınması ve taşınması olayı.

eş sıcaklık eğrisi (*İng. isothermal curve*) Eşit sıcaklık değerlerine sahip olan noktaları birleştiren çizgi, izoterm.

İzotermeler, belli bir zamandaki sıcaklıkları göstermek için çizilebileceği gibi belli bir dönemdeki ortalama değerleri göstermek için de çizilebilir. İzotermeler, günlük hava haritalarında sadece o saatteki sıcaklıkları gösterirken klimatolojik haritalarda yıllık, mevsimlik ve aylık ortalama sıcaklıkları gösterir.

eş şiddet eğrisi/haritası (*İng. isoseist/map*) **1.** Yeryüzünde aynı şiddetle sarsılan noktaların birleştirilmesiyle oluşan eğri. **2.** Gözlenen veya hesaplanan hasarları ifade etmek üzere, deprem şiddetinin aynı değerde olduğu yerleri gruplamak amacıyla çizilen eğri.

eş yükselti eğrisi (*İng. altitude contour*) Deniz seviyesinin altında veya üstünde eş yüksekliğe sahip noktaları birleştiren eğrilere verilen genel ad, izohips.

Bu eğriler yeryüzü şekillerini de yansıtır, sıklaştıkları yerler dik eğimleri, seyrek olduğu yerler ise az eğimleri veya düzlükleri gösterir. Eskiden “münhani” olarak adlandırılırdı.

eşgüdüm (*İng. coordination*) bk. **koordinasyon**.

etki analizi (*İng. impact analysis*) Afetin oluşundan hemen sonra, olaya zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmek için olayın yol açtığı zarar ve kayıpların belirlenip değerlendirilmesi süreci.

etkilenen nüfus (*İng. affected population*) Afet bölgesinde yaşayan, afetten etkilenen, yaralanan, evsiz kalan ve acil olarak sağlık müdahalesi, su, yiyecek, barınma, psikososyal destek gibi yaşamsal konularda destek ihtiyacı olan nüfus.

etriye (*İng. stirrup, transverse reinforcement*) Kolon, kiriş, perde duvar gibi betonarme yapı elemanlarının kesme dayanımlarını veya şekil değiştirme kapasitelerini arttırmak amacıyla uygun mesafelerde yerleştirilen donatıya verilen ad.

evini yapana yardım (EYY) (*İng. self help housing*) AFAD tarafından toplu inşaat yapımına lüzum görülmeyen afet bölgelerinde, hak sahibi durumundaki afetzedelerin inşaatlarını, Başkanlığın teknik gözetimi ve denetimi altında kendilerinin inşa etmesi yöntemi.

eylem planı (*İng. action plan*) Genel hedefi ve olay stratejisini, belirlenen operasyonel dönemler için hedefleri ve destekleyici bilgileri, belirli taktiksel eylem ve görevleri yansıtan plan.

Başarılı bir strateji için yapılması gereken adımlar veya etkinlikler dizisidir. Bir eylem planının üç temel unsuru vardır: 1-Belirlenmiş Görevler: Ne, kim tarafından yapılacak. 2-Süre: Ne zaman yapılacak. 3-Kaynak Tahsisi: Eylemlerin gerçekleşmesi için hangi kaynaklar mevcut.

ezilme sendromu (*İng. crush syndrom*) Ezilme, sıkışma veya travmanın yol açtığı, kas dokusundaki hasar nedeniyle hasarlı kas ürünlerinin, organlar üzerindeki baskı ortadan kalktıktan sonra kana karışmasına bağlı olarak başta böbrek olmak üzere diğer hayati organlarda gelişen fonksiyon bozukluğundan yetmezlik tablosuna kadar giden ve hayati tehlike oluşturan sendroma verilen ad.

f,F

farkındalık (*İng. awareness*) Kişinin, kendi içinde ya da dışında algıladığı bir uyarımın (düşüncenin, duygunun, algının, vb.) farkında olması.

fay (*İng. fault*) Tektonik hareketlerin etkisiyle yer kabuğunun kırılarak yer değiştirmiş kısmı.

Fay düzlemi üzerindeki hareketin şekline göre fayları; *eğim atımlı* ve *doğrultu atımlı* biçiminde ikiye ayırmak mümkündür. Eğim atımlı faylar hareket eden blokların yönü esas alınarak *normal fay*, *ters fay*, *bindirme fayı* gibi adlar almaktadır. Doğrultu atımlı faylar ise, karşı blokun hareket yönüne göre sağ yanal atımlı veya sol yanal atımlı faylar olarak adlandırılır.

fayın atımı (*İng. fault slip*) İki fay bloku arasında meydana gelen yer değiştirme miktarı.

fay gerilmesi (*İng. fault stress*) Tektonik hareketler nedeniyle bir fay üzerinde biriken gerilme.

fayda maliyet analizi (*İng. cost benefit analysis*) Farklı stratejiler arasında, en uygun maliyetle, en büyük yararı sağlayacak olan yaklaşımı belirlemede kullanılan analiz yöntemi.

faylanma (*İng. rupturing, faulting*) Tektonik kuvvetlerin etkisiyle yer kabuğunu oluşturan kayaçların kırılması ve yer değiştirmesi olayı.

fenni mesul (*İng. construction supervisor / engineering of record*) *bk. teknik uygulama sorumlusu (TUS)*.

fırtına (*İng. storm*) Doğaya ve insanlara zarar veren, hızı 23 ve 26 m/s arasında değişen rüzgâr.

Rüzgâr hızı ve şiddeti arttıkça doğaya ve insanlara vermiş olduğu zararlar da artmaktadır. Tek başına kullanıldığında, rüzgâr fırtınası anlamını taşır. Şiddetli rüzgârlar beraberlerinde yağmur, kar, dolu, kum vb. unsurları da getirdiklerinden ötürü kar fırtınası, kum fırtınası, toz fırtınası gibi isimler alırlar.

fırtına dalgası (*İng. storm surge*) Fırtınalarla ilgili olarak aniden yükselen deniz su seviyesi neticesinde, yaygın su baskınlarına yol açabilen dalgalar.

fırtına gelgiti (*İng. storm tide*) Şiddetli fırtınaların yol açtığı deniz suyu seviyesi yükselme veya alçalması olayı.

fırtına hareket yolu (*İng. storm motion path*) Bir fırtınanın atmosfer koşullarına bağlı olarak izlediği yol.

Uydu gözlemleri ve meteorolojik ölçümlerle fırtınanın ilerleme hızı ve tahmini yolu belirlenerek, erken uyarı mesajları verilebilmektedir.

fırtına ölçeği (*İng. storm scale*) Fırtınaların hızı ve neden oldukları zararlar esas alınarak hazırlanmış cetvel.

Uluslararası düzeyde, rüzgâr hızıyla ilgili olarak *Bofor Rüzgâr Ölçeği*, hortum hasarıyla ilgili olarak *Fujita Hortum Cetveli* kullanılmaktadır.

fizibilite çalışması (*İng. feasibility study*) Olası problemlerin önceden tanımlanması ve düşünülen yatırımların teknik, finansal ve hukuki yönlerden etkinliğinin belirlenmesi için yapılan ön araştırma.

fiziksel planlama (*İng. physical planning*) Kentsel yerleşim alanlarının, çeşitli faktörler ve eşik değerler dikkate alınarak şehir plancıları tarafından düzenlenmesi işi.

Ana hedefi; mevcut ve gelecek kuşaklar için her türlü afetten olabildiğince korunmuş, sağlıklı ve güvenli yaşam çevreleri oluşturmaktır. Ülke, bölge, il veya yerleşmeler ölçeklerinde fiziksel planlama yapılabilir.

fiziksel zarar görebilirlik (*İng. physical vulnerability*) Bir tehlikenin insanlar, yapılar, çevre ve ekonomi üzerinde meydana getirebileceği hasar ve kayıpları ifade etmek için kullanılan terim.

Ölçülebilen ve sayısal hâle getirilebilen zarar ve kayıplar için kullanılmaktadır.

fonetik alfabe (*İng. phonetic alphabet*) bk. **haberleşmede kodlama sistemi**.

frekans (*İng. frequency*) Dalgaların veya yer hareketinin bir saniyedeki titreşim sayısı.

Birimi hertz (Hz) olarak ifade edilir. Bazı olayların belirli süreler içinde meydana geliş sayısına da frekans denilebilmektedir.

Fujita cetveli (*İng. Fujita scale, Fujita-Pearson scale*) Hortum türü fırtınaların şiddetini gösteren uluslararası cetvel.

1971 yılında "Tetsuya Fujita" tarafından hazırlanmış olup rüzgârın hızına ve oluşan hasara bağlı olarak beş farklı şiddet derecesi belirlemektedir.

fundalık yangını (*İng. bush fire*) Funda, ot, çayır, yaprak, kuru dal gibi toprağı örten bitki türlerinde meydana gelen yangın, örtü yangını.

g,G

gayrisafi millî hâsıla (GSMH) (*İng. gross national product*) Ülkenin bir yıl içinde ürettiğı sermaye, mal ve hizmetlerin veya yaratılan katma değer toplamının nakit para cinsinden karşılığı.

Bu, cari ve sabit fiyatlar olmak üzere iki farklı değişken esas alınarak belirlenmektedir.

gayrisafi yurt içi hâsıla (GSYH) (*İng. gross domestic product*) Ekonomide yerleşik olan üretici birimlerin belirli bir dönemde yurt içi faaliyetleri sonucu yaratmış oldukları tüm mal ve hizmetlerin toplam üretim değeri.

gayrisihhi müessese (*İng. non-healthy establishment*) Faaliyetiyle canlılara ve çevreye zarar veren veya zarar verme ihtimali olan iş yerlerine verilen genel ad.

Gerek çıkardıkları duman, koku ve gürültü yönünden, gerekse yaptıkları faaliyet sonucunda oluşan katı, sıvı ve gaz hâlindeki zararlı atıkları yönünden insanlara ve doğaya fiziksel, ruhsal ve sosyal açılardan tehdit oluşturmayı kapsamaktadır.

gaz detektörü (*İng. gas detector*) Ana işlevi bir ortamdaki belirli gazların tespitini yapmak olan ve genellikle güvenlik amacıyla canlılar için

tehlike arz eden gazların tespit edilmesi için kullanılan cihaz .

geçici barınma (*İng. temporary housing*) bk. **geçici iskân**.

geçici iskân (*İng. temporary housing*) Konutu afet ve acil durum nedeniyle kullanılamaz hâle gelen veya konutun kullanılmasının riskli olması sebebiyle açıkta kalan afetzedeler ile tahliyeye tabi olanların buldukları yerlerde veya başka yerlerde münferit veya toplu hâlde geçici olarak barınmalarının sağlanması, geçici barınma.

geçici iyileştirme (*İng. temporary recovery*) Afetten etkilenen toplulukların, arama kurtarma, tıbbi ilk yardım, tedavi, barınma, beslenme, haberleşme, güvenlik, psikososyal destek gibi temel ihtiyaçlarının asgari düzeyde karşılanabildiği sürece verilen ad.

geçici koruma (*İng. temporary protection*) Devletler tarafından şiddet veya çatışma nedeniyle kitleler hâlinde kaçıp gelen, durumları geçici olan kişilere bireysel statü belirlemesi olmadan, koruma sağlamak için geliştirilen düzenleme veya araç.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma Kanununun 91. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan koruma” biçiminde tanımlanmıştır.

geçici hayvan barınağı (*İng. temporary barn*) Afetlerde büyükbaş, küçükbaş, kanatlı ve kanatsız, karada veya suda yetiştirilen hayvanların beslenmesini ve barındırılmasını sağlayan geçici yapı.

gelgit (*İng. tide*) Ay ve güneşin konumlarındaki değişimler sonucu kütle çekimlerindeki farklılıklar nedeniyle deniz seviyesindeki alçalma ve yükselme olayı, metcezir.

gelişme (inkişaf) alanı (*İng. growth area*) Varsa üst ölçek plan kararlarına uygun olarak imar planında kentin gelişmesine ayrılmış olan alan.

gemi kazası (*İng. ship wreck*) bk. **deniz kazası**.

genel hayata etkililik/etkisizlik (*İng. affecting the life of general public*) Meydana gelen veya gelmesi muhtemel olan afetlerin genel hayata etkili olup olmadığının, 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolarısı ile Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 1. maddesi uyarınca hazırlanan "Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre değerlendirilmesi.

genel hayata etkililik oluru (*İng. formal decision of a region affecting the life of general public*) Afet ve acil durumdan etkilenen yerin tamamında veya bir kesiminde; yıkılıp oturulamaz veya kullanılamaz hâle geldiği belirlenen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin önemi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, normal hayat düzenindeki aksamalar, afet ve acil durumun etkilediği alanın büyüklüğü gibi hususlar gözetilerek alınan etkililik kararı.

geoteknik (*İng. geotechnique*) bk. **jeoteknik**.

geoteknik etüt (*İng. geotechnical investigation*) bk. **jeoteknik etüt**.

geri dönüş (*İng. repatriation*) Çeşitli uluslararası hukuki belgelerde öngörülen koşullar çerçevesinde, mülteci veya savaş esirlerinin vatandaş oldukları ülkeye geri dönme hakkı.

Geri dönüş seçeneği, kişileri alıkoyan güçlerin değil bireyin kişisel bir hakkıdır. Ayrıca, geri dönüş, kişileri alıkoyan güçlerin bu haktan yararlanmaya uygun kişileri (asker ve siviller) serbest bırakma, menşei ülkelerin ise vatandaşlarını kabul etme yükümlülüğünü içermektedir.

geri gönderme merkezi (*İng. administrative detention/return centre*) Ülkede kalmak için yasal izni olmayan ve idari gözetim altında tutulan göçmenlerin sınır dışı edilinceye kadar temel ihtiyaçlarının (konaklama, sağlık, temizlik ve beslenme) karşılandığı merkez.

geri göndermeme ilkesi (*İng. non-refoulement*) Mültecilerin devletler tarafından, hayat ve özgürlüklerinin tehdit edilebileceği ülke veya topraklara herhangi bir şekilde geri gönderilmelerini yasaklayan temel mülteci hukuku ilkesi.

Non-refoulement ilkesi uluslararası teamül hukukunun bir parçasıdır ve bu nedenle, 1951 sözleşmesine taraf olsun, olmasın tüm devletler açısından bağlayıcıdır.

gıda güvenliği (*İng. food security*) **1.** İnsanların sağlıklı yaşayabilmesi için gereken tüm gıda maddelerinin üretilmesi, nakledilmesi, saklanması ve satılmasıyla ilgili koşulları belirleyen düzenlemenin ana hedefi. **2.** Gıdalarda oluşabilecek fiziksel, kimyasal ve biyolojik her türlü tehlikenin yok edilmesi için alınan hijyen önlemleri.

Mevcut gıda denetimi yasamız, 1997 tarihli Türk Gıda Kodeksi ile belirlenmiş olan kriterlere uyulmasını zorunlu kılmaktadır.

göç (*İng. migration*) Bir grubun uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi.

Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirmesine ilişkin nüfus hareketleri, göç kapsamına girer. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir. *11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu göçü;* “Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden *düzenli göç* ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden *düzensiz göç* olarak iki şekilde tanımlamıştır.

- **bireysel göç** (*İng. individual migration*) Kişilerin bireysel olarak veya aileleriyle birlikte göç etmesi durumu. Kitlesel programların aksine, bu gibi hareketler genelde kişinin kendisi tarafından finanse edilir veya bireyler, örgütler veya devletlerin desteğiyle gerçekleşir.
- **ikincil göç** (*İng. secondary migration*) Ev sahibi ülkede, mültecinin aslen ikamet ettiği topluluktan ayrılması.
- **net göç** (*İng. migration*) Göçler sonucunda bir ülkede oluşan

girişler ve çıkışlar arasındaki fark. Buna göç dengesi de denir ve bu dengeye, gelişler gidişlerden fazla olduğunda *ülkeye giren net göç*, gidişler gelişlerden fazla olduğunda da *ülkeden çıkan net göç* adı verilir.

- **toplam göç** (*İng. total migration*) Ülkeye gelen göçmenlerin giriş ve varışları ile ülkeden göç edenlerin çıkış ya da ayrılışlarının toplamı. Bu sayı, toplam göç hacmini verir ve buna net göçten farklı olmak üzere toplam göç denir.
- **toplu göç** (*İng. exodus / mass migration*) Menşei ülke dışına (istisnai ve düzensiz) gruplar hâlinde hareket.

Toplu göç çok sayıda kişinin katıldığı bir hareket ya da belirli bir zamanda toplumun bir kısmının hareket etmesi anlamına gelmektedir.

- **yardımlı göç** (*İng. assisted migration*) Kendiliğinden oluşan (spontane) yardımsız, göçe karşılık göçmenlerin devlet, devletler ya da uluslararası bir kuruluş yardımıyla gerçekleştirilen hareketi.
- **zorunlu göç** (*İng. compulsory migration*) İnsanların hayatta kalabilmek için savaş, kıtlık, salgın hastalık, etnik baskılar ile diğer sosyal ve ekonomik sebeplerle topluca yer değiştirmesi.

göç yönetimi (*İng. migration management*) Özellikle hem devlet sınırları içinde yabancıların girişi ve mevcudiyetini hem de mülteciler ve korunma ihtiyacı bulunan diğer kişilere sağlanan korumayı yönetmek üzere, sınır ötesi göçleri düzenli ve insani bir şekilde yönetmek için çeşitli devlet kurumları ve ulusal bir sistemden oluşan yönetimin adı.

göçmen (*İng. migrant*) Mülteci tanımı ile ilgisi olmayan, tamamen ekonomik sebeplerle veya hayatını maddi yönden iyileştirme amacıyla menşei ülkesini terk eden kişi.

Ekonomik göçmenler, mülteci statüsü kriterleri kapsamında değildir ve bu nedenle mülteciler gibi uluslararası koruma alma hakkına sahip olmazlar.

göçük (*İng. collapsed*) Yer altı açıklarında, tavan ve yan duvarlardan ayrılan kaya parçalarının ve blokların açıklığın içine çökmesi.

gönderen ülke (*İng. sending country*) İnsanların yurt dışına daimi veya geçici olarak yerleşmek üzere ayrıldıkları ülke; kaynak ülke.

gönüllü (*İng. volunteer*) Afet ve acil durum ile sivil savunma hizmetlerinde görev almak isteyen gerçek ve tüzel kişi.

Gönüllü, olağan görev, yükümlülük ve sorumluluklarının dışında, sahip olduğu bilgi, tecrübe ve donanımı kendi özgür isteği ve iradesi ile maddi-manevi karşılık beklemeden toplumun hizmetine sunan birey ve/veya topluluktur. Gönüllü katkı, bilgi paylaşma, teknik yardım, materyal, donanım sağlama ya da fon geliştirme, ofis ya da iletişim çalışması vb. olmak üzere, yüz yüze ya da sanal ortamdan yararlanılarak, farklı biçimlerde geniş bir yelpazeye ve faaliyet konularına yayılabilmektedir. Örnek olarak, Birleşmiş Milletler Gönüllüleri tarafından çalışma yürütülen başlıca faaliyet alanları şöyledir: Çevre ve afet risklerinin azaltılması, yoksulluğun ortadan kaldırılması, sosyal içerme ve sosyal bütünleşme, eğitim, sağlık, barış ve güvenlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, gençlerin katılımı.

gönüllü geri dönüş (*İng. voluntary repatriation*) Mültecilerin özgür iradeleri ile aldıkları karar neticesinde menşe ülkesine geri dönmeleri durumu.

Gönüllü geri dönüş organize edilebilir veya kendiliğinden gerçekleşebilir.

gönüllü katılım (*İng. voluntary participation*) Afet yönetimi ile ilgili yardım ve diğer çalışmalarda, kişilerin hiçbir karşılık beklemeden ve baskı altında kalmadan kendi hür iradeleriyle yer alması.

gönüllülerin eğitimi (*İng. training of volunteers*) Afet yönetimi ile ilgili faaliyete gönüllü olarak katılmak isteyen kişilere verilen temel eğitim.

Ana hatlarıyla hafif arama-kurtarma, sağlık, ilk yardım, yangın söndürme, psiko-sosyal destek, lojistik gibi konular bu kapsamdadır.

grizu (*İng. firedamp*) Normal sıcaklık ve basınçta kömür ocaklarında açığa çıkan ve büyük bölümü saf metandan oluşan, kolayca tutuşabilen gaz.

grizu patlaması (*İng. firedamp explosion*) Maden ocaklarının galerilerinde bulunabilen metan gazı ile havanın belirli oranlarda biraraya gelmesi sonucu meydana gelen patlamadır.

grup olarak mülteci statü belirleme (*İng. determination of group refugee statute*) Büyük ölçekli bir akın içindeki tüm kişilerin prima facie (varışta tanıma) esasına bağlı olarak mülteci sayılmalarına dair uygulama.

Grup hâlinde belirleme, önceden kişisel statü belirleme yapılmaksızın koruma ve yardım ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân tanır.

güçlendirme (*İng. strengthening*) Afet nedeniyle hasar görüp görmediğine bakılmaksızın, bir yapının mevcut dayanım kapasitesi ve güvenlik düzeyini yükselterek afet riskini azaltmayı amaçlayan faaliyet.

Bu çalışma kapsamında yapı yüklerinin azaltılması, kullanım şeklinin değiştirilmesi, enerji emici elemanlar eklenmesi ve temel izolasyon sistemleri uygulanması gibi teknik çözümler bulunmaktadır.

güneş çarpması (*İng. sunstroke*) Çok sıcak ve nemli bir ortamda uzun süre kalmak ve yoğun güç sarfetmek sonucunda vücut ısısını düzenleyen sistemin bozulmasıyla ortaya çıkan tehlikeli durum.

Güneşte kalınan süre, hissedilen ısı, sarf edilen güç ve kişinin yaşı gibi faktörlere bağlı olarak hayati etkileri olabilir. Güneş çarpmasına maruz kalan kişilerde bitkinlik, baş ağrısı, ateş, adale krampları, bilinç bulanıklığı gibi etkiler gözlenir. Kişi derhâl en yakın sağlık merkezine götürülmelidir.

güneş radyasyonu (*İng. solar radiation*) Güneşten gelen ve uzun kırmızıaltı dalga boylarından, kısa morüstü dalga boylarına değin geniş bir aralığı kapsayan ışıdır.

Radyasyon (ışınım) enerjisi aynı zamanda enlem, yükseklik ve ışın yönüne göre de değişiklik gösterir. Ultraviyole ve mor ötesi ışınları gibi insan sağlığı için sakıncalı olan radyasyon türlerine karşı atmosfer koruyucu görev yapmaktadır.

güvenli menşeli ülke (*İng. safe country of origin*) Hiçbir zaman veya genel olarak mülteci yaratmayan ülke.

Kabul eden ülkeler, belirli sığınmacı grup ya da kategorilerinin yaptıkları başvuruları seri bir şekilde (esasa ilişkin inceleme yapmadan) güvenli menşeli ülke kavramına dayanarak reddedebilmektedirler.

güvenli bölge (*İng. safe haven*) “Yaralı ve hasta muharipler veya muharip olmayanlar” ile “savaşlarda yer almayan sivillerin” savaşın etkilerine karşı korunduğu tarafsız bölge.

Güvenli bölgelerin kurulmasıyla ilgili usul ve koşullar silahlı çatışma hukuku altında belirtilmiştir.

güvenli üçüncü ülke (*İng. safe third country*) Güvenli üçüncü ülke, bir sığınmacının, sığınma başvurusu yaptığı ülkeye gelmeden önce fiziksel olarak bulunduğu ve mülteci olarak koruma alabileceği ülke.

güvenli yerleşme (*İng. safe settlement*) Afet risklerinden korunmuş veya afet riskleri azaltılmış, sağlıklı bir çevreye sahip, yasa ihlali olaylarının en az düzeyde olduğu bir yerleşmeye verilen genel ad.

güvenlik çemberi (*İng. security line*) Bir kaza yeri veya afet bölgesinde afetzedelerin ve diğer kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak için olay yeri veya bölgesinin çevrilerek giriş ve çıkışların kontrol altına alındığı bölüm.

h,H

haber merkezi (*İng. information center*) Afet ve acil durum yönetim merkezleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinde yerleşmiş, 24 saat esasına göre çalışan, telsiz sistemleri dâhil çeşitli iletişim sistemleri/cihazları ile donatılmış ve bu sistemleri kullanma yeterliliğine sahip personelin görevlendirildiği merkez.

haber alma ve yayma sistemi (*İng. collection of information and dissemination system*) Düşman saldırıları ile afet ve acil durum tehlike haber-

lerinin tehdit altındaki yerleşim merkezlerinde yaşayan halka ulaştırılması amacıyla Türkiye çapında AFAD tarafından kurulan sistem.

haberleşmede kodlama sistemi (*İng. communication coding system*) Haberleşme sırasında bir mesajın veya çağrı işaretinin, anlaşılması zor veya önemli bölümlerinin harf harf kodlanması için önceden belirlenmiş harfleri belirten kelimelerin oluşturduğu alfabe.

hafif arama kurtarma (*İng. light search and rescue*) Özel eğitilmiş toplum afet müdahale ekipleri veya yerel afet gönüllüleri tarafından hafif ve orta hasar görmüş yapılarda, profesyonel ekipler gelinceye kadar gerçekleştirilen arama ve kurtarma faaliyeti.

hak sahibi (*İng. beneficiary*) Yıkılan veya ağır hasar gören ya da muhtemel afetlerden etkilenebilecek binalarla olan mülkiyet ilişkilerini belgeleyebilen ve yeniden yapılacak binalardan veya verilecek inşaat kredisinden yararlanabilen afetzede.

Hak sahibi olabilmek için afetzedenin, Kanun ve adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin öngördüğü şartlar ile ilgili mevzuattaki diğer şartlara uygun durumda olup gerekli başvuruları yapması gerekir.

hak sahipliği (*İng. ownership*) Afetzede ailelerin yıkılan veya ağır hasar görmüş binaları üzerindeki mülkiyet ilişkisine göre, ilgili yasa çerçevesinde yeniden yapılacak konutlardan veya inşaat kredisinden yararlanma haklarını düzenleyen hukuki terim.

hâlihazır harita (*İng. city basemap*) Belediyelerin yapacağı teknik hizmetlerin proje planlaması, tasarım çalışmaları, uygulaması ve işletmesi, imar planı ve çeşitli projelerin gerçekleşmesi amacıyla belediyelerce veya İller Bankası'nca yaptırılan büyük ölçekli harita.

halk sağlığı (*İng. public health*) Organize edilmiş toplumsal çalışmalar sonunda çevre sağlık koşullarını düzelterek, bireylere sağlık bilgisi vererek, bulaşıcı hastalıkları önleyerek, hastalıkların erken tanı ve koruyucu tedavisini sağlayacak sağlık örgütleri kurarak, toplumsal çalışmaları her bireyin sağlığını sürdüreceği bir yaşam düzeyini sağlayacak biçimde geliştirerek hastalıklardan korunmayı, yaşamın uzatılmasını, beden ve ruh sağlığıyla çalışma gücünün arttırılmasını sağlayan bir bilim dalı.

halk sađlıđı sűrveyansı (*İng. public health surveillance*) Halk sađlıđı çalıřmalarının planlanması, uygulanması ve deđerlendirilmesi için gerekli sađlık verilerinin sűrekli ve sistematik biçimde toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması; aynı zamanda tűm bu bilgilerin, ihtiyacı olan kiřilere dađıtımının zamanında ve bűtűncűl biçimde yapılmasına iliřkin iř ve iřlemlerin tűmű.

hardal gazı (*İng. mustard gas*) Yakıcı gazlar sınıfından olup içeriđinde kűkűrt klorűr bulunan, sođan veya sarımsak kokusuna benzer bir kokuya sahip kimyasal silah niteliđindeki gaz.

harita (*İng. map*) Yeryűzűnűn tamamının veya bir bűlűműnűn belli bir űlekte yatay bir yűzey űzerinde gűsteriminden oluřan çizim.

hasar (*İng. damage*) Fiziksel olarak bir řeyin (bina, tűnel, araba, gemi ve uçak gibi) deđerinin azalması, kullanılmaz hâle gelmesi veya normal iřlevliliđini kaybetmesi durumu.

hasar deđerlendirme sűreci (*İng. damage assessment process*) Afet etkisini belirleme, kesin hasar tespit ve itirazlar hasar tespiti çalıřmalarını içeren sűre.

hasar gűrebilirlik (*İng. damageability/vulnerability*) Deđerliřik tűrdeki yapıların farklı bűyűklűklerdeki afetler karřısında hasar gűrebilme eđilimi veya bir yapının var olan bir tehlikeden gűrebileceđi hasarına iliřkin űlű.

hasar tespiti (*İng. damage assessment*) Bir afetin neden olduğu fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel hasar, zarar ve kayıpların teknik ekiplerce belirlenmesi işlemi.

hasar tespit icmali (*İng. summary of damage assessment*) Yerleřim birimi bazında dűzenlenen ve o yerleřim biriminde yer alan binaların hasar derecelerine gűre ayrı ayrı sayısal olarak topyekűn gűrűlebileceđi belge.

hasar tespit isim listesi (*İng. personel list of damage assessment*) Hasar tespit raporlarına istinaden dűzenlenen, afetzedelerin binalarının hasar derecelerine gűre tasnif edilen ve mahallinde ilan olunan resmű belge.

hasar tespit raporu (*İng. damage assessment report*) Hasar tespit çalışmalarını sonucunda düzenlenen ve yapının hasar derecesi ile yapıya ait diğer idari ve teknik bilgileri içeren belge.

hassas gruplar (*İng. vulnerable groups*) Afet tehlike ve riskleri karşısında buldukları ortam ve durumlar kırılabilirlik gösteren; fiziksel, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel koşulları nedeniyle zarar görebilirlik riski daha yüksek olan grup ve topluluklar.

İncinebilir, kırılabilir, dezavantajlı, riskli gruplar olarak da adlandırılan grup ve topluluklar, fiziksel, ekonomik ve sosyal zarar görebilirlik bakımından farklılık göstermektedir.

- **fiziksel bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar** (*İng. physically vulnerable groups*) Bebek ve çocuklar, yaşlılar, engelliler, kronik ve yatalak hastalar, hamile ve loğusalar, bakımevlerindeki öksüz, yetim ve yaşlılar, gözetim altında olan ve olmayan bağımlılar, tutuklu ve mahkumlar vd.
- **ekonomik bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar** (*İng. economically vulnerable groups*) Düzenli geliri yetersiz ya da olmayan yoksul haneler, sağlıksız ve güvensiz koşullarda barınanlar, evsizler, kayıtsız çalıştırılan işçiler, çalışan çocuklar vd.
- **sosyal bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar** (*İng. socially vulnerable groups*) İnanç baskısına, cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanlar, aile içi şiddet mağdurları, okur-yazar olmayanlar, yerleşime iç göçle gelenler, mülteciler, kaçak göçmenler, mevsimlik işçiler, yerleşimle ilgili bilgisi sınırlı turistler vd.

hastane afet ve acil durum planı (HAP) (*İng. hospital disaster and emergency planning*) Hastanelerin afet, acil ve olağan dışı durumlara doğru, zamanında ve etkin yanıt verebilmesi için hazırlıklı olmalarını sağlamak üzere, önceden hazırlanmış plan.

hava kalite standardı (*İng. air quality standard*) Bir bölgede belirli bir zaman sürecinde aşılması gereken hava kirletici konsantrasyonu.

hava kirliliği (*İng. air pollution*) Havanın doğal bileşiminin fosil yakıtlar, kimya ve diğer sanayi tesisleri ve nükleer patlamaların çıkardığı katı, sıvı ve gaz hâlindeki yabancı maddelerin etkisiyle bozularak canlı hayata ve ekolojik dengeye zarar verecek boyuta gelmesi durumu.

hazır beton (*İng. ready mixed concrete*) zel üretim tesislerinde standartlara uygun olarak hazırlanıp, inşaat mahallinde taze beton şeklinde yapımıcıya teslim edilen yapı malzemesi.

hazırlık (*İng. preparedness*) bk. **afete hazırlık**.

hazırlık ikazı (*İng. preparedness warning*) Bir savaş tehlikesi durumunda yetkililerce gerekli görüldüğü takdirde radyo, televizyon vb. yayın araçlarıyla duyuru ve uyarı yoluyla yapılan ikaz.

hazine arazisi (*İng. public property/land*) Tescil edilmiş ya da edilmeşi, devletin tasarrufundaki kamu taşınmaz mal.

heyelan (*İng. landslide*) Kaya, toprak veya arazi parçalarının, yer çekimi veya depremler, aşırı yağışlar gibi dış etkenlerin etkisi ile fark edilebilir düzeyde eğim aşağı doğru kayması veya hareket etmesi durumu, toprak kayması.

HF/SSB telsizi (*İng. HF/SSB wireless*) 2-30 MHz frekans bandında İyonosfer tabakasından yansıyan elektromanyetik dalgalarla haberleşen tek kenar bant telsiz cihazı.

Afet ve acil durum haberleşmesinin vazgeçilmez haberleşme araçlarından biridir.

hımış (*İng. timber frame building*) lkemizde ahşap taşıyıcı sistem arasında dolgu malzemesi olarak kerpiç veya tuğla kullanılarak inşa edilen yapı türü.

hızlı sağlık değerlendirmesi (*İng. rapid health assessment*) Yıkım ve zararı ölçmek ve acil müdahale bekleyen etkilenmiş toplumun temel ihtiyaçlarını belirlemek için kısıtlı bir zaman içinde veya afet ve acil durumun hemen sonrasında objektif ve sübjektif bilgilerin toplanması işi.

hidro-meteorolojik tehlike (*İng. hydrometeorological hazard*) Can kaybı, yaralanma, sağlık sorunları, mal kaybı, yaşam alanları ve hizmet-

lerine olumsuz etki, ekonomik bozunma ve çevresel hasara neden olabilecek atmosferik, hidrolojik ve oşinografik tehdit.

hidrograf (*İng. hydrograph*) 1.Su bilgisi uzmanı. 2.Bir akarsuyun belli bir kesiminde suyun yıl içinde veya belli bir zamandaki akım durumunu gösteren grafik.

hidrografya (*İng. hydrography*) Yer altı ve yer üstü sularının oluşum ve dağılımlarını araştıran ve insan yaşamı üzerine etkilerini inceleyen bilim dalı.

Fiziki coğrafyanın bir kolu olan hidrografya, okyanus ve deniz çanaklarının morfolojik karakteriyle bunları dolduran su kütlesinin yüzeyinde ve içinde meydana gelen olayları (deniz suyunun sıcaklığı, tuzluluğu ve hareketleri) ve karalar üzerindeki göllerin nasıl oluştuğunu, göl sularını ve göllerdeki seviye değişikliklerini, kaynakları ve akarsuları (bilhassa akarsu rejimlerini) inceler.

hidrolojik kuraklık (*İng. hydrological drought*) Meteorolojik kuraklık nedeniyle akar sular, yer altı suları ve göllerdeki debi azalması ve seviye düşmesi durumu.

hijyen (*İng. hygiene*) Afetten etkilenen nüfusun özellikle uyması gereken genel sağlık önlemleri ve kişisel temizlik kuralları.

hiposantır (iç odak) (*İng. hypocenter*) bk. **deprem odak noktası**.

hissedilen sıcaklık (*İng. windchill temperature*) Havadaki bağıl nemle orantılı olarak insanlar tarafından hissedilen sıcaklık değeri.

Bu değer, ölçülen sıcaklık değerinden her zaman biraz daha büyüktür. Havadaki bağıl nem oranına bağlı olarak görünür veya hissedilen sıcaklığın, ölçülen hava sıcaklığından fazla olan miktarını gösteren cetevele hissedilen sıcaklık endeksi denir.

hortum (*İng. tornado/ twister*) Doğada havadaki basınç değişimlerine bağlı olarak oluşan, kendi eksenini etrafında dönerek hareket edebilen, yüksek hızlara ulaşabilen ve yıkıcı etkileri olan şiddetli bir rüzgâr çeşidi.

Küçük ve güçlü alçak basınç alanlarında, büyük bir hızla kendi etrafında dönen hava hareketiyle oluşur.

ı,İ

ılık bölge (*İng. warm zone*) Tehlikeli maddenin tespit edildiği sıcak bölge sınırından itibaren rüzgârın tersi yönde kalan, arındırma faaliyetlerinin yürütüldüğü ve bu faaliyetler nedeniyle kirlenme riski bulunan çalışma alanı.

i,İ

ihtiyaç tespiti (*İng. needs assessment*) Afet bölgesine yapılacak olan yardımların nereye, ne miktarda, hangi öncelik ve ne kadar süreyle gönderileceğini belirlemek için yapılan değerlendirme çalışması.

Etkilenenlerin etkilenme dereceleri ve şekillerini; içinde buldukları durumların, sorunların ve ihtiyaçların tespitini; toplumda var olan kaynak kişi ve kurumlar ve bunların çalışma şekillerini; var olan hizmetler ve sunuluş şekillerini vb hususları içerir.

ikaz (uyarı) (*İng. alert*) Bir tehlikenin yaklaştığını belirten uyarı amaçlı mesaj.

ikaz ve alarm işareti (*İng. alert and warning sign*) Tehlike ve tehditleri önceden haber almak ve halkı uyararak bir takım önlemlerin alınmasını sağlamak üzere oluşturulan sistem.

ikincil afet (*İng. secondary disaster*) Bir afetin etkisi veya tetikleme ile meydana gelen yangın, heyelan, baraj yıkılması, patlama, salgın hastalıklar ve endüstriyel kaza gibi yeni afetlere verilen ad.

iklim (*İng. climate*) Dünya üzerinde bir bölge veya yerde, o yerin uzun dönemdeki atmosferik koşullarının ve meteorolojik parametrelerinin uç ve ortalama değerlerinin tamamı.

Her gün gerçekleşen hava olaylarının uzun bir zaman süresi içindeki genel ortalamasını ifade eder.

iklim değişimi (*İng. climate change*) Hem genel ortalamada hem de 30 yıllık veya daha uzun dönemler itibariyle istatistik olarak iklimde ortaya çıkan değişiklikler.

Bu, yerkürenin doğal sürecinin veya harici kuvvetlerin etkilerine veya insan kaynaklı olarak atmosferde oluşan kalıcı değişimlere bağlı olarak değişmektedir.

iklim değişikliğine uyum (*İng. adaptation for climate change*) İklım değişikliğinin zararlı etkilerinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve bu konuda ÷lke şartlarını da gözden geçirmek suretiyle uygun iç ve dış politikaların belirlenmesi işi.

Mevcut veya beklenen iklimsel uyarı veya bunların etkilerine karşı doğal veya insani sistemlerin uyum sağlaması olarak da tanımlanmaktadır.

il afet ve acil durum yönetim merkezi (*İng. provincial disaster and emergency management center*) Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği, 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem ve haberleşme sistemleri ile donatılan merkez.

il ambulans servisi (*İng. provincial ambulance service*) İldeki tüm ambulans hizmetlerini kontrol eden Sağlık Bakanlığı ve bağlı diğer kuruluşlara ait ambulanslarla hizmet sunan başhekimlik, merkez ve buna bağlı istasyonlardan oluşan kuruluşa verilen genel ad, 112 ACİL.

il sağlık afet ve acil durum planı (İL-SAP) (*İng. provincial disaster and emergency health plan*) İl sağlık müdürlüklerince hazırlanan ve afetler ile baş edebilmek için tüm sağlık kuruluşlarının dâhil edildiği zarar azaltma, hazırlık ve müdahale çalışmalarını içeren plan veya planlar.

ilk yardım (*İng. first aid*) Herhangi bir olay nedeniyle sağlığı tehlikeye girmiş olan kişilere, tıbbi yardımı yapacak sağlık personeli gelinceye kadar, olayın gerçekteşiği yerde, hayatın kurtarılması ya da durumun kötüleşmesini önlemek amacıyla, eldeki imkânlarla ilaışsız olarak yapılan müdahale.

Yetkili makamlardan ilk yardım eğitimi almış kimseler tarafından yapılmalıdır.

ilk 72 saat (*İng. first 72 hours/golden hours*) bk. **altın saatler**.

iltica (*İng. seeking refuge*) Irkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği korkusu taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen, dönmek istemeyen kişilerin bir başka devlete sığınması.

imar adası (*İng. development block*) Çevresi yollarla sınırlanmış ve çoğu parsellere bölünmüş arsa ile böyle bir arsayı kaplayan yapı takımının imar planındaki esaslara göre meydana gelmiş hâli.

imar durumu (*İng. zoning/development status*) Bir arsanın imar planına ve imar yönetmeliğine göre nasıl kullanılabileceğini bildiren ve belediyece düzenlenerek isteği üzerine arsa sahibine verilen belge.

imar hakkı (*İng. development right*) Bir arazi veya arsada ya da bina üzerinde, kat mülkiyeti kanunu, imar kanunu, imar planı veya imar yönetmelikleriyle izin verilen yapılaşma ve fiziki geliştirme ile bu işlemlerin yasalarla belirlenmiş sonuçlarının doğurduğu hakların tümü.

Yasada, “Kamu kuruluşları ve belediyelerin, planlama, imar ve inşaat hizmetleri sonucunda taşınmaz mal sahiplerine sağladığı haklar.” şeklinde tanımlanmıştır.

imar hududu (*İng. development boundary*) Nâzım planı bulunan yerlerde nâzım plan sınırları; bulunmayan yerlerde ise belediye sınırlarından oluşan alan.

imar kanunu (*İng. development law*) Türkiye’de yerleşme yerleri ile bu yerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre koşullarına uygun oluşumunu sağlamak amacıyla düzenlenmiş olan 3194 sayılı yasa.

imar parseli (*İng. development landparcel*) İmar adaları içindeki kadastro parsellerinin, imar planı ile imar kanunu ve imar yönetmeliği esaslarına göre düzenlenmiş hâline verilen ad.

imar planı (*İng. development plan*) Büyükşehir belediyeleri, belediyeler, valilikler veya özel kanunlarla planlama yetkisi verilmiş kurum ve kuruluşlarca hazırlanıp onaylanan belge.

İmar mevzuatımızdaki nâzım imar planı, uygulama imar planı, mevzii imar planı, revizyon imar planı adları ile anılan teknik ve hukuki belgelerdir.

imar planına esas jeolojik- jeoteknik etüt (*İng. geological and geotechnical investigation for development plan*) Planlama yapılacak alandaki afet tehlike ve risklerini, 1/1000 – 1/5000 ölçekli haritalar üzerinde gösteren, yerel zemin koşullarını ve yol açabilecekleri tehlikeleri, detaylı jeolojik, jeoteknik ve jeofizik etütler sonucunda belirleyen ve raporları ile uygulama imar planlarını yönlendiren çalışma.

imar planlaması (*İng. development planning*) Arazi parçalarının hangi amaçlarla kullanılacağını, bu parçalar üzerinde inşa edilecek yapı ve alt yapıların konum ve koşullarını belirleyen, ana amacı insanlar için güvenli, sağlıklı ve düzenli bir yaşam çevresi kurmak olan çok disiplinli bir faaliyet süreci.

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanlar dışında ise valilikler imar planlaması yapmak veya yaptırmak yetkisine sahiptir.

imar yönetmeliği (*İng. development regulation*) İmar yasasının tamamlayıcısı olarak hazırlanıp kentin belediye meclisince onaylandıktan sonra yürürlüğe giren yapı düzeni yönetmeliği.

insan kaynaklı afet (*İng. man-made disaster*) Politik ve insan faktörlerinin etkin olduğu savaşlar, iç çatışmalar, terör eylemleri, büyük göçler, endüstriyel kazalar gibi olaylar ve bunların doğurduğu sonuçların tümü.

insancıl hukuk (*İng. humanitarian law*) Uluslararası hukukun parçası olarak silahlı çatışmalar esnasında genel olarak bireylerin korunmasını, insan varlığını, kültürel çevresini ve mirasına saygı gösterilmesini, savaş mağdurlarının korunmasını, savaşın neden olduğu acıyı zarar ve ziyanı mümkün olduğu kadar azaltmayı amaçlayan ülkelere ve kişilere yükümlülükler getiren; savaşan tarafların, üçüncü devletlerin, bir ülke içinde ayaklanma hâlinde bulunan silahlı diğer toplulukların ve bunların savaş eylemlerini yürüten bireylerinin, askerî şiddetin kullanılmasında uyacakları esas ve usulleri düzenleyen hukuk dalı.

insani yardım (*İng. humanitarian aid*) Doğa kaynaklı afetler, savaş, kuraklık ve toplumsal çatışmalar neticesinde can güvenliği, açlık, susuzluk, kıtlık, barınma, salgın hastalık vb. nedenlerle ihtiyaç sahibi olan yerler için uluslararası toplumun istikrarında önemli bir unsur olması nedeniyle siyasi, ekonomik ve askerî amaçlardan bağımsız yapılacak arama-kurtarma, acil sağlık hizmetleri beslenme ve barınma gibi yardım veya yardımlar.

insani yardım lojistiği (*İng. humanitarian logistics*) Afet ve acil durumlardan etkilenen bölgelere ve insanlara yardım malzemeleri ile diğer malzeme ve ekipmanların depolanması ve teslimatı.

insani yardım tedarik zinciri (*İng. humanitarian supply chain*) Afet ve acil durumlardan etkilenen bölge ve insanlara yardım amacıyla malzeme ve ekipmanların tedariki, depolanması, taşınması ve teslimatı süreci.

insansız hava aracı (İHA) (*İng. drone / unmanned aerial vehicle*) Havadan yer ünitelerine görüntü aktarmak için kullanılan ve uzaktan komuta ile sevk ve idare edilen hava aracı.

intihar saldırısı (*İng. suicide attack*) Saldırgan kişi veya kişilerin de ölümlüyle neticelenen, belirli politik sonuçlara ulaşmak için adını duyurma düşüncesiyle, bir kişiyi, bir mekânı veya bir topluluğu hedef alan terör eylemi biçimi.

irtifak hakkı (*İng. easement*) Taşınmaz mallar üzerinde başkalarının yararlanması için oluşturulmuş yararlanma, geçit vb. hak.

iskân belgesi (*İng. occupation licence*) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde veya dışındaki yerlerde inşa edilen yapıların, tamamen veya kısmen kullanılmasına müsaade veren izin belgesi.

Bu izni Belediyeler veya valilikler verir. Bu, uygulamada *oturma izni* olarak bilinmektedir.

iskân türü (*İng. settlement type*) Bir yerleşme biriminin kullanım amacına göre belirlenmiş olan konut, okul, iş yeri gibi yerleşim sınıfı.

istatistik (*İng. statistics*) Belirli olayların gözlenmesi yoluyla verilerin toplanması, işlenmesi ve bu verilerden bir sonuca varılabilmesi için kullanılan hesaplama yöntemleri, sayımlama.

Başka bir tanımlamayla; geçmiş ve içinde bulunulan durumu sayısal yöntemlerle analiz ederek gelecek hakkında karar vermeyi kolaylaştıran bir bilim dalı.

istinat duvarı (*İng. retaining wall*) Çeşitli enkesitlerde olabilen, taş, beton vb. malzemelerden inşa edilen, toprak veya yapının kaymasını önlemeye yarayan duvar.

iş yeri (*İng. business*) Hak sahipliği işlemlerine esas olmak üzere, vatandaşın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılan her türlü işletmenin faaliyette bulunduğu müstakil binalar veya binaların bu amaçlarla kullanılan bağımsız bölümü.

iş yeri acil müdahale planı (*İng. business emergency management plan*) İş yerine yönelik olarak hazırlanmış, yetkili makamlarca onaylı, acil durum müdahale planı.

iş yeri sağlık ve güvenlik birimi (*İng. business health and safety unit*) İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birim.

iş güvenliği uzmanı (*İng. business safety expert*) İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip mühendis, mimar veya teknik eleman.

iş sürekliliği (*İng. business continuity*) Organizasyonların kritik fonksiyon ve süreçlerini etkileyecek afet ve acil durumlara karşı hazırlıklı olmasını sağlayan çalışma veya çalışmalar.

iş sürekliliği planlaması (*İng. business continuity planning*) Bir organizasyonun herhangi bir afet ya da acil durumda, sahip olduğu varlıkların korunmasını amaçlayan, müşterilerine ve diğer iş ortaklarına kabul edilebilir bir seviyede hizmet vermeye devam etmesini ve en alt düzeyde iş kesintisi sağlayabilmek için yürütülmesi gereken planlama süreçlerin tümü.

itiraz hasar tespiti (*İng. damage assessment following objection*) 7269 sayılı kanun gereğince, kesin hasar tespit çalışmalarına yasal süre içinde itirazda bulunan afetzedelerin taleplerinin değerlendirildiği hasar tespit çalışması.

ivme kaydı (*İng. accelerogram*) İvmeölçer cihazları tarafından elde edilen veri dizini.

Depremin hasar yapma gücünü belirlemede kullanılan ivme spektrumları (çeşitliliği) depreme dayanıklı yapıların tasarlanmasında kullanılır.

iyileştirme (*İng. recovery*) Afetlerden etkilenmiş olan toplulukların ihtiyaçlarının en akılcı yol veyöntemlerle karşılanması, hayatın bir an önce normale döndürülmesi, muhtemel afetlerle baş edebilme imkânlarının geliştirilmesi ve en az zarar görmelerini sağlayacak daha güvenli bir yaşam çevresi oluşturulması için yapılması gereken yasal, kurumsal, fiziksel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin tümünü kapsayan uzun süreç.

Afet yönetiminde, afete müdahaleden sonra gelen dönemi ifade eder.

izoseist (*İng. isoseist*) bk. eş şiddet eğrisi.

j,İ

jeodezi (*İng. geodesy*) Yer kürenin ve gök cisimlerinin şekli, boyutu, çekim alanı ve çekim alanının zamana bağlı yer değişimlerinin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve modellenmesiyle uğraşan bilim dalı.

jeofizik (*İng. geophysics*) Yer kabuğu ve atmosfer katmanlarını, güneş, gezegenler ve gök cisimlerinin fiziksel ve yapısal özelliklerini, fizik ve matematiğin ilke ve yöntemlerini kullanarak alet vasıtasıyla inceleyen bilim dalı, arz içi fiziği.

Yasalarda “Fiziğin ilkelerini yerkürenin incelenmesine uygulayan bilim dalı.” şeklinde tanımlanmıştır.

jeoloji (*İng. geology*) Yerkürenin oluşumunu ve evrimini, yerküreyi oluşturan malzemeleri, bunların birbirine dönüşümünde etkin olan süreçleri, yerkürenin sığ derinliklerindeki şekil değişimlerine neden olan ve okyanuslar ile kıtaları oluşturan kuvvetleri ve yerküreyi değiştiren süreçleri inceleyen bilim dalı.

jeolojik afet (*İng. geological disaster*) Kaynağını yer yüzeyi ya da yer kabuğundaki faaliyetlerden alan deprem, heyelan, kaya düşmesi, volkanik patlama, çamur akıntısı, tsunami gibi doğa kaynaklı olayların yol açtığı afet.

jeomorfoloji (*İng. geomorphology*) Dağlar, ovalar, vadiler gibi yeryüzü şekillerinin kaynağını, oluşumunu, değişimini ve niteliklerini inceleyen bilim dalı, fiziki coğrafya.

jeoteknik (*İng. geotechnics*) Zeminlerin mekanik, kimyevi ve mühendislik özelliklerini inceleyen bilim dalı.

jeoteknik etüt (*İng. geotechnical investigation*) Zeminlerin mekanik, kimyevi ve mühendislik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yerinde ve laboratuvarlarda örselenmemiş numuneler üzerinde yapılan araştırma ve değerlendirme faaliyeti.

k,K

kabuk (*İng. crust*) Yer kürenin katı özelliğe sahip, ortalama 35 km kalınlığındaki en üst katmanı.

Kıtasal kabuk ve okyanusal kabuk olmak üzere iki çeşidi vardır. Okyanusal kabuk kıtasal kabuğa göre daha yoğun, ince ve okyanusal kabuğun kayaçları kıtasal kabuğa göre daha gençtir.

kabul edilebilir risk (*İng. acceptable risk*) İnsanların veya toplumun, mevcut sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve teknik koşullar dikkate alındığında, katlanabileceği kayıpların derecesi.

Mühendislikte ise, yapıların belirli büyüklükteki riskler karşısında beklenen ve kabul edilen davranışları olarak tanımlanır.

kabul merkezi (*İng. reception centre*) Mültecilerin sığınma ülkesine vardıklarında kabul edilmeleri işlemlerinin gerçekleştirildiği ve başvuruları ile ilgili kesin karar verilmeye kadar, temel bakım ve acil ihtiyaçlarının karşılanacağı ve sosyal etkinliklerden faydalanacakları yer.

kadastro (*İng. cadastre*) Arazi ve arsa gibi her türlü taşınmaz malın sahibi, konumu, sınırı, alanı ve değerinin ölçülerek belirlenip bir plan üzerinde gösterilmesi işlemi.

kadastro parseli (*İng. cadastral parcel*) Kadastro çalışması yapılan yerlerdeki, kadastro adaları içinde bulunan mülkiyeti tescilli parsel.

kâgir yapı (*İng. masonry building*) Taşıyıcı duvarları taş, tuğla kerpiç ve beton briket gibi malzemelerle inşa edilmiş yapı türü.

Bu tür yapılardan döşemeleri ahşap olanlara yarım kagir, betonarme olanlara ise kâgir (yığma) yapı denilmektedir. Farsça kâr-gir kelimesinden geldiği için bazen de “kârgir” biçiminde söylenmektedir.

kalıcı konut (*İng. permanent housing*) Afet nedeniyle konutları yıkılan veya ağır hasar gören afetzedelerden hak sahibi olanlar için devlet veya özel kuruluşlar tarafından yaptırılan daimi iskân konutu.

kalkınma planı (*İng. development plan*) İlki 1963 yılında onaylanarak uygulanmaya başlanmış olan, toplam yatırımlar ve harcamalar, ülkedeki talep durumu ve tasarruf eğilimleri göz önüne alınarak hedeflenen büyümeye ulaşmayı amaçlayan, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan, onay yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinde olan plan.

kamp (*İng. camp*) Afetzedelerin acil barınmalarını sağlamak amacıyla çadır, konteyner gibi geçici barınma ünitelerinden oluşan, kalıcı yerleşme sorunlarının çözümüne kadar su, hijyen, beslenme, sağlık, eğitim, gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığı toplu yerleşim yeri.

kamulaştırma (*İng. expropriation*) Mülkiyet hakkının kamu yararı nedeni ile sınırlandırılması ve kamu yararı amacı ile özel hukuk kişilerinin

taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının gerçek bedelinin ödenmesi koşuluyla idareye geçirilmesi işlemi.

kapalı havza (*İng. closed basin*) Sularını denizlere kadar ulaştıramayıp kuruyan veya göle dökülüp kalan akarsu ağı, alanı.

Genellikle kurak iklim bölgelerinde görülür. Van Gölü, Tuz Gölü, Burdur Gölü kapalı havza örnekleri arasında sayılabilir.

kapasite (*İng. capacity*) Afet yönetiminde, bireylerin, kurumların, insan topluluklarının ya da ülkelerin tehlikeleri ve yol açabilecekleri zararları algılama, tahmin etme, önleme veya zararlarını azaltma amacıyla önlem alma konusunda sahip olduğu güç ve kaynakların tümü.

kapasite analizi (*İng. capacity analysis*) Merkezî ve yerel ölçekte afet tehlikesi ve riskini belirleme ile afet zararlarının azaltılması amacıyla kullanılacak kapasitelerin ortaya konmasını amaçlayan, gerek zarar azaltma ve gerekse afete müdahale planlarında kullanılan çalışma.

kapasite geliştirme (*İng. capacity development*) Sosyal ve ekonomik hedeflere ulaşabilmek amacıyla bilgi, yetenek, sistem ve kuruluşların geliştirilmesi yoluyla insanların, kurum ve kuruluşların ve toplumun sistemli olarak kapasitesini arttırması süreci.

Kapasite geliştirme eğitim ve sistemli bir şekilde öğrenim ile birlikte kurum ve kuruluşların, politik farkındalığın, finansal kaynakların, teknolojik sistemlerin gelişmesini de içermektedir.

kapasite oluşturma (*İng. capacity building*) Bir toplumda, kurum veya kuruluşlarda afet riskini azaltmak için gerekli olan insan becerisini geliştirme yönünde gösterilen faaliyetlerin tümü.

Farklı düzeydeki toplum kesimlerinde teknolojinin, kurumsal yapıların mali güç ile diğer kaynakların geliştirilmesini içeren çalışmalardır.

kapsama alanı (*İng. coverage area*) Bir mobil ağ sisteminde baz istasyonları tarafından yayın yapılan istasyonun etkili olduğu alan.

Sadece bu alanın içinde hizmetlerden yararlanılabilir.

kar (*İng. snow*) Atmosferdeki su buharının yoğunlaşarak buz kristallerine dönüşmesiyle oluşan, parlak, beyaz, katı ve çok kere altıgen şeklinde olan yağış türü.

kar erimesi seli (*İng. snowmelt flooding*) İlkbahar aylarında havaların aniden ısınması ve karların hızla erimesinin yol açtığı ani su baskını.

kar tipisi (*İng. snow storm*) Şiddetli rüzgâr veya fırtına ile birlikte yağın karın neden olduğu, başta ulaşım olmak üzere tüm hayatı olumsuz etkileyen meteorolojik olay.

kar yükü (*İng. snow load*) Biriken karların çatılar üzerinde meydana getirdiği ilave yük.

Ülkemizde çatı projelendirilmesinde genel olarak metrekareye 2 kg kar yükü gelebileceği esas alınmaktadır.

karantina (*İng. quarantine*) Bir enfeksiyon ya da kontaminasyonun olası yayılmasını önlemek amacıyla, bulaşıcı bir hastalığa maruz kalmış nüfus ya da hasta olmayan şüpheli kişilerin veya şüpheli yolcu eşyası, konteynır, taşıt ve malların taşınması ve bunların içinde olduğu faaliyetlerin kısıtlanması veya bunların diğerlerinden zorunlu olarak ayrılması durumu.

karbonmonoksit zehirlenmesi (*İng. carbon monoxide poisoning*) Yapısında karbon bulunan gazların yanması sonucu açığa çıkan renksiz ve kokusuz bir gaz olan karbonmonoksitin solunduğunda akciğerler aracılığıyla kana geçerek dokulara oksijen taşıyan hemoglobine bağlanmasıyla vücudun oksijensiz kalması ve bu durumun genellikle ölümlü sonuçlandığı zehirlenme.

karkas (*İng. building frame*) Bir yapının taşıyıcı iskeletinin genel adı.

Yapı iskeletinin türüne göre betonarme karkas, çelik karkas ya da ahşap karkas olarak adlandırılır.

karmaşık veya kompleks acil durum (*İng. complex emergency*) Bir ülke, bölge veya toplumda iç ve dış çatışmalar nedeniyle otoritenin kısmen veya tamamen çökmesi ile meydana gelen; can ve mal kaybının önlenmesi için uluslararası müdahaleyi gerektiren durum.

Olağan Afet Risk Yönetimi kapsamında ele alınamayan ve insani müdahale ağırlıklı süreçlerin ayrıca şekillendirilmesi gereken bu durumların başlıca özellikleri, yaygın şiddet ve can kaybının olması; olağandışı nüfus hareketleri; sosyal ve ekonomik bakımdan yaygın hasar; büyük ölçekli, çok yönlü insani yardım ihtiyacı; siyasi ve askeri nedenlerle insani yardımın engellenmesi ya da önlenmesi; insani yardımla görevli kişiler için de güvenlik risklerinin ortaya çıkmasıdır.

karot (*İng. core sample*) Taşıma kapasitelerini belirlemek amacıyla zemin veya beton gibi malzemelerden özel aletler kullanılarak örselemeden alınan küçük çaptaki numune.

kasırga (*İng. hurricane*) bk. **tayfun**.

kat mülkiyeti (*İng. condominium ownership*) Tamamlanmış bir yapının kat, daire, iş yeri, dükkân, mağaza, depo, mahzen gibi ayrı ve başlı başına kullanmaya elverişli bölümleri üzerinde hukuken tesis edilmiş özel mülkiyet ilişkisi.

katı atık (*İng. solid waste*) Üreticisi tarafından atılmak istenen ve toplumun sağlığı ile çevrenin korunması bakımından, düzenli bir şekilde yok edilmesi gereken katı madde veya maddeler.

katı atık yönetimi (*İng. solid waste management*) Katı atıkların halk sağlığı ve çevre kirliliğine meydan vermeyecek şekilde toplanması, taşınması, imha edilmesi, depolanması, yeniden değerlendirilmesi için gerekli tesislerin kurulması ve işletilmesi süreci.

kaya düşmesi (*İng. rock fall*) Fiziksel veya kimyasal etkilerle bozulmuş veya parçalanmış, değişik boy ve çeşitteki kaya veya zemin parçalarının, kendiliğinden ya da depremler, aşırı yağışlar gibi harici etkilerle meyil aşağı hızla hareket etmesi olayı.

kaza (*İng. accident*) Kasıt söz konusu olmaksızın, beklenmedik bir zamanda ve şekilde, yaralanmalara, can ve mal kayıplarına neden olan olay.

KBRN kirlenmesi (*İng. CBRN contamination*) Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin belirli bir bölgeye, kişilere, yapılara, su kaynaklarına ve toprağa bulaşması durumu.

KBRN olayı (*İng. chemical, biological, radiological and nuclear /CBRN event*) Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin kasten veya kazaen yayılmasıyla oluşan, insan ve çevre için zararlı ve tehlikeli durumlara yol açan olay.

KBRN riski (*İng. CBRN risk*) İnsan sağlığı ve çevrenin, KBRN maddelerinin kasten veya kazaen çevreye yayılmasından zarar görme olasılığı ve zararın ciddiyet derecesi.

KBRN risk analizi (*İng. CBRN risk analysis*) İnsan sağlığı ve çevrenin, KBRN maddelerinin kasten veya kazaen çevreye yayılmasından zarar görme olasılığının ve zararın ciddiyet derecesinin değerlendirilmesine ilişkin faaliyetler bütünü.

KBRN silahları (*İng. CBRN weapons*) Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddeleri yapmak için tasarlanan silahlar.

KBRN tehdit ve tehlikesi (*İng. CBRN threat and hazard*) KBRN maddelerinden elde edilmiş silahların terör ve sabotaj eylemleri ile kasten kullanılmasıyla ya da endüstriyel üretimde, sağlık sektöründe, laboratuvarlarda ve bilimsel araştırmalarda ürün ya da ara ürün olarak kullanılan KBRN maddelerinin kazaen çevreye yayılmasıyla oluşan tehdit ve tehlike.

kendine yabancılaşma (*İng. depersonalization*) Kişinin, ruhsal süreçlerini ya da bedenini kendisinden ayırmış gibi veya kendisini rüyadaymış gibi hissetmesi şeklinde ortaya çıkabilen benlik algısında ya da yaşantısında değişiklik durumu.

kent bilgi sistemi (*İng. urban information system*) Kent yönetimine yardımcı olmak, mekânla ilgili karmaşık sorunların çözümünde ve sağlıklı kararların alınmasında kolaylıklar sağlamak için kurulan ve uygulanan coğrafi bilgi sistemi.

Kentlerin, mülkiyet bilgileri, imar planları, altyapı bilgileri, bina, iş yeri, konut, arsa envanterleri, tüm haritaları ile diğer yönetim destek sistemlerine bilgisayar ortamında erişilmesini sağlar.

kent konseyi (*İng. city council*) Merkezî yönetim, yerel yönetim, kamu

kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının (gelecek beklentilerinin) sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı çözümlerin geliştirildiği, ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapı.

kentsel çöküntü bölgesi (*İng. urban decline area*) Bir kentin fiziksel, sosyal ve ekonomik açılardan gelişme imkânı kalmamış, köhnemiş, kısmen terk edilmiş bölgeleri ile altyapı, eğitim, sağlık, kültür, yeşil alan gibi olanakları olmayan yoksulluk yuvası hâline gelmiş bölge.

kentsel doku analizi (*İng. urban texture analysis*) Kent dokusunu oluşturan yerleşme tipleri, insan çevre etkileşimi, kentsel riskler gibi tüm unsurların tarihî gelişim içinde irdelenme ve değerlendirilmesine yönelik çalışma.

kentsel dönüşüm (*İng. urban regeneration*) Kentlerin risk havuzu hâline gelmiş sosyoekonomik çöküntü bölgelerinde, toplumsal, ekonomik ve mekân bakımından yeniden ele alındığı güvenli, sağlıklı ve düzenli yerleşim alanları oluşturmak, kentsel yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla yapılan planlama ve uygulama faaliyetlerine verilen genel ad.

kentsel dönüşüm alanı (*İng. urban regeneration area*) İmar planı bulunsun veya bulunmasın kentsel ya da kırsal alanlarda bilim, teknik, sanat ve sağlık kurallarına uygun olarak afetlere ve kentsel risklere duyarlı yaşam çevrelerinin oluşturulması için veya fiziki köhneme, sosyal ve teknik altyapının yetersiz ve niteliksiz olduğu alanların iyileştirme, tasfiye, yenileme ve gelişimini sağlamak üzere ilgili idarelerce belirlenmiş alan.

kentsel dönüşüm ve gelişim alanı (*İng. urban regeneration and development area*) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde sanayi alanları, ticaret alanları, teknolojik parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla belediye meclisi kararı ile, kamunun mülkiyetinde ve kullanımında olan yerlerde ise belediye meclisi kararı ile birlikte belediyenin talebi ve Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilerek belirlenen alanlar (5393 sayılı Kanun uyarınca).

kentsel risk (*İng. urban risk*) Bir kentin afet risklerinin tümü.

Doğal tehlikelere ilave olarak, kentin genel yerleşme düzeni, kentsel dokunun oluşturduğu riskler, kullanımdan kaynaklanan riskler, var olan yapılaşmadan gelen riskler, ulaşım sistemi ve altyapılardan kaynaklanan riskler, planlama ve yönetim zafiyetlerinden kaynaklanan risklerin tümü.

kentsel risk analizi (*İng. urban risk analysis*) Kentsel yerleşik çevrenin risk faktörleri ile birlikte değerlendirilmesi amacı ile afet tehlikeleri ve senaryoları, kentsel makroform, arazi kullanımı, kentsel doku, yapılaşma, ulaşım ve altyapının oluşturduğu afet risklerinin belirlenmesine yönelik çözümlenme.

Kentsel risk analizi, kentsel risk yönetimi ve afet dirençli planlamanın önemli bileşeni ve girdisidir.

kentsel risk yönetimi (*İng. urban risk management*) Doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afetlerin yerleşim alanlarında yol açacağı sosyal, ekonomik, fiziki ve çevresel risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi, bu riskleri giderecek ya da en aza indirecek önlemlerin alınmasının ve uygulanmasının sağlanması ve kaynak ve önceliklerin belirlenmesi üzere hazırlanan stratejik plan ve eylem programı.

kentsel yenileme (*İng. urban renovation*) Çeşitli nedenlerle kentlerin zaman içinde eskimiş, köhnemiş, yıpranmış ve işlevini yitirmiş kesimlerindeki kentsel dokunun değiştirilmesi, ıslah edilmesi, yenilenmesi ve canlandırılarak kente yeniden kazandırılması çalışması.

kesin borçlandırma (*İng. final indebtment*) İhaleli ve emanet işlerde hak sahiplerine konutları teslim edildikten sonra kesin hesap sonucu birim konut için belirlenen maliyet, EYY'li (Evini Yapana Yardım) işlerde ise hak sahibine konutunu bitirmesi için yapılan toplam yardım miktarı üzerinden yapılan borçlandırma işlemi.

kesin hasar tespiti (*İng. final damage assessment*) Afet olayının devam etme olasılığı bulunan durumlarda, genelde ilk olayın üzerinden 10-15 gün geçtikten sonra yeniden yapılan hasar tespit çalışması.

Bu tespitle, yapının onarılması veya güçlendirilmesine karar verileceğinden, yapıdaki hasar durumu ve tüm teknik özelliklerin dikkatle belirlenmesini gerektirir. Konutları hasar gören mülk sahiplerine afetler yasasına göre yapılması gereken tüm yardımlar, kesin hasar tespitleri sonucuna göre gerçekleştirilir.

kesintisiz ve güvenli haberleşme sistemi (KGHS) (*İng. uninterrupted and secure communication system*) Afet ve acil durum yönetim merkezleri arasında sürekli ve güvenli iletişimi sağlayan, Başkanlıkça kurulan iletişim sistemi.

Kablo, GSM, Uydu, HF vb iletişim ortamları anahtarlamalı olarak kullanılarak, merkezler arasında; ses, resim, görüntü, e-posta, video konferans, veri iletişimi kesintisiz ve güvenli olarak sağlanır.

kırmızı alarm (*İng. red alert warning*) 3 dakika süren, yükselip alçalan dalgalı siren sesi ile hava saldırısı tehlikesi olduğunu işaret eden kırmızı tehlike işareti.

kıtlık (*İng. famine*) Meteorolojik, çevresel veya beşerî ve sosyoekonomik nedenlerle oluşan ve çok sayıda insanı etkileyen yiyecek maddesi sıkıntısı.

kıyı bölgesi yönetimi (*İng. coastal zone management*) Kıyı sularının ve su havzalarının kirlilikten korumak ve azami yararı sağlamak amacıyla yönetimi.

kıyı sürüklenmesi (*İng. littoral drift*) Kırılan dalgaların oluşturduğu akıntılarla kumların denize çekilmesi.

Bu durum kıyı koruma planları açısından önem taşır.

kızılötesi uydu görüntüsü (*İng. infrared satellite imagery*) Uydu üzerinde bulunan ısıya duyarlı (termal) algılayıcılar tarafından elde edilen yeryüzü görüntülerine verilen ad.

Orman yangınlarıyla mücadelede, okyanus yüzeyindeki sıcaklık değişiminin izlenmesinde ve benzeri alanlarda kullanılmaktadır.

kimyasal silah (*İng. chemical weapon*) Kimyasal savaş ajanlarının hedef üzerine dağıtılması için kullanılan, bir veya daha fazla kimyasal ajan dağıtabilen ve bir taşıyıcı / dağıtıcı sistem içeren silahlar.

kimyasal savaş ajanı (*İng. chemical warfare agent*) Öldürmek, yaralamak, insanları etkisiz hale getirmek, bitkisel ve hayvansal besin kaynaklarını, besin stoklarını kirletmek ve yok etmek, ekonomik önemi olan hedefleri işlemez hale getirmek, kaosa ve paniğe neden olmak amacıyla spesifik hedeflere karşı kullanılan, yüksek toksisite potansiyeline sahip çeşitli yapılardaki kimyasal madde.

kimyasal tehlike (*İng. chemical hazard*) Canlılar üzerinde tahriş edici, yakıcı, felç edici veya öldürücü etkileri olan, deri, solunum veya sindirim sistemi yoluyla bünyeye girebilen gaz, sıvı ya da katı şeklindeki toksik kimyasal maddelerin kasten veya kazaen çevreye yayılmasına neden olabilecek her türlü tehlike.

kirleten (*İng. polluter*) Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişi.

kirleten öder ilkesi (*İng. polluter pays principle-PPP*) Kirliliğin üstesinden gelmek amacıyla düzenlenen ve kirletme bedelini kirleticinin karşılaması gerektiğinin savunulduğu ilke.

kirli balast (*İng. polluted ballast*) Duran veya seyir hâlindeki tankerden, gemiden veya diğer deniz araçlarından su üzerine bırakıldığında su üstünde veya bitişik sahil hattında petrol, petrol türevi veya yağ izlerinin görülmesine neden olan veya su üstünde ya da su altında renk değişikliği oluşturan veya askıda katı madde/emülsiyon hâlinde maddelerin birikmesine yol açan balast suyu.

kişisel koruyucu ekipman (*İng. personal protective equipment*) KBRN ekiplerinde görev alan personelin kullanacağı şahsi koruyucu kıyafet, maske, eldiven ve bot ile kişisel arındırma kitleri.

kitle imha silahı (KİS) (*İng. weapon of mass destruction*) Biyosfere, doğal ve insan yapımı yapılara ve/veya çok sayıda insana büyük ölçüde zarar veren KBRN madde içerikli ve diğer konvansiyel silah.

kitlesel destek (*İng. mass care*) Afetten etkilenen afet mağdurlarını korumak için yapılan eylem, toplu bakım.

klimatolojik afet (*İng. climatological disaster*) Sıcak dalgası, soğuk dalgası, kuraklık, dolu, hortum, yıldırım, kasırga, tayfun, sel, siklonlar, tornado, tipi, çığ, aşırı kar yağışları, asit yağmurları, sis, buzlanma, hava kirliliği, orman yangınları gibi iklim koşullarıyla ilgili afet.

komuta kontrol merkezi (*İng. command control centre*) İl ambulans servisine bağlı 112 acil sağlık çağrı merkezlerinden yapılan olay komutası ve olay yönetimini, raporlandırılmasını, Sağlık Bakanlığının bilgilendirilmesini, acil sağlık ekiplerinin yönetimi ve yönlendirilmesini, hasta nakilleri, hastane acil servisleri, kara, hava ve deniz ambulanslarının diğer kurumlarla koordinasyonunu sağlayan acil sağlık yönetim merkezi.

kontaminasyon (*İng. contamination*) bk. **KBRN kirlenmesi**.

konum planı (*İng. position plan*) Bir arsa üzerinde yapılan, blok veya ayrı ayrı birden fazla yapının, arsa içindeki konumu, varsa özel yol, yeşil alan, spor tesisleri gibi ortak yerleri gösterir biçimde yapılmış ve belediyece onanmış plan.

konum verisi (*İng. position data*) Kullanıcının acil yardım çağrı hizmetlerini aramakta kullandığı cihazın yaklaşık olarak bulunduğu yere ilişkin koordinatlar ve ilgili diğer parametrelerle tanımlı alan verisi.

konut (*İng. dwelling*) İnsanlar tarafından barınma ve yaşama mekânı olarak kullanılan insan yapımı bölüm.

Bunlar müstakil evler olabileceği gibi, birden çok bağımsız bölüm ihtiva eden apartman türü yerler de olabilir.

konut rayiçleri değerlendirme komisyonu (*İng. dwelling rate assessment commission*) Fiyat takdir komisyonunca belirlenen, artan konutların rayiç bedellerini AFAD'da kesinleştiren komisyon.

koordinasyon (*İng. coordination*) Afete uğramış veya uğraması muhtemel toplulukların kısa, orta ve uzun vadeli ihtiyaçlarını birlikte belirleyerek yerel, ulusal ve uluslararası kurumlarla mevcut kaynakları en etkin ve verimli şekilde kullanmak amacıyla uyum ve birliktelik içinde çalışması.

korozyon (*İng. corrosion*) İnşaat çeliği ve benzeri metal yapı malzemelerinin maruz kaldıkları nem, su gibi dış etkiler nedeniyle kimyasal bozulmaya uğrayarak özelliklerini kaybetmesi durumu.

korunma (*İng. protection*) Çeşitli tehlikelerin sebep olabileceği afetlerden korunmak için genel anlamda alınan önlem.

Bu amaçla uygulanacak, uzun vadeli politika ve programları da kapsamaktadır.

koruma alanı (*İng. protection area*) Taşınmaz mal, kültür ve doğa varlıklarının korunması ya da tarihi çevre içinde korunmaları zorunlu olan alan.

korunma düzeyi (*İng. protection level*) Tehdidin türüne ve yoğunluğuna göre ekip personelinin kullanacağı koruyucu giysi ve donanımın seviyesi.

koruma setlerinin güçlendirilmesi (*İng. strengthening of protection wall*) Eskimiş, kısmen tahrip olmuş ve koruma özelliği azalmış seddelerin onarılması ve güçlü hâle getirilmesi faaliyeti.

kör nokta (*İng. blind point*) Bir radyo vericisinin işaretlerinin yeterince iyi alınamadığı bölge, ölü bölge.

kripto (*İng. crypto*) Verinin güvenli iletilmesi ve saklanması amacıyla şifrelenmesi işi.

krater gölü (*İng. crater lake*) Eski volkan kraterlerinin ağzında oluşan küçük göl, yanardağ ağzı gölü

Ülkemizdeki en büyük krater gölü, en son 1441 yılında faaliyet göstermiş olan Nemrut Dağı' nda bulunmaktadır.

krip (*İng. creep*) Tektonik kaynaklı gerilmelere bağlı olarak fay zonlarında ve kütle hareketlerinde gözlenen belirli bir yönde, çok yavaş ve kesintisiz olan sürüklenme biçimindeki yer değiştirme hareketi.

kritik altyapı (*İng. lifelines*) İşlevlerini kısmen veya tamamen yerine

getir(e)mediğinde toplumsal düzenin sürdürülebilirliğinin veya kamu hizmetlerinin sunumunun olumsuz etkileneceği, ulaşım, haberleşme, enerji, su finans gibi sektörleri kapsayan ağ, varlık, sistem ve yapılar bütünü.

kritik tesis (*İng. critical facility*) Alışlagelen ve acil durum gerektiren olağanüstü durumlarda toplumun ihtiyaçlarını sürdürmesi için gerekli olan birincil öneme sahip yapı, teknik yapı ve sistem.

Bir afet sonrasında can ve mal kaybının azaltılması açısından kullanılması elzem olan önem katsayısı yüksek yapılardır.

kriz (*İng. crisis*) Normal düzeni bozan, toplum için olumsuz sonuçlar doğurma olasılığı bulunan fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların ortaya çıkması hâli.

Normal sistemi ve toplumun temel değerlerini önemli ölçüde tehdit eden, zaman baskısı ve stres altında önemli kararlar almayı gerektiren durumları kapsamaktadır. Mevzuatımızda ise, “devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü ile millî hedef ve menfaatlere yönelik hasmane tutum ve davranışların, Anayasa ile kurulan hür ve demokratik düzeni veya hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik şiddet hareketlerinin, tabii afetlerin, tehlikeli salgın hastalıkların, büyük yangınların, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olayların, ağır ekonomik bunalımların, iltica ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ve birlikte ortaya çıktığı hâller” olarak tanımlanmaktadır.

kriz yönetimi (*İng. crisis management*) Kriz hâli şartları süresince uygulanan, durumu normale döndürmeyi amaçlayan geçici bir yönetim biçimi.

Afet yönetiminden farkı, sürekliliğinin olmaması, belirli bir zamanla sınırlı bulunması, krizi gerektiren olay ve nedenler kalktığında sona ermesidir.

kullanma hakkı (*İng. right of use*) Bir yapıda kat mülkiyeti bulunanların, ortak malik sıfatıyla paydaşı oldukları yapıdaki genel yerler üzerindeki faydalanma hakkı.

kumanya (*İng. ready meal, MRE = Meal, Ready-to-Eat (US Army)*) Afet

ve acil durum sonrasında ilk 72 saat içinde afetzedelerin acil beslenme ihtiyacını karşılamak amacıyla pratik, hijyenik ve sağlıklı koşullarda sunulan beslenme hizmeti türü.

kuraklık (*İng. drought*) Hava sıcaklıklarının mevsim normallerinin çok üzerine çıkması ve yıllık yağış ortalamalarının ise mevsim normallerinin altına düşmesinin sebep olduğu doğa kaynaklı afet.

Meteorolojik açıdan, yağışların mevsim ortalama değerlerin % 80' in altına indiği geçici dönemler olarak tanımlanmaktadır. Hidrolojik açıdan ise, barajlar, göller, göletler ve yeraltı su seviyesinin uzun süreli yıllık ortalamalarının altına indiği geçici dönemdir. Tarımsal açıdan ise, insan ve diğer canlıların ihtiyacı olan su ve nemin yeterli ölçüde bulunmadığı dönemlerdir.

kuraklık endeksi (*İng. drought index*) Uzun dönemli meteorolojik gözlem ve kayıtlar esas alınarak aşırı yağışlı ve aşırı kurak dönemleri aylar veya yıllar şeklinde gösteren cetvel.

kurtarma (*İng. rescue*) Afet ve acil durumlarda yaralı olan ya da hayati tehlikesi bulunan, kendi başına kurtulamayan afetzede veya kazazedenin bulunduğu yerden güvenli bir yere alınması.

kuş gribi tehdidi (*İng. bird flu threat*) Tıptaki adı "H5N1" olan virüsün, insanlara da geçmesi ve göçmen kuşlarla taşınarak küresel bir tehlike hâline gelmesi durumu.

"H5N1" virüsünün etkilediği kanatlı kümes hayvanlarıyla temas veya etlerinin iyice pişirilmeden yenilmesiyle insanlara bulaşmaktadır.

kuvvetli yer hareketi gözlem ağı (*İng. strong ground motion network*) Yer hareketinin ivme kayıtlarını elde edebilmek için genellikle aktif fay zonları ile yapılara yerleştirilen ivmeölçer tipi sismik cihazlardan meydana gelen veri toplama ağı.

Özellikle deprem mühendisliği açısından çok önem taşıyan bu veriler, depreme dayanıklı yapıların tasarlanmasında kullanılır.

kültürel duyarlılık (*İng. cultural sensitivity*) Kültürel farklılıklarına de-

ğer yüklemeksizin, afetlerden ve acil durumlardan etkilenenlere onların toplumsal değerlerini ve normlarını göz önünde bulundurarak hizmet sunma anlayışı.

küresel ısınma (*İng. global warming*) Özellikle fosil yakıtların yakılması, ormansızlaşma ve sanayi süreçleri gibi çeşitli insan faaliyetleri ile atmosfere salınan sera gazlarının atmosferdeki birikimlerdeki hızlı artışa bağlı olarak oluşan, şehirleşmenin de etkisiyle doğal sera etkisinin kuvvetlenmesi sonucunda yeryüzündeki ve atmosferin alt bölümlerinde sıcaklık artması.

küresel iklim değişimi (*İng. global climate change*) bk. **iklim değişimi**.

küresel konum belirleme sistemi (*İng. GPS, global positioning system*) Yeryüzünde bulunan noktanın koordinatlarını ve deniz seviyesine göre yüksekliğini uydular vasıtasıyla belirleyen sistem.

Bu işlemi yapan cihazlara kısaca GPS denilir. Fay zonları boyunca meydana gelen gerilim birikimleri ve çok yavaş hareketleri izlemek için daha hassas GPS ölçümleri yapılır.

Kyoto Protokolü (*İng. Kyoto Protocol*) İnsan kaynaklı faaliyetlerin neden olduğu küresel ısınmanın iklim üzerindeki etkilerine karşı uluslararası alanda atılan ilk ve en önemli adım olan, 1992'de Rio de Janeiro'da düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan, 1994'te yürürlüğe giren BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni (BMİDÇS - United Nations Framework Convention on Climate Change) güçlendirmek üzere hazırlanan uluslararası anlaşma.

1997'de imzalanan protokol, 2005'te yürürlüğe girebilmiştir. Kyoto Protokolündeki amaç, "atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun, iklime tehlikeli etki yapmayacak seviyelerde dengede kalmasını sağlamak"tır. Özellikle sanayileşmiş ülkelere bağlayıcı sera gazı salımında sınırlama ve azaltma yükümlülükleri getirmiştir. Kyoto Protokolü'nün süresi 2020'ye kadar uzatılmış olup, uygulamadaki sorun ve güçlükler dikkate alınarak, tüm ülkeleri kapsayan ve daha geniş çaplı bir anlaşmanın hazırlanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

kütle hareketleri (*İng. mass movement*) Zemin veya kaya kütlelerinin yerçekiminin etkisiyle yamaçlardan aşağıya doğru yavaş veya hızlı bir şekilde kütsel olarak yer değıştirme olayı.

l,L

levha (*İng. plate*) Yer kabuğunu meydana getiren hareket hâlinde bulunan kırılğan parça.

Levhaların sınırlarında oluşan sürekli hareketler depremler ve volkanik faaliyetleri oluşturur.

levha tektoniği (*İng. plate tectonics*) Yerkürenin dış kısmını oluşturan ve levha veya plaka adı verilen büyük kütlelerin daha içerde yer alan manto tabakası üzerinde hareketini ve bu hareketlerin sonuçlarını inceleyen bilim dalı.

Gözlemlerle ispatlanmış bulunan bu teoriye göre, yer kabuğunun üst manto kısmında belirli sayıda ve birbirine göre hareket hâlinde rijit (sert, katı) levhalar bulunmakta, bu plakaların sınırlarında da genellikle çok şiddetli depremler meydana gelmektedir.

lojistik (*İng. logistics*) İhtiyaçları karşılamak üzere her tür ürün, hizmet ve bilginin kaynağından itibaren tüketileceği son noktaya kadar tedarik zinciri içindeki hareketine verilen genel ad.

lojistik hizmet (*İng. logistics service*) Lojistik ile ilgili tüm çalışmaların bir bütünlük içinde ve aksamadan devam etmesi amacıyla oluşturulan faaliyet.

lojistik planlama (*İng. logistics planning*) Afet anında kullanılabilecek kaynak ve stoklarla diğer ihtiyaç maddelerinin temini, afet bölgesine nakli ile oradaki yardım faaliyetlerinin devamlılığını sağlamayı amaçlayan, afet öncesi hazırlıklar içinde yapılan planlama çalışması.

m, M

maden kazası (*İng. mining accident*) Maden ocağında madenlerin aranması, çıkarılması, işlenmesi, işleme tabi tutulması, biriktirilmesi sırasında ve sonrasında veya atıklarından kaynaklı meydana gelen kaza.

magnitüd (*İng. magnitude*) bk. **depremin büyüklüğü**.

mahalle (*İng. sub-district, neighborhood*) Seçimle iş başına gelen muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilen en küçük yerleşme birimi.

mahalle afet gönüllüsü (*İng. neighborhood disaster volunteer*) Afet riskleri ve bu risklere karşı alınabilecek önlemler konusunda bilgilendirilmiş, afetlere duyarlılığı ve bilinç düzeyi artırılmış, gerekli eğitim ve ekipmanla donatılmış, profesyonel ekipler gelene kadar ilk saatlerde müdahale için imkân ve kabiliyeti güçlenmiş vatandaşlardan oluşan organize olan grup.

mahallî hak sahipliği inceleme komisyonu (*İng. local comission for investigation of beneficiaries*) Afetin meydana geldiği bölgede hak sahiplerini belirlemek amacıyla oluşturulan komisyon.

O yerin ilgili mülki idare amiri (vali, kaymakam) veya görevlendirileceği bir memur başkanlığında, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünden 1 üye, mahalli tapu dairesinden 1 üye, belediye teşkilatı olan yerlerde belediye encümeninden 1 üye, köylerde ise ihtiyar heyetinden 1 üyenin iştiraki ile kurulur. İlgili mülki idare amirleri, bilgi ve görgüsünden istifade edilecek kimseleri de komisyon çalışmalarına iştirak ettirebilirler.

mahallî hak sahipliği inceleme komisyon kararı (*İng. decision of local comission for investigation of beneficiaries*) Konutu, iş yeri veya hayvanların korunmasını sağlayan yapıları afetlerden dolayı hasar görenler ile muhtemel afetlerden etkilenebileceklerden, durumları ilgili mevzuattaki şartlara uygun olup gerekli başvuruları yapan ve ilgili mevzuat nedeniyle doğacak haklardan faydalanabileceği kabul edilen *afetzedede gerçek kişileri* belirleyen komisyon kararı.

mahallî idare (*İng. local administration*) Bir coğrafi alanda, belirli yetkilerle kamu haizmeti faaliyetinde bulunan il özel idaresi, büyükşehir

belediyesi, belediye, köy muhtarlığı ile bunların kurdukları veya üye oldukları birlik veya idareler.

mahsur kalmak (*İng. trapped*) Bir afet nedeniyle kendi imkânlarıyla bulunduğu yerden çıkamama durumu.

maksimum yer ivmesi (*İng. maximum peak ground acceleration*) Bir depremde ivme kayıt cihazları tarafından ölçülen veya matematik modeller kullanılarak hesaplanan yer hareketi ivmesinin en büyük genlikli değeri.

mantar zehirlenmesi (*İng. mushroom poisoning*) Doğada yetişen ve yapısında toksik madde içeren mantarların taze, dondurulmuş, kurutulmuş veya konserve olarak çiğ ya da pişirilerek yenmesi sonucunda oluşan zehirlenme.

maruz kalma / maruziyet (*İng. exposure*) Afet bölgelerinde ve riskli üretim alanlarında yer alan insanların, yapıların ve sistemlerin, potansiyel kayıp tehdidi altında bulunması.

mekânsal veri (*İng. spatial data*) Koordinat, adres vb. konum bilgisi içeren veya harita üzerinde bir konuma bağlanmış olan, mekâna ilişkin her türlü veri.

merkez üssü / üst merkez (*İng. epicenter*) bk. **deprem merkez üssü**.

mesajlı uyarı sistemi (*İng. SMS warning system*) Afet ve acil durumlarda tehlike haberlerinin tehdit altındaki yerleşim merkezlerinde yaşayan halkı GSM üzerinden uyarmak amacı ile AFAD tarafından kurulan sistem.

meta veri (*İng. metadata*) "Data about data" diye tanımlanan ve herhangi bir verinin; kim tarafından yaratıldığı, kimler tarafından ve ne zaman güncellendiği gibi logları tutan bilgi çeşidi; veri hakkında açıklayıcı ve tanımlayıcı bilgi.

metan gazı (*İng. methane gas*) Çürümekte olan karbonlu maddelerden ve maden çalışmaları sırasında açığa çıkan, ölümcül patlamalara sebep olan, havada sarı renkte alevle yanan, renksiz ve kokusuz bir gaz, bataklık gazı.

Renksiz, kokusuz ve tatsız bir gaz olan metan genellikle kömür madenciliğinde oldukça sık karşılaşılan ve havadan hafif olan bir gazdır. Zehirli bir gaz olmayan metanın tehlikesi patlayıcı özelliğinden kaynaklanır. Alt patlama limiti %5 olan metanın üst patlama limiti %15'dir. Yüksek konsantrasyonlarda ortamda bulunan oksijenle yer değiştirerek boğucu bir etki yaratabilir.

meteoroloji (*İng. meteorology*) Atmosferde meydana gelen hava olaylarının oluşumunu, gelişimini ve değişimini nedenleri ile birlikte inceleyen ve bu olayların canlılar ve yerküre açısından doğuracağı sonuçları araştırıp ortaya koyan bilim dalı.

meteorolojik afet (*İng. meteorological disaster*) Kaynağını sıcaklık yağış, basınç gibi atmosferik olaylardan alan sel, çığ, yıldırım, tayfun, tipi, hortum, kuraklık gibi doğal olaylardan kaynaklanan afet.

mevzii imar planı (*İng. partial urban development plan, local development plan*) Mevcut imar planının dışında kalan ve bu planla bütünleşmeyen bir konumu bulunan araziler için hazırlanan, sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçlarını kendi bünyesi içinde sağlayan fiziki plan.

mezra (*İng. small settlement attached to village*) Kırsal yerleşim bölgelerinde bulunan köylere bağlı birkaç evden oluşan küçük mahalle.

mikrobölgeleme (*İng. microzonation*) Yerleşime açılması düşünülen boş alanlardaki tüm afet tehlikelerini, yapılaşmış alanlarda ise tüm afet risklerini büyük ölçekli hâlihazır haritalar üzerinde belirleyen çalışma.

Güvenli arazi kullanımı kararları alınmasında yararlı olan, kentsel dönüşüm ve zarar azaltma planlaması çalışmalarında ise öncelikler ve stratejilerin belirlenmesinde imar planlamasını yönlendiren detaylı jeolojik, jeofizik ve jeoteknik çalışmalar, bu kapsamda değerlendirilir. Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğine göre, özellikle afete yönelik mikro bölgeleme veya jeolojik etüt raporları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmadan imar planları hazırlanamayacaktır.

mikrobölgeleme etüdü (*İng. microzonation investigation*) Afet tehlikelerini 1/5000 ve daha büyük ölçekli haritalar üzerinde gösteren ve özel-

likle deprem tehlikesi ve risklerinin azaltılabilmesi için topoğrafya ve yerel zemin koşullarının yol açabilecekleri tüm tehlike ve riskleri detaylı jeolojik, jeofizik ve jeoteknik etütler sonucunda belirleyen, imar planlarını yönlendiren çalışmalar.

mikrobölgeleme haritası (*İng. microzonation map*) Mikrobölgeleme çalışmaları sonucunda elde edilen verilerin yer aldığı harita.

Yapılmak istenen fiziksel planlama çalışmalarının ölçeğine bağlı olarak 1/100 000, 1/50000, 1/25000, 1/10000, 1/5000 ve 1/2000 ölçeklerde yerel afet tehlikesi ve riskini gösteren harita.

mikrodeprem (*İng. micro earthquake*) Büyüklükleri 3 ve altında olduğundan kolayca hissedilemeyen, ancak sismik kayıt cihazları tarafından kaydedilen deprem.

mikrotremor (*İng. microtremor*) Kaynağı doğal veya yapay olan çok küçük genlikli ve değişken periyotlu zemin titreşimi.

Mikrotremor kayıtları kullanılarak zeminlerin hâkim titreşim periyotları ve büyütmelemleri belirlenebilir.

mimarlık - mühendislik hizmetleri (*İng. engineering-architectural services*) Belli bir yapıya ait fizibilite, proje, hesap, ihale dosyası düzenleme işleriyle bunların denetim işleri ve yapının inşa aşamasında plan, proje ve yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uygun yapılmasını sağlayan hizmetlerin tümü.

MM deprem şiddet cetveli (*İng. Modified Mercalli earthquake intensity scale*) 1931 yılında Amerikalı sismologlar Wood ve Neuman tarafından Mercalli şiddet cetvelinin değiştirilmesiyle oluşturulan cetvel.

Orijinali, 1900'lü yılların başında bir İtalyan bilim adamı olan Mercalli tarafından depremlerin insanlar, yapılar ve arazi üzerindeki gözlenen etkilerine göre düzenlenmiş 12 dereceli deprem şiddet cetvelidir.

mobil mutfak (*İng. mobile kitchen*) Bir araç ile çekilerek istenilen bölgede hizmet vermek üzere tasarlanmış konteyner veya karavan tipi mutfak ekipmanı.

mobil sağlık ünitesi (*İng. mobile health unit*) Afet ve acil durumlarda ve insani yardım faaliyetlerinde verilecek olan hizmetin türüne göre, sağlık otoritesi tarafından bölgeye yönlendirilen, gerektiğinde yeri kolaylıkla değiştirilebilen hareketli her türlü araç gereç ve donanımı (örneğin şişme, ağır iklim tipi ve konteyner sahra hastaneleri, tarama, tanı ve tedavi üniteleri, mobil komuta araçları, gemi hastane, dekontaminasyon ünitelerini) kapsayan sağlık ünitesi.

moloz (*İng. debris*) Afetler veya başka nedenlerle yıkılmış yapı parçaları, kırık eşyalar ve benzeri döküntü malzemenin karışımı, inşaat atığı.

MSK deprem şiddet cetveli (*İng. MSK earthquake intensity scale*) Avrupa kıtasındaki deprem özellikleri, yapı türleri ve hasar sonuçları esas alınarak Medvedev, Sponheur ve Karnik adlı bilim insanları tarafından 1964 yılında geliştirilmiş ve Avrupa Sismoloji Komisyonu tarafından onaylanmış 12 (XII) derecelik deprem şiddet cetveli.

Şiddet dereceleri, Roma rakamıyla ifade edilir. Geliştiren bilim adamlarının isimlerinin baş harfleri olan MSK şiddet cetveli olarak anılır. Bu şiddet cetveli, ülkemizde de 1970'li yıllardan bu yana yaygın olarak kullanılmaktadır.

muafiyet (*İng. exemption*) Poliçede yazılı önceden belirlenmiş bir miktara veya orana kadar olan hasarların sigortacı tarafından ödenmemesi, bu miktar veya orandan daha yüksek hasarların ise söz konusu miktar veya oran düşürüldükten sonra ödenmesi biçimindeki uygulama.

muhtar tutanağı (*İng. village headman report*) Hasar tespit arazi çalışmaları sonrasında, çalışmayı gerçekleştiren teknik personel ile o yerleşim biriminde görevli muhtar ve azalar tarafından imza altına alınan ve o yerleşim birimindeki tüm binalarla ilgili hasar tespit çalışmalarının gerçekleştirildiğine dair resmî belge.

mücavir alan (*İng. municipal adjacent area*) Belediye sınırlarına komşu olup kentin ilerideki gelişmesi bakımından gerekli görülen ve imar mevzuatı bakımından belediyelerin denetim ve sorumluluğuna verilmiş olan sınır komşusu alanlara verilen ad, komşu alan.

mücbir sebep (*İng. unforeseeable circumstance / Act of God*) İnsan iradesi, gücü ve müdahalesiyle önüne geçilemeyen deprem, yıldırım, kasırga gibi doğa kaynaklı afetler; kanuni grev, genel salgın hastalık, kısmî veya genel seferberlik ilânı ve gerektiğinde AFAD tarafından belirlenecek benzeri diğer hâller.

müdahale (*İng. response, intervention*) Afet ve acil durumlarda can ve mal kurtarma, sağlık, iâşe, ibate, güvenlik, mal ve çevre koruma, sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinin verilmesine yönelik çalışma.

Afetin meydana gelmesi ile başlayan ilk evredir. Arama-kurtarma, ilk yardım, tıbbi sağlık, gıda, barınma, giyim, su ve arıtma temini hizmetleri gibi halkın acil ihtiyaçlarının sağlanması; hasar tespiti, yardım kaynaklarının koordinasyonu gibi konular bu aşamada gerçekleştirilir. Bu, ilk müdahaleyle başlayıp, duruma göre kısa veya daha uzun süreyle devam edebilen bir süreçtir. *Acil müdahale* veya *afete müdahale* olarak da tanımlanmaktadır.

mülkiyet durumunun belgelendirilmesi (*İng. certification of building ownership statute*) Konut ve iş yerlerine ilişkin mülkiyet rabıtası sırasıyla, tapu senedi, tasarruf belgeleri, vergi kayıtları ve diğer resmî belge ve kayıtlarla belgelendirme işi.

Bu belge ve kayıtların bulunmaması hâlinde mahalle veya köy muhtarlıklarından alınarak ilgili mülki idare amirine tasdik ettirilmiş belge esas alınır.

mülteci (*İng. refugee*) Uluslararası hukuka göre vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve “ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından ötürü haklı sebeplerle korktuğu” için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi, sığınmacı.

11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı *Resmî Gazete’de* yayınlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre, Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandası olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve

önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı.

mülteci merkezi (*İng. refugee center*) Mültecilerin bilgi, danışmanlık, maddi yardım ve diğer servislerden yararlanmak için toplandığı veya barındığı yer.

mülteci statüsünün belirlenmesi (*İng. refugee status determination*) İç hukuk ve devletler hukukuna göre bir kişinin mülteci olarak tanınıp tanınmamasına karar verme süreci.

mültecilerin görevi (*İng. responsibility of refugees*) Mültecilerin sığındıkları ülkede yerine getirmek zorunda oldukları yükümlülüklerin tümü.

1951 sözleşmesi'nin 2. maddesi kapsamında, mülteciler buldukları ülkenin kanun ve yönetmeliklerine uymalı, özellikle sığınma ülkelerinin ve toplumlarının güvenliğini, emniyetini ve kamu düzenini tehlikeye düşürecek hareketlerden kaçınmalıdırlar.

mültecilere yönelik uluslararası koruma (*İng. International protection for refugees*) Sığınmacı ya da mülteciler adına devletlerin veya BMMYK'nin, bu kişilerin haklarının, güvenliklerinin ve refahlarının uluslararası standartlara uygun olarak tanınması ve korunmasını sağlayan müdahalelerin tümü.

Söz konusu müdahaleler şunlardır: Geri göndermeme ilkesine saygının temini; güvenliğe erişim, mülteci statüsünün belirlenmesine dair adil süreçlere erişim; insani muamele standartları; kalıcı çözümlerin uygulanması. BMMYK, mültecilerin korunmasıyla yetkilendirilmiş tek Birleşmiş Milletler organıdır.

n,N

nâzım imar planları (*İng. regulatory development plans, master plan*) Varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak hâlihazır haritalar üzerine, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin

gelecekteki nüfus yoğunluklarını, gerektiğinde yapı yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümü gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bütün olan plan.

Nâzım imar planları, 1/25000, 1/10000, 1/5000 veya 1/2000 ölçeklerde yapılabilir.

nükleer atık (*İng. nuclear waste*) Nükleer maddelerin kullanıldığı güç santralleri ile tıp ve sanayideki faaliyetler esnasında ortaya çıkan madde veya yan ürünlerin tümü.

Özel koruma koşullarına uygun olarak nakledilip, sızdırmazlığı tam olan yerlerde depolanması gereken tehlikeli nükleer malzemelerdir.

nükleer ve radyolojik acil durum (*İng. nuclear and radiological emergency*) Ülke içinde ya da dışında meydana gelen, radyasyon salımı ile insan sağlığı ve çevre için tehdit oluşturan veya oluşturmaya muhtemel acil durum.

nükleer tehlike (*İng. nuclear hazard*) Nükleer patlamalarda, nükleer enerji üretim veya depolama tesislerinde, nükleer yakıt veya atık madde nakliyatında meydana gelen kazalar veya sızıntılar sonucunda çevreye yayılan radyasyonun oluşturduğu tehdit.

nükleer ve radyolojik kaza (*İng. nuclear and radiological accident*) Ülke toprakları içinde ya da dışında halk sağlığına zarar verme olasılığı olan, radyasyondan korunma standartlarıyla belirlenen sınırların üzerinde radyasyon dozu alınması ve radyoaktif bulaşmanın ayrı ayrı veya birlikte vuku bulması durumu.

o,0

odak derinliği (*İng. focal depth*) bk. **deprem odak derinliği**.

odak mekânizması çözümü (*İng. focal mechanism solution*) Deprem

dalgalarının analizini yaparak, depreme neden olan kırılma düzleminin eğimi, doğrultusu, kayma açısı ve yırtılmanın zaman içinde gelişimi gibi dinamik parametrelerin hesaplanması yöntemi.

odak noktası (*İng. focal point*) bk. **deprem odak noktası**.

olağanüstü hâl (*İng. extraordinary situation*) Doğal afetler, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalımlar, Anayasa ile kurulmuş hür demokrasi düzenini ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gibi durumlarda, geçici bir yönetim modeli uygulanmasını gerektiren hâl.

Olağanüstü hâl yönetimlerinin sınırlı yönetimler olduğu ilgili yasa da belirtilmiş ve bu süre altı ayla sınırlandırılmıştır.

olası maksimum hasar (*İng. probable maximum damage*) Bir riski sigorta ederken göz önüne alınması gereken yüksek hasar senaryolarına ilişkin değerlendirme.

olası maksimum taşkın (*İng. probable maximum flood*) En büyük yağış ve en ileri seviyede yüzey akışı oluşturacak tüm faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşabilecek en büyük taşkın.

olasılık (*İng. probability*) Bir olayın olabilme ihtimali.

Sıfırla bir arasında bir gerçek sayı olarak gösterilebildiği gibi, sıfırla 100 arasında değişebilen sayı olarak da verilebilir. Olasılığın sayısal olarak gösterilemediği durumlarda ise düşük, orta ve yüksek gibi görecelik belirten sıfatlar kullanılabilir.

olasılık yöntemi (*İng. probability method*) Bir olayın meydana gelme ihtimalini belirlemek için kullanılan modelleme ve hesaplama yöntemi.

olay (*İng. incident, event*) Ortaya çıkan, oluşan durum; ilgiyi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş, hadise, vaka.

olay komuta sistemi (*İng. incident command system*) Tüm tehlikeler ve her düzeydeki acil müdahale durumunun yönetiminde, müdahale edilen

olay için eldeki imkânları en doğru ve etkin şekilde kullanabilmek amacıyla oluşturulan geçici ve dar kapsamlı bir modüler taktik acil yönetim sistemi.

olay yeri koordinatörü (*İng. incident scene coordinator*) Valilikçe olay yerindeki müdahale ekiplerini koordine etmek ve yönetmek üzere görevlendirilen kişi.

onarım (*İng. retrofit / repair*) Herhangi bir afet nedeniyle hasar görmüş bir yapının, en az olay öncesinde sahip bulunduğu güvenlik düzeyine getirilecek şekilde tamir edilerek kullanılabilir hâle getirilmesi işi, tamir.

orman yangını (*İng. forest fire*) Orman alanlarında doğal, insan ihmali ya da başka nedenlerden kaynaklanan yangın.

ormansızlaşma (*İng. deforestation*) Doğrudan insan müdahalesiyle, orman alanının başka bir alana dönüşmesi durumu.

ortak afet frekansı (*İng. joint disaster communication frequency*) Afet ve acil durumlarda kurumlar arası buluşma kanalı olarak ilgili tüm kurum ve kuruluşların kullanımına sunulan, koordinesi AFAD' da olan çeşitli bantlardaki frekanslar ile gelecekte bu amaçla tahsis edilecek frekansların tümü.

ortofoto (*İng. orthophoto*) Resim eğikliği ve arazideki yükseklik farklarından dolayı oluşan görüntü kaymalarının giderilmesi sonucu elde edilen ve harita gibi belli ve sabit bir ölçeği olan topografik görüntü.

ö,Ö

ön değerlendirme (*İng. preliminary assessment*) Afetin etkilediği alanın, afet bölgesine ulaştırılacak acil yardımların, acil yıkılacak binaların tespiti ve hasar tespit çalışmalarında gereken ön bilgilerin sağlanması için yapılan etüt ve değerlendirme.

ön hasar tespiti (*İng. preliminary/initial damage assessment*) Yapıların kullanılıp kullanılmaması ile kalkan duvarlar, bacalar, parapetler, cephe

kaplamaları gibi hasarlarla zeminde meydana gelen yer değiştirmelerin çevredeki insanlara verebileceği zararın belirlenmesi ve önlenmesi amacıyla yapılan ilk değerlendirme.

Binaların dıştan ve gerektiğinde yalnızca bodrum katları hızla incelenerek yapılan tespitlerdir. Bunun sonucunda, hasarsız veya hafif hasarlı binaların kullanılmaya devamına karar verilir. Bir afet sonrasında hemen kullanılması zorunlu olan hastane, itfaiye, hükümet ve afet yönetim merkezleri, spor salonu, okullar, trafo merkezleri gibi tesislere hasar tespitinde öncelik verilir.

öncü değerlendirme ekibi (*İng. rapid assessment team*) Afet haberinin alınmasını müteakip, en yakın birimden, etkilenen alana hareket eden ve afetin büyüklüğü, türü, etkilenen kişi sayısı ile ilgili karar alıcılara gönderdiği ilk bilgilerle muhtemel müdahale şekli ve ölçeğinin oluşmasına yardımcı olan ekip.

öncü deprem (*İng. foreshock*) Belirli büyüklükteki bir deprem öncesinde aynı zonda meydana gelmiş daha küçük magnitüdü deprem.

Bir depremin öncü olup olmadığı, aynı fay zonu içinde belirli bir süre sonra daha büyük bir deprem meydana geldiğinde anlaşılır.

ön iyileştirme (*İng. initial recovery*) Afet ve acil durum nedeniyle bozulan yaşam şartlarının normalleştirilmesine yönelik olarak olayın meydana gelmesinden hemen sonra başlatılan kısa dönem iyileştirme faaliyetleri.

önlemleri alan (ÖA) (*İng. area for preventive actions*) Doğa kaynaklı afet tehlikeleri ve arazinin jeoteknik özellikleri nedeniyle yerleşime açılmadan önce yapısal veya yapısal olmayan önlemleri alınmasını gerektiren alan.

Bu alanlar altı başlık altında değerlendirilmektedir:

- **Önlemleri Alan 1** (*ÖA-1*) Deprem tehlikesi açısından önlemleri alanlar.

- **Önlemler Alan 2 (ÖA-2)** Kütle hareketleri tehlikeleri ve yüksek eğim açısından önlemler alanlar.
- **Önlemler Alan 3 (ÖA-3)** Su baskını açısından önlem alınabilecek alanlar.
- **Önlemler Alan 4 (ÖA-4)** Çığ düşmesi açısından önlem alınabilecek alanlar.
- **Önlemler Alan 5 (ÖA-5)** Mühendislik problemleri açısından (şişme, oturma, taşıma gücü vb.) önlem alınabilecek alanlar.
- **Önlemler Alan 6 (ÖA-6)** Diğer tehlikeler açısından (karstlaşma, tıbbi jeoloji vb.) açısından önlem alınabilecek alanlar.

önleme (*İng. prevention*) Risklerin etkilerini önlemek veya azaltmak için yapılan çalışma, tedbir.

Barajların inşası ile olası seller, istinat yapıları inşasıyla çığ, heyelan ve kaya düşmesi gibi olayların meydana gelmesi halinde verebileceği zararlar önlenir.

örme çit (*İng. fence barrier*) Toprağı gevşek çürük yamaçlarda, toprağın taşınmasını önlemek için çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylerden yapılan duvar türü, çeper.

Bu çitler, yağmur sularının akışını yavaşlatarak toprağın aşınmasını ve taşınmasını önlerler.

p,P

P-dalgası (*İng. P wave*) Sıkışma ve genişleme hareketi yaparak ilerleyen cisim dalgalarının en hızlı ve kayıt istasyonlarına ilk varan tipi.

paleosismoloji (*İng. paleoseismology*) Tarihsel dönemde meydana gelen depremlerin yeri, zamanı, büyüklüğü ve yol açtığı hasarlar konusunda araştırma ve inceleme yapan bilim dalı.

Önemli ölçüde tarihî depremlerin meydana geldiği fay bölgelerinde hendek açıp yapılan bilimsel incelemeler ile tarihî yapılar üzerinde meydana gelen yapısal hasar incelemelerine dayanır.

paradigma (*İng. paradigm*) Belirli bir alanda çalışan bilim insanlarının paylaştığı ortak değerler, anlayışlar ve yaklaşımlar dizisi.

paramedik (*İng. paramedic*) *bk. ambulans ve acil bakım teknikeri.*

patlama (*İng. explosion*) **1.** Çok kısa bir süre içinde basınçlı gazların açığa çıkmasına ya da oluşmasına yol açan olay. **2.** Yanabilen malzemenin oksijenle tepkimesi sonucu yüksek enerji oluşumu ile ortaya çıkan ani kimyasal reaksiyon.

patlayıcı madde (*İng. explosive material*) Atmosferik oksijen olmadan da ani gaz yayılımı ile ekzotermik reaksiyon verebilen ve kısmen kapatıldığında ısınma ile kendiliğinden veya belirlenmiş test koşullarında patlayan, çabucak parlayan katı, sıvı, macunumsu, jelatinimsi hâldeki madde.

paratoner (*İng. lightning rod, lightning protector*) Yapıları yıldırıma karşı koruyan düzenek, yıldırımsavar.

Biri birine iletken kablo ile bağlı bir metal çubukla, toprağa gömülü bulunan veya zeminde suyla temas hâlinde olan diğer bir metal çubuk veya plakadan oluşur. Hatlarına düşen yıldırımlar nedeniyle iletişim cihazlarının zarar görmesine mani olacak özel parçalar kullanılır.

perde duvar (*İng. shear wall*) Betonarme yapılarda eni, kalınlığının 7 katından fazla olan, yük taşıyan ve yük aktaran düşey yapı elemanı.

peril (*İng. peril/danger*) Sigorta poliçelerinin kapsadığı deprem, yangın, kuraklık gibi tehlikelere verilen genel ad.

pestisid zehirlenmesi (*İng. pesticide poisoning*) Tarım ve böcek ilaçları ile zehirlenme durumu.

İnsan ve insan vücudu ile bitki ve cansız cisimler üzerinde yahut çevresinde bulunan veya yaşayan zararlılar ile; besin maddelerinin

üretimi, depolanması ve tüketimi sırasında besinlere zarar veren mikro-organizma ve zararlıları uzaklaştırmak ya da yok etmek, ek olarak bitkilerin büyümesini düzenlemek amacıyla da kullanılabilen kimyasal ya da biyolojik ürünlerin ağız, solunum, deri ve göz yolu ile alımı sonucunda meydana gelen zehirlenmedir.

plaka tektoniği (*İng. plate tectonics*) bk. **levha tektoniği**.

plastik davranış (*İng. plastic response/behaviour*) Cisim, yapı ve zeminlerin dış kuvvetler altında gösterdikleri kalıcı şekil değiştirme durumu.

Başlangıçtaki dayanım özelliklerinin tümünü yitirmiş olduğu bu durumda nesnelerin enerji yutma yeteneği de artar ve kalıcı şekil değiştirmeler meydana gelir.

prefabrik yapı (*İng. prefabricated structure*) Ön üretimli betonarme elemanların çeşitli şekillerde birleştirilmesi ile oluşturulan yapı türü.

proje müellifi (*İng. design engineer or architect*) Mimarlık ve mühendislik tasarım hizmetlerini, ana uğraş konusu olarak seçmiş olan ve yapıların proje, hesap ve çizimleri hazırlayan gerçek veya tüzel kişi.

psikoeğitim (*İng. psychoeducation*) Baş etme becerilerinin ve uzun süreli destek sistemlerinin harekete geçirilmesinin ve alternatif baş etme yöntemlerinin araştırıldığı bir bilgilendirme ve güçlendirme programı.

psikolojik destek (*İng. psychological support*) Özellikle deprem gibi büyük yıkım getiren afetler sonrasında bir kısım afetzedede görülen ruhsal sorunların giderilmesi amacıyla profesyonel kişilerce verilen psikolojik yardım hizmeti.

psikolojik eğitim (*İng. psychological training*) Etkilenenlerin kaçınma davranışlarını azaltması konusunda cesaret verici, travmatik anılarıyla uzlaşmasını sağlayıcı ve duruma uygun olarak olması beklenen psikolojik tepkilerin neler olduğunun aktarılmasını somut ve pratik öneriler şeklinde sunan, afetler ve acil durumlar sonrasında yapılan eğitim.

psikolojik ilk yardım (*İng. psychological first aid*) Afetler, terör, trafik kazaları, tecavüz, aile içi şiddet, işkence, çocuk istismarı gibi travmatik

olaylar sonrası çocuklar, gençler, yetişkinler ve aile bireylerine uygulanabilen modüler bir terapik yaklaşım.

Psikolojik ilk yardım, travmatik olayın yarattığı stresin azaltılmasını sağlayan ve uzun vadede mağdurların normal fonksiyonlarını kaybetmelerini önleyen, onlara travma sonrası ortaya çıkan psikolojik sorunlarla baş etmesini öğreten bir tekniktir.

psikolojik travma (*İng. psychologic trauma*) Aşırı korku ve dehşetle tepki verilen ölüm, yaralanma veya kişisel bütünlüğün tehdit edildiği olaylar, sarsıntı.

psikososyal destek (*İng. psychosocial support*) Psikolojik ya da psikiyatrik tedavi amacı gütmeyen, afet ve acil durum sonrası ortaya çıkabilecek psikolojik uyumsuzlukların, bozuklukların önlenmesi, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması, geliştirilmesi, etkilenenlerin normal yaşamlarına geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri ve güçlenmelerinin sağlanması, toplumda gelecekte ortaya çıkması muhtemel afet ve acil durumlarla başa çıkma, iyileşme, toparlanma becerilerinin arttırılması ve yardım çalışanlarının desteklenmesini içeren ve afet döngüsünün her aşamasında yürütülen çok disiplinli hizmetler tümü.

psikososyal müdahale (*İng. psychosocial intervention/response*) Afetler sonrasında etkilenen bireylerin, normal yaşantılarına geçiş sürecini hızlandırmaya yardımcı olan, bireylerin ve toplumun var olan gereksinimlerini tespit ederek olası afetlerle başa çıkma ve müdahale edebilme kapasitelerinin yanı sıra iyileşme becerilerinin de arttırılmasına yönelik faaliyet ve hizmetlerin tümü.

psikososyal müdahale aracı (*İng. instrument for psychosocial intervention*) İhtiyaç ve kaynak değerlendirmesi, psikolojik ilk yardım, sevk etme ve yönlendirme, bilgi merkezi oluşturma, toplumu harekete geçirme, sosyal projeler, eğitimler gibi psikososyal müdahalede ihtiyaç duyulan araçların tümü.

r, R

radar görüntüsü (*İng. radar imagery*) Radyo dalgalarından yararlanarak uzaktaki nesnelerin mesafe ve hızlarını ölçmek için kullanılan görüntü.

Meteoroloji radarları sayesinde bölgesel hava olaylarının izlenmesi ve yağış durumuyla ilgili hassas tahminlerin yapılması mümkün olmaktadır.

radyoaktif serpinti (*İng. radioactive fallout*) Nükleer patlama sonucu çeşitli yollarla yeryüzüne inen radyoaktif parçacıkların tümü.

Genellikle silah artıkları, fisyon ürünleri ile patlamanın zeminde gerçekleşmesi durumunda radyasyon ile kirlenmiş toprak serpintinin içerisinde yer almaktadır.

radyoaktif serpinti ikazı/kimyasal saldırı tehlikesi ikazı (*İng. radiological fallout warning*) 3 dakika süreli kesik siren sesi ile duyurulan radyoaktif serpinti tehlikesini ya da kimyasal saldırı tehlikesini işaret eden siyah ikaz.

Tehlikenin cinsi radyo ve televizyonlardan duyurulur.

radyolojik tehlike (*İng. radiological hazard*) Nükleer veya diğer radyolojik ışınım kaynaklarının çevreye yaydığı radyoaktif maddelere bağlı olarak canlılar üzerinde oluşan zararlı veya ölümcül tehlike.

radyolojik ve nükleer tehlike eşik değeri (*İng. radiologic and nuclear hazard threshold value*) "Sıcak bölge" sınırının belirlendiği, kabul edilmiş en küçük doz sınırı.

reasürans (*İng. reinsurance*) Bir sigorta şirketinin sigorta ettiği rizikonun bir bölümünü veya tamamını, olabilecek zarara karşı, başka bir şirkete yeniden sigorta ettirmesi durumu.

Bir sigortacının bir bedel karşılığında, bir başka sigortacının düzenlemiş olduğu poliçe veya poliçeler nedeniyle zarara uğraması hâlinde, zarar gören bu şirketin zararlarını kısmen veya tamamen tazmin etmeyi kabul etmesi durumu.

reasürans primi (*İng. reinsurance premium*) Sedan şirketin (sigorta ettiren şirket), reasüröre (sigorta eden şirket) sağladığı teminat karşılığında ödediği bedel.

reasürör (*İng. reinsurer*) Bir sigorta şirketi tarafından sigorta edilmiş riske ilişkin sorumluluğun tamamını veya bir kısmını reasürans (yeniden sigorta) yoluyla temin eden bir başka sigorta şirketi.

rehabilitasyon (*İng. rehabilitation*) Hasara uğramış veya fonksiyonunu kaybetmiş hizmetlerin, altyapının ve binaların kısa sürede onarılarak çalışabilir hâle getirilmesi faaliyetleri.

refakatsiz çocuk (*İng. children without companion*) İlgili mevzuata göre, sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve âdet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuk.

restitüsyon (*İng. restitution*) Sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki ya da belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik çizimlerle ya da maketle anlatımı.

restorasyon (*İng. restoration*) Dünyada nadir görülen doğal çevreleri koruyabilme ve gelecek nesillere ulaştırabilme amacıyla, mümkün olduğunca çok az müdahale ile onarma işi.

revizyon planı (*İng. revision plan*) Mevcut nâzım ve uygulama imar planlarının ihtiyaca cevap vermediği ve uygulamasının problem olduğu durumlarda, planın tamamı veya büyük bir kısmının plan yapım tekniklerine uyularak yenilenmesi sonucu elde edilen ve her ölçekte yapılabilen plan.

rezerv yapı alanı (*İng. reserve site of construction*) 6306 sayılı Kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere, TOKİ'nin veya idarenin (belediye ve mücavir alan sı-

nırları içinde belediyeleri, bu sınırlar dışında il özel idarelerini, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerini, Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerini ifade eder) talebine bağlı olarak veya resen, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) belirlenen alan.

rezervuar (konak) (*İng. reservoir*) İçinde enfeksiyöz etkenin doğal bir şekilde yaşadığı ve varlığı, halk sağlığı riski oluşturabilen bir hayvan, bitki ya da madde.

rezonans (*İng. resonance*) Etki yapan sistemin frekansı ile etkilenen sistemin doğal frekanslarının birbirine yakın veya eşit olması durumunda genliklerin artması durumu.

richter ölçeği (*İng. richter scale*) Bilim adamı Charles Francis Richter tarafından geliştirilen ve depremlerin aletsel büyüklüğünü tanımlamak için kullanılan ölçek.

rijitlik (*İng. rigidity*) Cisimlerin veya yapıların, ötelenme ve dönme yüküklüklerine karşı koyma dayanımı.

Örneğin yapı rijitliği arttıkça yapının ötelenmesi ve dönmesi azalır.

risk (*İng. risk*) Bir olayın belirli koşul ve ortamlarda doğurabileceği can, mal, ekonomik ve çevresel gibi değerlerin kaybının gerçekleşme olasılığı.

Diğer bir deyişle; “risk = potansiyel kayıplar” veya “risk = tehlike x hasar görülebilirlik” tir. Sigortacılık ve mühendislikte kayıp olasılığı olarak adlandırılır.

risk algısı (*İng. risk perception*) Spesifik bir kaza ya da tehlikeli olayın meydana gelme olasılığı ve kişiyi ne derecede ilgilendirdiği ya da endişelendirdiğinin öznel bir değerlendirmesi.

risk azaltma (*İng. risk reduction*) bk. **afet riskini azaltma**.

risk belirleme (*İng. risk assessment*) bk. **afet riskini belirleme**.

risk farkındalığı (*İng. risk awareness*) Risk, riskin sonuçları ve bunlarla nasıl baş edileceği konularında güvenilebilir ve ulaşılabilir kaynaklardan elde edilen bilgilere sahip olma ve davranış biçimini kalıcı olarak değiştirebilme.

risk haritası (*İng. risk map*) Tehlikelere maruz alt ve üst yapılar, yerleşim yerleri, nüfus yoğunluğu, iş ve hizmet sürekliliği, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar, doğal kaynaklar gibi unsurlara ait olası kayıpların gösterildiği harita.

risk iletişimi (*İng. risk communication*) İnsanların tehlikeler hakkında bilgilendiği, davranış değişikliği yönünde etkilendiği ve riskler ile ilgili karar mekanizmalarına katılabildikleri sosyal süreç.

risk transferi (*İng. risk transfer*) Riskin ekonomik zararını azaltmak için afet sigortaları, afet bonoları gibi araçlarla paydaşlar arasında dağıtılması durumu.

risk yönetimi (*İng. risk management*) bk. **afet risk yönetimi**.

riskli alan (*İng. risky area*) 6306 sayılı Kanun uyarınca; zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan, Bakanlık (ÇŞB) veya idare (belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeleri, bu sınırlar dışında il özel idarelerini, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerini, Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerini ifade eder) tarafından AFAD'ın görüşü de alınarak belirlenen ve Bakanlığın (ÇŞB) teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan alan.

riskli yapı (*İng. risky construction*) Riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıdığı ilmî ve teknik verilere dayanılarak tespit edilen yapı veya yapılar.

riziko (*İng. risk*) Sigortacılıkta gerçekleşmesi mümkün olan tehlike.

röle (tekrarlayıcı telsiz) (*İng. relay station*) Arazi durumu ve uzaklık nedeniyle telsiz haberleşmesinin yapılamaması halinde; telsiz cihazları arasında haberleşmeyi sağlamak için aldığı sinyalleri güçlendirerek yayınlayan ve haberleşme alanının genişletilmesini sağlayan aktarıcı cihaz.

rüzgâr (*İng. wind*) Yön, hız ve şiddeti ile ölçülebilen havanın yer yüzeyine göre yatay hareket etmesi, yel.

Doğu, kuzeydoğu, kuzeybatı gibi ana ve ara yönlere göre isimlendirilmiş olup bu yönlerden esen rüzgârların gün doğusu, poyraz, karayel gibi isimleri vardır. Ayrıca, güneybatıdan esen lodos rüzgârı, fırtınaya ve soba zehirlenmelerine yol açan bir rüzgârdır. Rüzgârın hızı, denizci ve havacılar tarafından uluslararası kurallar gereği olarak **Knot** birimiyle verilir. Birimi mil bölü saattir.

s,S

S dalgası (*İng. S wave*) Hızı P dalgasına göre daha düşük olan, sıvı ortamda yayılmayan, yapılarda hasara ve yıkıma sebep olan ikincil dalga.

sabit telsiz (*İng. fixed wireless*) Taşınabilir olmayan, sabit bir enerji kaynağı ve antene bağlı olarak çalışan telsiz cihazı.

sağanak (*İng. shower*) Aniden başlayan ve genellikle kısa süre devam eden, yağış miktarı ve süresine bağlı olarak ani sel oluşturabilen şiddetli yağmur.

Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM) (*İng. Disaster Coordination Centre for Health Services*) Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ülke genelindeki tüm acil ve afetlerde sağlık hizmetlerinin koordinasyonunun yapıldığı ve 7/24 zamanlı çalışan merkez.

Afetlerde il sağlık müdürlükleri bünyesinde kurulacak olan ve il genelindeki tüm acil ve afetlerde sağlık hizmetlerinin koordinasyonunun yapıldığı sağlık afet koordinasyon merkezleri de *İL SAKOM* olarak isimlendirilir.

Sağlık Hava Koordinasyon Merkezi (SAHOM) (*İng. Aircraft Coordination Center for Health Services*) Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ülke genelindeki tüm hava ambulans hizmetlerinin koordinasyonunun yapıldığı merkez.

sağlıklı çevre (*İng. healthy environment*) Hava, su, çevre ve gürültü kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları iyi korunmuş bölge.

sahra mutfak kiti (*İng. kitchen set*) Afet ve acil durum sonrası afetzedelere acil yemek hizmeti sunmak amacıyla oluşturulmuş ve gerekli her tür mutfak ekipmanı ile teçhiz edilmiş seyyar üniteler.

sakınım bandı (*İng. fault avoidance zone, fault setback distance*) Yüzey faylanması tehlikesi yaratabileceği belirlenen fay izinin her iki tarafında, fayın belirlenmesi ve haritalanmasındaki hata payını azaltmak, tahmini yüzey faylanması mühendislik yapılarında oluşturacağı riskleri azaltabilmek için oluşturulan bir korunma bandı.

salgın (*İng. epidemic*) Bir bölge veya yerleşmede her zaman görülen enfeksiyon hastalıklarının sayıca anormal miktarda artması durumu, epidemi.

Afetlerde, yetersiz hijyen koşulları, gıdaların hazırlanma ve saklanma koşulları ile kişisel temizlikteki eksiklikler nedeniyle, deri ve bağırsak hastalıkları başta olmak üzere ortaya çıkan hastalık türlerini kapsamaktadır. Belli bir dönemde veba, kolera, tifo, grip gibi bir hastalığın kısa zamanda ve kolayca diğer canlılara bulaşmasıdır. Epizootik ise hayvanlarda görülen salgınlardır.

sanayi kazası (*İng. industrial accident*) Sanayi tesislerinde meydana gelen insan veya teknoloji kaynaklı kaza.

sarı ikaz (*İng. yellow alarm signal*) 3 dakika süren düz siren sesi ile hava saldırı ihtimalinin olduğunu işaret eden tehlike ikazı.

sedde (*İng. bank*) Sellerden, gelgit hareketlerinden veya tsunamilerden korunmak için, deniz veya nehir kıyılarında yapılan beton veya toprak duvarlar ile kum torbası bariyerleri gibi koruyucu yapı.

seferberlik (*İng. mobilisation*) Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askerî güç olmak üzere savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı, hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı hâldir.

sel (*İng. waterflood*) Suların bulunduğu yerde yükselerek veya başka bir yerden gelerek, genellikle kuru olan yüzeyleri kaplaması olayı.

Seller, oluşum hızlarına göre yavaş gelişen, hızlı gelişen ve ani seller olarak sınıflandırılır. Genellikle bir hafta veya daha uzun bir süre içinde gelişen sellere *yavaş sel*, bir-iki gün içinde oluşan sellere *hızlı sel*, saatlik süre içinde oluşan sellere *ani sel* denir. Oluşum yeri bakımından da seller, *kıyı seli*, *şehir seli*, *kuru dere seli*, *baraj/gölet seli* ve *akarsu (dere ve nehir) seli* olarak adlandırılır.

sel kontrolü (*İng. flood control*) Selleri önlemek amacıyla su kaynaklarının barajlar, göletler, bentler, mahmuzlar ve seddeler gibi mühendislik yapıları kurularak kontrol edilmesi süreci, işi.

sel riski (*İng. flood risk*) Sel olasılığının, insan sağlığı, çevre, kültürel miras ve ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkileri ile birlikte değerlendirilmesi.

sel sigortası (*İng. flood insurance*) Mal sigortalarına konu olan menfaatin, deniz, göl, nehir, dere veya kanalların taşması ya da olağanüstü yağışlar nedeniyle su baskınına uğraması sonucunda oluşacak hasarları teminat altına alan sigorta türü.

senaryo deprem (*İng. scenario earthquake*) bk. **afet senaryoları**.

sentinel sürveyans (*İng. sentinel surveillance*) Belirli bir sağlık olayının risk altındaki popülasyon örneğindeki sürveyansı.

Örnek, risk altındaki toplam popülasyonu temsil etmelidir.

sera etkisi (*İng. greenhouse effect*) Atmosferde bulunan sera gazlarının neden olduğu ısınma sonucunda meydana gelen ve küresel iklim değişimine sebep olan etki.

sera gazları (*İng. greenhouse gases*) Atmosferdeki su buharı, karbondioksit, metan, ozon, kloroflorokarbon ve hidrokloroflorokarbon gibi gazlara verilen genel ad.

Hem doğal hem de insan kaynaklı olup atmosferdeki kızıl ötesi radyasyonu emen ve tekrar yayan gaz oluşumlarıdır.

serbest bölge (*İng. free zone*) İhracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla yer ve sınırları Bakanlar Kurulu Kararı, faaliyet konuları Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen özel statülü bölge.

serpinti (*İng. fallout*) bk. radyoaktif serpinti.

sevk merkezi (*İng. dispatch/reception centre*) Yabancıların, kamplara sevk edilinceye veya kamp dışında kalacaklarsa ikametlerine yönlendirilinceye kadar kayıt işlemlerinin yapıldığı ve bu süre zarfında geçici olarak bekletildikleri yer.

seyç (*İng. seiche*) Göller veya kapalı körfezlerde deprem, gel-git veya yerel atmosferik değişiklikler nedeniyle, su yüzeyinde meydana gelen dalgacıklara verilen İsviçre kökenli ad.

sıcak bölge (*İng. hot zone*) KBRN maddeleri ile kirlendiği tespit edilmiş, çevreyi ve yaşamı tehdit eden bölge.

sıcak dalgası (*İng. heat wave*) Atmosferde yoğun olarak oluşarak bir bölgeyi etkisi altına alan sıcaklık.

sığınak (*İng. shelter*) İnsanların bombalama, nükleer, biyolojik ve kimyasal tehditler ile fırtına, tayfun, hortum gibi bazı afetlerden münferit veya topluca korunmaları için yapılmış güvenli yer ve yapı.

sığınma (*İng. asylum*) Zulüm veya ciddi tehlike sebebiyle bir devletten kaçan kişilere başka bir devlet tarafından sağlanan koruma.

Sığınma hakkı verilen kişiye mülteci denir. Sığınma, “geri göndermeme”, “sığınma ülkesi sınırları içinde kalma izni” ve “insani standartlarda muamele” gibi çeşitli öğeler içerir.

sığınma hakkı (*İng. right of asylum*) Genellikle bir cezai kovuşturma ve mahkûmiyetten kurtulmak amacıyla yabancı bir ülkeye kaçma veya yabancı bir ülkedeyken geri verilmemeyi isteme, iltica hakkı.

sığınmacı (*İng. asylum seekers*) Ülkesinde ırk, din, sosyal konum, siya-

sal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle kendisini baskı altında hissederek devletine güvenini kaybetmiş olan ve bu nedenle mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmî olarak tanınmamış kişi.

sınırdan geri çevirme (*İng. refusal at border*) Mülteci bağlamında, sığınmacının olası sığınma ülkesine girmesine izin verilmemesi durumu.

Sınırdan geri çevirme, geri gönderilmeme ilkesinin ihlaline sebep olabilir.

sıvılaşma (*İng. liquefaction*) Suya doymuş ince taneli kumlu ve siltli gevşek zeminlerin, depremler nedeniyle oluşan kuvvetli yer hareketi etkisiyle taşıma gücünü kaybederek sıvı gibi davranması olayı.

Sıvılaşmış bölgelerdeki yapılar zemin içerisine gömülmekte, yan yatmakta veya devrilmektedir. Taşıyıcı sistem ve üstyapı hasar görmese dahi genelde bu yapılar kullanılmaz hâle gelir.

siber güvenlik (*İng. cyber security*) Siber ortamı oluşturan bilişim sistemlerinin saldırılardan korunmasını, bu ortamda işlenen bilginin gizlilik, bütünlük ve erişilebilirliğinin güvence altına alınmasını, saldırıların ve siber güvenlik olaylarının tespit edilmesini, bu tespitlere karşı tepki mekanizmalarının devreye alınmasını ve sonrasında ise sistemlerin yaşanan siber güvenlik olayı öncesi durumlarına geri döndürülmesini sağlamak amacıyla kullanılan araçlar, politikalar, güvenlik kavramları, güvenlik teminatları, kılavuzlar, risk yönetimi yaklaşımları, faaliyetler, eğitimler, en iyi uygulamalar ve teknolojilerin tümü.

siber tehlike (*İng. cyber threat*) Bilgisayar ağlarını kullanan erişim ve iletişim sistemlerinin, kötü amaçlı kişilerin (hacker) sanal ortamdaki saldırısı nedeniyle çökmesi veya devre dışı kalmasına sebep olan tehdit.

siber ortam (*İng. cyber platform*) Tüm dünyaya ve uzaya yayılmış durumda bulunan bilişim sistemlerinden ve bunları birbirine bağlayan ağlardan oluşan ortam.

sigorta (*İng. insurance*) Bireylerin, iş yerleri ve diğer kurum ve kuruluşların, para ile ölçülebilir menfaatlerinin, belli bir prim ödenmesi karşılı-

ğında, belirli koşullara ve nedenlere bağlı kayıplarının tazmin edileceğine güvence verilmesi sistemi.

sigorta poliçesi (*İng. insurance policy*) Sigorta şartlarını ve süresini belirleyen yazılı sigorta sözleşmesi.

siklon (*İng. cyclone*) bk. **tayfun**.

simpleks haberleşme (*İng. simplex communication*) Arada röle (aracı) olmadan, doğrudan bir telsizden diğer telsizle yapılan kısa mesafeli haberleşme.

siren sistemi (*İng. siren system*) Haber Alma ve Yayma Sistemi (HAY) üzerinden gelen tehlike haberlerinin çeşitli ses sinyalleri ve anonslar ile halka duyurulması amacıyla yerleşim merkezlerinde kurulan sistem.

sis (*İng. fog*) Çok küçük su damlacıklarının, meteorolojik koşullara bağlı olarak havada asılı kalması hâli.

Bulunduğu bölgelerde görüş alanını sınırlar veya sıfıra düşürerek hayatı etkiler.

sismik boşluk (*İng. seismic gap*) Aktif bir fay zonunun uzun süre deprem üretmeyen kısmı.

Bu kısımlardaki uzun süreli hareketsizlikler gelecekte büyük bir deprem olma ihtimalini artırır.

sismik dalga (*İng. seismic wave*) bk. **elastik dalga**.

sismik enerji (*İng. seismic energy*) Joules birimi ile sismik dalgalarda yayılan enerji.

Söz konusu enerji, genliklerinin karesiyle doğru orantılıdır ve bunun için magnitüd de enerjinin logaritmasıyla doğru orantılıdır.

sismik istasyon (*İng. seismic station*) İçerisinde sismik enerjiyi algılayıp kaydedecek sismograf türü cihazlar ve bu verileri bir merkeze gönderecek olan iletişim ünitesine sahip özel olarak inşa edilmiş istasyon.

sismik yalıtım (*İng. seismic isolation*) bk. **deprem yalıtımı**.

sismik moment (*İng. seismic moment*) Deprem magnitudünün ölçüsü, erg cinsinden açığa çıkan enerji.

Bir depremin büyüklüğü açığa çıkan enerjisiyle ilişkilidir ve yayılım mekanizmasından bağımsızdır. Sismik moment M_0 , bir depremin boyutunu belirlemede en iyi ölçüm olarak dikkate alınabilir.

sismisite (*İng. seismicity*) bk. **deprensellik**.

sismogram (*İng. seismogram*) bk. **deprem kaydı**.

sismoloji (*İng. seismology*) Depremlerin oluş nedenleri, deprem dalgalarının yerküre içinde nasıl yayıldıkları, zayıf ve kuvvetli yer hareketinin kayıt edilmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi teknikleri, deprem tehlikesinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konuları ile uğraşan jeofizik biliminin uzmanlık alanı, deprem bilimi.

sismometre (*İng. seismometer*) Sismik enerjiyi elektrik voltajına çeviren sismik kayıt aleti veya sistemi.

Birbirlerine dik üç jeofon hareketin üç bileşenini kaydetmekte kullanılır. Sismometre, doğal ve suni titreşimler ile depremleri, özel kâğıtlar üzerine veya sayısal ortamda kaydeden; büyüklüğünü, süresini, merkezini ve oluş zamanlarını işaretleyen ve gerektiğinde iletişim araçları kanalıyla merkezlere nakleden deprem kayıtçısıdır.

sismotektonik (*İng. seismotectonics*) Tektonik hareketlerle deprenselliğin ilişkisini yorumlayan ve depremin gelişim sürecini inceleyen özel uzmanlık alanıdır.

Fayların aktif olup olmadığı, çok eski ve güncel deprem oluşumlarının faylarla ilişkisi bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılmaktadır.

sit alanı (*İng. site area/protected area*) Doğal, tarihi, kültürel ve arkeolojik özelliklerinden dolayı koruma statüsü verilerek gelecek kuşaklara taşınmak istenen alan.

Sit alanlarında yapılacak bakım, onarım ve inşaa faaliyetleri kısıtlamalara ve özel kurallara tabidir.

sivil asker iş birliği (*İng. civil military cooperation*) Doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afetler ile olağanüstü hâl ve kriz durumunda, ihtiyaç hâlinde, sivil kurum ve kuruluşlarla silahlı kuvvetler arasında yürütölen iş birliği ve koordinasyon çalışması.

Bu faaliyetler afet ve acil durumlar öncesinde planlanmalıdır.

sivil korunma (*İng. civil protection*) Afet, acil durum, sivil savunma, savaş gibi konuların yanında halkın her türlü tehlike ve riske karşı korunması.

sivil savunma (*İng. civil defense*) Düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmî ve özel tesis ve kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk tarafından en yüksek seviyede desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyet.

sivil toplum (*İng. civil community*) Merkezi ve yerel idarelerin hiyerarşi ve kontrol mekanizmalarının dışında yer alarak, bağımsız yurttaşların karar vermesiyle sosyal faaliyette bulunan topluluk.

sivil toplum kuruluşu (STK) (*İng. non governmental organization-NGO*) Ortak özellikleri sivil nitelikte olmak (oluşum ve faaliyetlerinde kamu yönetiminden bağımsız olma), çalışmalarında kâr amacı gütmek ve kamu (toplum) yararına faaliyet göstermek ve hizmet sunmak olan oluşum ve kuruluş.

Afet yönetimi süreçlerinde, sivil toplum kuruluşlarının uyması gereken ve uluslararası kabul gören davranış kuralları ve asgari standartlar bulunmaktadır. (*IFRC İnsani Yardımında Davranış Kuralları; SPHERE Projesi: Afete Müdahalede Asgari Standartlar ve İnsani Yardım Sözleşmesi.*)

siyah alarm (*İng. black alarm signal*) 3 dakika süren kesik kesik siren sesi ile radyoaktif serpinti ya da kimyasal saldırı ihtimali olduğunu bildiren tehlike ikazı.

siyah buz (*İng. black ice*) Yol yüzeyinde çok ince bir tabaka hâlindeki buzlanma biçimi.

Şeffaf olması dolayısıyla asfalt renginden ayırt edilemediğinden sürücüler için büyük tehlike oluşturur.

soba zehirlenmesi (*İng. carbon monoxide poisoning from heater*) Baca bağlantı hataları nedeniyle ya da kuvvetli Lodos rüzgârlarının etkisiyle soba bacalarından geriye tepen karbonmonoksit gazının neden olduğu zehirlenme ve ölüm olayı.

Evlerdeki kombi, şofben gibi cihazlardan kaynaklanan karbonmonoksit zehirlenmeleri de meydana gelmektedir. Bu tür olaylar, *Baca gazı zehirlenmesi* olarak da ifade edilir.

soğuk bölge (*İng. cold zone*) Rüzgarın tersi yönünde kaldığı için sıcak bölgede tespit edilmiş KBRN maddesi ile kirlenmesi muhtemel olmayan, acil tıbbi müdahale ve ambulans hizmetlerinin yürütüldüğü temiz bölge.

soğuk dalga (*İng. cold wave*) Tarım, endüstri, ticaret ve sosyal yaşantıda artan koruma önlemi gerektirecek şekilde 24 saat içinde, hissedilir derecede ve hızlı sıcaklık düşüşü ile oluşan hava durumu. Yaşanan mevsim veya ay itibarıyla o bölgede o yılın en düşük değerinin yaşanması, hava sıcaklıklarındaki düşüşün en az iki gün sürmesi, geniş bir bölgeyi kaplaması ve normallerinden 15 derece daha soğuk havanın yaşanması gerekir.

sosyal hassasiyet (*İng. social sensitivity*) bk. sosyal zarar görbilirlik.

sosyal ve kültürel altyapı (*İng. social and cultural infrastructure*) Güvenli, sağlıklı ve düzenli bir yaşam çevresi oluşturmak amacıyla yapılan eğitim, sağlık, spor, dinî ve idari yapılar ile parklar, dinlenme alanları, çocuk bahçeleri, fuar, piknik alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri, yeşil alan gibi yerlerin tümü.

sosyal proje (*İng. social project*) Afetlerden etkilenen bireylerin ihtiyaç ve sorunları doğrultusunda harekete geçmelerine, başa çıkma kapasitelerinin gelişmesine, afet ve acil durum sonucunda kaybolan yaşamın kontrolünü yeniden sağlama duygusunu hissetmelerine ve sorumluluk almalarına fırsat veren proje.

sosyal zarar görebilirlik (*İng. social vulnerability*) Bir kişi veya grubun afetlerin olumsuz etkilerine karşı koyabilme ve baş edebilme yeteneği.

Sosyal hassasiyet, *kırılganlık* ve *savunmasızlık* olarak da kullanılmaktadır.

sömel (*İng. footing*) bk. **temel**.

standart operasyon prosedürü (*İng. standard operation procedure*) Acil durumlarda olayın yeri ve niteliğine göre nasıl harekete geçileceğinin, hangi zamanlama ve sırayla nelerin yapılacağını önceden planlanmış hâli.

Olaya sebep olan tehdidin türüne göre, farklı müdahale işlemlerini dikkate alan alternatifli planlama yapılması bu kapsamdadır. Türkiye Afet Müdahale Planı'nda "Değişik afet ve tehlikeler oluştuğunda uygulanması gereken kurallar ve tutulması gereken kayıtlar" biçiminde tanımlanmıştır.

stokastik (*İng. stochastic*) Bir olaya ait rastgele değerlerin matematiksel yöntemlerle değerlendirilmesi işlemi.

strateji (*İng. strategy*) Önceden belirlenmiş politika çerçevesinde kalarak hedef, amaç ve öncelikler doğrultusunda, elde mevcut tüm imkân ve kaynakları zamanında, hızlı ve etkili kullanabilmeyi amaçlayan temel yaklaşım.

stratejik plan (*İng. strategic plan*) Kurum ve kuruluşların orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, hedeflerine ulaşabilmek için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımını içeren plan.

stratejik planlama (*İng. strategic planning*) Kuruluşların mevcut durum, misyon ve temel ilkelerinden hareketle, geleceğe yönelik bir vizyon oluşturmalarına, bu vizyona uygun orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, hedeflerine ulaşabilmek için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımını belirlemelerine ve ölçülebilir göstergeler geliştirerek, faaliyetlerini izleme ve değerlendirmelerine imkân sağlayan, katılımcı ve esnek bir planlama süreci.

su tahliyesi (*İng. discharging of water*) Topraktan veya etrafı çevrili bir yerden suyun uzaklaştırılması durumu.

sulak alan (*İng. wetland*) Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, durgun veya akıntılı, tatlı veya tuzlu olan, ekolojik açıdan sulak alan kabul edilen yer.

Sulak alan kapsamında; denizlerin gelgit hareketinin çekilme döneminde 6 metre derinliği aşmayan, başta su kuşları olmak üzere canlıların yaşama ortamı özelliğini taşıyan bütün sular, bataklık, sazlık, turbalıklar ile bunların kıyı kenar çizgisinden kara tarafına doğru alanlar da yer almaktadır.

süneklik (*İng. ductility*) Yapıların deprem gibi dış kuvvetlerin etkisi altında plastik şekil değiştirebilme kapasitesi.

sürdürülebilir afet yönetimi (*İng. sustainable disaster management*) Var olan tehlike ve riskleri önleme, bunlardan sakınma veya etkilerini azaltma, daha güvenli ve gelişmiş yeni yaşam çevreleri oluşturma ana hedeflerinin yanı sıra ekonomik,sosyal ve çevresel gelişmelere de katkı sağlayabilen yönetim.

sürdürülebilir çevre (*İng. sustainable enviroment*) Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda ıslahı, korunması ve geliştirilmesi süreci.

sürdürülebilir kalkınma (*İng. sustainable development*) Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânlarını ortadan kaldırmadan, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılayarak kalkınabilmesi ve ekonomik, sosyal, çevresel hedefler arasında denge kurulması esasına dayanan bir kalkınma ve gelişme yaklaşımı.

Afetler açısından ise; günümüzde ve gelecekte toplumsal eşitsizliğe, çevre ve afet sorunlarına yol açmadan ekonomik gelişmenin sağlanabilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi süreci olarak ifade edilebilir.

sürveyans (*İng. surveillance*) Verilerin sistematik olarak toplanması, işlenmesi ve elde edilen sonuçlara göre harekete geçecek kişilere ve ihtiyacı olanlara bu değerlendirmelerin hızla geri bildirimini sağlama süreci.

ş,Ş

şantiye (*İng. construction site*) İnşaat yapım işlerinin yürütüldüğü alan.

şev stabilitesi (*İng. slope stability*) Yamaçlarda duraylılığın (stabilite) mevcut olup olmaması durumu.

Yamaç veya şevlerde stabilitenin bozulması, kaya birimleri, tane özellikleri, yamaç eğimi, yağış miktarı ve tektonik hareketlere bağlı olarak kayma, düşme, devrilme, akma, yanal yayılma gibi kütle hareketlerine yol açar.

şiddet cetveli (*İng. intensity scale*) Afete yol açabilecek olayların büyüklüklerini veya olası hasar, kayıp ve zararlarını sayısal olarak belirleyebilmek amacıyla her afet için ayrı ayrı hazırlanmış referans cetveli.

Deprem şiddeti için “MKS”, “MM”, “EMS”, “JMA” cetvelleri, rüzgâr hızını belirleyen ‘Bofor’ cetveli ile hortum şiddetini veren ‘Fujita’ cetvelleri gibi.

şiddetli yağış (*İng. strong rain*) Saatte 76-100 mm yağan yağmur.

t,T

tahliye (*İng. evacuation*) Afet ve acil durum ile sivil korunma hizmetleri kapsamında, boşaltılması gereken yapıların veya bir bölgenin, önceden belirlenmiş yollar kullanılarak hızlı ve düzenli bir şekilde boşaltılıp insan ve canlıların güvenli yerlere nakledilmesi işlemi.

tahliye güzergâhı (*İng. evacuation route*) Bir tehlike anında insanları, tehlikeli bölgelerden güvenle uzaklaştırabilmek için önceden belirlenmiş ve işaretlenmiş nakil yolu.

tahliye planı (*İng. evacuation plan*) Bir afet ve acil durum anında, başvurulacak tahliye işleminin hangi yollar ve araçlar kullanılarak yapılacağı ile bu kimselerin nakledileceği yerleri gösteren ayrıntılı plan.

tahmin (*İng. forecast*) Meydana gelmesi muhtemel bir doğa olayını gözlemsel, tecrübi yani ampirik, matematiksel veya olasılık yöntemleri kul-

lanarak öngörülebilir bulunma faaliyeti.

talep ve taahhütname (*İng. demand and commitment*) Afetzedenin AFAD'dan talebi ve ayrıca Başkanlığa karşı bir takım taahhütlerin yer aldığı matbu belge.

tampon analizi (*İng. buffer analysis*) CBS' de belirli bir obje veya objeler çevresinde belirli bir coğrafi mesafe içinde istenen bilgilere yönelik sorgulama yapılması işlemi.

tapu senedi (*İng. title deed*) Bir mülkün kime ait olduğunu gösterir belge.

tarihsel deprem (*İng. historical earthquake*) Sismik kayıt cihazlarının bulunmadığı dönemlerde meydana gelmiş olan deprem.

tasman (*İng. subsidence*) Madencilik faaliyetleri sebebiyle yer altında oluşan boşluklardan dolayı, üst formasyonların oturması sonucu yeryüzünde meydana gelen çöküntü, göçük.

taşınmaz (*İng. real property*) Arazi, arsa, bağımsız bölüm gibi bir yerden bir yere taşınamayan, yerinde sabit duran mülk, gayrimenkul.

taşıyıcı olmayan sistem (*İng. non structural system*) Merdivenler, dolgu duvarlar, balkon ve parapetler, tesisat, kaplamalar gibi yük taşımayan ve yük aktarmayan yapı elemanlarından oluşan sistem.

taşıyıcı sistem (*İng. structural system*) Yapılarda, yük taşıma ve aktarma kapasitesi olan elemanlardan oluşan sistem.

Bu elemanlar, binalarda genellikle temeller, kolonlar, perdeler, kirişler ve döşemeler; köprülerde eğer asma köprü ise kablolar, köprü ayakları ve köprü tabliyeleridir. Bu taşıyıcı sistem elemanları, sadece betonarme olabileceği gibi çelik ve ahşap elemanlardan da oluşturulabilir. Ayrıca, taşıyıcı sistem elemanları kompozit elemanlardan da yapılabilir.

taşkın (*İng. flood*) Bir akarsuyun, çeşitli sebeplerle yatağından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vermek suretiyle etki bölgesinde normal sosyoekonomik hayatı kesintiye uğratabilecek ölçüde bir akış büyüklüğü oluşturması olayı.

taşkın alanı (*İng. flooding area*) Bir taşkın kaynağının kenarında, tekrarlanan taşkınlar nedeniyle sık sık su altında kalan alan, sel yatağı.

Ayrıca 100 yıllık selin görülme alanları da taşkın alanı/sel yatağı olarak adlandırılır.

taşkın alarm seviyesi (*İng. flooding alarm level*) Taşkın açısından tehlikeli olarak nitelendirilen ve uyarma işlemlerinin başlatılmasını gerektiren noktaya erişmiş veya bu noktaya yaklaşmış su seviyesi.

taşkın kontrolü (*İng. flood control*) Taşkınların yol açtığı zararı önlemek ya da asgariye indirmek için kullanılan set, kanal, bent ve baraj gibi yapıları yapma işi ve bu yöndeki faaliyetler.

taşkın ihbarı (*İng. flood warning*) Belirli bir istasyon veya belirli bir nehir havzasında yakın bir gelecekte bir taşkın meydana gelebileceğinin önceden bildirilmesi durumu.

tatbikat (*İng. drilling /exercise*) Bir acil durum veya afet hâlinde yapılması planlanmış olan müdahale sürecinde yer alacak eylemlerin uygunluğunu, yeterliğini ve güncelliğini mümkün olduğunca gerçeğe yakın koşullar altında ve bir senaryoya bağlı kalarak denemek amacıyla yapılan uygulama.

Masabaşı tatbikatı, uygulama tatbikat (işlevsel tatbikat) ve genel tatbikat (tam ölçekli tatbikat) olarak farklı düzeylerde icra edilebilirler.

tayfun (*İng. typhoon, cyclone*) Atmosferde alçak basınç alanlarında oluşan ve kuzey yarı kürede saat ibresinin tersi yönünde, güney yarı kürede ise saat ibresi yönünde kendi etrafında büyük bir hızla dönen, rüzgârları ve sel gibi şiddetli yağmurları olan, kendisine bazen gök gü-rültülü fırtınaların eşlik ettiği güçlü tropikal siklon.

Bunları, büyüklüğü ve yol açabileceği zarar bakımından “kategorî” adıyla 1’den 5’e kadar değerlendiren bir tropik fırtına şiddet ölççeği bulunmaktadır.

tecrit (izolasyon) (*İng. isolation*) Hasta ya da kontamine olmuş kişi veya etkilenmiş yolcu eşyasının, yükünün, konteyner, taşıt veya posta

paketinin enfeksiyonun veya kontaminasyonun yayılmasını önleyecek şekilde diğerlerinden ayrılması.

tehlike (*İng. hazard*) Belirli bir zaman veya coğrafyada ortaya çıkarak yaşamı tehdit eden, toplumun sosyoekonomik düzen ve etkinliklerine, doğal çevreye, doğal tarihi ve kültürel kaynaklara zarar verme potansiyeli olan doğa, teknoloji ya da insandan kaynaklanan fiziki olay ve olgu.

Diğer bir deyişle tehlike; doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olan ve fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek tüm olayları ifade eder.

tehlike analizi (*İng. hazard analysis*) Tehlikenin kaynağı, büyüklüğü, oluş sıklığı, süresi ve olası etkileri ile ilgili bilgilerin toplanmasına yönelik çalışma.

tehlike değerlendirme (*İng. hazard assessment*) Belirli bir alan veya bölgede tehlikelerin büyüklük, tekrarlanma, olma olasılığı, belirsizlikler gibi özellikleri ile ortaya çıkarılmasına ilişkin değerlendirme çalışması.

tehlike haritası (*İng. hazard map*) Doğa, insan ve teknoloji kaynaklı tehlikelerin muhtemel yaygınlık ve şiddet derecelerini ortaya koymak için, belirli kriterlere göre hazırlanmış harita.

tehlikeli atık (*İng. hazardous waste*) Bir kullanım sonucu ortaya çıkan fiziksel, kimyasal veya biyolojik yönlerden olumsuz etkileriyle ekolojik dengenin, insan ve diğer canlıların doğal yapılarını bozabilecek her türlü madde.

tehlikeli madde (*İng. hazardous material*) Doğaları, içerik ve durumları nedeniyle çevre güvenliğini, hayvanları, insanları ve genel güvenliğini tehlikeye düşürme potansiyeline sahip madde.

tehlikeli yapı (*İng. hazardous construction*) Kendiliğinden veya bir dış etken nedeniyle çökme, can ve mal kaybına yol açma ihtimali olan yapı.

İmar mevzuatında, yıkılmaya yüz tutmuş anlamına gelen "maili inhidam" deyimini ile ifade edilmiştir.

teknik altyapı (*İng. technical infrastructure*) Elektrik, gaz, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon, arıtma ile her türlü ulaşım ve haberleşme hizmetlerinin karşılanması için kurulan yapı ve tesisler ile sığınak, açık ve kapalı otopark v.b. yapıların tümü.

teknik uygulama sorumlusu (TUS) (*İng. responsible person for technical implementation/application*) Proje müellifleri kendisi olsun veya olmasın, yapıların, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, İmar Kanunu ve ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesi için kamu adına denetleyen ve ilgili idareye karşı sorumlu olan mühendis ve mimarlar.

teknik rapor (*İng. technical report*) Mühendislik hizmetleri konusunda uzman kişilerce gözlemsel veya teorik ve deneysel çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular ve sonuçlara ilişkin olarak tanzim edilen rapor.

teknoloji kaynaklı afet (*İng. technological disaster*) İnsan faaliyetleri ya da doğa kaynaklı afetlerin tetiklemesi sonucunda oluşan endüstriyel, maden, nükleer ve ulaşım kazaları, kritik yapılara yönelik tehditler, siber tehlikeler, büyük yangınlar, terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditler) ile çevresel tehlikeler gibi can kaybına, hastalıklara, sosyal, ekonomik ve çevresel bozulmalara neden olan afet ya da acil durum.

teknolojik tehlike (*İng. technological hazard*) Teknoloji veya insan kaynaklı olan, endüstriyel, maden, nükleer ve ulaşım kazaları, kritik yapılara yönelik tehditler, siber tehlikeler, büyük yangınlar, terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditler) ile çevresel bozunmalar gibi fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara yol açabilecek olayların tümü.

tekrarlanma periyodu (*İng. recurrence period*) Afete yol açabilecek deprem veya sel gibi tehlikelerin ortalama olarak ifade edilen yeniden oluş süresi veya aynı büyüklükteki iki olay arasında geçen ortalama süre.

tektonik (*İng. tectonics*) Yer kabuğunun katı litosfer tabakasının yapısını ve kıta kabuğunun oluşumunu; bunun sürekli değişimine neden olan kuvvetleri ve levha sınırlarındaki levhaların birbirleri ile hareketlerini;

bu hareketler sonucu oluşan depremler, volkanik faaliyetler, dağ oluşumları gibi olayları araştıran, çalışmalarını yürüten yer bilimlerinin bir kolu.

tektonik deprem (*İng. tectonic earthquake*) Yerkabuğunun hareketi sonucu levha sınırlarında oluşan deprem.

Dünyada ve Türkiye’ de meydana gelen depremlerin büyük bir bölümü tektonik depremlerdir.

telsiz (*İng. wireless sistem*) Aralarında herhangi bir fiziki bağlantı olmaksızın elektromanyetik dalgalar yolu ile açık, kodlu veya kriptolu ses, data ve resimleri vermeye, almaya ya da yalnızca vermeye veya yalnızca almaya yarayan sistem.

telsiz çevrimi (*İng. radio net*) Telsiz cihazlarının çalışırılığını ve kör noktaların tespitini yapmak için yapılan görüşme.

temel (*İng. foundation*) Üstyapı yüklerini zemine aktaran yapı elamanı.

teraslama (*İng. terracing*) Suyun yüzeysel akışını denetlemek ve toprak erozyonunu asgariye indirmek amacıyla bir yamacın konturu üzerine kurulan toprak set.

terör saldırısı / terörist eylem (*İng. terrorist attack*) Cana ve mala kasdeden, toplumda korku ve tepki yaratarak kısa veya orta vadeli çeşitli amaçlara hizmet etmeyi hedefleyen silahlı saldırı, terörist eylem.

tıbbi ilk yardım (*İng. medical first aid*) bk. **acil tıbbi yardım**.

tıbbi jeoloji (*İng. medical geology*) Jeolojik çevrenin insan sağlığı, hayvan ve bitkiler üzerindeki olumlu veya olumsuz etkisini inceleyen bilim dalı; medikal jeoloji.

tipi (*İng. blizzard*) Çoklukla yerden aldığı kar ve buz parçacıklarını havada savuran, şiddetli, yoğun ve soğuk rüzgâr, fırtına.

Bu olayın gerçekleşebilmesi için; kuvvetli rüzgârın, çok düşük sıcaklığın ve havada savrulan karın olması gerekir. Tipi için gerekli olan

rüzgâr 35 mil/ saati geçmeli, görüş çeyrek milden daha az olmalı ve bu olay en az üç saat sürmelidir.

toksik (*İng. toxic*) Tıbbi bakımdan zehirli ve zehir niteliği taşıyan zararlı maddelere verilen genel ad.

toplu barınma (*İng. collective settlement*) Afetzedelerin, acil barınma ihtiyaçlarının sağlanabilmesi amacıyla kamu binaları, misafirhaneler, spor salonları, sosyal tesisler, okullar, büyük çadırlar vb. yapılarda toplu bir şekilde geçici olarak barındırılması.

toplu barınma alanı (*İng. collective/mass settlement area*) Afetzedeler için acil dönemde kısa sürede barınak sağlanabilmesi amacıyla kullanılan kamu binaları, misafirhane, spor salonu, sosyal tesis, okul gibi toplu yerleşime uygun alan.

toplu mezar (*İng. mass grave*) Savaş, iç çatışma veya afetlerin neden olduğu toplu ölümler sonrasında fiziki imkânsızlıklar nedeniyle toplu defin işleminin yapıldığı yer.

toplum afet müdahale ekibi (*İng. community volunteer team for disaster response*) Afet gönüllülerinin oluşturduğu afete müdahale ekibi.

Mahalle, iş yeri gibi yakın çevrelerinde afet zararlarının azaltılması çalışmalarına da katkıda bulunmak ve afete müdahale etmek için özel eğitimli ve afet bilinci yüksek gönüllü ekiplerdir. Profesyonel ekipler gelene kadar hafif arama-kurtarma, ilk yardım, yangın söndürme, çevre sağlığı, lojistik destek gibi birçok alanda etkin faaliyette bulunurlar.

toplumda farkındalık yaratma (*İng. community awareness creation*) Maruz bulunulan tehlike ve riskler hakkında halkın bilinç düzeyini artırmak amacıyla yapılan kamuoyunu bilgilendirme çalışmalarının hedefi.

Bu çeşit faaliyetlerle toplumda afetlerden korunma davranışının gelişmesi ve yerleşmesi amaçlanır. Radyo, TV ve basılı yayınları içeren medya kanallarıyla toplumu bilgilendirme ile afet bilgilendirme merkezlerinde yapılacak eğitim ve uygulamalar, bu kapsamda değerlendirilir.

toplumsal olay (*İng. social incident*) Toplumsal düzeni etkileyen veya bozan, kamu otoritesini zaafa düşüren, maddi hasarlara, yaralanmalara ve can kayıplarına da yol açabilen, organize gösteri ve eylemlerin tümü.

toprak kayması (*İng. landslide*) bk. **heyelan**.

toprak korunması (*İng. soil conservation*) Erozyondan ötürü toprağın bozulmasını, toprağın denge kaybını ya da bitkilerin aldığı besin maddelerinin kaybını asgariye indirmek amacıyla uygulanan toprak kullanımı yönetimi.

tornado (*İng. tornado*) bk. **hortum**.

trafik kazası (*İng. traffic accident*) Karayolu üzerinde hareket halinde olan bir veya birden fazla aracın karıştığı ölüm, yaralanma ve/veya zararlarla sonuçlanmış olan olay.

trafo (*İng. transformer/power distribution unit*) Yüksek gerilim hattından aldığı elektriği şehir şebekesinde kullanılacak seviyeye düşüren dönüştürücünün bulunduğu yer.

travma (*İng. trauma*) Fiziksel, kimyasal veya psikolojik nedenlerle meydana gelen sağlık sorunu, örselenme, sarsıntı.

travma sonrası gelişim (TSG) (*İng. post-traumatic development*) Travmatik olaylardan sonra yaşantıya bağlı ortaya çıkan olumlu değişiklikler.

travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) (*İng. post traumatic stress disorder*) Doğa kaynaklı afet ya da beklenmedik bir olayla karşılaşan kişilerde meydana gelebilen, aşırı korku, çaresizlik, tepkisizlik, içe kapanma, aşırı uyarılmışlık, olayı yeniden canlandırma gibi psikolojik davranış ve kaygılanış farklılığı durumu.

Bazı kişilerde çok yoğun yaşanabilir, psikolojik destek olarak zaman içinde normale dönebilmek mümkündür. Akut TSSB (belirtileri 3 aydan daha kısa süre devam ederse), kronik TSSB (belirtiler 3 aydan daha uzun süre devam ederse), geç başlangıçlı TSSB (belirtiler travmadan 6 ay sonra ortaya çıkarsa) TSSB'nin türleridir.

travmatik olay (*İng. traumatic event*) Normal insan yaşantısının dışın-
da olan ve bireylerde fark edilir düzeyde stres yaratan olay.

Travmatik olay, doğrudan kişinin kendi başına gelebilir, kişi trav-
matik olaya tanık olabilir ya da sevdiği veya kendisi için önemli bir kişi-
nin travmatik olay yaşadığını öğrenebilir.

triyaj (*İng. triage*) Çok sayıda hasta ve yaralının bulunduğu durumlarda,
bunların öncelikli tedavi ve nakil edilmesi gerekenlerin tespiti amacıyla
olay yerinde veya bunların ulaştırıldığı her sağlık kuruluşunda yapılan
hızlı seçme ve kodlama işlemi.

tsunami (*İng. tsunami*) Deniz veya okyanus tabanlarındaki deprem,
meteor çarpması, volkan patlaması ya da büyük heyelanların yol açtığı,
düşey yer değiştirmeler gibi tektonik olaylar sonucu oluşan dalgalar, dev
dalga.

Sahile yaklaştıkça hızları ve yükseklikleri artan bu dalgalar, kıyı-
larda büyük yıkıma ve can kaybına yol açabilmekte ve afet hâline gelebil-
mektedir. Tsunami, Japonca kökenli olup liman dalgası anlamına gelir.

tsunami erken uyarı sistemi (*İng. tsunami early warning system*) Tsu-
nami oluşumunu algılayıp etkileyeceği yerlerde yaşayanları haberdar
etmek üzere kurulmuş gözlem, değerlendirme ve iletişim sistemi.

tükenmişlik sendromu (*İng. burnout syndrome*) Sürekli güçlü strese
maruz kalmaktan kaynaklanan düşük öz saygı veya öz yeterlilik duygu-
ları ile birleşen, kişinin duygusal, fiziksel ve zihinsel tükenmişlik duru-
mu.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) (*İng. Turkey National Response
Plan*) Tüm afet türleri ve ölçeğine uyarlanabilir, esnek ve modüler yapıya
sahip ulusal ve yerel boyutta müdahale çalışmalarının nasıl yürütülece-
ğini açıklayan ulusal ölçekli plan.

Türkiye Kızılay Derneği (*İng. The Turkish Red Crescent Society*) Afet
yönetimi, sosyal yardım, kan hizmetleri ve sağlık hizmetleri gibi alan-
larda görev yapan, kamu otoritelerine yardımcı insani yardım kuruluşu,
Türk Kızılayı, Kızılay.

Türkiye Kızılay Derneği'nin kuruluş amacı, her koşulda, yerde ve zamanda, hiçbir ayırım yapmaksızın, her ne sebeple ortaya çıkarsa çıkarsın insan ızdırabını dindirmek amacıyla, korunmasız insanlara yardım etmek, insan hayatını ve sağlığını koruyarak onun kişiliğine saygı gösterilmesini sağlamak ve insanlar arasındaki karşılıklı anlayışı, dostluğu, saygıyı, iş birliğini ve sürekli barışı geliştirmeye destek olarak insan onurunu korumak olup hukuki statüsü ise Türkiye Cumhuriyeti Devletinin 1954 tarihinde imzaladığı Savaş Durumunda Sivillerin Korunmasına İlişkin 1949 tarihli Cenevre Konvansiyonu ve 1986 yılında 25inci Uluslararası Kızılhaç Kızılay Konferansında 31 nolu karar ile kabul edilmiş, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin de taraf olduğu, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketi statüsüne ilişkin hukuki metin ile belirlenmiştir. 1868 yılında kurulmuş ve Kızılay adı altında ülkesinde faaliyet gösteren, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Hareketinin diğer unsurlarıyla ilişkilerinde kendisini temsil edecek merkezi yönetimi mevcut ve Hareketin temel prensiplerine göre faaliyette bulunan özerk bir organizasyondur. Türkiye Kızılay Derneği, afet yönetimi, sosyal yardım, kan hizmetleri ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda görev yapan, kamu otoritelerine yardımcı insanı yardım kuruluşudur. Tam adı "Türkiye Kızılay Derneği" olan kuruluş "Türk Kızılayı" ve "Kızılay" adlarını da kullanır.

u,U

uçak kazası (*İng. aircraft crash*) Meteorolojik, teknik ya da başka nedenlerle uçakların çarpışması, düşmesi veya zorunlu inişleri sonucunda oluşan kaza.

ulaşım kazası (*İng. transport accident*) Ulaşım araçlarına bağlı oluşan hasarlı, yaralanmalı, ölümlü olay.

ulusal afet müdahale sistemi (*İng. national disaster respons system*) Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile ulusal ve yerel düzey planların oluşturduğu, afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlayan, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirleyen sistem.

Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP-2023) (*İng. National Earthquake Strategy and Action Plan*) Ülkemizin deprem olayı gerçeğinden hareketle, depremden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremle ilgili yapılacak olan araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla ulusal boyutta hazırlanan strateji ve eylem belgesi.

Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri (*İng. National Societies of Red Cross and Red Crescent*) Uluslararası Kızılhaç Kızılay Hareketinin temeli olup kendi statüleri, ulusal yasaları, temel ilkeleri olan ve Hareketin misyonuyla uyumlu olarak insani faaliyetlerini sürdüren dernekler.

Bir ülkenin tek bir Ulusal Derneğı olabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal derneğı, Türk Kızılayı' dır.

Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) (*İng. National Medical Rescue Team*) Sağlık Bakanlığı tarafından gönüllü sağlık personellerinden oluşturulan, afet ve acil durumlara müdahalede görevli, afet bölgesindeki hasta ve yaralılara müdahale ile enkazdan müdahaleli olarak çıkarma faaliyetlerine katılan sağlık ekibi.

uluslararası giriş noktası (UGN) (*İng. international entry point*) Yolcular, yolcu eşyaları, yükler, konteynerler, taşıtlar, mallar ve posta paketlerinin giriş ve çıkışlarına hizmet eden, uluslararası giriş ve çıkışları için bir geçit olan uluslararası havalimanları, limanlar ve demiryolları dâhil kara geçişlerinin yapıldığı yer.

uluslararası insani hukuk (*İng. international humanitarian law*) Uluslararası veya uluslararası olmayan silahlı çatışma durumlarını hükme bağlayan yönetmelik ve ilkelerin yer aldığı mevzuat; silahlı çatışma hukuku.

12 ağustos 1949 tarihli dört Cenevre Sözleşmesi ve 8 Temmuz 1977 tarihli iki ek protokol, uluslararası insani hukukun temelini oluşturur. Genel anlamda tüm devletler 1949 Cenevre Sözleşmelerinin tarafıdır.

Uluslararası Kızılhaç Kızılay Dernekleri Federasyonu (*İng. International Federation of Red Cross and Red Crescent Society - IFRC*) Kızılhaç ve

Kızılay Derneklerinin sağlık faaliyetlerini güçlendirmek ve yeni derneklerin kurulmasını teşvik etmek için 1991 yılında kurulan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Derneklerinden oluşan federasyon.

Günümüzde, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu çok geniş bir organizasyonla Ulusal Derneklere afetlere müdahale becerilerini ve faaliyetlerini geliştirmeleri konusunda yardımcı olmakta ve uluslararası düzeyde bu derneklerin sözcülüğünü ve temsilciliğini yapmaktadır. 2013 yılı itibarıyla Federasyonun 187 üye ulusal derneği bulunmaktadır.

Uluslararası Kızılhaç Kızılay Hareketi (*İng. International Red Cross and Red Crescent Movement*) İnanç, dil, ırk, toplumsal sınıf veya politik görüş farkı gözetmeksizin insan hayatı ve sağlığını korumak, insan onuruna saygı gösterilmesini sağlamak, insan acılarını önlemek ve dindirmek amacıyla kurulmuş uluslararası bir insani hareket.

Hareket, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC), Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ve Ulusal Kızılay ve Kızılhaç Derneklerinden oluşur.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi (*İng. International Committee of Red Cross-ICRC*) Genel merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan Uluslararası Kızılhaç Kızılay Hareketi'nin kurucu organı.

Komitenin misyonu; silahlı çatışma mağdurlarının onurunu ve hayatını koruyarak yardım eden, tarafsız, ayırım gözetmeyen ve bağımsız bir kuruluş olmaktır. En önemli faaliyet alanlarından birisi korumadır. Savaşta etkilenen kişileri korumak, Uluslararası Kızılhaç Komitesinin önceliğidir.

Uluslararası sağlık tüzüğü (UST 2005) (*İng. international health bylaw*) Uluslararası trafik ve ticarete gereksiz müdahaleden kaçınarak halk sağlığı açısından ortaya çıkacak risk ile orantılı ve sınırlı olarak hastalıkların uluslararası yayılmasını önlemeyi, bu hastalıklara karşı korunmayı, yayılmalarını kontrol etmeyi ve halk sağlığı açısından gerekli cevabı vermeyi amaç edinen, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Anayasası'nın ilgili maddelerine dayanarak 2005 yılında güncellenen ve DSÖ' ye üye ülkeler açısından bağlayıcı olan tüzük.

UST 2005 ulusal odak noktası (*İng. national focal point*) Bir taraf devlet tarafından, Dünya Sağlık Örgütü UST İrtibat Noktası ile UST kapsamında her an ulaşılabilecek şekilde haberleşmek üzere belirlenmiş ulusal merkez.

uydu görüntüsü (*İng. satellite imagery*) Yeryüzüne 700 km veya daha yakın yörüngelerde bulunan uydular tarafından sürekli olarak elde edilen ve farklı hassasiyete sahip sayısal görüntü.

Afet yönetimi çalışmalarında yaygın olarak kullanılan uydu görüntülerinin 1970'lerde 80 m. olan hassasiyeti, günümüzde 1 m. ve altına inmiş bulunmaktadır.

uydu telefonu (*İng. satellite phone - GMPCS*) Uydular aracılığıyla haberleşen, kişinin yanında taşıyabildiği kablosuz mobil telefon.

Uydu telefonu, Afet ve acil durum haberleşmesinin vazgeçilmez haberleşme araçlarından biridir.

uygulama alanı (*İng. implementation area*) 6306 sayılı Kanun uyarınca Bakanlar Kurulu kararı ile kararlaştırılan riskli alan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen rezerv yapı alanı ile riskli yapının veya yapıların bulunduğu alan.

uygulama imar planı (*İng. implementation urban development plan*) Tasdikli hâlihazır haritalar üzerine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak nâzım imar planı esaslarına göre çizilen ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren plan.

1/1000 ölçekli halihazır haritalar üzerinde hazırlanan bu planlar, plan notları ve ayrıntılı raporuyla bir bütündür.

uygun olmayan alan (UOA) (*İng. inappropriate area for settlement*) Doğa kaynaklı afet tehlikeleri ve jeoteknik problemler nedeniyle teknik ve ekonomik olarak önlem alınması mümkün olmayan alan, yerleşime uygun olmayan alan.

Bu alanlarda planlamaya ve yapılaşmaya izin verilmez.

uyum (*İng. adaptation*) Değişen her türlü çevresel veya çevresel olmayan durumlara intibak etme, adaptasyon.

uzaktan algılama (*İng. remote sensing*) Uçaklar veya uydular gibi uzak gözlem araçları kullanılarak bir bölgenin veya bir olayın bir süreç içinde incelenmesi yöntemi.

Uydu görüntülerinin coğrafi bilgi sistemi imkânlarıyla değerlendirilmesi sayesinde, doğal kaynakların araştırılması ve afet yönetimi çalışmalarında kullanılmaktadır.

v,V

vakıf (*İng. foundation*) Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli miktardaki mal ve haklarını, belirli ve sürekli bir amaca tahsis etmeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluğu.

Vakıf, kuruluş senedinde belirtilen şartlar çerçevesinde faaliyet gösterir. Anayasa Mahkemesinin 2008 yılında verdiği bir kararla vakıflara üye olma ya da üye kabul etme yolu açılmıştır.

veri tabanı (*İng. database*) Belirli bir formatta ve erişim güvenliğine uygun olarak bilgisayar ortamına aktarılan nitelikli veri bütünü.

Gerektiğinde güncellenmesi ve üzerinde işlem yapılmasına imkân veren yazılımlarla yönetilen ve kullanılan sayısal bilgi depolarıdır.

volkanik deprem (*İng. volcanic earthquake*) Aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması öncesi, sırası ve sonrasında meydana gelen deprem.

Volkan patlamaları, bu depremlerin yer, zaman ve sıklık dağılımları incelenerek tahmin edilmeye çalışılmaktadır.

volkan patlaması (*İng. volcanic eruption*) Aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması sırası ve sonrasında meydana gelen patlama.

y,Y

yangın (*İng. fire*) Maddenin yeterli derecede ısı ve oksijen (hava) ile birleşmesi sonucunda yanarak kimyasal şekil değişikliğine uğraması olayı.

Yangının oluşabilmesi için yanıcı madde, yüksek ısı ve oksijene ihtiyaç vardır.

yangın dolabı (*İng. fire cabinet*) İçinde yangın hortumu, fiskiyesi ve musluğu bulunan dolap.

yangın merdiveni (*İng. fire stairway*) Bir yangın veya acil durumda yüksek katlı binayı terk etmeye yarayan ve çoğunlukla bina dışında yer alan etrafı açık, özel merdiven.

Çok katlı binalarda yangın merdivenibulunması zorunlu kılınmıştır:

yangın musluğu (*İng. fire hydrant*) Yangın anında itfaiye tarafından hortum bağlanarak kullanılmak amacıyla yerleşim yerlerinin veya binaların değişik yerlerine yerleştirilmiş bir çeşit su vanası.

yangın tatbikatı (*İng. fire drill*) Yangın anında nasıl davranılacağı konusunda deneyim kazanmak amacıyla yapılan uygulama.

Konut, iş yeri, okul, otel gibi yerlerdeki genel yangın tatbikatları ile itfaiyecilerin ve gönüllülerin yeni söndürme teknolojileri ve ekipmanlar konusunda eğitimi ve deneyim amacıyla yaptıkları tatbikatlar, bu kapsamdadır.

yangın tehlikesi (*İng. fire hazard*) Konutlar, tesisler, nakil araçları ve ormanlarda farklı nedenlerle başlayabilen, yakıcı etkisiyle madde ve eşyaları kullanılmaz hâle getiren, boğucu etkisiyle canlıların yaşamına son veren tehlike.

yapı (*İng. building*) Karada ve suda, daimi veya geçici, resmî ve özel, yeraltı ve yer üstünde inşa edilen sabit veya hareketli tesis.

yapı denetimi (*İng. building construction supervision / inspection*) Güvenli, sağlıklı ve ekonomik yapı inşa edebilmek amacıyla yapıların, ilgili

idare ve yükleniciden bağımsız olarak tasarım ve yapım aşamalarında, yürürlükteki yönetmelik ve standartlara uygun imalinin sağlanmasına yönelik denetleme süreci, iş ve işlemlerinin tümü.

yapı denetim laboratuvarı (*İng. building construction / inspection laboratory*) İnşaat ve yapı malzemeleri ile ilgili ham madde ve mamul madde üzerinde, ilgili standartlarına veya teknik şartnamelerine göre ölçüm, muayene, kalibrasyon yapabilen ve özgül ağırlık, basınç ve çekme dayanımları, kıvam limitleri gibi diğer özelliklerini tayin eden, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle çalışan tesis.

yapı denetim kuruluşu (*İng. building construction, inspection corporate*) 4708 sayılı Yasa ile yürürlüğe giren ve yapıların tasarım ve uygulama aşamalarında kontrolden sorumlu olan, ortaklarının tamamı mimar ve mühendislerden oluşan bağımsız kuruluş.

Sorumluluk kapsamındaki konular; hâlihazır harita ve imar planlarının hazırlanması, uygulanması, yapıların mimari, statik ve her türlü plan, proje, resim ve hesapların hazırlanması, bunların uygulanması olarak belirlenmiştir.

yapı envanteri (*İng. building inventory*) Mevcut her tür yapının adedi, yapı malzemeleri, yapı sistemi, yaşı gibi özelliklerin belirlenmesi için yapılan tespit ve kayıt işlemi sonucunda oluşturulan bilgilerin tümü.

yapı hasarı (*İng. structure damage*) Kullanımdan doğan hasarlar hariç, yapının fen ve sanat kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılması nedeniyle meydana gelen ve yapının kullanımını engelleyen veya yapıda kapasite ve değer kaybı oluşturan her türlü hasar.

Afet nedeni ile bina türü yapılarda oluşan hasarlar, 4 sınıf olarak tespit edilir.

- **hafif hasar/ az hasar** (*İng. light damage*) Binanın taşıyıcı sistem elemanlarında herhangi bir hasar oluşmadığı, taşıyıcı olmayan yapı elemanlarında sıva çatlakları düzeyinde kalmış hasarın meydana geldiği, kullanılmasında sakınca görülmeyen durumlar.

- **orta hasar** (*İng. moderate damage*) Genel olarak binanın, deprem nedeni ile taşıma gücünde azalma olmuş hâli.

Onarım veya güçlendirme ile hasar öncesindeki dayanımın kazandırılması ya da artırılması gereken yapılar grubundadır. Orta hasarlı yapıda taşıyıcı elemanlarda kesme ya da eğilme çatlakları 10 mm'yi aşmamalıdır. Taşıyıcı elemanlarda ve yapıda kalıcı ötelenmeler ve şakülden sapmalar yoktur. Betonarme elemanların pas paylarında (beton örtüsünde) dökülmeler olabilir. Bu tür hasar gören bir yapı ciddi şekilde onarılıp güçlendirmeden kullanımına izin verilmez, sadece eşya taşınması amacıyla içine girilebilir. Afet mevzuatına göre, orta hasarlı yapı 1 yıl içinde onarılmadığı takdirde yerel yönetimlerce yıktırılır.

- **ağır hasar** (*İng. heavy damage*) Binanın taşıyıcı sistem elemanlarının onarılamayacak ya da güçlendirilemeyecek kadar hasar gördüğü durumlar. Binanın yıktırılması gerektiği anlamına gelir.
- **yıkık** (*İng. collapsed*) Binaların taşıyıcı sistemlerinin büyük oranda kalıcı yer değiştirerek kısmen veya tamamen yıkılması ve çatının çökmesi durumunu ifade eder. İnsanların can ve mal güvenliği bakımından bu tür yapılara girmesine kesinlikle izin verilmez. Ayakta kalabilen yapıların ise yerel yönetimlerce ivedilikle geçertilip, tehlikesiz hâle getirilmesi yasa gereğidir.

yapı hasar tespiti (*İng. building damage assessment*) Bir afet sonrasında yapıların görmüş olduğu hasarların teknik ekipler tarafından önceden tanımlanmış form ve standartlara uygun olarak belirlenmesi ve kulanımlarına ilişkin karar verilmesi işlemi.

Uygulamada ön hasar tespiti ve kesin hasar tespiti olarak iki aşamalı yapılmaktadır. Afetlerde halkın can ve mal güvenliği açısından yapıların kullanıp kullanılmayacağına özellikle artçı depremler dikkate alınarak hemen karar verilmesi gereken durumlarda, inşaat mühendisleri ve mimarlardan oluşan ekipler tarafından yapı ön hasar tespiti yapılmaktadır.

yapı kullanma izin belgesi (*İng. certificate of permission for building occupation*) bk. **iskân belgesi**.

yapı müteahhidi (*İng. building contractor*) Yapım işlerini sözleşme ve eklerine uygun olarak yapmayı, yapı sahibine karşı taahhüt eden, ticari amaçla ya da kendisi için şahsi finans kaynaklarını kullanarak üstlenen ilgili ticaret odasına kayıtlı gerçek veya tüzel kişi.

yapı ruhsatı (*İng. building construction permit*) İmar mevzuatı hükümlerine göre düzenlenen inşaat izin belgesi.

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde inşa edilecek yapılara belediye veya valilik tarafından ruhsat verilir. Bu, inşaat ruhsatı olarak bilinmektedir.

yapı sahibi (*İng. building owner*) Yapı üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan gerçek veya tüzel kişi.

yapı stoku (*İng. building stock*) Halihazırda içinde oturlan, yaşanılan evler, iş yerleri ve onların müştemilatı ile bunların adedi.

yapım süresi (*İng. construction duration*) Yapı sahibinin, yapı ruhsatı aldığı tarihten itibaren, yapı kullanma ruhsatını aldığı tarihe kadar geçen zaman.

yapısal hasar (*İng. structural damage*) Bir yapının taşıyıcı sistem elemanlarında , afet veya başka bir nedenle meydana gelen çatlak, kırılma, ezilme, çökme gibi hasar.

yapısal olmayan hasar (*İng. non-structural damage*) Binanın yapısal elemanları (temel, kolonlar, kirişler, döşemeler, taşıyıcı duvarlar, çatı) dışında kalan diğer kısımları ile bina içinde ve çevresindeki her türlü eşya ve donanımda meydana gelen hasar.

Yapılarda hasar görebilen yapısal olmayan elemanlar, esas olarak 3 grupta toplanmaktadır:

- **kritik sistemler ve tesisat** (*İng. critical systems and facility*) Binanın hizmet verebilmesi için gerekli sistemler, bağlantıları ve

uzantıları (su, atıksu, elektrik, haberleşme, ısıtma, havalandırma, gaz, jeneratör, transformatör, dağıtım-kontrol panelleri, yangın algılama-söndürme, acil çıkış sistem ve tesisatları vd.)

- **mimari-dekoratif elemanlar** (*İng. architectural-decorative component*) Bina ile fiziki olarak bütünleşmiş elemanlar (tavan, kapı, baca, pencere, bölme-ara duvar, aydınlatma donanımı, dış giydirme, kaplama, saçak vd.)
- **eşya ve mobilya** (*İng. furnishing*) Binanın ev, işyeri vd. olarak kullanım amacına göre, her bölümünde farklı fonksiyonlar için bulundurulmuş ya da kullanılan sabit ya da seyyar, özel ya da genel kullanım amaçlı eşya (mekanik, elektrikli, elektronik eşya ve donanım; ev, ofis, bahçe mobilyası; kültür ve sanat eserleri vd.)

yapısal olmayan önlem (*İng. non-structural measure*) Afet risklerini ve etkilerini azaltmak için politikalar, kanunlar, halkın bilinçlendirilmesi, yapının taşıyıcı sistemi haricindeki bütün kısımları ve binanın içindeki unsurlardan kaynaklanabilen yapısal olmayan tehlikelerin azaltılması (YOTA) için yapılacak çalışmalar ve eğitim ve öğretim gibi yollarla alınan önlem.

yapısal olmayan risk (*İng. non-structural risk*) Bir yapının taşıyıcı sistemi haricindeki bütün kısımları ve binanın içindeki unsurlardan kaynaklanabilecek risklerin tümü.

Bu risklerin azaltılması çalışmalarına yapısal olmayan risklerin azaltılması (YORA) denir.

yapısal olmayan taşkın önlemleri (*İng. non-structural flood mitigation*) Taşkın etkilerinin azaltılması için yapısal olmayan araçlar kullanılan sistem.

Örneğin; arazi kullanım planlaması (taşkın yatağının bölgelere ayrılması), erken uyarı sistemleri, taşkın sigortası.

yapısal olmayan tehlike (*İng. non-structural hazard*) Yapıların yük taşıyan ve aktaran elemanlarının dışında kalan bölme ve kalkan duvarlar,

iç ve dış cephe kaplamaları, tesisatlar, avizeler, tavan kaplamaları gibi elemanları ile yapı içindeki eşyalar, ekipman ve malzemelerden kaynaklanan tehditlerin tümü

yapısal önlem (*İng. structural counter/measure*) Yapıların yük taşıyan ve yük aktaran elemanlarında onarım veya güçlendirme yapılması amacıyla alınan önlemlerin tümü.

yapısal risk (*İng. structural risk*) Yapıların yük taşıyan ve yük aktaran taşıyıcı elemanlarında meydana gelebilecek hasar veya yıkılma olasılığı.

yapısal taşkın önlemleri (*İng. structural flood mitigation*) Taşkınların etkisini azaltmak üzere rezervuarlar, seddeler, tarama, saptırma yapıları, taşkından koruma gibi fiziksel çözümler kullanılan yapısal sistem.

yapısal tehlike (*İng. structural hazard*) Yapıların kolon, giriş, döşeme, temel gibi yük taşıyan ve yük aktaran elemanları ile zemin özelliklerinden kaynaklanan tehditlerin tümü.

yasaklanmış afet bölgesi (*İng. prohibited or excluded disaster area*) Yetkili makamca tehlikeli görülerek, sınırları harita veya krokilerle belirlenen yer.

yavaş gelişen afet (*İng. slow onset disaster*) Olumsuz sonuçları aniden değil de zamanla ve giderek ağırlaşan boyutlarda ortaya çıkan afet.

Küresel ısınma, kuraklık, erozyon, çölleşme gibi doğa kaynaklı afetler ile sosyal dengenin bozulması gibi toplumsal afetler bu kapsamdadır.

yeni yerleşim yeri (*İng. new settlement area*) Olmuş ya da olması muhtemel afetler nedeniyle yapılan hasar tespit çalışmaları veya jeolojik etütler sonucunda belirlenen afetzedelerden hak sahibi olan ailelere yapılacak konut, iş yeri ve kamu tesislerinin yapılacağı alan.

yeniden entegrasyon (*İng. reintegration*) Kişilerin bir gruba ya da sürece yeniden dâhil olması veya parçası hâline gelmesi durumu.

Örneğin bir mültecinin menşei ülkesindeki topluma yeniden dâhil olması.

yeniden inşa (*İng. reconstruction*) Afet nedeniyle yıkılan, yanan veya kullanılamaz duruma gelen bina, tesis ve altyapıların işlevlerini görmek üzere, afetlere daha dayanıklı ve çevreye uyumlu bina ve tesislerin inşa edilme çalışması.

yeniden yapılanma (*İng. restructuring*) Bir kurum veya kuruluşun değişen koşullara uyum ve verimlilik artışı için, yönetim, sorumluluk, şeffaflık vb. gibi prensipler çerçevesinde gelişerek örgütlenmesi.

Genellikle büyük afetlerden sonra ilgili kurumlarda, karşılaşılan aksaklıklar ve alınan dersler ışığında yeniden yapılanmaya gidilmektedir.

yenileme alanı (*İng. redevelopment of the area*) 5366 sayılı Kanun uyarınca; yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş sit ve koruma alanı olarak tescil edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm, ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması amacıyla yetkili idarenin teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilerek belirlenen alan.

yenilenebilir enerji kaynakları (*İng. renewable energy resources*) Güneş, rüzgâr, jeotermal, akarsu, gelgit, biomas enerjisi gibi doğal enerji kaynakları.

yenilenemeyen enerji kaynakları (*İng. non-renewable energy resources*) Kömür, petrol, doğal gaz, nükleer maddeler gibi yer kabuğunda sınırlı rezerve sahip olan doğal enerji kaynakları.

yer hareketi (*İng. ground motion*) Bir deprem veya patlatmayla yeryüzünde meydana gelen sarsıntı ve titreşim.

Sismoloji bilimince, kuvvetli ve zayıf yer hareketi olarak iki ayrı çalışma alanında ele alınıp değerlendirilmektedir.

yer seçimi (*İng. site selection*) Olmuş ya da olması muhtemel afetler nedeniyle yapılan hasar tespit çalışmaları ve afet etütleri sonucunda belirlenen afetzedelerden hak sahibi olan ailelere yapılacak afet konutu ve iş yerlerinin yapılacağı alanların tespitine yönelik çalışma.

yer seçimi raporu (*İng. site selection report*) Yeni yerleşim yerine ait mekânsal, jeomorfolojik, jeolojik, hidrojeolojik, imar ve mülkiyet durumu gibi bilgileri içeren, yer seçimi yapılan alanları doğa kaynaklı afet tehlikeleri, İmar Kanunu ve ilgili mevzuat açısından değerlendiren, yer seçim gerekçelerini belirten ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini içeren rapor.

yerel afet gönüllüleri (*İng. local disaster volunteers*) bk. **mahalle afet gönüllüleri**.

yerel gündem-21 (*İng. local agenda-21*) Birleşmiş Milletler tarafından küresel ölçekte sürdürülebilir kalkınma yaklaşımını desteklemek için hazırlanan program.

1997 Rio Konferansı'nda kabul edilen esaslarla, 21. yüzyılda insan ve çevre arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini, hükûmetler ve yerel toplum kesimlerinin desteği ile gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye uygulamaları, 1996 BM İstanbul Habitat II Konferansı sonrası, 1997'de başlamıştır.

yerel yönetim (*İng. local administration*) bk. **mahallî idare**.

yerinde sığınak (*İng. shelter in place*) Bulunulan veya yaşanılan mekânda, bazı basit önlemleri alarak, dışarıdan gelen tehditlere karşı oluşturulan nispeten güvenli bir alan.

yerinden edilme (*İng. forced displacement*) Genellikle silahlı çatışma ya da doğa kaynaklı afetler sebebiyle, bir kişinin evinden ya da ülkesinden zorla çıkarılması durumu.

yerleşik (meskun) alan (*İng. residential area*) Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki imar planı bulunmayan mahalle, köy, mezra gibi mevcut yerleşmelerin müstakbel gelişmelerini de içine alan ve sınırları belediye meclisince kararlarlaştırılan yer.

Yasada, "Varsa üst ölçek plan kararlarına uygun olarak, imar planı ile belirlenmiş ve iskân edilmiş alandır." şeklinde tanımlanmıştır.

yerleşim yeri tehlike analizi (*İng. hazard assessment for residential area*) Deneyimli insanlar veya gönüllüler tarafından gözleme dayalı olarak yapılan, yerleşim yerlerindeki tehlike ve riskleri belirleme yöntemi, tehlike avı.

yerleşime uygunluk değerlendirmesi (*İng. suitability analysis for settlement area*) Teknik elemanlar tarafından jeolojik-jeoteknik ve jeofizik incelemelere dayalı olarak hazırlanan imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporlarına göre, yerleşim yerlerindeki afet tehlikelerinin ortaya konması işi.

yerleşme alanı (*İng. settlement area*) İmar planı sınırı içinde kalan yerleşik durumdaki ve gelişme alanı niteliğindeki bölgelerin tümü.

yeniden entegrasyon (*İng. reintegration*) Kişilerin bir gruba ya da sürece yeniden dâhil olması veya parçası hâline gelmesi durumu.

Örneğin, bir mültecinin menşe ülkesindeki topluma yeniden dâhil olması.

yığma yapı (*İng. masonry building*) Taşıyıcı sistem elemanları, örme duvarlar ve hatıllardan oluşan yapı türü.

Betonarme temeller üzerine oturan taş, dayanıklı tuğla gibi malzemeyle örülmüş taşıyıcı duvarlar ile bağlayıcı ve yük aktarıcı kiriş, hatıl, betonarme veya ahşap döşemelerden oluşur. Ülkemizde döşemelerinin betonarme veya ahşap olmasına bağlı olarak, yığma kagir ve yarım kagir adlarıyla adlandırılmaktadırlar.

yıkım (*İng. demolition*) Afet veya farklı bir nedenle riskli hâle gelen bir binanın halka ve çevreye zarar vermeden bir plan dâhilinde ortadan kaldırılması işlemi.

yıkım planı (*İng. demolition plan*) Yıkım ruhsatında belirtilen yapının, hangi güvenlik ve çevre koruma tedbirleri ile kimlerin sorumluluğu altında, hangi teknik ile yıkılacağına ve ortaya çıkacak inşaat ve yıkıntı atıklarının yönetimine dair detaylı bilgileri ihtiva eden yıkım ruhsatının ayrılmaz parçası olan teknik belge.

yıkım ruhsatı (*İng. permission of demolition*) Yıkım faaliyeti için gerekli iznin verildiğini gösteren ve ilgili mevzuata uygun olarak düzenlenmiş resmî belge.

yıkım tekniği (*İng. demolition technique*) Yıkımı planlanan bir binanın yapısal, çevresel ve gerektiğinde jeolojik koşul ve özelliklerine bağlı olarak belirlenen, insan gücü, makine ve patlayıcı madde (kontrollü patlatma) kullanımı suretiyle gerçekleştirilen yıkım yöntemi.

yıkıntı atığı (*İng. demolition waste*) Konut, bina, köprü, yol ve benzeri alt ve üst yapıların yıkımı esnasında ortaya çıkan atık madde.

yıkıntı atığı yönetimi planı (*İng. recycling plan*) İnşaat ve yıkıntı atıklarının kaynağında ayrılarak toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, tekrar kullanılması, geri kazanılması ve depolanması işlemlerini ihtiva eden plan.

yıldırım (*İng. thunderbolt, lightning*) Yeryüzü ile bulutlar arasında meydana gelen elektrik boşalması olayı.

yıldırım çarpması (*İng. thunderstrike*) Canlıların yıldırıma maruz kalarak yaralanması veya ölmesi olayı.

Fırtınalı havalarda çok yakındaki şimşek çakıyor olması, açık alanda, kara, deniz ve hava taşıtlarında yıldırım çarpma riskini artırır.

yumuşak kat (*İng. soft storey*) Bir binada, birbirini izleyen kat rijitliklerinin diğerlerine göre farklı olduğu kat veya katlar, düşeyde rijitlik düzensizliği.

Bu yumuşak katlar, betonarme binalarda genellikle zemin katlarda ortaya çıkmaktadır.

yüz yıllık sel yatağı (*İng. 100-year flood plane*) Bir nehrin etrafında, 100 yıl içinde en az bir kez sel suları ile kaplanmış veya kaplanma olasılığı olan alan.

Bu alan içinde her yıl sel olma ihtimali en az % 1 veya daha fazladır.

yüzey dalgası (*İng. surface wave*) Yalnızca yer yüzeyinde yayılabilen en yavaş, ancak en yıkıcı deprem dalgası türü.

yüzey faylanması (*İng. surface faulting, ground rupture*) Bir fay boyunca meydana gelen hareketin yer yüzeyinde meydana getirdiği kırık, yer değiştirme, kayma, sıkışma, çökme gibi şekil değişimleri.

yüzey faylanması tehlikesi kuşağı (*İng. surface faulting / ground – rupture hazard zone*) Fayın türüne, kırılmanın şiddetine ve yüzeyde kestiği birimlerin jeodinamik ve jeomekanik özelliklerine göre boyutları ve yer değiştirme miktarları değişen, morfolojik (yersel) hasarın şiddetinin, merkezden uzaklaştıkça azaldığı yüzey faylanması çevresindeki deformasyon kuşağı. Doğal, jeolojik bir kuşaktır.

z,Z

zarar (*İng. loss*) Doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olayların neden olduğu fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların tümü.

zarar azaltma (*İng. mitigation*) Doğal, teknolojik ve insan kaynaklı tehlikelerle, çevresel bozulmaların afet sonucunu doğurmasını önlemek veya etkilerini azaltmak amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken yapısal veya yapısal olmayan önlem ve faaliyetlerin tümü.

Bu faaliyetler birçok kurum ve kuruluşla, çok çeşitli disiplinlerin belirli bir hedef doğrultusunda çalışmasını gerektiren uzun vadeli çalışmalardır. Zarar azaltma evresi, pratikte, iyileştirme evresindeki faaliyetlerle birlikte başlar ve yeni bir afet olana kadar devam eder. Bu evrede yürütülen faaliyetler, ülke, bölge ve yerleşme birimi ölçeğinde olmak üzere çok geniş uygulama alanı göstermektedir.

zarar azaltma planlaması (*İng. mitigation planning*) Ülke, bölge, il ve yerleşme düzeyindeki stratejik planlamayla ele alınarak gelişme hedefleri ile zarar azaltma amaçlarını birleştiren, afet zararları azaltılmış, baş edebilme kapasitesi ve yaşam kalitesi arttırılmış bir toplum oluşturma yönünde dinamik ve katılımcı bir planlama süreci.

zarar görebilirlik (*İng. vulnerability*) Farklı tür ve büyüklükteki tehlikeler karşısında, insanların ve yaşam çevrelerinin uğrayabileceği fiziksel, toplumsal, ekonomik veya çevresel zarar ve kayıpların ölçüsü.

Bazı yayınlarda, *savunmasızlık*, *kırılganlık*, *hassasiyet* gibi terimlerle ifade edilmektedir.

- **fiziksel zarar görebilirlik** (*İng. physical vulnerability*) İnsan eliyle oluşturulmuş yapı, altyapı, çevre, tarım, sanayi, üretim vb. fiziksel unsurların zarar görebilirlikleri ile insan topluluklarının fiziksel kapasitelerini kapsar. Ölçülmesi veya sayısal hâle getirilmesi mümkündür.
- **sosyal zarar görebilirlik** (*İng. social vulnerability*) Bireylerin ve toplumun, psikolojik, sosyolojik ve demografik faktörler nedeniyle maruz kalabilecekleri, ölçülmesi güç ve hatta imkânsız olan, hasar veya zarar görebilirlik derecesidir.
- **ekonomik zarar görebilirlik** (*İng. economic vulnerability*) Toplulukların ekonomik olarak yaşamlarını nasıl düzenledikleri, geçimlerini sağlama imkânları ile kapasitelerinin nasıl olduğu gibi faktörleri içermektedir.

zarar görebilirlik analizi (*İng. vulnerability analysis*) Risk altındaki insan ve insan yerleşmelerinin farklı risk senaryoları karşısındaki baş edebilme kapasiteleri veya eksikliklerinin değerlendirilmesi faaliyeti.

zayıf kat (*İng. weak story*) Bir yapıda yatay yük taşıma kapasitesi, diğer katlara göre daha düşük olan kat.

zemin büyütmesi: (*İng. ground amplification*) Yerel zemin koşulları nedeni ile ana kayada ölçülen ivme değerlerinin zemin yüzeyinde artması durumu.

zemin etüdü (*İng. soil investigation*) Zeminlerin fiziksel ve mekanik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yerinde ve laboratuvarlarda örselelenmemiş numuneler üzerinde yapılan etüt ve araştırma işi

zemin hakim periyodu (*İng. soil fundamental period*) Ana kaya üzerindeki zemin katmanlarının bir bütün olarak doğal titreşim özelliklerinin temsil edildiği tipik periyod.

Bu değer, yerinde S dalga hızı ölçümleri, gerçek deprem kayıtları, mikrotremor ölçümleri, zeminlerin matematik modellenmesi gibi yöntemler kullanılarak belirlenmektedir.

zemin kat (*İng. ground floor*) Bir binaya kot verilen nokta seviyesinde veya bu seviyenin üzerinde taban döşemesine sahip olan ilk kat.

zemin mekaniği (*İng. soil mechanics*) Mekanik ve hidrolikle ilgili kural ve yöntemleri kullanarak, zeminlerin statik, dinamik ve mekanik özellikleri ile dış etkiler altındaki davranış özelliklerini inceleyen, inşaat mühendisliğinin bir alt uzmanlık alanı.

zemin oturması (*İng. soil settlement*) Zeminlerin ve yapı temel zeminlerinin eşit veya farklı oturması olayı.

Üstyapıdan gelen yüklerin etkisi, killi zeminlerde yer altı suyunun etkisi ile gelişen şişme ve büzülme, yer altı suyunun çekilmesi veya yer altı galerileri ve maden ocaklarındaki göçmeler nedeniyle meydana gelebilir.

zemin serbest basınç dayanımı (*İng. unconfined soil strength*) Zeminlerin herhangi bir şekil değiştirmeye uğramadan taşıyabildikleri yük.

zemin sınıflaması (*İng. soil classification - ground classification*) Zeminlerin mühendislik özelliklerinin yerinde (sahada) ve laboratuvarlarda yapılan deneylerle belirlenerek grup ve sınıflara ayrılması işlemi.

zemin taşıma gücü (*İng. soil bearing capacity*) Zeminlerin üstyapıdan gelen yükleri hiçbir şekil değişimine uğramadan gösterdikleri taşıma kapasitesi.

zorla sınır dışı (*İng. deportation*) Devletin egemenlik hakkını kullanarak bir yabancıyı ülkeye girişini reddetmesi ya da ülkede kalma izninin sona ermesi sonucunda bu yabancıyı ülkeden dışarı çıkararak belirli bir yere göndermesi.

zorunlu deprem sigortası (*İng. compulsory earthquake insurance*) Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş bi-

nalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğa kaynaklı afetler nedeniyle devlet tarafından yaptırılan veya sağlanan kredi ile yapılan meskenlerde depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararların, belirlenen sigorta bedeline kadar Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) tarafından teminat altına alındığı zorunlu sigorta.

zorunlu sigorta (*İng. compulsory insurance*) Kişinin, yasa dolayısıyla yaptırmak zorunda olduğu sigorta.

Kişinin üçüncü şahıslara karşı sorumlu olması durumunda, üçüncü şahısların tazminatsız kalmasını önlemek üzere, sigorta sistemi kullanılarak oluşturulmuş bir tedbir olarak düşünülmelidir.

KAMU KURUM VE KURULUŞLARI, STK'LAR

- AFAD
- AH-DER (Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği)
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Hazine MüsteŐarlıđı
- JICA
- Kùltür ve Turizm Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı
- Mùlteci Derneği
- Orman ve Su İŞleri Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- TÙBİTAK
- Tùrk Kızılayı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

DİZİN

a,A

A düzeyi koruyucu kıyafet (<i>İng.</i> level A protective suit)	19
acil barınma (<i>İng.</i> emergency sheltering)	19
acil çağrı (<i>İng.</i> emergency call)	19
acil çağrı merkezi (<i>İng.</i> emergency call centre)	19
acil çıkış (<i>İng.</i> emergency exit).....	19
acil durum (<i>İng.</i> emergency)	20
acil durum hizmeti (<i>İng.</i> emergency service)	20
acil durum planlaması (<i>İng.</i> emergency planning)	20
acil durum psikolojisi (<i>İng.</i> emergency psychology)	20
acil durum yöneticisi (<i>İng.</i> emergency manager)	20
acil durum yönetimi (<i>İng.</i> emergency management)	20
acil müdahale gücü (<i>İng.</i> emergency response force)	21
acil sağlık hizmeti (<i>İng.</i> emergency medical care)	21
Acil Sağlık Hizmetleri Koordinasyon Komisyonu (ASKOM) (<i>İng.</i> Coordination Commission for Emergency Medical Services)	21
acil servis (<i>İng.</i> emergency service)	21
acil tıbbi yardım (<i>İng.</i> emergency medical care)	21
acil tıbbi yardım ekibi (<i>İng.</i> emergency medical team)	21
acil tıp teknisyeni (ATT) (<i>İng.</i> emergency medical technician)	22
acil yardım (<i>İng.</i> emergency relief)	22
acil yardım araması (<i>İng.</i> emergency relief call)	22
acil yardım çağrı hizmeti (<i>İng.</i> emergency relief call service)	22
acil yardım çağrısı (<i>İng.</i> 1. emergency relief calls 2. appeal)	22
acil yardım planlaması (<i>İng.</i> emergency relief planning)	22
acil yardım ödeneği (<i>İng.</i> emergency fund)	23
acil yardım süresi (<i>İng.</i> emergency relief period)	23
açık borçlandırma (<i>İng.</i> open debit)	23
adaptasyon (<i>İng.</i> adaptation)	23

AFAD Türkiye Deprem Veri Merkezi (AFAD TDVM) (İng. AFAD Earthquake Data Center of Turkey)	23
afet (İng. disaster)	23
Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlüğü (İng. Disaster and Emergency Provincial Search and Rescue Team)	23
afet ve acil durum askeri harekâtı (İng. disaster and emergency military operation)	24
afet ve acil durum çantası (İng. disaster bag - emergency bag)	24
afet ve acil durum faaliyetleri ödeneği (İng. disaster and emergency operation allowance)	24
afet ve acil durum haberleşmesi (İng. disaster and emergency communication)	24
afet ve acil durum hizmeti (İng. disaster and emergency service)	24
Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu (İng. Disaster and Emergency Coordination Commission)	24
afet ve acil durum müdahale planı (İng. disaster and emergency response plan)	25
afet ve acil durum yönetim merkezi (AADYM) (İng. disaster and emergency management centre)	25
afet ve acil durum yönetimi (İng. disaster and emergency management)	25
Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu (İng. Disaster and Emergency Management High Commission)	26
afet anketi (İng. disaster questionnaire, disaster survey)	26
afet bağıışı (İng. disaster donation)	26
afet bilgi sistemi (İng. disaster information system)	26
afet bonosu (İng. catastroph bond)	27
afet bölge komutanı (İng. disaster area commander)	27
afet bölgesi (İng. disaster region)	27
afet çadırı (İng. disaster relief tent)	27
afet döngüsü (İng. disaster cycle)	27
afet envanteri (İng. disaster inventory)	27
afet epidemiyolojisi (İng. disaster epidemiology)	27
afet etüdü (İng. disaster survey)	27

afet etüt raporu (<i>İng. disaster survey report</i>)	28
afet gönüllüsü (<i>İng. disaster volunteer</i>)	28
afet irtibat bürosu (<i>İng. disaster liaison office</i>)	28
afet istatistiği (<i>İng. disaster statistics</i>)	28
afet kanunu (<i>İng. disaster law</i>)	28
afet lojistiği (<i>İng. disaster logistics</i>)	28
afet lojistik deposu (<i>İng. disaster logistics warehouse</i>)	28
afet lojistik planı (<i>İng. disaster logistics plan</i>)	28
afet lojistik yönetimi (<i>İng. disaster logistics management</i>)	29
afet mevzuatı (<i>İng. disaster regulation</i>)	29
afet müdahale ekibi (<i>İng. disaster response team</i>)	29
afet müzesi (<i>İng. disaster museum</i>)	29
afet planlaması (<i>İng. disaster planning</i>)	29
afet politikası (<i>İng. disaster policy</i>)	29
afet riski (<i>İng. disaster risk</i>)	30
afet risk azaltma planı (<i>İng. disaster risk reduction plan</i>)	30
afet risk yönetimi (<i>İng. disaster risk management</i>)	30
Afet Risklerinin Azaltılması Ulusal Platformu (<i>İng. National</i> <i>Platform for Disaster Risk Reduction</i>)	30
afet riskini belirleme (<i>İng. disaster risk assessment</i>)	31
afet senaryosu (<i>İng. disaster scenario</i>)	31
afet seviye etki derecesi (<i>İng. disaster impact level</i>)	31
afet tehlike haritası (<i>İng. disaster hazard map</i>)	31
afet tehlikesi (<i>İng. disaster hazard</i>)	32
afet tıbbı (<i>İng. disaster medicine</i>)	32
afet yöneticisi (<i>İng. disaster manager</i>)	32
afet yönetimi (<i>İng. disaster management</i>)	33
afet yönetimi süreci (<i>İng. disaster management process</i>)	33
afete dirençlilik (<i>İng. disaster resilience</i>)	33
afete duyarlı planlama (<i>İng. disaster sensitive planning</i>)	34
afete hazırlık (<i>İng. disaster preparedness</i>)	34
afete maruz bölge (<i>İng. disaster-prone area</i>)	34
afete maruz bölge kararı (<i>İng. judgment of disaster-prone area</i>)	34

afete müdahale (<i>İng. disaster response</i>)	34
afete müdahale kapasitesi (<i>İng. disaster response capacity</i>)	35
afetin büyüklüğü (<i>İng. size of disaster</i>)	35
afetlere dirençli toplum (<i>İng. disaster resilience community</i>)	35
afetlerin etkileri (<i>İng. disaster impacts</i>)	35
afetlerin doğrudan etkisi (<i>İng. direct effect of disasters</i>)	35
afetlerin dolaylı etkisi (<i>İng. in-direct effect of disasters</i>)	36
afetlerin ikincil etkisi (<i>İng. secondary effect of disasters</i>)	36
afetzedede (<i>İng. disaster victim</i>).....	36
afetzedede psikolojisi (<i>İng. disaster-victim psychology</i>)	36
agrega (<i>İng. aggregate</i>)	36
ağır iklim tipi çadır (<i>İng. severe climate tent</i>)	37
ahşap karkas (<i>İng. timber frame</i>)	37
ahşap yapı (<i>İng. wooden house</i>)	37
aile afet ve acil durum planı (<i>İng. family disaster and emergency management plan</i>)	37
aile birleştirme (<i>İng. restoring of family links-RFL</i>)	37
aile gıda paketi (<i>İng. family food ration</i>)	37
aile mutfak seti (<i>İng. family kitchen set</i>)	37
akreditasyon (<i>İng. accreditation</i>)	38
aktif fay (<i>İng. active fault</i>)	38
aletsel dönem depremleri (<i>İng. instrumental period earthquakes</i>)	38
altın saatler (<i>İng. golden hours</i>)	38
altyapı tesisi (<i>İng. infrastructure</i>)	38
alüvyon <i>İng.</i> (<i>İng. alluvium</i>)	38
ambulans ve acil bakım teknikeri (AABT) (<i>İng. paramedic</i>)	38
anakaya (<i>İng. bedrock</i>)	38
ana şok (<i>İng. main shock</i>)	38
ani gelişen afet (<i>İng. rapid onset disaster</i>)	39
antraks (<i>İng. anthrax</i>)	39
arama (<i>İng. search</i>)	39
arama ve kurtarma (<i>İng. search and rescue</i>)	39
arama kurtarma birliği/ekibi (<i>İng. search and rescue unit/ team</i>)	39

arazi kullanım planlaması (<i>İng. land-use planning</i>)	39
arındırma (<i>İng. decontamination</i>)	40
arıtma (<i>İng. purification, water treatment</i>)	40
arıtılmış su (<i>İng. treated water</i>)	40
artan konut (<i>İng. residual residence</i>)	40
artçı deprem (<i>İng. aftershock</i>)	40
asismik (<i>İng. aseismic</i>)	40
asit yağmuru (<i>İng. acid rain</i>)	40
aşırı buzlanma (<i>İng. severe icing</i>)	41
aşırı kar yağışı (<i>İng. excessive snowfall</i>)	41
aşırı soğuk (<i>İng. extreme cold</i>)	41
atık (<i>İng. waste</i>)	41
atık barajı (<i>İng. waste dam/barrage</i>)	41
atık su (<i>İng. waste water</i>)	41
atık su yönetimi (<i>İng. waste water management</i>)	41
ayrıntılı jeoteknik etüt gerektiren alanlar (AJE) (<i>İng. areas require detailed geotechnical survey</i>)	41
azalım ilişkisi (<i>İng. attenuation relationship</i>)	42
b,B	
B düzeyi koruyucu kıyafet (<i>İng. level B protective suit</i>)	42
bağdadi yapı (<i>İng. "bagdadi", timber frame building</i>)	42
bağımsız bölüm (<i>İng. condominium, individually owned residence in a multi-unit building</i>)	42
bağış yönetimi (<i>İng. donation management</i>)	42
barınma (<i>İng. sheltering</i>)	42
basın sözcüsü (<i>İng. spokesperson</i>)	42
basın toplantısı (<i>İng. press conference</i>)	44
başa çıkma yeteneği (<i>İng. coping capability</i>)	44
Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (<i>İng. AFAD Presidency Disaster and Emergency Management Centre</i>)	44
Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi (<i>İng. Prime Ministry Disaster and Emergency Management Centre</i>)	44

baz istasyonu (<i>İng. base station</i>)	44
beklenen en büyük deprem (<i>İng. maximum expected earthquake</i>)	43
beklenen en şiddetli deprem (<i>İng. maximum expected earthquake intensity</i>)	44
bekletme havzası (<i>İng. detention basin</i>)	44
bekletme merkezi (<i>İng. holding centre</i>)	44
belediye (<i>İng. municipality</i>)	44
beton (<i>İng. concrete</i>)	44
betonarme (<i>İng. reinforced concrete</i>)	45
betonarme yapı (<i>İng. reinforces concrete structure</i>)	45
bilgi sistemleri (<i>İng. information systems</i>)	45
bilgi teknolojisi (<i>İng. information technology</i>)	45
bilgilendirme (<i>İng. dissamination of information</i>)	45
bilinçlendirme (<i>İng. awareness building</i>)	45
bilgi sistemleri (<i>İng. information systems</i>)	45
Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (<i>İng. Millennium Development Goals</i>)	
bina (<i>İng. building</i>)	46
bina alanı (<i>İng. building area</i>)	46
bina göçmesi (<i>İng. building collapse</i>).....	46
bina yönetmeliği (<i>İng. building code</i>)	46
bireysel görüşme (<i>İng. individual interview</i>)	47
Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi (UNISDR) (<i>İng. United Nations International Strateji For Disaster Reduction</i>)	47
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) (<i>İng. United Nations Refugee Agency -UNHCR</i>).....	47
BMMYK tarafından tanınan mülteci (<i>İng. refugees that be recognised by UNHCR</i>).....	47
biyolojik çeşitlilik (<i>İng. biological diversity</i>)	48
biyolojik tehlike (<i>İng. biological hazard</i>)	48
biyolojik savunma (<i>İng. biological defence</i>).....	48
bodrum kat (<i>İng. basement</i>).....	48
bofor rüzgâr skalası (<i>İng. beafort scale</i>).....	48
boğulma (<i>İng. strangulation / drowning</i>).....	48

bomba imha (<i>İng. bomb disposal</i>)	48
bomba tehdidi (<i>İng. bomb threat</i>)	48
→ bombalı araç (<i>İng. bomb-rigged vehicle</i>)	
→ bombalı mektup (<i>İng. letter bomb</i>)	
→ bombalı paket (<i>İng. parcel bomb</i>)	
→ canlı bomba (<i>İng. suicide bomber</i>)	
böcek istilası (<i>İng. insect invasion</i>)	49
bölge planı (<i>İng. regional plan</i>).....	49
bölgeleme (<i>İng. zoning</i>).....	50
bölgesel afet (<i>İng. regional disaster</i>).....	50
bulaşıcı hastalık (<i>İng. contagious disease</i>)	50
buzlanma (<i>İng. icing</i>).....	50
buzlanmanın giderilmesi (<i>İng. deicing - anti-icing</i>).....	50
bütünleşik afet yönetimi (<i>İng. integrated disaster management</i>)	51
c,C	
C düzeyi kıyafet (<i>İng. level C protective suit</i>).....	51
cep telefonu (<i>İng. mobile phone</i>).....	51
ceset torbası (<i>İng. body bag</i>).....	51
cinsiyet ayrımı (<i>İng. gender discrimination</i>).....	51
cisim dalgası (<i>İng. body wave</i>)	51
coğrafi bilgi sistemi – CBS (<i>İng. geographic information system, GIS</i>)	51
coğrafi veri (<i>İng. geographic data</i>).....	52
ç,Ç	
çağrı işareti (kodu) (<i>İng. calling code</i>).....	52
çalı demetli teras (<i>İng. bush terrace</i>)	52
çalışana psikososyal destek (<i>İng. psychosocial support to relief team</i>)	52
çamur ve moloz akması/akıntısı (<i>İng. debris flow / mudflow</i>).....	52
çekileme etkisi (<i>İng. pounding effect</i>)	53
çelik yapı (<i>İng. steel structure</i>)	53
çevre (<i>İng. environment</i>).....	53

çevre bozulması (<i>İng. environmental degradation</i>)	53
çevre düzeni planı (<i>İng. environmental management plan</i>)	53
çevre kirliliği (<i>İng. environmental pollution</i>)	54
çevre koruma alanları (<i>İng. environmental protection areas</i>)	54
çevre koruması (<i>İng. environmental protection</i>)	54
çevre yönetimi (<i>İng. environmental management</i>)	54
çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) (<i>İng. environmental impact assessment</i>)	54
çevresel etki değerlendirme raporu (ÇED Raporu) (<i>İng. environmental impact assessment report</i>)	55
çevresel risk (<i>İng. environmental risk</i>)	55
çığ / çığ düşmesi (<i>İng. avalanche</i>)	55
çığ uyarısı (<i>İng. avalanche warning</i>)	55
çığ yönetimi (<i>İng. avalanche management</i>)	55
çoklu tehlike yaklaşımı (<i>İng. multi hazard approach</i>)	55
çök-kapan-tutun (<i>İng. drop-cover-hold</i>)	55
çökme (<i>İng. collapse</i>)	56
çöküntü depremler (<i>İng. collapse earthquake</i>)	56
çölleşme (<i>İng. desertification</i>)	56

d,D

D düzeyi koruyucu kıyafet (<i>İng. level D protective suit</i>)	56
dağınık yerleşim (<i>İng. dispersed settlement</i>)	56
dağıtım (<i>İng. distribution</i>)	56
dekontaminasyon (<i>İng. decontamination</i>)	57
denetçi mimar ve mühendis (<i>İng. supervising engineer or architect</i>)	57
deniz kazası (<i>İng. sea accident / shipwreck</i>)	57
deniz seddi (<i>İng. seawall</i>)	57
deniz seviyesi ölçümü (<i>İng. sea level measurement</i>)	57
deniz yükselmesi (<i>İng. sea level surge</i>)	57
denizde kurtarma (<i>İng. sea rescue</i>)	57
depersonalizasyon (<i>İng. depersonalization</i>)	58
deprem (<i>İng. earthquake</i>)	58

deprem bölgeleri haritası (<i>İng. earthquake hazard zoning map</i>).....	58
Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik (<i>İng. Earthquake Resistant Design Code</i>).....	58
Deprem Danışma Kurulu (DDK) (<i>İng. Earthquake Advisory Board</i>)	58
deprem dalgası (<i>İng. seismic wave</i>).....	59
deprem fırtınası (<i>İng. earthquake swarm</i>).....	59
deprem habercisi (<i>İng. earthquake precursor</i>).....	59
deprem ivmesi (<i>İng. earthquake acceleration</i>).....	59
deprem kaydı (<i>İng. seismogram</i>).....	59
deprem kaynak zonu (<i>İng. seismic source zone</i>).....	59
deprem kestirimi (<i>İng. earthquake prediction</i>).....	59
deprem kuşağı (<i>İng. seismic belt, earthquake belt</i>)	60
deprem master planı (<i>İng. earthquake master plan</i>).....	60
deprem merkez üssü (<i>İng. epicentre</i>)	60
deprem mühendisliği (<i>İng. earthquake engineering</i>)	60
deprem müzesi (<i>İng. earthquake museum</i>).....	60
deprem odak noktası (<i>İng. hipocentre</i>).....	60
deprem odak derinliği (<i>İng. focal depth</i>)	60
deprem riski (<i>İng. earthquake risk</i>).....	61
deprem sismolojisi (<i>İng. earthquake seismology</i>)	61
deprem şiddeti (<i>İng. seismic intensity</i>).....	61
deprem tahmini (<i>İng. earthquake forecasting</i>)	61
deprem tehlikesi (<i>İng. earthquake hazard</i>).....	61
deprem tehlikesi haritası (<i>İng. earthquake hazard map</i>).....	62
deprem yalıtımı (<i>İng. earthquake isolation</i>).....	62
depremin büyüklüğü (<i>İng. magnitude of earthquake</i>).....	62
depremin enerjisi (<i>İng. earthquake energy</i>).....	62
depremin süresi (<i>İng. earthquake duration</i>).....	62
depremlerin önceden bilinmesi (<i>İng. earthquake prediction</i>).....	62
depremsellik /sismisite (<i>İng. seismicity</i>).....	62
depresyon (<i>İng. depression</i>)	62
derealizasyon (<i>İng. derealisation</i>)	62
destek iller (<i>İng. supporting provinces/cities</i>).....	63

deterministik (<i>İng. deterministic</i>).....	63
devlet destekli tarım sigortası (<i>İng. state supported agriculture insurance</i>)....	63
devletlerce tanınan mülteciler (<i>İng. refugees recognised by state</i>).....	63
dezenfeksiyon (<i>İng. disinfection</i>).....	63
dış merkez (<i>İng. epicenter</i>).....	63
dış yardım (<i>İng. foreign aid</i>).....	63
dilatasyon (<i>İng. dilatation</i>).....	64
diplomatik sığınma (<i>İng. diplomatic asylum</i>).....	64
dirençlilik (<i>İng. resilience</i>).....	64
dissosiasyon /çözülme (<i>İng. dissociation</i>).....	64
doğa kaynaklı afet (<i>İng. natural disaster</i>).....	64
doğal afet (<i>İng. natural disaster</i>).....	64
doğal afet mikro sigortası (<i>İng. natural disaster micro insurance</i>).....	64
doğal afet sigortası (<i>İng. natural disaster insurance</i>).....	65
Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) (<i>İng. The Turkish Catastrophe Insurance Pool</i>).....	65
dolaşım hâlindeki mülteciler (<i>İng. refugees in orbit</i>).....	65
dolgu duvar (<i>İng. infilled wall</i>).....	65
dolgu zemin (<i>İng. filled ground</i>).....	65
dolu (<i>İng. hail</i>).....	65
dolu fırtınası (<i>İng. hailstorm</i>).....	66
don (<i>İng. frost</i>).....	66
don ısırması (<i>İng. frostbite</i>).....	66
donatı (<i>İng. reinforcement</i>).....	66
drenaj seli (<i>İng. drainage flood</i>).....	66
duman dedektörü (<i>İng. smoke detector</i>).....	66
e,E	
eğitmen eğitimi (<i>İng. training of trainer</i>).....	66
eklenti (<i>İng. building appurtenance/ built on</i>).....	67
ekoloji (<i>İng. ecology</i>).....	67
ekolojik denge (<i>İng. ecological balance</i>).....	67
ekolojik afet (<i>İng. ecological disaster</i>).....	67

ekonomik kayıp (<i>İng. economical loss</i>)	67
ekonomik zarar görebilirlik (<i>İng. economic vulnerability</i>)	67
ekosistem (<i>İng. ecosystem</i>)	67
elastik dalga (<i>İng. elastic wave</i>)	67
elastik davranış (<i>İng. elastic response</i>)	67
elektronik haberleşme (<i>İng. electronic communication</i>)	68
elektronik haberleşme alt yapısı (<i>İng. electronic communication infrastructure</i>)	68
emisyon (<i>İng. emission</i>)	68
empati (<i>İng. empathy</i>)	68
EMS-98 deprem şiddet cetveli (<i>İng. European Macroseismic Intensity scale</i>)	69
endüstriyel kayıp (<i>İng. industrial loss</i>)	68
endüstriyel kaza (<i>İng. industrial accident</i>)	69
enformasyon (<i>İng. information</i>)	69
enkaz (<i>İng. debris, building wreckage</i>)	69
enkaz dökme bölgesi (<i>İng. debris disposal area</i>)	69
enkaz kaldırma (<i>İng. debris removal</i>)	69
enkaz yönetimi (<i>İng. debris management</i>)	69
enkazın geri kazanılması (<i>İng. recycling debris</i>)	69
entegre / bütünleşik kaynak planlaması (<i>İng. integrated resource planning</i>)	69
epidemi (<i>İng. epidemic</i>)	70
epidemioloji (<i>İng. epidemiology</i>)	70
episantr (<i>İng. epicenter</i>)	70
erken hasar tahmin sistemi (<i>İng. early damage estimation system</i>)	70
erken uyarı (<i>İng. early warning</i>)	70
erken uyarı sistemi (<i>İng. early warning system</i>)	70
erozyon (<i>İng. erosion</i>)	71
eş sıcaklık eğrisi (<i>İng. isothermal curve</i>)	71
eş şiddet eğrisi / haritası (<i>İng. isoseist / map</i>)	71
eş yükselti eğrisi (<i>İng. altitude contour</i>)	71
eşgüdüm (<i>İng. coordination</i>)	71

etki analizi (<i>İng. impact analysis</i>).....	71
etkilenen nüfus (<i>İng. affected population</i>).....	72
etriye (<i>İng. stirrup, transverse reinforcement</i>).....	72
evini yapana yardım (EEY) (<i>İng. self help housing</i>).....	72
eylem planı (<i>İng. action plan</i>).....	72
ezilme sendromu (<i>İng. crush syndrom</i>)	72

f,F

farkındalık (<i>İng. awareness</i>).....	72
fay (<i>İng. fault</i>).....	73
fayın atımı (<i>İng. fault slip</i>)	73
fay gerilmesi (<i>İng. fault stress</i>).....	73
fayda maliyet analizi (<i>İng. cost benefit analysis</i>).....	73
faılanma (<i>İng. rupturing, faulting</i>).....	73
fenni mesul (<i>İng. construction supervisor / engineering of record</i>).....	73
fırtına (<i>İng. storm</i>).....	73
fırtına dalgası (<i>İng. storm surge</i>).....	73
fırtına gelgiti (<i>İng. storm tide</i>)	74
fırtına hareket yolu (<i>İng. storm motion path</i>)	74
fırtına ölçeği (<i>İng. storm scale</i>).....	74
fizibilite çalışması (<i>İng. feasibility study</i>)	74
fiziksel planlama (<i>İng. physical planning</i>).....	74
fiziksel zarar görübilirlik (<i>İng. physical vulnerability</i>).....	74
fonetik alfabe (<i>İng. phonetic alphabet</i>)	74
frekans (<i>İng. frequency</i>).....	74
Fujita cetveli (<i>İng. Fujita Scale, Fujita-Pearson Scale</i>).....	75
fundalık yangını (<i>İng. bush fire</i>)	75

g,G

gayrisafi milli hâsıla (GSMH) (<i>İng. gross national product</i>)	75
gayrisafi yurt içi hâsıla (GSYH) (<i>İng. gross domestic product</i>).....	75
gayrisıhhi müessese (<i>İng. non-healthy establishment</i>).....	75

gaz detektörü (<i>İng. gas detector</i>).....	75
geçici barınma (<i>İng. temporary housing</i>).....	76
geçici iskân (<i>İng. temporary housing</i>).....	76
geçici iyileştirme (<i>İng. temporary recovery</i>).....	76
geçici koruma (<i>İng. temporary protection</i>).....	76
geçici hayvan barınağı (<i>İng. temporary barn</i>).....	76
gelgit (<i>İng. tide</i>).....	76
gelişme (inkişaf) alanı (<i>İng. growth area</i>).....	76
gemi kazası (<i>İng. ship wreck</i>).....	76
genel hayata etkililik/etkisizlik (<i>İng. affecting the life of general public</i>).....	77
genel hayata etkililik oluru (<i>İng. formal decision of a region affecting the life of general public</i>).....	77
geoteknik (<i>İng. geotechnique</i>).....	77
geoteknik etüt (<i>İng. geotechnical investigation</i>).....	77
geri dönüş (<i>İng. repatriation</i>).....	77
geri gönderme merkezi (<i>İng. administrative detention/return centre</i>).....	77
geri göndermeme ilkesi (<i>İng. non-refoulement</i>).....	77
gıda güvenliği (<i>İng. food security</i>).....	78
göç (<i>İng. migration</i>).....	78
→ bireysel göç (<i>İng. individual migration</i>)	
→ ikincil göç (<i>İng. secondary migration</i>)	
→ net göç (<i>İng. migration</i>)	
→ toplam göç (<i>İng. total migration</i>)	
→ toplu göç (<i>İng. exodus /mass migration</i>)	
→ yardımlı göç (<i>İng. assisted migration</i>)	
→ zorunlu göç (<i>İng. compulsory migration</i>)	
göç yönetimi (<i>İng. migration management</i>).....	79
göçmen (<i>İng. migrant</i>).....	79
göçük (<i>İng. collapsed</i>).....	80
gönderen ülke (<i>İng. sending country</i>).....	80
gönüllü (<i>İng. volunteer</i>).....	80
gönüllü geri dönüş (<i>İng. voluntary repatriation</i>).....	80
gönüllü katılım (<i>İng. voluntary participation</i>).....	80

gönüllülerin eğitimi (<i>İng. training of volunteers</i>).....	80
grizu (<i>İng. firedamp</i>).....	81
grizu patlaması (<i>İng. firedamp explosion</i>).....	81
grup olarak mülteci statü belirleme (<i>İng. determination of group refugee statute</i>).....	81
güçlendirme (<i>İng. strengthening</i>).....	81
güneş çarpması (<i>İng. sunstroke</i>).....	81
güneş radyasyonu (<i>İng. solar radiation</i>).....	81
güvenli menşeli ülke (<i>İng. safe country of origin</i>).....	82
güvenli bölge (<i>İng. safe haven</i>).....	82
güvenli üçüncü ülke (<i>İng. safe third country</i>).....	82
güvenli yerleşme (<i>İng. safe settlement</i>).....	82
güvenlik çemberi (<i>İng. security line</i>).....	82

h,H

haber merkezi (<i>İng. information center</i>).....	82
haber alma ve yayma sistemi (<i>İng. collection of information and dissemination system</i>).....	82
haberleşmede kodlama sistemi (<i>İng. communication coding system</i>).....	83
hafif arama kurtarma (<i>İng. light search and rescue</i>).....	83
hak sahibi (<i>İng. beneficiary</i>).....	83
hak sahipliği (<i>İng. ownership</i>).....	83
hâlihazır harita (<i>İng. city basemap</i>).....	83
halk sağlığı (<i>İng. public health</i>).....	83
halk sağlığı sürveyansı (<i>İng. public health surveillance</i>).....	84
hardal gazı (<i>İng. mustard gas</i>).....	84
harita (<i>İng. map</i>).....	84
hasar (<i>İng. damage</i>).....	84
hasar değerlendirme süreci (<i>İng. damage assessment process</i>).....	84
hasar görebilirlik (<i>İng. damageability / vulnerability</i>).....	84
hasar tespiti (<i>İng. damage assessment</i>).....	84
hasar tespit icmali (<i>İng. summary of damage assessment</i>).....	84
hasar tespit isim listesi (<i>İng. personel list of damage assessment</i>).....	84

hasar tespit raporu (<i>İng. damage assessment report</i>).....	84
hassas gruplar (<i>İng. vulnerable groups</i>)	85
→ fiziksel bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar (<i>İng. physically vulnerable groups</i>)	
→ ekonomik bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar (<i>İng. economically vulnerable groups</i>)	
→ sosyal bakımdan zarar görebilirliği yüksek olanlar (<i>İng. socially vulnerable groups</i>)	
hastane afet ve acil durum planı (HAP) (<i>İng. hospital disaster and emergency planning</i>).....	85
hava kalite standardı (<i>İng. air quality standard</i>).....	85
hava kirliliği (<i>İng. air pollution</i>).....	86
hazır beton (<i>İng. ready mixed concrete</i>).....	86
hazırlık (<i>İng. preparedness</i>).....	86
hazırlık ikazı (<i>İng. preparedness warning</i>).....	86
hazine arazisi (<i>İng. public property/land</i>).....	86
heyelan (<i>İng. landslide</i>).....	86
HF/SSB telsizi (<i>İng. HF/SSB wireless</i>).....	86
hımmış (<i>İng. timber frame building</i>)	86
hızlı sağlık değerlendirmesi (<i>İng. rapid health assessment</i>).....	86
hidro-meteorolojik tehlike (<i>İng. hydrometeorological hazard</i>)	86
hidrograf (<i>İng. hydrograph</i>).....	87
hidrografya (<i>İng. hydrography</i>).....	87
hidrolojik kuraklık (<i>İng. hydrological drought</i>).....	87
hijyen (<i>İng. hygiene</i>).....	87
hiposantır (iç odak) (<i>İng. hypocenter</i>).....	87
hissedilen sıcaklık (<i>İng. windchill temperature</i>).....	87
hortum (<i>İng. tornado/ twister</i>).....	87
ı,ı	
ılık bölge (<i>İng. warm zone</i>)	88

i,İ

ihtiyaç tespiti (<i>İng. needs assessment</i>)	88
ikaz (uyarı) (<i>İng. alert</i>)	88
ikaz ve alarm işareti (<i>İng. alert and warning sign</i>)	88
ikincil afet (<i>İng. secondary disaster</i>)	88
iklim (<i>İng. climate</i>)	88
iklim değişimi (<i>İng. climate change</i>)	89
iklim değişikliğine uyum (<i>İng. adaptation for climate change</i>)	89
il afet ve acil durum yönetim merkezi (<i>İng. provincial disaster and emergency management center</i>)	89
il ambulans servisi (<i>İng. provincial ambulance service</i>)	89
il sağlık afet ve acil durum planı (İL-SAP) (<i>İng. provincial disaster and emergency health plan</i>)	89
ilk yardım (<i>İng. first aid</i>)	89
ilk 72 saat (<i>İng. first 72 hours/golden hours</i>)	90
iltica (<i>İng. seeking refuge</i>)	90
imar adası (<i>İng. development block</i>)	90
imar durumu (<i>İng. zoning/development status</i>)	90
imar hakkı (<i>İng. development right</i>)	90
imar hududu (<i>İng. development boundary</i>)	90
imar kanunu (<i>İng. development law</i>)	90
imar parseli (<i>İng. development landparcel</i>)	90
imar planı (<i>İng. development plan</i>)	90
imar planına esas jeolojik- jeoteknik etüt (<i>İng. geological and geotechnical investigation for development plan</i>)	91
imar planlaması (<i>İng. development planning</i>)	91
imar yönetmeliği (<i>İng. development regulation</i>)	91
insan kaynaklı afet (<i>İng. man-made disaster</i>)	91
insancıl hukuk (<i>İng. humanitarian law</i>)	91
insani yardım (<i>İng. humanitarian aid</i>)	92
insani yardım lojistiği (<i>İng. humanitarian logistics</i>)	92
insani yardım tedarik zinciri (<i>İng. humanitarian supply chain</i>)	92
insansız hava aracı (İHA) (<i>İng. drone / unmanned aerial vehicle</i>)	92

intihar saldırısı (<i>İng. suicide attack</i>).....	92
irtifak hakkı (<i>İng. easement</i>)	92
iskân belgesi (<i>İng. occupancy licence</i>)	92
iskân türü (<i>İng. settlement type</i>).....	92
istatistik (<i>İng. statistics</i>).....	93
istinat duvarı (<i>İng. retaining wall</i>).....	93
iş yeri (<i>İng. business</i>).....	93
iş yeri acil müdahale planı (<i>İng. business emergency management plan</i>).....	93
iş yeri sağlık ve güvenlik birimi (<i>İng. business health and safety unit</i>).....	93
iş güvenliği uzmanı (<i>İng. business safety expert</i>).....	93
iş sürekliliği (<i>İng. business continuity</i>).....	93
iş sürekliliği planlaması (<i>İng. business continuity planning</i>).....	93
itiraz hasar tespiti (<i>İng. damage assessment following objection</i>).....	94
ivme kaydı (<i>İng. accelerogram</i>)	94
iyileştirme (<i>İng. recovery</i>).....	94
izoseist (<i>İng. isoseist</i>)	94

J,I

jeodezi (<i>İng. geodesy</i>).....	94
jeofizik (<i>İng. geophysics</i>)	94
jeoloji (<i>İng. geology</i>)	95
jeolojik afet (<i>İng. geological disaster</i>).....	95
jeomorfoloji (<i>İng. geomorphology</i>).....	95
jeoteknik (<i>İng. geotechnics</i>).....	95
jeoteknik etüt (<i>İng. geotechnical investigation</i>).....	95

k,K

kabuk (<i>İng. crust</i>).....	95
kabul edilebilir risk (<i>İng. acceptable risk</i>).....	95
kabul merkezi (<i>İng. reception centre</i>).....	96
kadastro (<i>İng. cadastre</i>)	96
kadastro parseli (<i>İng. cadastral parcel</i>)	96

kâgir yapı (<i>İng. masonry building</i>)	96
kalıcı konut (<i>İng. permanent housing</i>)	96
kalkınma planı (<i>İng. development plan</i>)	96
kamp (<i>İng. camp</i>)	96
kamulaştırma (<i>İng. expropriation</i>)	96
kapalı havza (<i>İng. closed basin</i>)	97
kapasite (<i>İng. capacity</i>)	97
kapasite analizi (<i>İng. capacity analysis</i>)	97
kapasite geliştirme (<i>İng. capacity development</i>)	97
kapasite oluşturma (<i>İng. capacity building</i>)	97
kapsama alanı (<i>İng. coverage area</i>)	97
kar (<i>İng. snow</i>)	98
kar erimesi seli (<i>İng. snowmelt flooding</i>)	98
kar tipisi (<i>İng. snow storm</i>)	98
kar yükü (<i>İng. snow load</i>)	98
karantina (<i>İng. quarantine</i>)	98
karbonmonoksit zehirlenmesi (<i>İng. carbon monoxide poisoning</i>)	98
karkas (<i>İng. building frame</i>)	98
karmaşık veya kompleks acil durum (<i>İng. complex emergency</i>)	98
karot (<i>İng. core sample</i>)	99
kasırga (<i>İng. hurricane</i>)	99
kat mülkiyeti (<i>İng. condominium ownership</i>)	99
katı atık (<i>İng. solid waste</i>)	99
katı atık yönetimi (<i>İng. solid waste management</i>)	99
kaya düşmesi (<i>İng. rock fall</i>)	99
kaza (<i>İng. accident</i>)	99
KBRN kirlenmesi (<i>İng. CBRN contamination</i>)	99
KBRN olayı (<i>İng. chemical, biological, radiological and nuclear / CBRN event</i>)	100
KBRN riski (<i>İng. CBRN risk</i>)	100
KBRN risk analizi (<i>İng. CBRN risk analysis</i>)	100
KBRN silahları (<i>İng. CBRN weapons</i>)	100
KBRN tehdit ve tehlikesi (<i>İng. CBRN threat and hazard</i>)	100

kendine yabancılaşma (<i>İng. depersonalization</i>)	100
kent bilgi sistemi (<i>İng. urban information system</i>)	100
kent konseyi (<i>İng. city council</i>).....	100
kentsel çöküntü bölgesi (<i>İng. urban decline area</i>)	101
kentsel doku analizi (<i>İng. urban texture analysis</i>).....	101
kentsel dönüşüm (<i>İng. urban regeneration</i>)	101
kentsel dönüşüm alanı (<i>İng. urban regeneration area</i>).....	101
kentsel dönüşüm ve gelişim alanı (<i>İng. urban regeneration and development area</i>)	101
kentsel risk (<i>İng. urban risk</i>)	102
kentsel risk analizi (<i>İng. urban risk analysis</i>).....	102
kentsel risk yönetimi (<i>İng. urban risk management</i>).....	102
kentsel yenileme (<i>İng. urban renovation</i>)	102
kesin borçlandırma (<i>İng. final indebtment</i>).....	102
kesin hasar tespiti (<i>İng. final damage assessment</i>).....	102
kesintisiz ve güvenli haberleşme sistemi (KGHS) (<i>İng. uninterrupted and secure communication system</i>)	103
kırmızı alarm (<i>İng. red alert warning</i>)	103
kıtlık (<i>İng. famine</i>)	103
kıyı bölgesi yönetimi (<i>İng. coastal zone management</i>).....	103
kıyı sürüklenmesi (<i>İng. littoral drift</i>).....	103
kızılötesi uydu görüntüsü (<i>İng. infrared satellite imagery</i>)	103
kimyasal silah (<i>İng. chemical weapon</i>).....	104
kimyasal savaş ajanı (<i>İng. chemical warfare agent</i>).....	104
kimyasal tehlike (<i>İng. chemical hazard</i>).....	104
kirleten (<i>İng. polluter</i>).....	104
kirleten öder ilkesi (<i>İng. polluter pays principle-PPP</i>)	104
kirli balast (<i>İng. polluted ballast</i>)	104
kişisel koruyucu ekipman (<i>İng. personal protective equipment</i>).....	104
kitle imha silahı (KİS) (<i>İng. weapon of mass destruction</i>).....	104
kitlesel destek (<i>İng. mass care</i>).....	105
klimatolojik afet (<i>İng. climatological disaster</i>)	105
komuta kontrol merkezi (<i>İng. command control centre</i>).....	105

kontaminasyon (<i>İng. contamination</i>).....	105
konum planı (<i>İng. position plan</i>).....	105
konum verisi (<i>İng. position data</i>)	105
konut (<i>İng. dwelling</i>).....	105
konut rayiçleri değerlendirme komisyonu (<i>İng. dwelling rate assessment commission</i>).....	105
koordinasyon (<i>İng. coordination</i>)	105
korozyon (<i>İng. corrosion</i>).....	106
korunma (<i>İng. protection</i>).....	106
koruma alanı (<i>İng. protection area</i>).....	106
korunma düzeyi (<i>İng. protection level</i>)	106
koruma setlerinin güçlendirilmesi (<i>İng. strengthening of protection wall</i>).....	106
kör nokta (<i>İng. blind point</i>).....	106
kripto (<i>İng. crypto</i>).....	106
krater gölü (<i>İng. crater lake</i>).....	106
krip (<i>İng. creep</i>).....	106
kritik altyapı (<i>İng. lifelines</i>).....	106
kritik tesis (<i>İng. critical facility</i>).....	107
kriz (<i>İng. crisis</i>).....	107
kriz yönetimi (<i>İng. crisis management</i>).....	107
kullanma hakkı (<i>İng. right of use</i>)	107
kumanya (<i>İng. ready meal, MRE = Meal, Ready-to-Eat (US Army)</i>)	107
kuraklık (<i>İng. drought</i>)	108
kuraklık endeksi (<i>İng. drought index</i>).....	108
kurtarma (<i>İng. rescue</i>)	108
kuş gribi tehdidi (<i>İng. bird flu threat</i>).....	108
kuvvetli yer hareketi gözlem ağı (<i>İng. strong ground motion network</i>)	108
kültürel duyarlılık (<i>İng. cultural sensitivity</i>).....	108
küresel ısınma (<i>İng. global warming</i>).....	109
küresel iklim değişimi (<i>İng. global climate change</i>).....	109
küresel konum belirleme sistemi (<i>İng. GPS, global positioning system</i>).....	109
Kyoto Protokolü (<i>İng. Kyoto Protocol</i>).....	109

kütle hareketleri (*İng. mass movement*) 110

I,L

levha (*İng. plate*) 110

levha tektoniği (*İng. plate tectonics*) 110

lojistik (*İng. logistic*) 110

lojistik hizmet (*İng. logistic service*) 110

lojistik planlama (*İng. logistic planning*) 110

m,M

maden kazası (*İng. mining accident*) 111

magnitüd (*İng. magnitude*) 111

mahalle (*İng. sub-district, neighborhood*) 111

mahalle afet gönüllüsü (*İng. neighborhood disaster volunteer*) 111

mahallî hak sahipliği inceleme komisyonu (*İng. local comission for investigation of beneficiaries*) 111

mahallî hak sahipliği inceleme komisyon kararı (*İng. decision of local comission for investigation of beneficiaries*) 111

mahallî idare (*İng. local administration*) 111

mahsur kalmak (*İng. trapped*) 112

maksimum yer ivmesi (*İng. maximum peak ground acceleration*) 112

mantar zehirlenmesi (*İng. mushroom poisoning*) 112

maruz kalma / maruziyet (*İng. exposure*) 112

mekânsal veri (*İng. spatial data*) 112

merkez üssü / üst merkez (*İng. epicenter*) 112

mesajlı uyarı sistemi (*İng. SMS warning system*) 112

meta veri (*İng. metadata*) 112

metan gazı (*İng. methane gas*) 112

meteoroloji (*İng. meteorology*) 113

meteorolojik afet (*İng. meteorological disaster*) 113

mevzii imar planı (*İng. partial urban development plan, local development plan*) 113

mezra (<i>İng. small settlement attached to village</i>).....	113
mikrobölgeleme (<i>İng. microzonation</i>).....	113
mikrobölgeleme etüdü (<i>İng. microzonation investigation</i>).....	114
mikrobölgeleme haritası (<i>İng. microzonation map</i>).....	114
mikrodeprem (<i>İng. micro earthquake</i>).....	114
mikrotremor (<i>İng. microtremor</i>).....	114
mimarlık - mühendislik hizmetleri (<i>İng. engineering- architectural services</i>).....	114
MM deprem şiddet cetveli (<i>İng. Modified Mercalli earthquake intensity scale</i>).....	114
mobil mutfak (<i>İng. mobile kitchen</i>).....	114
mobil sağlık ünitesi (<i>İng. mobile health unit</i>).....	115
moloz (<i>İng. debris</i>).....	115
MSK deprem şiddet cetveli (<i>İng. MSK earthquake intensity scale</i>).....	115
muafiyet (<i>İng. exemption</i>).....	115
muhtar tutanağı (<i>İng. village headman record</i>).....	115
mücbir sebep (<i>İng. unforeseeable circumstance / Act of God</i>).....	116
müdahale (<i>İng. response, intervention</i>).....	116
mülkiyet durumunun belgelendirilmesi (<i>İng. record of building ownership status</i>).....	116
mülteci (<i>İng. refugee</i>).....	116
mülteci merkezi (<i>İng. refugee center</i>).....	117
mülteci statüsünün belirlenmesi (<i>İng. refugee status determination</i>).....	117
mültecilerin görevi (<i>İng. responsibility of refugees</i>).....	117
mültecilere yönelik uluslararası koruma (<i>İng. International protection for refugees</i>).....	117
n,N	
nâzım imar planları (<i>İng. regulatory development plans, master plan</i>).....	117
nükleer atık (<i>İng. nuclear waste</i>).....	118
nükleer ve radyolojik acil durum (<i>İng. nuclear and radiologic emergency</i>).....	118

nükleer tehlike (<i>İng. nuclear hazard</i>).....	118
nükleer ve radyolojik kaza (<i>İng. nuclear and radiological accident</i>).....	118

o,O

odak derinliği (<i>İng. focal depth</i>).....	118
odak mekânizması çözümü (<i>İng. focal mechanism solution</i>).....	118
odak noktası (<i>İng. focal point</i>).....	119
olağanüstü hâl (<i>İng. extraordinary situation</i>).....	119
olası maksimum hasar (<i>İng. probable maximum damage</i>).....	119
olası maksimum taşkın (<i>İng. probable maximum flood</i>).....	119
olasılık (<i>İng. probability</i>).....	119
olasılık yöntemi (<i>İng. probability method</i>).....	119
olay (<i>İng. incident, event</i>).....	119
olay komuta sistemi (<i>İng. incident command system</i>).....	119
olay yeri koordinatörü (<i>İng. incident scene coordinator</i>).....	120
onarım (<i>İng. retrofit / repair</i>).....	120
orman yangını (<i>İng. forest fire</i>).....	120
ormansızlaşma (<i>İng. deforestation</i>).....	120
ortak afet frekansları (<i>İng. joint disaster communication frequency</i>).....	120
ortofoto (<i>İng. orthophoto</i>).....	120

ö,Ö

ön değerlendirme (<i>İng. preliminary assessment</i>).....	120
ön hasar tespiti (<i>İng. preliminary/initial damage assessment</i>).....	120
öncü değerlendirme ekibi (<i>İng. rapid assessment team</i>).....	121
öncü deprem (<i>İng. foreshock</i>).....	121
ön iyileştirme (<i>İng. initial recovery</i>).....	121
önlemler alan (ÖA) (<i>İng. area for preventive actions</i>).....	121
önleme (<i>İng. prevention</i>).....	122
örme çit (<i>İng. fence barrier</i>).....	122

p,P

P-dalgası (<i>İng. P wave</i>).....	122
paleosismoloji (<i>İng. paleoseismology</i>).....	122
paradigma (<i>İng. paradigm</i>).....	123
paramedik (<i>İng. paramedic</i>).....	123
patlama (<i>İng. explosion</i>).....	123
patlayıcı madde (<i>İng. explosive material</i>).....	123
paratoner (<i>İng. lightning rod, lightning protector</i>).....	123
perde duvar (<i>İng. shear wall</i>).....	123
peril (<i>İng. peril/danger</i>).....	123
pestisid zehirlenmesi (<i>İng. pesticide poisoning</i>).....	123
plaka tektoniği (<i>İng. plate tectonics</i>).....	124
plastik davranış (<i>İng. plastic response/behaviour</i>).....	124
prefabrik yapı (<i>İng. prefabricated structure</i>).....	124
proje müellifi (<i>İng. design engineer or architect</i>).....	124
psikoeğitim (<i>İng. psychoeducation</i>).....	124
psikolojik destek (<i>İng. psychological support</i>).....	124
psikolojik eğitim (<i>İng. psychological training</i>).....	124
psikolojik ilk yardım (<i>İng. psychological first aid</i>).....	124
psikolojik travma (<i>İng. psychologic trauma</i>).....	125
psikososyal destek (<i>İng. psychosocial support</i>).....	125
psikososyal müdahale (<i>İng. psychosocial intervention/response</i>).....	125
psikososyal müdahale aracı (<i>İng. instrument for psychosocial intervention</i>).....	125

r,R

radar görüntüsü (<i>İng. radar imagery</i>).....	126
radioaktif serpinti (<i>İng. radioactive fallout</i>).....	126
radioaktif serpinti ikazı/kimyasal saldırı tehlikesi ikazı (<i>İng. radiological fallout warning</i>).....	126
radyolojik tehlike (<i>İng. radiological hazard</i>).....	126
radyolojik ve nükleer tehlike eşik değeri (<i>İng. radiologic and nuclear hazard threshold value</i>).....	126

reasürans (İng. reinsurance)	126
reasürans primi (İng. reinsurance premium)	127
reasürör (İng. reinsurer)	127
rehabilitasyon (İng. rehabilitation)	127
refakatsiz çocuk (İng. children without companion)	127
restitüsyon (İng. restitution)	127
restorasyon (İng. restoration)	127
revizyon planı (İng. revision plan)	127
rezerv yapı alanı (İng. reserve site of construction)	127
rezervuar (konak) (İng. reservoir)	128
rezonans (İng. resonance)	128
richte ölçeği (İng. richter scale)	128
rijitlik (İng. rigidity)	128
risk (İng. risk)	128
risk algısı (İng. risk perception)	128
risk azaltma (İng. risk reduction)	128
risk belirleme (İng. risk assessment)	128
risk farkındalığı (İng. risk awareness)	129
risk haritası (İng. risk map)	129
risk iletişimi (İng. risk communication)	129
risk transferi (İng. risk transfer)	129
risk yönetimi (İng. risk management)	129
riskli alan (İng. risky area)	129
riskli yapı (İng. risky construction)	129
riziko (İng. risk)	129
röle (tekrarlayıcı telsiz) (İng. relay station)	129
rüzgâr (İng. wind)	130
s,S	
S dalgası (İng. S wave)	130
sabit telsiz (İng. fixed wireless)	130
sağanak (İng. shower)	130
Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM) (İng. Disaster Coordination Centre for Health Services)	130

Sağlık Hava Koordinasyon Merkezi (SAHOM) (İng. Aircraft Coordination Center for Health Services)	130
sağlıklı çevre (İng. healthy environment)	131
sahra mutfak kiti (İng. kitchen set).....	131
sakınım bandı (İng. fault avoidance zone, fault setback distance).....	131
salgın (İng. epidemic)	131
sanayi kazası (İng. industrial accident)	131
sarı ikaz (İng. yellow alarm signal).....	131
sedde (İng. bank).....	131
seferberlik (İng. mobilisation)	131
sel (İng. waterflood).....	132
sel kontrolü (İng. flood control).....	132
sel riski (İng. flood risk).....	132
sel sigortası (İng. flood insurance)	132
senaryo deprem (İng. scenario earthquake).....	132
sentinel sürveyans (İng. sentinel surveillance).....	132
sera etkisi (İng. greenhouse effect).....	132
sera gazları (İng. greenhouse gases).....	132
serbest bölge (İng. free zone)	133
serpinti (İng. fallout).....	133
sevk merkezi (İng. dispatch/reception centre).....	133
seyç (İng. seiche).....	133
sıcak bölge (İng. hot zone).....	133
sıcak dalgası (İng. heat wave)	133
sığınak (İng. shelter)	133
sığınma (İng. asylum).....	133
sığınma hakkı (İng. right of asylum).....	133
sığınmacı (İng. asylum seekers).....	133
sınırdaki geri çevirme (İng. refusal at border).....	134
sıvılaşma (İng. liquefaction)	134
siber güvenlik (İng. cyber security).....	134
siber tehlike (İng. cyber threat)	134
siber ortam (İng. cyber platform)	134

sigorta (<i>İng. insurance</i>)	134
sigorta poliçesi (<i>İng. insurance policy</i>).....	135
siklon (<i>İng. cyclone</i>)	135
simpleks haberleşme (<i>İng. simplex communication</i>)	135
siren sistemi (<i>İng. siren system</i>).....	135
sis (<i>İng. fog</i>).....	135
sismik boşluk (<i>İng. seismic gap</i>).....	135
sismik dalga (<i>İng. seismic wave</i>).....	135
sismik enerji (<i>İng. seismic energy</i>).....	135
sismik istasyon (<i>İng. seismic station</i>).....	135
sismik yalıtım (<i>İng. seismic isolation</i>)	136
sismik moment (<i>İng. seismic moment</i>).....	136
sismisite (<i>İng. seismicity</i>).....	136
sismogram (<i>İng. seismogram</i>)	136
sismoloji (<i>İng. seismology</i>).....	136
sismometre (<i>İng. seismometer</i>)	136
sismotektonik (<i>İng. seismotectonics</i>)	136
sit alanı (<i>İng. site area/ protected area</i>).....	136
sivil asker işbirliği (<i>İng. civil military cooperation</i>).....	137
sivil korunma (<i>İng. civil protection</i>).....	137
sivil savunma (<i>İng. civil defense</i>)	137
sivil toplum (<i>İng. civil community</i>).....	137
sivil toplum kuruluşu (STK) (<i>İng. non governmental organization-NGO</i>)	137
siyah alarm (<i>İng. black alarm signal</i>).....	137
siyah buz (<i>İng. black ice</i>)	138
soba zehirlenmesi (<i>İng. carbon monoxide poisoning from heater</i>).....	138
soğuk bölge (<i>İng. cold zone</i>).....	138
soğuk dalga (<i>İng. cold wave</i>).....	138
sosyal hassasiyet (<i>İng. social sensitivity</i>).....	138
sosyal ve kültürel altyapı (<i>İng. social and cultural infrastructure</i>)	138
sosyal proje (<i>İng. social project</i>).....	138
sosyal zarar görülebilirlik (<i>İng. social vulnerability</i>).....	139
sömel (<i>İng. footing</i>).....	139

standart operasyon prosedürü (<i>İng. standard operation procedure</i>).....	139
stokastik (<i>İng. stochastic</i>).....	139
strateji (<i>İng. strategy</i>).....	139
stratejik plan (<i>İng. strategic plan</i>).....	139
stratejik planlama (<i>İng. strategic planning</i>).....	139
su tahliyesi (<i>İng. discharging of water</i>).....	140
sulak alan (<i>İng. wetland</i>).....	140
süneklik (<i>İng. ductility</i>).....	140
sürdürülebilir afet yönetimi (<i>İng. sustainable disaster management</i>).....	140
sürdürülebilir çevre (<i>İng. sustainable enviroment</i>).....	140
sürdürülebilir kalkınma (<i>İng. sustainable development</i>).....	140
sürveyans (<i>İng. surveillance</i>).....	140

Ş,Ş

şantiye (<i>İng. construction site</i>).....	141
şev stabilitesi (<i>İng. slope stability</i>).....	141
şiddet cetveli (<i>İng. intensity scale</i>).....	141
şiddetli yağış (<i>İng. strong rain</i>).....	141

t,T

tahliye (<i>İng. evacuation</i>).....	141
tahliye güzergâhı (<i>İng. evacuation route</i>).....	141
tahliye planı (<i>İng. evacuation plan</i>).....	141
tahmin (<i>İng. forecast</i>).....	141
talep ve taahhütname (<i>İng. demand and commitment</i>).....	142
tampon analizi (<i>İng. buffer analysis</i>).....	142
tapu senedi (<i>İng. title deed</i>).....	142
tarihsel deprem (<i>İng. historical earthquake</i>).....	142
tasman (<i>İng. subsidence</i>).....	142
taşınmaz (<i>İng. real property</i>).....	142
taşıyıcı olmayan sistem (<i>İng. non structural system</i>).....	142
taşıyıcı sistem (<i>İng. structural system</i>).....	142
taşkın (<i>İng. flood</i>).....	142

taşkın alanı (<i>İng. flooding area</i>).....	143
taşkın alarm seviyesi (<i>İng. flooding alarm level</i>).....	143
taşkın kontrolü (<i>İng. flood control</i>).....	143
taşkın ihbarı (<i>İng. flood warning</i>).....	143
tatbikat (<i>İng. drilling /exercise</i>).....	143
tayfun (<i>İng. typhoon, cyclone</i>).....	143
tecrit (izolasyon) (<i>İng. isolation</i>).....	143
tehlike (<i>İng. hazard</i>).....	144
tehlike analizi (<i>İng. hazard analysis</i>).....	144
tehlike değerlendirmesi (<i>İng. hazard assessment</i>).....	144
tehlike haritası (<i>İng. hazard map</i>).....	144
tehlikeli atık (<i>İng. hazardous waste</i>).....	144
tehlikeli madde (<i>İng. hazardous material</i>).....	144
tehlikeli yapı (<i>İng. hazardous construction</i>).....	144
teknik altyapı (<i>İng. technical infrastructure</i>).....	145
teknik uygulama sorumlusu (TUS) (<i>İng. responsible person for technical implementation/application</i>).....	145
teknik rapor (<i>İng. technical report</i>).....	145
teknoloji kaynaklı afet (<i>İng. technological disaster</i>).....	145
teknolojik tehlike (<i>İng. technological hazard</i>).....	145
tekrarlanma periyodu (<i>İng. recurrence period</i>).....	145
tektonik (<i>İng. tectonics</i>).....	145
tektonik deprem (<i>İng. tectonic earthquake</i>).....	146
telsiz (<i>İng. wireless sistem</i>).....	146
telsiz çevrimi (<i>İng. radio net</i>).....	146
temel (<i>İng. foundation</i>).....	146
teraslama (<i>İng. terracing</i>).....	146
terör saldırısı / terörist eylem (<i>İng. terrorist attack</i>).....	146
tıbbi ilk yardım (<i>İng. medical first aid</i>).....	146
tıbbi jeoloji (<i>İng. medical geology</i>).....	146
tipi (<i>İng. blizzard</i>).....	146
toksik (<i>İng. toxic</i>).....	147
toplu barınma (<i>İng. collective settlement</i>).....	147

toplu barınma alanı (<i>İng. collective/mass settlement area</i>).....	147
toplu mezar (<i>İng. mass grave</i>).....	147
toplum afet müdahale ekibi (<i>İng. community volunteer team for disaster response</i>).....	147
toplumda farkındalık yaratma (<i>İng. community awareness creation</i>).....	147
toplumsal olay (<i>İng. social incident</i>).....	148
toprak kayması (<i>İng. landslide</i>).....	148
toprak korunması (<i>İng. soil conservation</i>).....	148
tornado (<i>İng. tornado</i>).....	148
trafik kazası (<i>İng. traffic accident</i>).....	148
trafo (<i>İng. transformer/power distribution unit</i>).....	148
travma (<i>İng. trauma</i>).....	148
travma sonrası gelişim (TSG) (<i>İng. post-traumatic development</i>).....	148
travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) (<i>İng. post traumatic stress disorder</i>).....	148
travmatik olay (<i>İng. traumatic event</i>).....	149
triyaj (<i>İng. triage</i>).....	149
tsunami (<i>İng. tsunami</i>).....	149
tsunami erken uyarı sistemi (<i>İng. tsunami early warning system</i>).....	149
tükenmişlik sendromu (<i>İng. burnout syndrome</i>).....	149
Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) (<i>İng. Turkey National Response Plan</i>)....	149
Türkiye Kızılay Derneği (<i>İng. The Turkish Red Crescent Society</i>).....	149
u,U	
uçak kazası (<i>İng. aircraft crash</i>).....	150
ulaşım kazası (<i>İng. transport accident</i>).....	150
ulusal afet müdahale sistemi (<i>İng. national disaster response system</i>).....	150
Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP-2023) (<i>İng. National Earthquake Strategy and Action Plan</i>).....	151
Ulusal Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri (<i>İng. National Societies of Red Cross and Red Crescent</i>).....	151
Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) (<i>İng. National Medical Rescue Team</i>).....	151

uluslararası giriş noktası (UGN) (İng. international entry point)	151
uluslararası insani hukuk (İng. international humanitarian law)	151
Uluslararası Kızılhaç Kızılay Dernekleri Federasyonu (İng. International Federation of Red Cross and Red Crescent Society - IFRC)	151
Uluslararası Kızılhaç Kızılay Hareketi (İng. International Red Cross and Red Crescent Movement)	152
Uluslararası Kızılhaç Komitesi (İng. International Committee of Red Cross-ICRC)	152
uluslararası sağlık tüzüğü (UST 2005) (İng. international health bylaw) ..	152
UST 2005 ulusal odak noktası (İng. national focal point)	153
uydu görüntüsü (İng. satellite imagery)	153
uydu telefonu (İng. satellite phone - GMPCS)	153
uygulama alanı (İng. implementation area)	153
uygulama imar planı (İng. implementation urban development plan)	153
uygun olmayan alan (UOA) (İng. inappropriate area for settlement)	153
uyum (İng. adaptation)	154
uzaktan algılama (İng. remote sensing)	154
v,V	
vakıf (İng. foundation)	154
veri tabanı (İng. database)	154
volkanik deprem (İng. volcanic earthquake)	154
volkan patlaması (İng. volcanic eruption)	154
y,Y	
yangın (İng. fire)	155
yangın dolabı (İng. fire cabinet)	155
yangın merdiveni (İng. fire stairway)	155
yangın musluğu (İng. fire hydrant)	155
yangın tatbikatı (İng. fire drill)	155
yangın tehlikesi (İng. fire hazard)	155
yapı (İng. building)	155
yapı denetimi (İng. building constructin supervision / inspection)	155

yapı denetim laboratuvarı (<i>İng. building construction / inspection laboratory</i>)...	156
yapı denetim kuruluşu (<i>İng. building construction, inspection corporate</i>)...	156
yapı envanteri (<i>İng. building inventory</i>).....	156
yapı hasarı (<i>İng. structure damage</i>).....	156
→ hafif hasar/ az hasar (<i>İng. light damage</i>)	
→ orta hasar (<i>İng. moderate damage</i>)	
→ ağır hasar (<i>İng. heavy damage</i>)	
→ yıkık (<i>İng. collapsed</i>)	
yapı hasar tespiti (<i>İng. building damage assessment</i>).....	157
yapı kullanma izin belgesi (<i>İng. certificate of permission for building occupation</i>).....	158
yapı müteahhidi (<i>İng. building contractor</i>).....	158
yapı ruhsatı (<i>İng. building construction permit</i>).....	158
yapı sahibi (<i>İng. building owner</i>).....	158
yapı stoku (<i>İng. building stock</i>).....	158
yapım süresi (<i>İng. construction duration</i>).....	158
yapısal hasar (<i>İng. structural damage</i>).....	158
yapısal olmayan hasar (<i>İng. non-structural damage</i>).....	158
→ kritik sistemler ve tesisat (<i>İng. critical systems and facility</i>)	
→ mimari-dekoratif elemanlar (<i>İng. architectural-decorative component</i>)	
→ eşya ve mobilya (<i>İng. furnishing</i>)	
yapısal olmayan önlem (<i>İng. non-structural measure</i>).....	159
yapısal olmayan risk (<i>İng. non-structural risk</i>).....	159
yapısal olmayan taşkın önlemleri (<i>İng. non-structural flood mitigation</i>) ...	159
yapısal olmayan tehlike (<i>İng. non-structural hazard</i>).....	159
yapısal önlem (<i>İng. structural counter/measure</i>).....	160
yapısal risk (<i>İng. structural risk</i>).....	160
yapısal taşkın önlemleri (<i>İng. structural flood mitigation</i>).....	160
yapısal tehlike (<i>İng. structural hazard</i>).....	160
yasaklanmış afet bölgesi (<i>İng. prohibited or excluded disaster area</i>).....	160
yavaş gelişen afet (<i>İng. slow onset disaster</i>).....	160
yeni yerleşim yeri (<i>İng. new settlement area</i>).....	160
yeniden entegrasyon (<i>İng. reintegration</i>).....	160

yeniden inşa (<i>İng. reconstruction</i>)	161
yeniden yapılanma (<i>İng. restructuring</i>)	161
yenileme alanı (<i>İng. redevelopment of the area</i>)	161
yenilenebilir enerji kaynakları (<i>İng. renewable energy resources</i>)	161
yenilenemeyen enerji kaynakları (<i>İng. non-renewable energy resources</i>)	161
yer hareketi (<i>İng. ground motion</i>)	161
yer seçimi (<i>İng. site selection</i>)	161
yer seçimi raporu (<i>İng. site selection report</i>)	162
yerel afet gönüllüleri (<i>İng. local disaster volunteers</i>)	162
yerel gündem -21 (<i>İng. local agenda-21</i>)	162
yerel yönetim (<i>İng. local administration</i>)	162
yerinde sığınak (<i>İng. shelter in place</i>)	162
yerinden edilme (<i>İng. forced displacement</i>)	162
yerleşik (meskun) alan (<i>İng. residential area</i>)	162
yerleşim yeri tehlike analizi (<i>İng. hazard assessment for residential area</i>)	163
yerleşime uygunluk değerlendirmesi (<i>İng. suitability analysis for settlement area</i>)	163
yerleşme alanı (<i>İng. settlement area</i>)	163
yeniden entegrasyon (<i>İng. reintegration</i>)	163
yığma yapı (<i>İng. masonry building</i>)	163
yıkım (<i>İng. demolition</i>)	163
yıkım planı (<i>İng. demolition plan</i>)	163
yıkım ruhsatı (<i>İng. permission of demolition</i>)	164
yıkım tekniği (<i>İng. demolition technique</i>)	164
yıkıntı atığı (<i>İng. demolition waste</i>)	164
yıkıntı atığı yönetimi planı (<i>İng. recycling plan</i>)	164
yıldırım (<i>İng. thunderbolt, lightning</i>)	164
yıldırım çarpması (<i>İng. thunderstrike</i>)	164
yumuşak kat (<i>İng. soft storey</i>)	164
yüz yıllık sel yatağı (<i>İng. 100-year flood plane</i>)	164
yüzey dalgası (<i>İng. surface wave</i>)	165
yüzey faylanması (<i>İng. surface faulting, ground rupture</i>)	165

yüzey faylanması tehlikesi kuşağı (*İng. surface faulting / ground -rupture hazard zone*)..... 165

z,Z

zarar (*İng. loss*)..... 165

zarar azaltma (*İng. mitigation*)..... 165

zarar azaltma planlaması (*İng. mitigation planning*)..... 165

zarar görebilirlik (*İng. vulnerability*) 166

→ fiziksel zarar görebilirlik (*İng. physical vulnerability*)

→ sosyal zarar görebilirlik (*İng. social vulnerability*)

→ ekonomik zarar görebilirlik (*İng. economic vulnerability*)

zarar görebilirlik analizi (*İng. vulnerability analysis*)..... 166

zayıf kat (*İng. weak story*)..... 166

zemin büyütmesi: (*İng. ground amplification*) 166

zemin etüdü (*İng. soil investigation*)..... 166

zemin hakim periyodu (*İng. soil fundamental period*) 166

zemin kat (*İng. ground floor*) 167

zemin mekaniği (*İng. soil mechanics*) 167

zemin oturması (*İng. soil settlement*) 167

zemin serbest basınç dayanımı (*İng. unconfined soil strength*)..... 167

zemin sınıflaması (*İng. soil classification - ground classification*)..... 167

zemin taşıma gücü (*İng. soil bearing capacity*)..... 167

zorla sınır dışı (*İng. deportation*)..... 167

zorunlu deprem sigortası (*İng. compulsory earthquake insurance*)..... 167

zorunlu sigorta (*İng. compulsory insurance*)..... 168

KAYNAKLAR

Kanun

634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu (1965, 2 Temmuz), Resmî Gazete, 12038.

2872 Sayılı Çevre Kanunu (1983, 9 Ağustos), Resmî Gazete, 18132.

3194 Sayılı İmar Kanunu (1985, 9 Mayıs), Resmî Gazete, 18749.

4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun (1995, 25 Temmuz), Resmî Gazete, 22354.

4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun (2001, 13 Temmuz) , Resmî Gazete, 24461.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 4 Mart), Resmî Gazete, 25745.

5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun (2005, 5 Temmuz), Resmî Gazete, 25866.

5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, 13 Temmuz), Resmî Gazete, 25874.

5902 Sayılı Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun (2009, 17 Haziran), Resmî Gazete, 27261.

6305 Sayılı Afet Sigortaları Kanunu (2012, 18 Mayıs), Resmî Gazete, 28296.

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun (2012, 31 Mayıs), Resmî Gazete, 28309.

6360 Sayılı On üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 06 Aralık), Resmî Gazete, 28489.

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 4 Nisan), Resmî Gazete, 28615.

7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (1959, 25 Mayıs), Resmî Gazete, 10213.

Yönetmelik

Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği (2011, 6 Mart), Resmî Gazete, 27866.

Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği (2013, 18 Aralık), Resmî Gazete, 28855.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Araştırma Etüt ve Proje Yaptırma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (2012, 10 Ocak), Resmî Gazete, 28169.

Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği (2011, 19 Şubat), Resmî Gazete, 27851.

Alt Yapılar İçin Afet Yönetmeliği (2007, 15 Şubat), Resmî Gazete, 26435.

Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik, (2008, 5 Temmuz), Resmî Gazete, 26927.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin Sel Risklerinin Değerlendirmesi ve Yönetimine İlişkin 23 Ekim 2007 tarihli ve 2007/60/EC sayılı Yönergesi (2007, 6 Kasım) EN Avrupa Birliği Resmî Gazetesi, L 288/27.

Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik, (2013, 30 Aralık), Resmî Gazetesi, 28867.

Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik, (2010, 18 Ağustos), Resmî Gazetesi, 27676.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (2013, 3 Ekim), Resmî Gazete, 28784.

Deniz Kazalarının İncelenmesine İlişkin Yönetmelik (2005, 31 Aralık), Resmî Gazete, 26040.

Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği (2012, 3 Mayıs), Resmî Gazete, 28281.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, (2014, 14 Haziran), Resmî Gazete, 29030.

Planlı Alanlar Tıp İmar Yönetmeliği (1985, 2 Kasım), Resmî Gazete, 18916 Mükerrer.

Yönerge

İnsani Yardım Harcamaları Yönergesi (2014, 17 Ocak), 16961366.010.04/1310.

Kitap, Makale, Diğer Basılı ve Elektronik Kaynak

Acil ve Afet Derneği. Afet Terminoloji, Erişim: 28 Ocak 2014, http://www.acilafet.org/upload/dosyalar/AFET_TERMINILOJI.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı KBRN Terimler Sözlüğü, Haziran 2014, Ankara.

Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği, Afet Sözlüğü, erişim: 28 Ocak 2014, <http://www.ahder.org/afet-sozlugu>

Akcanbaş M., (2009). İlk Müdahale Ekipleri Stres El Kitabı. Boyla, M., Canyürek, Y., (1995). Nükleer Enerji Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Çevre Terimleri Sözlüğü, erişim: 21 Ocak 2014, <http://cevre.terimleri.com/A.htm>

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Teknik Sözlükler, erişim: 25 Kasım 2013, <http://dsi.gov.tr/dsi-sozlukler>

Dünya Doğal Yaşamı Koruma Vakfı (WWF), erişim: 14 Ağustos 2014, http://wwf.panda.org/about_our_earth/teacher_resources/webfieldtrips/ecological_balance/

Emlak Kulisi, erişim:11.04.2014, <http://emlakkulisi.com/depremi-binalarda-en-cok-catilar-hissediyor/184855>

Ergünay, O., Gülkan, P., Güler, H. H., (2008). Afet Yönetimi ile İlgili Terimler Açıklamalı Sözlük. M. Kadioğlu ve E. Özdamar (Ed.). Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri [Elektronik Sürüm, s. 301-353]. T.C. İçişleri Bakanlığı ve Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA) Türkiye Ofisi yayınları No:2 Ankara.

Ergünay, O., Özmen, B., (2013). Okul Afet ve Acil Durum Yönetimi Planlama Kılavuzu, O Ergünay ve B. Özmen (Haz.). Afet Eğitimi El Kitabı III[Elektronik Sürüm, s. 89-125]. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ve Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA) Okul Tabanlı Afet Eğitimi Projesi, Ankara.

Ergünay O., (2011). Afet Yönetimi Genel İlkeler, Tanımlar, Kavramlar.

Erkan, H., Seylam, S. G., Yaşayan, A., (2013). Arazi Yönetimi Terimler Sözlüğü, Geliştirilmiş II. Baskı. [Elektronik Sürüm]. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Ankara.

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Maden Terimleri Sözlüğü, erişim: 29 Ocak 2014, <http://www.etimaden.gov.tr/b-165s.htm>

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göç Terimleri Sözlüğü [Elektronik Sürüm]. Uluslararası Göç Örgütü, İsviçre.

Hacısalıhoğlu, H. H., Sabuncuoğlu, A., Hacıyev, A., Brown, M. L., İbikli, E., ve Brown, S., (2009). Matematik Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

İstanbul Üniversitesi, Mühendislik Jeolojisi Terimler Sözlüğü, erişim: 25 Kasım 2013, http://www.istanbul.edu.tr/eng2/jfm/ozcep/jeofizik/sozluk/Eng_Geology.htm

İzbrak, R., (1992). Coğrafya Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı yayınları, İstanbul.

Jeofizik Mühendisleri Türkçe Paylaşım Platformu, erişim: 15 Ocak 2014, www.jeofizikmuhendisleri.com

Kadıoğlu, M., (2008). Sel, Heyelan ve Çığ için Risk Yönetimi, M. Kadıoğlu ve E. Özdamar (Ed.). Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri [Elektronik Sürüm, s. 251-276]. T.C. İçişleri Bakanlığı ve Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA) Türkiye Ofisi yayınları No:2 Ankara.

Kadıoğlu, M., (2011). Sel, Sel Afeti Sorunları, Çözüm Stratejileri ve Eylemleri, Doğu Karadeniz Bölgesi Heyelan ve Taşkınları Sempozyumu.

Kentleşme Şûrası, (2009). Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk Yönetimi Komisyonu Raporu, Mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara.

Kınıkoğlu, G. N., (2013). Malzeme Bilimi ve Mühendisliği Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Küçük, B., Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Bölümü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, T.C. Maltepe Üniversitesi, erişim: 14 Ağustos 2014, http://akademik.maltepe.edu.tr/~burakkucuk/index_dosyalar/Page547.htm

Maden Mühendisleri Odası, erişim: 4 Ağustos 2014, <http://www.maden.org.tr/>

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Sözlüğü, erişim: 22 Ocak 2014, <http://www.mgm.gov.tr/genel/meteorolojisozlugu.aspx>

Mültencilik Hakkında Terimler Sözlüğü, erişim: 28 Ocak 2014, <http://www.multeci.net/>

Orman Genel Müdürlüğü, erişim: 15 Ağustos 2014, <http://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/default.aspx>

Redhouse, W. J., (2009). Müntahabât-ı Lügât-ı Osmâniye, R. Toparlı, B. Eyövge Yılmaz, Y. Yılmaz, (Haz.). Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Sheriff, R. E., (1991). Uygulamalı Jeofiziğin Ansiklopedik Sözlüğü, (A. Necioğlu, Çev.). Jeofizik Mühendisleri Odası Yayını.

Şahin, G., (2009). Afetler ve Toksikoloji, Hacettepe Üniversitesi Afet Araştırma ve Uygulama Merkezi (HAMER) [Elektronik Sürüm]. Afet Tıbbı Konferansları HAMER Eğitim Semineri.

Tarım ve Ziraat Bilgi Bankası, Tarımsal Sözlük, erişim: 29 Ocak 2014, http://www.tarimziraat.com/tarim_sozlugu/

TÜBİTAK, (2013). Türkiye Afet Yönetimi Karar Destek Sistemi (İZGE) AR-GE Projesi Mevcut Durum Analiz Raporu (Rapor No: İZGE-MDR-17). Tübitak Bilgem Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi, Kocaeli.

Türkçe Sözlük, (2010). Türk Dil Kurumu yayınları.

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), erişim: 18 Haziran 2014, <http://www3.tema.org.tr/Sayfalar/CevreKutuphanesi/ErozyonNedir.html>

Ulusay, R., Ekmekçi, M., Gerçek, H., Çetin, K.Ö., Aktar, M., (2011). Yer Mühendislik Terimleri Sözlüğü. TMMOB Maden Mühendisleri Odası, Ankara.

Ulusoy, O. ve Sarıkaya, B., (2010), 5N ve 1 Mülteci. C. Akbaş, (Ed.), Basın Mensupları İçin El Kitabı [Elektronik Sürüm]. Mültecilerle Dayanışma Derneği, İzmir.

Wikipedi Özgür Ansiklopedi, erişim: 22 Ocak 2014, http://tr.wikipedia.org/wiki/Ana_Sayfa

Yabancı Kelimelere Karşılıklar, (1995). Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Yavaş, Ö. M., vd., (2009), Çığ Sözlüğü (İngilizce, Fransızca, Türkçe), Mülga AİGM yayınları, Ankara.

Yazım Kılavuzu, (2012). Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Zülfikar, H., (2011). Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara.

Yabancı Kaynaklar

Blanchard B. W., (2007), Guide to Emergency Management and Related Terms, Definitions, Concepts, Acronyms, Organizations, Programs, Guidance, Executive Orders & Legislation, A Tutorial on Emergency Management, Broadly Defined, Past and Present, FEMA, erişim: 17 Ocak 2014, <http://training.fema.gov/EMIWeb/edu/docs/terms%20and%20definitions/Terms%20and%20Definitions.pdf>

Creamer T. and Gülkan Polat., (2004), Disaster Preparedness Glossary Turkish-English English-Turkish, Dunwoody Press.

Emergency Management Glossary of Terms (2009), Institute for Crisis, Disaster, and Risk Management The George Washington University (ICDRM/GWU), erişim: 17 Ocak 2014, http://www.gwu.edu/~icdrm/publications/PDF/EM_Glossary_ICDRM.pdf

Glossary and Acronyms of Emergency Management Terms, Third Edition Prepared for the Office of Emergency Management U.S. Department of Energy by The Training Resources and Data Exchange (TRADE) Emergency Management Issues Special Interest Group Glossary Task Force, May 1999.

Health Disaster Management Guidelines for Evaluation and Research in the Utstein Style. Glossary of Terms. Prehospital and Disaster Medicine, Volume 17/ Supplement 3, 144-167, 2002.

International Institute for Disaster Risk Management (IDRM), Glossary of Disaster Risk Management Terminology. Erişim: 17 Ocak 2014, http://www.preventionweb.net/files/7662_IDRMGlossary.pdf

Thywissen K., (2006), Components of Risk: A Comparative Glossary, Publication Series of United Nations University - Institute for Environment and Human Security (UNU-EHS), No.2/2006.

Tsunami Glossary (2013), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization and Intergovernmental Oceanographic Commission (UNESCO/IOC), Technical Series, 85, erişim: 17 Ocak 2014, <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001882/188226e.pdf>

UNISDR Terminology on DRR, (2009), UNISDR Publication.

U.S. Department of Health & Human Services, Disaster Information Management Research Center, erişim: 17 Ocak 2014, <http://disaster.nlm.nih.gov/>

Not :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Not :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

